Zalm der armen

Visrokers in Vlaardingen (1750-1950)

Jan van Hees

Gretha Hofstra:

'Uitnemend verpleegster, slecht diacones'

Ellen Boonstra-de Jong en Anne Jongstra

Historisch Jaarboek Vlaardingen 2010

Historisch Jaarboek Vlaardingen 2010

Afbeelding omslag:
Een speetster en een (onbekende) Vlaardingse diacones spelen de hoofdrol in deze uitgave.

Omslagontwerp en vormgeving:
Klaas Bloem, Stout Grafische Dienstverlening.

Deze uitgave kwam tot stand met medewerking van:

A. Fontijne Beheer B.V.
Van Gastel Notariskantoor
GelukTreurniet Architecten
Machinefabriek Kreber
Dr. Ir. L. Maat
Sarhama B.V.
Jac. Verkuil Bloemsierkunst
Vlaardingse Assurantie Combinatie VLASCOM CV
Vlietland Ziekenhuis
Warmelo & van der Drift B.V

Historisch Jaarboek Vlaardingen 2010

een uitgave van de
Historische Vereniging Vlaardingen

met medewerking van het
Stadsarchief Vlaardingen

vierendertigste jaargang

Opmaak en druk:
Stout Grafische Dienstverlening, Vlaardingen

Redactie Jaarboek:
Ellen Boonstra-de Jong
Han van Elk
Jan van Hemert
Hans Mathijssen
Perry Moree
Arie Stolk

Cip-gegevens Koninklijke Bibliotheek, Den Haag

Historisch

Historisch Jaarboek Vlaardingen/
Historische Vereniging Vlaardingen - (1977) -S-
Vlaardingen:
Historische Vereniging Vlaardingen
ISSN 0169-3964
Verschijnt jaarlijks
Vierendertigste jaargang. 2010/ met medewerking van het
Stadsarchief Vlaardingen. - ill.
ISBN/EAN: 978-90-71731-31-0
SISO zhol 938.1 UDC 942.2*3130(058) NUGI 480
trefw.: Vlaardingen, geschiedenis, jaarboeken

Inhoud

7	Voorwoord
8 - 23	Zalm der armen Visrokers in Vlaardingen (1750-1950) *Jan van Hees*
24 - 55	Gretha Hofstra: 'Uitnemend verpleegster, slecht diacones' *Ellen Boonstra-de Jong en Anne Jongstra*
56 - 85	Kroniek van Vlaardingen 1959 *Anneke Maat-Grijsen*
86 - 115	Kroniek van Vlaardingen 2009 *Marianne van Papeveld-Hörst*
116 - 117	Archeologische Werkgroep Helinium
118 - 121	Sectie Stadsarchief en Archeologie
122 - 123	Historische Vereniging Vlaardingen
124 - 125	Streekmuseum Jan Anderson
126 - 127	Visserij en Vlaardings Museum

Auteurs

Jan van Hees (1946) werkte in het onderwijs in Vlaardingen, Rotterdam en Bleiswijk. Hij is vooral geïnteresseerd in lokale geschiedenis en publiceerde artikelen over slagers, slagersknechten en wielrenners. Zijn belangstelling voor bokkingrokerijen heeft te maken met de grootvader van zijn echtgenote Gerrit Kornaat Mz. Verzamelt sinds 1995 oude wielerboeken en heeft ook artikelen over de Schiedamse en Rotterdamse wielerhistorie geschreven.

Ellen Boonstra-de Jong (1954) is geboren in Den Haag en bracht haar jeugd door in Maassluis. Toen ze in 1972 als leerling verpleegster aan de slag ging in het Vlaardingse Holy Ziekenhuis, moest ze intern gaan wonen in de zusterflat. Nadat Ellen het diploma had gehaald nam ze ontslag en kreeg twee kinderen. Ze surfte mee op de tweede feministische golf en ging in 1981 weer aan het werk in de gezondheidszorg. Van 1984 tot 2007 werkte ze in verschillende functies in het Holy Ziekenhuis en het latere Vlietland Ziekenhuis. In 1999 studeerde ze af als pedagoog. Ellen is lid van de Redactie Jaarboek en werkt als zelfstandig coach/trainer.

Anne Jongstra (1964) is geboren in Rotterdam en heeft geschiedenis gestudeerd in Utrecht. Na het behalen van zijn doctoraal examen in 1989, heeft hij enige tijd gewerkt als freelance journalist en als redacteur bij een uitgeverij van jubileumboeken. In 1999 trad hij in dienst van het toenmalige Schieland Ziekenhuis te Schiedam, dat al vrij snel daarna fuseerde met het Vlaardingse Holy Ziekenhuis. In 2004 publiceerde hij samen met Ellen Boonstra-de Jong een boek over de geschiedenis van de Vlaardingse en Schiedamse ziekenhuizen, onder de titel *Ziekenhuis stroomopwaarts. Een eeuw gezondheidszorg aan de Waterweg.* In 2007 stelde hij, wederom met Ellen, het fotoboekje *Altijd is Kortjakje ziek* samen. Op dit moment is Anne werkzaam bij het Gemeentearchief Rotterdam.

Ook publiceren in het jaarboek?

De leden van de Redactie Jaarboek proberen ieder jaar een boeiend en interessant jaarboek samen te stellen. Dat lukt niet zonder de bijdragen van vele auteurs. Wilt u ook eens een artikel voor het jaarboek schrijven? Neem contact op met Arie Stolk voor o.a. de auteurs-richtlijnen (arie.joke.stolk@hetnet.nl).

Voorwoord

De uitgave van het Historisch Jaarboek is één van de vele activiteiten van de Historische Vereniging Vlaardingen (HVV). Jaarlijks verschijnt in november dit graag gelezen boekwerk. De samenstelling is een hele klus en de bestuursleden van de HVV prijzen zich dan ook gelukkig met de inzet van de zes redactieleden, die ervoor zorgen dat u ieder jaar voorzien wordt van een jaarboek dat, door de brede opzet, het belang van de HVV en haar leden overstijgt. Voor alle inwoners van Vlaardingen en andere belangstellenden is het jaarboek zeer de moeite waard om te lezen en ik beveel het dan ook van harte bij u aan.

In dit Historisch Jaarboek 2010 treft u twee artikelen aan over de wat vroegere Vlaardingse geschiedenis. Het eerste artikel, met de prachtige titel *Zalm der armen*, is geschreven door *Jan van Hees*. Hij laat u kennis maken met de tot nu toe onderbelichte Vlaardingse geschiedenis van visrokerijen in de periode 1750-1950. Hij verhaalt hoe haring gerookt werd tot bokking, die fungeerde als goedkope vleesvervanger voor de minder gefortuneerden. De auteur gaat tevens in op de bedrijfsvoering van een aantal Vlaardingse visrokers.

Ellen Boonstra-de Jong en *Anne Jongstra* schrijven in het tweede artikel over de historie van de Vlaardingse ziekenzorg aan het einde van de negentiende eeuw. Ze doen dit aan de hand van de levensgeschiedenis van de diacones Gretha Hofstra. De titel *Gretha Hofstra: 'Uitnemend verpleegster, slecht diacones'* maakt u vast en zeker nieuwsgierig. Wat zijn de auteurs over haar te weten gekomen?

De kronieken geven van dag tot dag weer wat er in het Vlaardingen van 1959 en 2009 gebeurde. *Anneke Maat-Grijsen* schreef de kroniek van 1959 en *Marianne van Papeveld-Hörst* nam die van 2009 voor haar rekening. Ten slotte wordt u via jaarverslagen op de hoogte gebracht van de activiteiten van de Archeologische Werkgroep Helinium, de Sectie Stadsarchief en Archeologie, de Historische Vereniging Vlaardingen, het Streekmuseum Jan Anderson en het Visserijmuseum/Vlaardings Museum.

Voor de totstandkoming van dit vierendertigste Historisch Jaarboek gaan de dank en de waardering van het bestuur van de HVV uit naar de sponsoren, de Redactie Jaarboek, de auteurs, het Stadsarchief Vlaardingen en Stout Grafische Dienstverlening.

Wout den Breems, voorzitter
november 2010

Jan van Hees

Zalm der armen

Visrokers in Vlaanderen (1750-1950)

De Vlaardingse Bloementrappen voeren het winkelende publiek van de Hoogstraat naar het Liesveld. Onderaan de trappen heette dat deel van de Kuiperstraat tot ongeveer 1960 ook Het Pad.[1] Het sloot aan op Het Pad dat van de Hoogstraat omlaag liep. Wie nu rechtdoor de winkelgalerij inloopt, wandelt op het Liesveld aan het eind begrensd door de Gedempte Biersloot. Weinigen zullen weten dat de naam Liesveld komt van veld met lies (waterplanten), maar zij weten waarschijnlijk ook niet dat daar twee visrokerijen waren waar men haring en sprot rookte: de zalm der armen.
Visroken was in een vissersplaats een gewone bezigheid. Het was en is een vorm van conservering, omdat vis snel bederft. Vis die niet bestemd was voor directe consumptie door de plaatselijke bevolking moest dus snel verkocht en vervoerd worden. Bij grote transportafstanden moest men op conservering overgaan: meestal werd daar zout voor gebruikt. Vis van iets mindere kwaliteit werd gerookt. Over haringroken - de haring wordt daarna bokking genoemd[2] - en over hen die dat in Vlaardingen deden, is niet veel geschreven. Het artikel wil dit aan de visserij zo nauw verwante beroep belichten en mensen beschrijven die zich daarmee bezighielden. Hoewel er in de transportregisters van onroerende goederen uit de 16de en 17de eeuw verschillende bokkingrokerijen genoemd worden, zullen dat activiteiten op zeer kleine schaal geweest zijn.

Roken

Een rokerij werd van haring voorzien door inkoop op de visafslag.[3] Met handwagens werden de vaten naar de rokerij gebracht en overgebracht in bakken en enkele uren geweekt om het zoutgehalte omlaag te brengen, want anders zou de haring na het roken wit uitslaan. Daarna werden de haringen aan een speet geregen en op rekken gehangen om in de rookhal tot maximaal 48 uur gerookt te worden bij een temperatuur van 24 graden.[4] Na een enkel uur stoken, zorgde men ervoor dat de zuurstoftoevoer verminderde en hield men de temperatuur op maximaal 85 graden. Warmer mocht het niet worden, anders "verbroeide" de bokking. Na een uur of drie was het korte roken klaar. Kort gerookte haring werd laffe bokking genoemd en was niet zo lang houdbaar. Taaie bokking, met iets langere rooktijd, kon wel enkele weken bewaard worden en de harde (Engelse) bokking wel een paar maanden.
Verse haring werd warm gerookt (gestoomd) tot bokking ook wel strobokking of Harderwijker genoemd. Haringen konden ook aan de rug opengesneden worden en kort gerookt tot wat men kippers noemde. Het meest gebruikt was de ongekaakte en sterk gezouten steurharing en die werd licht gerookt tot spekbokking
Voor het roken gebruikte men mot.[5] Die mot werd aangestoken en daarna afgedekt met eikenzaagsel. De rook verdween door een schoorsteen uit de rookhal, maar bij grote rookontwikkeling ook gewoon door het dak. Omwonenden zullen dat niet altijd op prijs gesteld hebben. Het rookseizoen liep van augustus tot en met februari.

Het zal duidelijk zijn dat de harde bokking geschikt was om te exporteren. Daarvoor gebruikte men altijd volle (geslachtsrijpe) haring, wat door de overheid gecontroleerd werd. De export vond plaats naar België, Duitsland, Frankrijk en enkele landen rond de Middellandse Zee zoals Griekenland en Egypte. De bokking werd in dichtgespijkerde kistjes vervoerd. Die kistjes werden gemaakt door de Vlaardingse firma's Van Toor en Van der Burg, maar ook door De Neef in Maassluis.
Door de hoge vleesprijzen was bokking een goede vervanger, omdat die goedkoop was en lang houdbaar. Toen Duitsland in 1922 zijn grenzen sloot voor de invoer van bokking, werd de bevolking opgeroepen tot verhoogde consumptie en kon men de volgende bereidingswijze in de krant lezen:
"Twee soorten bokking komen voor binnenlandsche consumptie in aanmerking en wel de zgn. zachte- of bakbokking en harde bokking. Zachte bokking is licht gerookt en moet na van kop en ingewanden ontdaan te zijn, langs de rugzijde worden opengesneden (waarbij men de kuit of hom niet behoort te verwijderen). Met een doek wordt de bokking schoongeveegd, naar smaak gepeperd en gezouten en daarna in een koekepan met olie (raapolie, boterolie en slaolie) aan weerszijden bruin gebakken. Genuttigd bij aardappelen en groenten vormt bokking een zeer smakelijk maal. In kouden of warmen toestand is zij ook zeer geschikt als toespijs bij de boterham. Harde bokking is wat langer en op andere wijze gerookt dan zachte en is een product, dat evenals de zgn. Engelsche bokking, zonder verdere toebereiding in koude toestand als toespijs bij brood genuttigd kan worden. Men hoeft slechts kop, vel, ingewanden en graten te verwijderen. Vier haringen wegen bruto 400 à 500 gram en vertegenwoordigen dus het equivalent van ongeveer 2 ons vleesch".[6]

Het Liesveld

Op de kadasterkaart van de bebouwing van het Liesveld is een perceel te zien met een merkwaardige vorm, zoals die na 1907 tot stand kwam: ingeklemd tussen de Liesveldschelaan, de Achterweg, de hofjes van de Hofjesstraat, de Werfsteeg en een blokje rommelig gesitueerde huizen aan Het Pad. Op de wijkkaart van 1847 was de vorm van de percelen al hetzelfde, maar waren ze nog kleiner verkaveld.
Het Liesveld tussen De Waal en huidige Korte Hoogstraat had een eeuw daarvoor een ontsluitingsweg naar de tuinen die daar waren: de Liesveldschelaan, waarvan het begin later, na een herinrichting van de bebouwing, Hofjesstraat genoemd werd. In de 17de eeuw was er ook nog een toegang tot het gebied vanuit de huidige Waalstraat.
De naam Liesveld was niet toevallig gekozen. Het was een drassig gebied. Dat moest dus ook ontwaterd worden en dat gebeurde op de Biersloot en de Joksloot langs de Jokweg. Op een kaart van ca. 1743 is een aantal bruggetjes over de Joksloot te zien, waarmee de tuinen vanaf de Achterweg waren te bereiken.
Door het centrum van het veld liep min of meer evenwijdig aan de Liesveldschelaan een sloot, die de Brouwer genoemd

De kadasterkaart met nummer 5155 laat goed zien hoe groot het perceel van rokerij Kornaat was. Daar kwamen later nog de huisjes langs de Liesveldschelaan als werkplaatsen bij. Kadasternummer 5257 is rokerij Maarleveld en Weiland. Rechts daarnaast negen huisjes van de Zesde Bierslootsteeg, die voor 1940 al werden afgebroken om de Verbindingsweg (de latere Korte Hoogstraat) mogelijk te maken. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

werd, herinnerend aan een verdwenen bierbrouwerij. De naam van de sloot komt vaak als belending in transportakten voor. De Brouwer liep in westelijke richting naar de Biersloot en mondde uit op de plaats waar nu de Korte Hoogstraat en de Gedempte Biersloot elkaar kruisen en waar tot de jaren zestig de Gedempte Biersloot ook een soort knik had. Wie de loop van de Brouwer op oude kaarten vergelijkt met het perceel van de bokkingrokerij, komt tot de conclusie dat de oostgrens van het terrein de loop van de Brouwer volgt.

Langs de Liesveldschelaan werd later een tiental huisjes gebouwd, waardoor deze laan een soort steeg werd, die samen met de overgebleven lijn in de bebouwing langs de Brouwer de figuur van het terrein vormde. Het gehele perceel had een behoorlijke oppervlakte: 1545 centiare.

Op het eind van de laan was een onbebouwde opening van het terrein: de toegang tot de tuin die grensde aan de rokerij. De westelijke kant van het restant van de vooroorlogse bebouwing, de voormalige drukkerij Dorsman en Odé (met de gevelsteen 1873-1923) en enkele krotten daarnaast, geven dus nog de loop van de Brouwer aan.

Vrouwenarbeid

Bij de sociale wetgeving die aan het eind van de 19de eeuw tot stand kwam, werd ook de vrouwenarbeid onder de loep genomen. Vrouwen regen en verdeelden de te roken haring op speten. Mannen schenen dat niet te kunnen of te willen. De Minister van Sociale Zaken wilde de nachtarbeid na tien uur 's avonds met enkele uren verlengen, hoewel de Arbeidswet dat verbood. Dat zou betekenen dat ook vrouwen langer mochten werken. Het Nationaal Bureau van Vrouwenarbeid werd in 1901 gevraagd te onderzoeken hoe dat, in gemeenten waar rokerijen waren, zou worden ontvangen. Zij enquêteerden in twintig plaatsen hoe men op dat regeringsvoornemen zou reageren. Hierbij viel het verschil op tussen plaatsen aan de Zuiderzee en de Noordzee. De nachtarbeid kwam in de Noordzeeplaatsen nauwelijks voor, omdat de gevangen haring een hardere huid en een groter vetgehalte had. Bovendien werd de haring al gezouten aan land gebracht. De noodzaak tot direct roken was dan niet aanwezig in tegenstelling tot de Zuiderzeeharing. Die haring moest na aankomst snel gerookt worden tot "natte" bokking (bakbokking) en dat maakte soms nachtarbeid voor vrouwen noodzakelijk.

Ook Vlaardingen werd door de enquêteurs aangedaan, maar niet bekend is wie de antwoorden op de zeven vragen gaf. Uit het verslag, dat op 1 mei 1902 gepubliceerd werd, kwam een aantal bijzondere zaken te voorschijn.
Er waren drie haringspeterijen (Kornaat, Maarleveld /Weiland en De Koe). Op de vraag wie het speten deed, werd geantwoord dat dat alleen door gehuwde vrouwen gedaan werd, omdat het ongeregeld werk was. Het huishouden werd voor enkele uren, een dag of enkele dagen onderbroken. Er bleken in totaal ongeveer honderd vrouwen bij het werk betrokken. Vrouwen, tussen 16 en 65 jaar, gingen 's morgens rond zes uur met vis naar Rotterdam. Zij meldden zich dan om vier uur 's middags bij de rokerij om te speten, en verdienden daar tien cent per uur mee. Het zal duidelijk zijn dat de Vlaardingse vrouwen niet met de verlenging van de arbeidstijd ingenomen waren: overwerk werd als gewoon werk betaald, daarbij hadden ze overdag al genoeg verdiend en het huishouden moest ook gedaan worden. De Vlaardingse haring kon wachten en daarom was men tevreden met de grens van 10 uur 's avonds die de Arbeidswet voor een arbeidsdag stelde. [7]

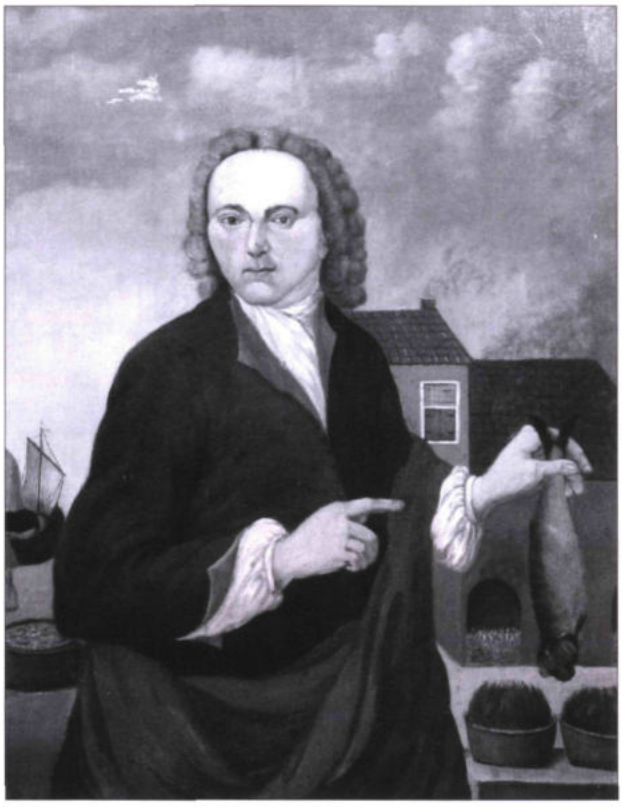
De visrokers

Hoewel de visrokerij al een lange geschiedenis moet hebben, kon in Vlaardingse bronnen pas vanaf 1750 een en ander over de beroepsgroep gevonden worden. Toch waren er niet veel ondernemers die zich met dit deel van het haringbedrijf bezig hielden. Met visroker Frans de Hooij kon met een beschrijving begonnen worden, maar was hij wel visroker? De opvolgers van De Hooij waren de visrokers Kornaat en Maarleveld/Weiland, gevolgd door rokers die veel korter een dergelijk bedrijf hadden. Na 1970 verdween de visrokerij uit Vlaardingen.

Frans de Hooij

Over deze visroker is relatief veel bekend, maar het bijzondere is dat de vermelding visroker ook vrijwel de enige aanwijzing in die richting is. Er is een geschilderd portret van hem bewaard gebleven, waarop ook een rokerij afgebeeld is. Het moet dus echt zijn bezigheid geweest zijn, maar merkwaardig is dat zijn naam in de archieven niet verder met visrokerij in verband gebracht wordt.
Frans werd in Vlaardingen geboren en gedoopt op 28 februari 1717 als zoon van Cornelis de Hoy en Jannetje de Bergh. Zijn groot- en overgrootvader waren respectievelijk Frans en Cornelis de Hoy, beiden meester chirurgijn in Vlaardingen. De laatste was omstreeks 1625 in Schiedam geboren.[8]
Frans trouwde in mei 1745 met de vijfentwintig-jarige Ariaentje van der Vlugt: het huwelijk bleef kinderloos. Zij lieten op 10 april 1790 hun testament opmaken door notaris Jan Kramer. Een klein jaar later overleed Ariaentje en op 10 oktober 1792 stierf Frans. Op 9 november van dat jaar werd een boedelbeschrijving gemaakt voor de verdeling van de nalatenschap. Uit die beschrijving kan wel het een en ander opgemaakt worden.[9]
Het meest bijzondere is wel dat het echtpaar puissant rijk was. Grof geschat bedroeg hun vermogen tweehonderdduizend gulden. Zij hadden een testament op de langstlevende gemaakt, maar bij het overlijden van een van de echtelieden kreeg zijn of haar familie toch een aanzienlijk geldbedrag.
Er waren lijfrentebrieven, hypotheekbrieven, een woonhuis aan de oostzijde van de Nieuwe Havenstraat. Deelname werd o.a. gemeld aan verschillende kamers van de V.O.C., de wisselbank te Copenhage, de plantage Bel la Soir in Suriname en financiële contacten met Abraham en Simon Boaz in Den Haag. Bijzonder was ook dat er een grote verzameling historische en stichtelijke boeken genoemd werd van o.a. Theodorus van der Groe (1705-1780), gevierd predikant in Kralingen en de Schotse predikant (Ebenezer of Ralph) Erskine. Daarnaast hingen er in het woonhuis vijfentwintig schilderijen; vermoedelijk zullen er niet veel Vlaardingers geweest zijn die hen konden evenaren. Bij de begrafenis van Frans kwam men in Vlaardingen rouwmantels tekort en moest de uitvaartleider nog mantels uit Maassluis laten komen. In totaal werden er

Frans de Hooij (1717-1792) Visroker bij zijn rokerij en wijzend naar een bokking. Zgn. kniestuk door de verder onbekende J. Hoek. Links haringen in de week, rechts bokkingen met de staart omhoog in een mand.
(Collectie Visserijmuseum/Vlaardings Museum)

130 gehuurd. Kort na elkaar werden Ariaentje en Frans begraven in de Parochiale (Grote) Kerk te Vlaardingen in graf (vak) no. 21 het tiende graf, dat vermaakt werd aan Pieternelletje Vijftigschild, mits het dertig jaar ongeopend bleef.
Geen spoor van een vermelding in testament en boedelbeschrijving over visroken of iets dergelijks. Hoe was Frans de Hooij dan zo rijk geworden? Was het visroken toch maar een bijzaak? Mogelijk dat uitgebreider onderzoek antwoorden op deze vragen kan geven.

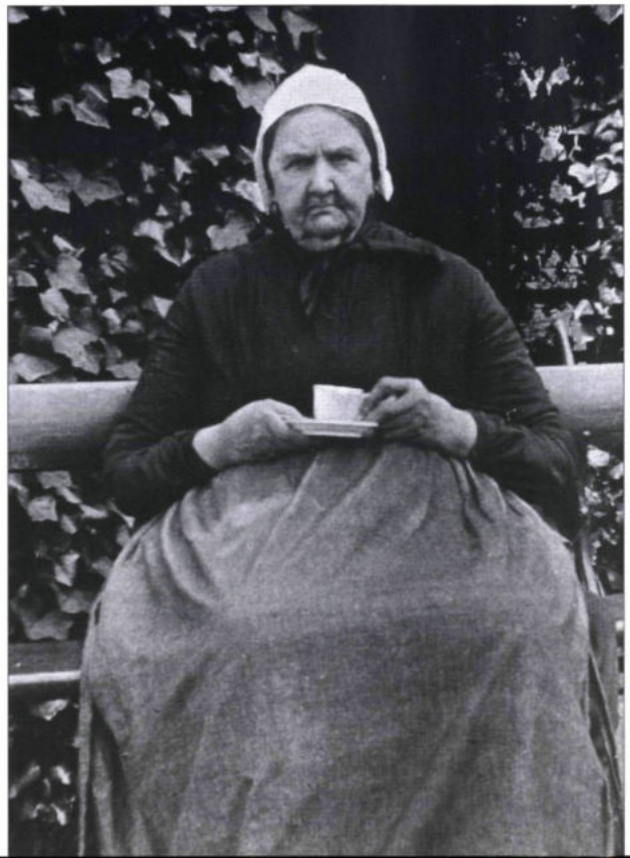
Bokkingrokerij Huyg IJsbrandsz van der Valk
De Jokweg aan de westzijde van de nieuwe hol (Het Pad), de huidige Kuiperstraat ter hoogte van de Bloementrappen, was de plaats van de rokerij met erf die in 1752 door Claas den Bogert, meester metselaar, verkocht werd aan Huyg IJsbrandsz. van der Valk. In 1780 werd na de dood van de weduwe Van der Valk door executeur-testamentair Anthonij Ruiter een nieuw huis, waarin diverse woonplaatsen en een bokkingrokerij *met erf, verkocht. Daar hoorde ook het recht van vrije* in- en uitgang door de steeg ten noorden (van de Hoogstraat/ wellicht de latere Trap van Valk) bij.

Bokkingrokerij Gerrit Kornaat (1775-1950)
Gerrit Kornaat (1825-1903) - aanvankelijk verver en groentenverkoper - en zijn vrouw Maartje Hoogendijk de Neeff (1828-1906) hadden na 1860 een bokkingrokerij aan de Kuiperstraat of Achterweg. Gerrit was de zoon van Fulps Kornaat (geboren 1797) en kleinzoon van Gerrit Kornaat (geboren 1767), die ook in de groentenhandel zaten en waarschijnlijk hun werk op het tuinengebied langs de Biersloot hadden. Ook zijn moeder Elisabeth van Leeuwen (1804) was groentenverkoopster. Van die kant werd dus geen relatie met een bokkingrokerij gevonden.
Maartje Hoogendijk de Neeff was de dochter van Arie de Neeff (1790-1860), ook groentenverkoper en de kleindochter van Laurens de Neeff (1761-1826), koopman in vis en bokkingroker.[10] Deze Laurens was de zoon van bokkingroker Aart Corneliszn. de Neeff (1727-1789). Daar het gevelbord in de Kuiperstraat het jaartal 1775 vermeldde, moet het bedrijf gesticht zijn door Aart de Neeff.
In april 1793 werd een huis met erf aan de zuidzijde van de Waal van Neeltje Pietersdr. van der Mark op naam van haar stiefzoon Laurens de Neeff geschreven.[11] Dat huis was al sinds 1752 in bezit van zijn vader Aart en vermoedelijk was de laatste daar in 1775 een bokkingrokerij begonnen.
Begin 1796 vond er een transport plaats van een huis met erf en tuin aan Laurens de Neeff. Het onroerend goed lag tussen de Brouwer (een afwateringssloot) en de Liesveldschelaan.
Op 8 augustus 1804 werd Laurens de Neeff eigenaar van een deel van een huis aan de westzijde van de Achterweg/ Kuiperstraat dat in gebruik was als bokkingrokerij. Hij kocht dat deel van Annetje van Letten, weduwe van Cornelis van Rossen.[12] In het patentregister van 1806 werd Laurens voluit haring- en bokkingroker genoemd. Op de wijkkaart uit 1847

Gerrit Kornaat (1825-1903)
(Collectie Jan van Hees)

Maartje Hoogendijk de Neeff (1828-1906)
(Collectie Jan van Hees)

zien we het begin van het latere rokerijperceel zich al aftekenen.

Toen in 1906 Maartje de Neeff overleed, ging het bedrijf over op haar erfgenamen. Door uitvoering van haar testament werden haar bezit en bedrijf onder haar kinderen verdeeld.[13]
Er waren zeven kinderen, onder wie drie dochters: Petronella (inmiddels overleden), Elisabeth en Maartje (beiden ongehuwd). Zij werden bedeeld met een bed, rokerijgereedschappen en enige opstallen op het terrein en woonden in het pand met trapgevel naast de ingang van het rokerijterrein. Philippus had een schildersbedrijf en een werkplaats op het terrein van de rokerij, een gelegenheid om ladders op te hangen en moest overpad verlenen aan de eigenaren van de rokerij. Arie was koopman in Breda, zodat de rokerij door Gerrit (1862) en Maarten (1864) Kornaat verder geëxploiteerd werd.
De zoons van Gerrit, Gerrit (1890) en Cornelis (1896) en twee zoons van Maarten, Gerrit (1892) en Maarten (1897) kwamen ook in de zaak. De oudste zoon van Gerrit, Jan Kornaat (1888) zou zich breder oriënteren in de haringwereld.

Het woonhuis vlak voor de sloop in 1907. Het gevelbord met de gekroonde bokking boven een zalm werd toen ook vervangen door het bord met het gedicht. Links zes sprotten en rechts drie bokkingen. Voor het woonhuis staan vlnr. Jan Kornaat Gz., Maarten Kornaat Mz. en Gerrit Kornaat Mz.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

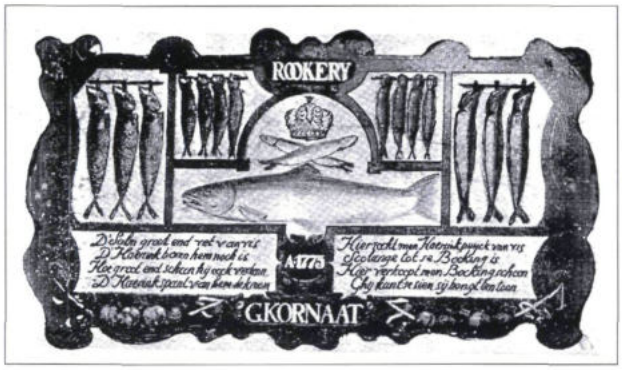
De bokkingrokerij was gevestigd aan de Kuiperstraat ongeveer op de plaats waar nu het gebouw van kledingmagazijn C&A staat. Een restant van het oude centrum van Vlaardingen in het Achterom, dat wegens bouwvalligheid in 2010 nog op sloop wacht, geeft nog enigszins aan hoe deze buurt er tot 1960 uitzag. Een oplettende wandelaar kan de bedoelde bocht met enige fantasie nog ontdekken.

Het gevelbord

In 1949 deden twee Katwijkers een onderzoek naar gevelstenen en uithangtekens in Vlaardingen.[14] Men wees hen op een rokerij in de Kuiperstraat waar een gevelbord had gehangen met een "versie" erop. Tot hun verbazing konden sommige mensen het versje of gedicht uit het hoofd opzeggen. Nader onderzoek leverde op, dat het bord in onbruik was geraakt en in deplorabele staat op zolder stond. Restaurateurs hadden geprobeerd het bord op te knappen, maar dat was kennelijk niet gelukt. Gerrit van IJperen, schoonzoon van een firmant en verdienstelijk kunstschilder, had een poging gewaagd, om het slechte werk van een zekere Schouten te verbeteren, waarna het bord niet meer opgehangen werd. De speurders konden gelukkig een foto van het bord maken, waardoor we na zoveel tijd nog een goed beeld ervan kunnen krijgen.
Het bord moet in de originele kleuren een rand van fris groen met jonen (dobbers) getoond hebben, goudglanzende bokkingen aan een speet (een stok waaraan haringen geregen werden), een zalm, een goudkleurige kroon en de tekst in gele letters. Bovenaan stond het woord "rookerij", eronder G. Kornaat en het jaartal 1775.
Dit bord werd na de nieuwbouw in 1907 aangebracht. Het werd geschilderd door Laurens van IJperen, een bekend Vlaardings kunstschilder. Aanvankelijk waren er op het bord naast de kroon twee kransen te zien met een soort aanhangsel. Later zijn die kransen vervangen door (kleinere) sprotten.
In 1907 werd de rokerij gesloopt om plaats te maken voor een groter bedrijf. Ook het woonhuis van Maarten Kornaat en Maartje H. de Neeff werd afgebroken. Aan de gevel van dat huis hing de voorganger van het bovenstaande bord, voorstellende een gekroonde haring met het jaartal 1775 boven een zalm. In de ovale ronding aan de bovenzijde stond de tekst "Bokking en Sprot Rookerij".
De vergelijking van de zalm met de haring maakt het "versie" duidelijk en ging aldus:

D'Salm groot end vet van vis,
D'Haerink boven hem noch is
Hoe groot end schoon hij oock vertoon,
D'Haerink spant van hem de kroon.

Hier rookt men Haerink puijck van vis,
Soo lange tot se Bocking is
Hier verkoopt men Bocking schoon
Ghij kunt se sien sij hangt ten toon

Het gevelbord dat van 1930-1948 aan de gevel van het kantoor hing. De voorstelling is veranderd in drie bokkingen links en rechts en twee maal vier kleine bokkingen naast de kroon.
(Hobby/Tijdschrift voor Verzamelaars 1949)

Overigens was op de achterzijde van het bord uit 1907, na een of twee mislukte restauraties van de voorkant, een modern reclamebord van de rokerij geschilderd. Mogelijk is dat dit in de jaren veertig nog aan de gevel gehangen heeft, totdat het bord uiteindelijk op zolder belandde. Er zijn dus drie, met een tweede overschildering meegerekend vier gevelborden bekend op twee houten uitgaven. Ook hing in de rokerij een bord dat gebruikt werd als opschrijfbord, maar dat veel leek op een ondergrond voor een geheel nieuw bord.

De inrichting

Een tekening van de eerste rokerij achter het woonhuis laat rechts twee betrekkelijk hoge schoorstenen zien: er zullen wel twee bokkinghangen, zoals het rookgedeelte werd genoemd, geweest zijn.[15] Toen in 1906 Maartje Kornaat-de Neeff overleed, wilden de erven de rokerij uitbreiden en besloten Gerrit en Maarten tot sloop en nieuwbouw. Tussen 1906 en 1909 begon Philippus een rokerij op het adres Kuiperstraat 76, waarschijnlijk om tijdens de nieuwbouw met de productie verder te kunnen gaan. Het woonhuis en de hangen gingen tegen de vlakte. Op de plaats van het woonhuis werd een kantoor gebouwd met daarachter rookhallen, die doorliepen tot aan de huizen van de Liesveldschelaan. Evenwijdig daaraan stond een woonhuis met daarachter een werkplaats om haringen te speten, te verpakken en klaar te maken voor verzending. Op het middenterrein stond een woningachtig bouwsel (misschien was het ooit een huis geweest), waarin makreel gestoomd werd. Daarachter, onder een afdak, was een spoelruimte met een pomp. De haring die gerookt moest worden, moest daar eerst enige tijd geweekt worden.[16] Binnen het terrein rechts naast de ingang stonden een loods en was er ruimte voor de opslag van tonnen. Ook rechts stond een voormalige woning die in gebruik was als schilderswerkplaats van Philippus Kornaat. Een traliehek gaf vanuit de straat toegang en een poort gaf toegang tot het verdere terrein. Later kwam er ook nog de zgn. "nieuwe" loods *bij die aan de tuin grensde.*

Blijkbaar was de uitbreiding van het bedrijf succesvol, want een paar huisjes aan de Liesveldschelaan werden bij de rookhallen getrokken en gebruikt voor de opslag van mot. In een van de andere huizen had Arie van Everdingen, personeelslid sinds 1896, een werkplaats. Een nieuwe loods werd gebouwd

Op de voorgrond het personeel van rokerij Kornaat tussen een diepe handwagen met kistjes, manden en vaten. Drie speetsters en zes mannelijke personeelsleden. Het zouden o.a. Jan van Leeuwen (1892), Arie van Everdingen (1884), W. de Ligt en Dirk Roodenburg (1893-1983) kunnen zijn. De foto moet gemaakt zijn tussen 1908 en 1915. Het kantoor werd gebouwd op de plaats van het vorige woonhuis. Een nieuw woonhuis kwam er schuin achter. De Kornaten staan voor en binnen de panden. Vlnr. Gerrit Kornaat Mz., Jan Kornaat Gz., Kornelis Kornaat Gz., Arie Kornaat Gz., firmant Gerrit Kornaat Gz en mogelijk Maarten Kornaat Mz.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Tonnen met speten.
(Collectie L. van der Lely-Kornaat)

De bokkinghangen.
(Collectie L. van der Lely-Kornaat)

Bokkingkistjes en mallen voor teksten.
(Collectie L. van der Lely-Kornaat)

De nieuwe loods met op de achtergrond de toren van de r.k. kerk aan de Hoogstraat.
(Collectie L. van der Lely-Kornaat)

Gevelbord te gebruiken als opschrijfbord.
(Collectie L. van der Lely-Kornaat)

Het laatste gevelbord op de achterzijde van het bord uit 1907.
(Collectie L. van der Lely-Kornaat)

aan de noordkant, waarachter een tuin was, die niet voor de rokerij gebruikt werd.
Waar rook is, is vuur en dat bleek op 19 juli 1928 toen er brand ontdekt werd. De gealarmeerde brandweer rukte met de motorspuit en de zgn. vuurvreter (een tweewielige motorspuit) uit. Een gedeelte van de opslagplaats van mot en een gedeelte van de rokerij brandden uit. Rotterdamse jongens die de mot gebracht hadden en onvoorzichtig geweest waren, kregen de schuld. Om het belang van het bedrijf te benadrukken waren politieautoriteiten, het college van BenW en verschillende raadsleden aanwezig. De schade werd gedekt door een verzekering op een beurspolis.

Jan Kornaat

Jan Kornaat (1888-1970) werd later beschreven als een joyeuze, wat arrogante "aristocraat" en in zijn beroep een keiharde zakenman. Die laatste karaktertrek bleek nodig om een bloeiend bedrijf te leiden. Al vroeg voelde hij voor de handel en op zijn zeventiende had hij al de diploma's handelscorrespondentie Frans, Duits en Engels behaald. Hij ging werken op het kantoor van De Zeeuw en Van Raalt in Vlaardingen, een van de grootste rederijen en exportbedrijven. Zijn broer Gerrit zou het familiebedrijf, de in binnen- en buitenland gerenommeerde bokkingrokerij, voortzetten. Hij werkte daar tot 1908. Gerrit overleed in 1912 na een ziekteperiode van twee jaar. Na 1910 nam Jan de leiding van de rokerij op zich. Zijn broer Arie studeerde theologie, maar hij overleed in 1915. In die tijd zweefde ook Jan, na vier operaties als gevolg van een ontstoken blindedarm op de rand van de dood, maar hij genas en samen met zijn broer Cor breidde hij de rokerij uit met een haringhandel. Daarvoor werd ook een bedrijfspand aan de Koningin Wilhelminahaven NZ betrokken. Dat was ongeveer in 1922. Cor was, net als Jan, doortastend, talentvol en sociaal. Hij overleed echter in 1925 in Bussum.[17]
Om sterker te staan in de handel, ontstond bij Jan het plan om het bedrijf uit te breiden. Een mogelijke reden daarvoor was een slepende zakenkwestie uit november 1920. In de afwikkeling van schadeclaims uit de Eerste Wereldoorlog had de firma Kornaat bij het Crisis Enquête Comité een klacht ingediend. Gedurende de oorlog had het bedrijf haring uit Noorwegen geïmporteerd voor binnenlandse consumptie. Een deel ervan kwam pas na de wapenstilstand in november 1918 aan en kon

Ter gelegenheid van het zilveren huwelijksjubileum in 1938 gemaakte foto van Jan Kornaat en Wilhelmina Storm met hun dochters Elisabeth en Gerardina (Bets en Gerda).
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Maarten Kornaat Gz. (1864-1941)
(Collectie Jan van Hees)

niet meer in Nederland verkocht worden. Daarom vroeg men toestemming voor het uitvoeren van deze haring naar België. Dat consent kwam zo laat af, dat in België geen belangstelling meer was en de firma leed een verlies van f. 7000,- . Bij het Comité werd die schade geclaimd. In een soortgelijk geval in Scheveningen van de Vereniging van Haring- en Vischhandelaren was de schade ook vergoed. Het Comité beschikte echter afwijzend op het verzoek. De zaak sleepte zich voort tot het voorjaar van 1927 (!), toen in de Tweede Kamer de conclusie van de commissie verworpen werd. [18]
Het is niet moeilijk te begrijpen dat Jan Kornaat, gezien zijn karakter, zich dit niet voor de tweede keer liet gebeuren. Hij besloot een juridisch sterker en groter bedrijf op te zetten.
Naast het leiding geven in zijn bedrijf was hij bestuurslid van de Nederlandse Bond van Haringhandelaren en geruime tijd voorzitter van de Vereniging voor Visserij, Handel en Nijverheid. Ook was hij van 1923 tot 1927 lid van de gemeenteraad voor de Christelijk Historische Unie, lid van het Fonds der Visserij-armen, bestuurslid van woningbouwvereniging "Patrimonium" en van verenigingen voor christelijk onderwijs. Verder bekleedde hij kerkelijke ambten: daarin verschilde Kornaat niet van andere notabelen in zijn tijd. Voor al dat vrijwilligerswerk werd hij in 1958 bij zijn 50-jarig jubileum koninklijk onderscheiden.[19] Zijn laatste adres was Plein 1940.

Gerrit en Maarten Kornaat
Toen in 1906/1907 een nieuw bedrijf opgezet werd, was al duidelijk dat Gerrit (1892-1969) en Maarten (1897-1973) nog te jong waren om enige invloed te hebben op de gang van zaken. Bij de taakverdeling tussen de firmanten Gerrit (1862) en Maarten (1864), beiden met twee zoons, had de oudste, met ook de oudste kinderen, een belangrijkere stem in het kapittel.
Gevoelsmatig of volgens traditie werd aan de oudste kinderen meer gewicht toegekend, omdat mogelijk gedacht werd, dat zij in de toekomst het bedrijf zouden leiden als bedrijfsleider en boekhouder.

Gerrit Kornaat Mz. (1892-1969)
(Collectie Jan van Hees)

Maarten Kornaat Mz. (1873-1973) in het rokerijkantoor.
(Collectie L. van der Lely-Kornaat)

Dat hield in dat Maarten en zijn zonen Gerrit en Maarten meer het handwerk zouden doen. In de praktijk kwam het daar ook op neer. De neven vonden het best zo, want ze hadden met de rokerij hun eigen afdeling. In 1929 werd het kantoor van Kuiperstraat 30 verplaatst naar de Koningin Wilhelminahaven 6.[20]

G. Kornaat's Handel Maatschappij N.V.

De uitbreidingsplannen van Jan Kornaat kregen op 10 juli 1930 hun beslag, doordat de oude vennootschap onder firma opging in bovengenoemde N.V. De oprichters waren de twee firmanten Gerrit en Maarten Kornaat. Met de naam G. Kornaat voor de Handel Maatschappij werd hun vader Gerrit (1825-1903) bedoeld. Overigens handelden ze ook onder de naam "Holland Produce Export Co.".

Beiden namen samen van het vastgestelde bedrijfskapitaal van f. 200.000,- geplaatst in 200 aandelen, er 150 voor hun rekening. Zij brachten daarvoor de opstallen aan de Kuiperstraat en de Koningin Wilhelminahaven, banksaldi van f. 120.000,- , voorraad etc. ter waarde van f. 15.000,- onder in de nieuwe N.V.. Jan Kornaat had bij de oprichting acht aandelen, zijn broer en twee neven vier. Van de nettowinst ging 20% naar de directeur en 80% werd uitgekeerd in de vorm van een dividend van 5% op hun ingelegde kapitaal. De rest werd gebruikt voor afschrijving en storting in een reservefonds. De aandeelhoudersvergadering benoemde Jan Kornaat tot directeur en zijn vader Gerrit tot president-commissaris. Het was duidelijk wie de leiding had en dat de rokerij onderdeel geworden was van de Handel Maatschappij.[21] In 1950 werden de opstallen in de Kuiperstraat verkocht en ging de Handel Maatschappij verder met een rederijafdeling. Jan Kornaat was nu ook reder met de schepen Bets en Gerda (VL 112) genoemd naar zijn dochters, de Jan en Ineke (VL 89) en de Liesje en Rutger (VL133) naar zijn kleinkinderen.[22] In 1965 werd de Handel Maatschappij overgenomen door W. Kwakkelstein N.V., onder directeur Dirk Kwakkelstein en ging daar in 1971 in op.

Het einde

Tussen 1918 en 1940 werden er goede resultaten bereikt met de afzet van bokking. De Tweede Wereldoorlog zal wel zijn weerslag op het bedrijf gehad hebben, maar niets wees erop dat de rokerij na de oorlog niet weer op gang gebracht kon worden. Iets anders bedreigde echter het voortbestaan.

Een jubilaris (1946)

"Arie van Everdingen beleefde gisteren één van de mooiste dagen van zijn leven. Het is ook maar geen kleinigheid zo'n 50-jarig jubileum. Als kind van 12 jaar kwam hij bij de Fa. G. Kornaat, afd. visrokerij, in dienst. Sindsdien heeft hij lief en leed met de firma gedeeld. En nu viert de 62-jarige, hij is Woensdag jl. 62 jaar geworden, zijn 50-jarig jubileum, opgewekt en vol moed, nog eens zo iets mee te maken. 's Morgens werd hij per auto afgehaald en naar het kantoor gereden, waar hem door de Fa. Kornaat een hartelijke ontvangst werd bereid. De heer J. Kornaat sprak den jubilaris toe en deed zijn felicitaties vergezeld gaan van twee manden bloemen en een cadeau onder couvert. Namens het personeel werd hem door mevr. Uleman-van der Ster een fruitmand met bloemen aangeboden. Door den vischhandelaar P. Zegers een cadeau onder couvert. Het kantoorpersoneel van de Handels Mij. en de vaste vrachtrijder van de firma zegden het eveneens met bloemen. Vanzelfsprekend deelde moeder Van Everdingen eerlijk in de hulde mee. Na zelf allen bedankt te hebben voor de overweldigende ontvangst, sprak de oudste zoon, de heer D. van Everdingen de directie namens zijn vader toe, in welke toespraak hij met grote dank gewaagde van het medeleven der firma, ook in slechte tijden, die het gezin heeft meegemaakt door ziekte. Thuis gekomen wachtte nog een drukke dag, door de vele belangstellenden, die hun felicitaties over kwamen brengen. Dat Arie van Everdingen maar niet iedereen is, bewees wel de aanwezigheid van Wethouder Van Minnen, die hem onder overhandiging van een cadeau, persoonlijk zijn gelukwensen overbracht. Bedolven a.h.w. onder een schat van bloemen kon de gelukkig jubilaris niet anders zeggen dan: het is een onvergetelijke dag voor mij geweest". [23/24]

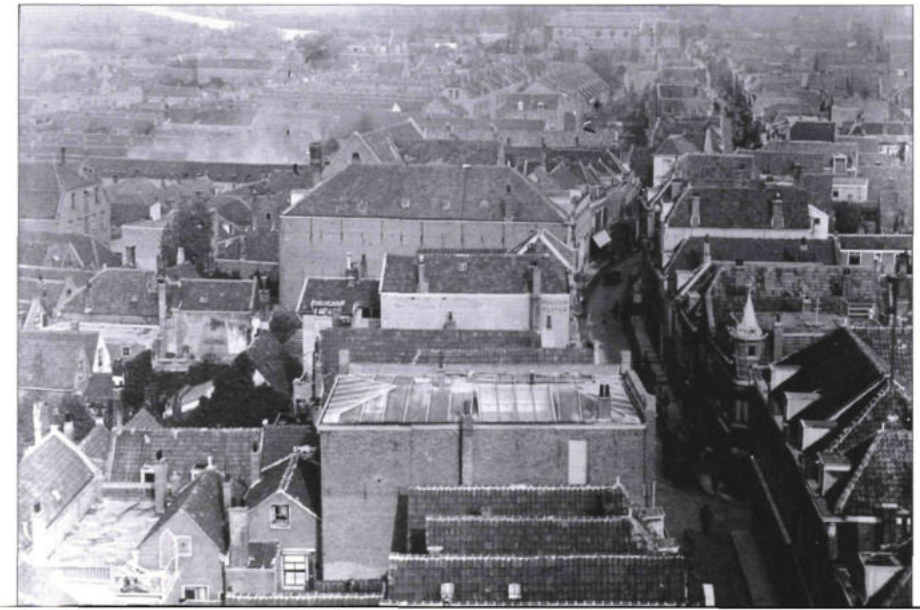
Plannen voor sanering van de binnenstad werden al voor de Tweede Wereldoorlog gemaakt. Ook waren er toen plannen voor de vestiging van industrieën in Vlaardingen. In de wederopbouwfase werden belangrijke fabrieken binnen de gemeentegrenzen gehaald. Een stad die zou groeien, moest ook een nieuw centrum hebben. De kwaliteit van de woningen was slecht en de middenstand zou de groei niet goed kunnen opvangen. In 1946 was het besluit gevallen om de binnenstad te saneren. Het duurde nog tot 1955 voordat de plannen aangenomen werden. Vooruitlopend daarop, wethouder Teun de Bruijn was niet te stuiten, werd al vanaf 1949 begonnen met het aankopen en slopen van panden in de binnenstad.
Er moest een winkelcentrum komen met appartementen en de doorbraak van de Hoogstraat (voor de latere Korte Hoogstraat), die al voor de oorlog tot stand kwam, moest voltooid worden. Daar begon men in 1958 mee. De bebouwing tussen de voormalige Fransenstraat en Korte Hoogstraat en een groot deel van de Transvaalbuurt zou er voor worden gesloopt. Het toegenomen verkeer moest afgewikkeld worden via een verkeersader door het winkelcentrum (dat de naam Liesveld zou krijgen), waardoor de Hoogstraat nog eens doorbroken moest worden.
De plannenmakers hadden bepaald, dat de eerste strook winkels en flats in het verlengde van de Oude Havenbrug en die doorbraak moest komen, precies daar waar de ingang van de bokkingrokerij was, in de bocht van de Kuiperstraat/Het Pad. De wethouder kende de situatie en de bokkingrokers goed, want hij had zelf aan Het Pad gewoond. Vrijwel zeker is hij op bezoek gegaan bij de gebroeders Kornaat en heeft hij hen uitgenodigd voor een gesprek op het stadhuis.

Spanning in de familie en de gemeenteraad

Met een lokkertje van f. 2.000,- hoopte de wethouder de gebroeders over de streep te trekken. Ze hapten niet meteen, maar na een korte onderhandeling tijdens een volgende gelegenheid sleepten ze er voor zichzelf f. 22.000,- en gedurende tien jaar f. 3.000,- uit. Globaal kreeg elke firmant dus f. 52.000,- voor het terrein. Op 21 februari 1950 deden BenW het voorstel aan de raad van Vlaardingen om de bedrijfspanden met erf aan te kopen. Dat verliep niet eenvoudig.
Het voorstel aan de raad werd gepubliceerd in de plaatselijke pers en kwam ook Jan Kornaat onder ogen. Hij stuurde op 2 maart 1950 een reactie naar het gemeentebestuur, omdat hij in de krant moest lezen, dat een deel van zijn bedrijf

Verslag van de bespreking, gehouden op Dinsdag 10 Januari 1950 ten stadhuize. Aanwezig de heren Kornaat, T. de Bruijn en M. Bot (ambtenaar stadsontwikkeling). [25]

De heer De Bruijn deelt mede, dat het college van BenW erkentelijk is voor de bereidheid van de gebr. Kornaat om mede te werken. Spr. vraagt, of de percelen bij aankoop zullen worden ontruimd. De heer Kornaat antwoordt hierop bevestigend. De heer De Bruijn vraagt, of bij voortgezet gebruik het aantal jaren waarover schadevergoeding moet worden betaald, zal verminderen. Verder is de grond wel van de gebroeders, maar het bedrijf is van Jan Kornaat.
De heer Kornaat wil zijn bedrijf niet voortzetten op eigendom van de gemeente, terwijl hij tevens mededeelt, dat de heer Jan Kornaat geen schadevergoeding behoeft te krijgen. De heer De Bruijn deelt mede, dat de taxatie f. 48.000,- is, waartegenover de vraagprijs f. 70.000,- is. Bij directe ontruiming is de schade getaxeerd op f. 50.000,- , terwijl f. 70.000,- gevraagd wordt. De heer Kornaat herhaalt, dat bij aankoop door de gemeente de panden ontruimd zullen worden. De heer de Bruijn informeert of er een mogelijkheid is om een voorlopig koopcontract te sluiten. Hierop wil de heer Kornaat niet ingaan. De gemeente kan kopen en de zaak wordt opgeheven. Wel vestigt spr. er de aandacht op, dat zijn neef (Jan Kornaat, JvH) de panden wil huren voor opslag van haring. Dit wordt echter niet als een verplichting opgelegd.
De heer De Bruijn is van mening, dat de gemeente een exploitatieopzet zal moeten maken, aan de hand waarvan een huurprijs zal moeten worden vastgesteld. De heer Kornaat wijst er op, dat de panden een grote oppervlakte hebben, dus kan naar zijn mening wel een huur van f. 50,- per week worden gevraagd. Spr. vindt de taxatie van f. 48.000,- niet hoog. Spr. zal echter een en ander met zijn broer bespreken. W.g. M.Bot

De bokkingrokerijen in bedrijf: rookwolken boven Vlaardingen. (Collectie Visserij/Vlaardings Museum)

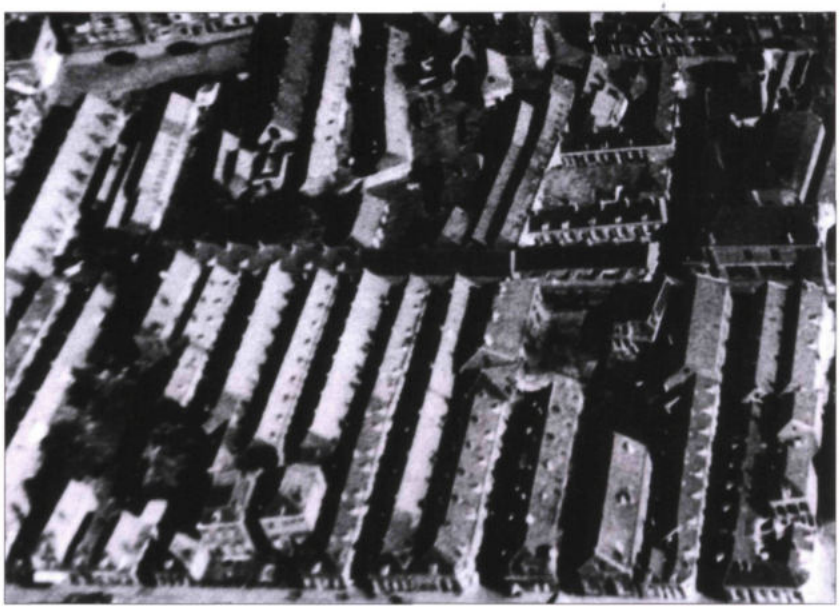
niet voortgezet kon worden.[26] Ook de bokkingrokers waren door wethouder H. K. van Minnen (werkzaam op het rokerijkantoor van 1914-1920 en dus een goede bekende van de firmanten) getipt. Diezelfde avond werd de raadsvergadering gehouden en het voorstel werd vanwege die reactie teruggenomen. Resultaat van overleg tussen de neven was dat in feite de bokkingrokers uit eigen zak Jan Kornaat schadeloos stelden en dat voor de gemeente het totaalbedrag hetzelfde bleef. Begrijpelijk dat de familieverhouding tijdelijk enigszins bekoelde.

Het voorstel kwam aan het eind van de maand wel in de gemeenteraadsvergadering aan de orde en daar was verwondering over het feit dat de gemeente naast de aankoopprijs gedurende acht jaar nog een soort pensioen aan de gebroeders zou uitkeren. Gemeenteraadslid Jo Vermeer (CHU) vroeg zich af waarom de grond zo belangrijk was voor de gemeente en daarnaast achtte hij het mogelijk, dat de heren ergens anders het bedrijf zouden voortzetten.

Inderdaad werd in de wandelgangen de (nieuwe) industriewijk, tussen Industrieweg en Taanderij aan de Maassluissedijk, als mogelijkheid geopperd, maar de wethouder verwees in zijn antwoord naar elke andere gemeente, maar niet meer naar Vlaardingen. Belangrijk voor hem was ook dat het bedrijf direct ter beschikking kwam, hoewel de panden nog niet direct gesloopt zouden worden. Een procedure van onteigening moest in ieder geval vermeden worden, want dan zou de prijs die de gemeente moest betalen, wel eens hoger kunnen worden. De economische waarde zou later bij de nieuwe bestemming zeker wel hoger zijn.

Daarnaast wees de wethouder op verzoeken van de omwonenden, die nooit hun ramen konden openzetten "door de rooklucht, welke in deze buurt altijd aanwezig is". Hij had dat zelf meegemaakt, kortom het bedrijf moest weg. Vermeer was benieuwd naar de opbrengst van de verhuur van de opstallen en daar niemand verder enig bezwaar had, werd het voorstel bij acclamatie aangenomen en kwam een eind aan een bedrijf dat 175 jaar had bestaan. De vernieuwing van het stadscentrum met winkels en verkeersader kon nu daadwerkelijk voorbereid worden. Het zou nog wel tot 1958 duren voordat de opstallen gesloopt zouden worden en tot die tijd huurde tagrijn-afvalstoffenhandelaar Willem Westhoff en Zoon een deel van het complex. Het leverde nog acht jaar huurpenningen op voor de gemeente.

Dat er toch gerookt werd, bleek uit het feit dat tussen 1947 en 1952 de firma's Betz en Van Heijst aan de Vetteoordskade en A. Hoogendijk Jzn aan de Koningin Wilhelminahaven een vis-

Luchtfoto 1938 (detail) van het Liesveldgebied dat doorsneden wordt door de Liesveldschelaan. In het midden boven de rokerij van Kornaat, links de Zesde Bierslootsteeg met daarnaast de rokerij van Maarleveld. Geheel onder de Gedempte Biersloot.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

rokerij begonnen. Na de sluiting van rokerij Kornaat in 1951 liet Jan Kornaat zijn haring roken bij eerstgenoemde firma.[16]

Bokkingrokerij Maarleveld en Weiland (1835-1930)

Dit bedrijf grensde vrijwel direct aan het terrein van Kornaat en dat had ook te maken met de voormalige loop van de Brouwer. Nadat in 1893 de Biersloot gedempt was en het terrein tussen de Gedempte Waal en de Afrol bebouwd werd met zoveel mogelijk woonhuizen in de zo genoemde Bierslootstegen, was duidelijk op de kaarten de enigszins rommelige verkaveling van dat gedeelte van het Liesveld te zien. Mogelijk was dat het gevolg van het zonder plan bebouwen van het terrein in de 18de eeuw. De rokerij lag aan het begin van de 20ste eeuw achter de huizen van het tweede deel van de Zesde Bierslootsteeg, die via een open terrein uitkwam op het Achterom/Achterweg. Daar waar de Brouwer gelopen had en een bocht naar het westen maakte naar de toen nog open Biersloot, lag in 1834 een tuin van tapper Anthony Jansen. In dat jaar verkocht hij daarvan een stuk, dat aan de vroegere Brouwer lag, voor f.100,- aan Hermanus Quakkelstein (1803) met als voorwaarde dat verkoper "ten allen tijde aan den kooper zal moeten verleenen een behoorlijk overpad, ter uitoeffening eener bokkingrokerij, geschikt over deszelfs grond".[27]

Op de wijkkaart van 1847 lag de rokerij naar alle kanten vrij: niet onbelangrijk voor een rokerij, wat later nog zal blijken.

De rokerij van Kornaat lag toen al tussen enige bebouwing. Gezien de meestal heersende westenwind lagen de rokerijen toch al niet gunstig voor de omwonenden, maar er waren nog geen regels om daar iets tegen te doen.
In 1881 overleed Quakkelstein en ging de bokkinghang over op zijn weduwe Johanna Margaretha Nieuwerkerk. De rokerij werd tussen 1883 en 1888 gedreven door haar schoonzoon Pieter H. van Abshoven en medevennoot Jan Maarleveld, een plaatselijk winkelier. Van Abshoven wilde zich echter meer op rederijactiviteiten richten. Eigenaresse en mede-eigenaar Van Abshoven verkochten het pakhuis, bokkinghang en erf aan de Kuiperstraat in 1888 aan Jan Maarleveld en een nieuwe vennoot - zijn neef - Arij Weiland. Jan Maarleveld (1843) en zijn zus Apolonia (1831-1873) legden de basis voor deze voortzetting. Apolonia was getrouwd met Christoffel F. Weiland en zij hadden een zoon Arij. Jan had ook een zoon Arij. Zus en broer hadden dus beiden een zoon naar hun vader Arij Maarleveld, veldwachter, genoemd.[28]

Personeelsfoto van rokerij Maarleveld en Weiland in de Kuiperstraat. Twaalf vrouwen en acht mannen. Zie ook noot 33. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Na meer dan een halve eeuw Quakkelstein gingen nieuwe vennoten verder en gezien de vermeldingen in het kadaster over sloop, bijbouw, splitsing enz. moet de zaak goed gemarcheerd hebben. Dat is zeker goed te zien aan de foto van het personeel op volle sterkte. In 1911 kwam de rokerij in handen van de neven Arij Maarleveld (1868-1943) en Arij Weiland (1858-1936).
In 1913 wilden Maarleveld en Weiland een zout- en zaagselbergplaats bijbouwen en zij moesten zich daarbij houden aan de nog niet zo lang bestaande Hinderwetbepalingen. Eventuele bezwaarden moesten zich persoonlijk komen beklagen op het stadhuis. Het beklag leverde geen resultaat op, maar laat ons wel zien wie in die tijd vlakbij de rokerij woonden. De huizen van de Zesde Bierslootsteeg waren het eigendom van de weduwe Van Abshoven-Quakkelsteyn en de naaste buurman was Hendrik de Bruijn Dz. (een schoenmaker), die een onbebouwd terrein bezat. De bewoners van de Bierslootsteeg, maar ook bestuurders van kerken en scholen, mogelijk als vertegenwoordigers van hun leden in de buurt van de rokerij, kregen de gelegenheid om hun bezwaar toe te lichten.

In februari 1919 werd de rokerij echter onderhands verkocht aan en verder geëxploiteerd door de firma G. Nieuwstraten. Een half jaar later berichtte de Nieuwe Vlaardingsche Courant dat de haring- en vishandel, bokking- en sprotrokerij Maarleveld en Weiland uit de Kuiperstraat verplaatst was naar Westnieuwland 83 op of bij het terrein van kolenhandel Brobbel.[29] Zelf woonde Maarleveld in het Westnieuwland 81 en later in de Emmastraat.
Aangenomen mag worden dat Arij Weiland zich in die jaren uit de zaak teruggetrokken heeft en dat Arij Maarleveld met zijn zoon Arij (1895-1987) doorgegaan is. De jonge Arij had kennelijk het rokersvak goed geleerd, want hij werd benaderd door de firma Buckmann en Pool in IJmuiden om in Griekenland een visrokerij op te zetten. Hij nam die uitdaging aan: een moedige daad, mogelijk ingegeven door de slechte vooruitzichten in de rokerij in Vlaardingen.
Samen met vrouw en tweejarig dochtertje vertrok Arij in 1926 naar Piraeus om in Moschato (Moskhaton) te gaan werken voor de Conserven Import- en Export Maatschappij.[30]
Het filiaal van de IJmuidense firma bleek echter geen succes vanwege concurrentie vanuit Schotland en vertraagde levering van gekoelde vis vanuit Nederland. In 1928 ging zijn vrouw, inmiddels zwanger van hun tweede kind, terug naar Nederland. In 1930 kwam ook Arij definitief terug en werd hij huisschilder.[31] De rokerijactiviteiten in Vlaardingen werden ook in 1930 beëindigd en zo kwam aan een bijna honderdjarig bedrijf een eind. In 1941 meldde Arij sr. de Kamer van Koophandel dat de aard van zijn bedrijf en het adres gewijzigd waren. Hij hield zich toen bezig met een brandstoffenhandel en deed dat vanuit Emmastraat 42. Enkele maanden later werd de zaak overgedaan aan Leendert en Izak Smits.[32]

Toen in oktober 1940 een Duitse bom op de Hoogstraat viel, werd door de luchtdruk ook het dak van een pand in de Kuiperstraat ingedrukt. Men noemde het pand in de krant nog

Zesde Bierslootsteeg met links de rokerij van Maarleveld.
(Collectie Jan van Hees)

steeds de rokerij van Maarleveld, ook al werd er al zeker tien jaar niet meer gerookt.[33]
Op foto's van de oorlogshandeling is te zien dat de Zesde Bierslootsteeg al was afgebroken, vanwege de voorbereidingen voor de stadssanering en de aanleg van wat later de Korte Hoogstraat zou worden. Na de oorlog werd die doorbraak als vervolg van de al gemaakte Hoogstraat-opening vanuit de Westhavenplaats eerst nog de Verbindingsweg genoemd. Wegens de gevolgen van het bombardement werden de panden van de voormalige rokerij afgebroken, maar pas begin jaren vijftig werd begonnen met de bouw van winkels en woningen. Op het terrein van de rokerij werden de zuidelijke winkels van de Korte Hoogstraat gebouwd. Wie aan de achterzijde in de Kuipershof loopt, kan de loop van de Brouwer en de situering van twee rokerijen nog aanwijzen.

Overige bokkingrokerijen

In de verslagen aan de Gemeenteraad werd behalve de al genoemde bokkingrokerijen ook vanaf 1882 tot 1907 de naam van Arij de Koe genoemd met een bokkingrokerij aan de Maasstraat/Dwarsstraat, eerder Bokkingstraat genoemd. Mogelijk maakte Van Abshoven, die zich met zijn rederij op de hoek van de Oosthavenkade en Oosterstraat bevond, voor de verwerking van een deel van zijn gevangen haring tot bokking van deze rokerij gebruik. Arij de Koe (1848-1934) was een broer van Daatje de Koe, de vrouw van de Vlaardingse ijzerkoekjes.
Met een kapitaal van f. 100.000,- richtten de broers Nicolaas Jozua (1891) en Frans Rockus (1889) Ommering in 1917 onder de naam Vlaaringsche Bokkingrookerij een visrokerij op aan de Koningin Wilhelminahaven ZZ 11. De jongste werd directeur en zijn broer commissaris. Als tweede commissaris trad een familielid op in de persoon van Gijsbert van Buuren van Heijst (1876-1932), lid van de firma Betz en Van Heijst. De derde commissaris was kistenmaker Cornelis van der Burg (1892). De opzet van het bedrijf werd ongetwijfeld in de familie- en kennissenkring uitgedacht, want de vennoten woonden aanvankelijk allen op het Verploegh Chasséplein. In 1932 werd Frans Rockus directeur.
Over de activiteiten is niet veel bekend. Behalve Kees van der Burg vestigden de anderen zich later in de buurt van de Scheveningse haven. De vennootschap werd in 1941 ontbonden.[32]

Slot

Het onderzoek naar deze bedrijfstak bracht een deel van de geschiedenis van de verwerking van haring aan het licht. Van de twee rokerijen met de langste geschiedenis kon met moeite een historische reconstructie gemaakt worden. Van andere rokerijen werd alleen een vermelding gevonden. In "De Hollandsche Tuin" op de Hoogstraat (uit de 16de eeuw) moet ooit een bokkinghang geweest zijn en aan de Delftseveerweg was in de jaren dertig van de twintigste eeuw een bokkingrokerij van de gebroeders Pronk. Die rokerij kwam alleen in het nieuws, omdat daar tweemaal brand uitbrak. Uit een krantenbericht van 14 januari 2010 over de brand in het oude pakhuis van Kwakkelstein aan de Koningin Wilhelminahaven ZZ kunnen we opmaken dat de rokerij "al jaren leeg staat". Ook al noemen we Vlaardingen nog een haringstad, er wordt geen haring meer aan land gebracht en geen haring meer gerookt. Alleen aan de speten in het Vlaardings Museum hangt de rooklucht nog.

Speetster Antje van Dijk van rokerij Maarleveld en Weiland klaar met aan een speet geregen steurharingen (niet gekaakt, licht gezouten). Zie ook noot 33.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Noten

Bij het samenstellen van dit artikel is hulp gekregen van het personeel van het Stadsarchief m.n. Erika Verloop, Jeroen ter Brugge, Jan van de Voort, Arij Maarleveld (Bennebroek), Arij Maarleveld (Vlaardingen), Jan Anderson, Peter de Jong, Lidy van der Lely - Kornaat Md. (Maasland), Maarten Kornaat Gzn., mevr. L. van Zoest - Phaf (Leiden), Gera van Hees - Broek en Alex Poldervaart (Vlaardings Museum).

1. Het Pad was een verbindingsgedeelte tussen de Kuiperstraat en de Achterweg (Achterom). Eerder werd de weg parallel aan de Hoogstraat ook Jokweg genoemd.
2. Bokking (naar het Middelnederlands buckinc of buckem) is een afleiding van oudhoogduits bock (dier). Ook te vergelijken met het dialectwoord boksharing.
3. Ook wel: bokkinghang, rookhal of haringspeterij.
4. Een speet (vgl. spit) was een stok of lat waaraan de te roken haringen geregen werden. De speet met haringen werd daarna in het rookgedeelte gehangen.
5. Mot was de naam voor fijne of grove houtsnippers en werd gebruikt als brandstof om te roken. De mot werd betrokken van kuiperijen en zagerijen.
6. *Nieuwe Rotterdamsche Courant* 8 april 1922.
7. *Rapport Nationaal Bureau van Vrouwenarbeid (Klein-Industrie),* Den Haag 1 mei 1902.
8. De Vlaardingse publicist A. Bijl Mz. beschreef in de 6e jaargang 1948 van het tijdschrift *Nederlandsch Archief voor Genealogie en Heraldiek* zijn zoektocht naar nakomelingen van Lucas Hugenz ook wel Van Leyden genoemd. Lucas van Leyden (1494-1533) had een buitenechtelijke dochter Marijtje, die getrouwd was met Dammas Claeszn. de Hoij, kunstschilder. Zij kregen een zoon die ook kunstschilder werd en er was zelfs een oom hofschilder van de koning van Frankrijk. Bijl vroeg zich af of er nakomelingen waren die het artistieke talent van Van Leyden en De Hoij geërfd hadden. Daarom werkte hij de stamboom van De Hoij uit en daaruit bleek dat een tak vanuit Schiedam zich in Vlaardingen gevestigd had. Hoewel van Frans de Hooij geen artistieke prestaties bekend zijn, was hij wel kunstliefhebber en liet zich als visroker portretteren.
9. Notarieel Archief Vlaardingen (NAV) no.102 inv. 66/9 november 1792.
10. Maartje de Neeff werd ook wel Hoogendijk de Neeff genoemd. Het betreft hier de gewoonte om, als een vrouw naar haar grootmoeder vernoemd was, ook de familienaam van de grootmoeder aan de eigen familienaam te koppelen.
Ook op de grafsteen van Maartje (Emaus) staat nog voor haar familienaam een H.
11. Transportregister deel 89, folio 193.
12. Transportregister deel 88, folio 13 v.
13. Notarieel Archief Vlaardingen (NAV) Notaris Anthony Knottenbelt 11 juni 1906.
14. *Hobby-Tijdschrift voor verzamelaars* nr. 6/maart 1949.
15. Tekening van A.Bijl Mz vermoedelijk naar een foto gemaakt door Gerrit Kornaat Gz. (1890).
16. M. P. Zuydgeest, *Het zout verzouten* (Zaltbommel 1994).
17. *De Visserijwereld* 19/20 1970.
18. *Het Vaderland* 11 november 1920 en 16 april 1927.
19. *Nieuwe Vlaardingsche Courant* 2 mei 1958.
20. Nationaal Archief - Bedrijvenregister KvK 1921-1970 RO 2000 57/3V.
21. Statuten G. Kornaat's Handel Maatschappij NV. 10 juli 1930.
22. Bets was dochter Elisabeth M. Kornaat (1915-2005) en Gerda was Gerardina W. Kornaat (1921-2006). De *Jan en Ineke* was genoemd naar de kleinkinderen Jan van Wijnen en Jan en Ineke Phaf en de *Liesje en Rutger* naar de kleinkinderen Elisabeth en Rutger Phaf.
23. Nieuwe Vlaardingsche Courant 20 september 1946.
24. *Kroniek Vlaardingen* 1948. Zilveren jubilarissen bij Kornaat's Handel Maatschappij t.w. D. van Dorp, P. van Dorp, A. Bot, J. v. d. Ster, A. Hopman, J. van Haften en J. Dijkshoorn. Ter gelegenheid van dat feit werd met het voltallige personeel en genodigden in drie touringcars een dagtocht naar Arnhem gemaakt. Op 15 september 1948 werd Jan Kornaat in de NVC door de jubilarissen bedankt voor de cadeaus en de busreis.
25. BenW nr 19. 37/7 afd.3.
26. BenW nr 19. 37/16 afd. 3.
27. Zoon van Mighiel Quakkelstein en Aafje van West.
28. *Netwerk* jrg.1 no.1 (1990) In het zeer lezenswaardige artikel van Erika Verloop over Van Abshoven duikt ook de Scheveningse reder Marcus Joseph Parser op die in 1872 op de Steenplaats een bokkingrokerij had. (verslag aan de Gemeenteraad 1872) Van Abshoven had naast schepen ook opslagruimte nodig en kreeg toestemming tussen Oosthavenkade en Bokkingstraat (later Maasstraat genoemd) een kuiperij en een taanderij te laten bouwen.
29. *Nieuwe Vlaardingsche Courant* 12 februari en 16 juli 1919.
30. Mededeling van Arij Maarleveld (1928) te Bennebroek 2005.
31. Met een positief Engels getuigschrift uit Piraeus (Griekenland).
In 1944 zou hij met G. J. Starrenburg het sinds 1858 bestaande schildersbedrijf Hugo Maarleveld overnemen dat was gevestigd tegenover de roomskatholieke kerk op de Hoogstraat.
32. Nationaal Archief - Bedrijvenregister KvK 1921-1970 RO 2007 48/41V.
Leendert Smits (Spijkenisse 1899), waterstoker in de Vondelstraat, liet in 1948 een pakhuis in de Nieuwelaan 78 inrichten voor het breken van kolen en was kennelijk ook na de oorlog doorgegaan in de brandstoffen. Zijn broer Izak (Spijkenisse 1902) was waterstoker in de Van Riebeeckstraat. In 1950 werd het kolenpakhuis verbouwd tot magazijn en kantoor voor het confectieatelier Tobé.
33. Over het personeel van Maarleveld en Weiland is niet veel bekend: ook over de herkomst van de foto is niets te vinden behalve de aantekening op de achterzijde van de foto in het Stadsarchief: eerste rij derde van links mevr. Oversluizen, eerste van rechts mevr. Van der Linden, naast haar Korpershoek, kuiper. Op de achterste rij links Fillekes. Deze foto is al eens gepubliceerd in het *Beeldverhaal van Vlaardingen* (2) 1967 (Bijl) en *De Nederlandse Zeevisserij in oude ansichten* 1977 (Van de Voort). Toen werd vermeld dat de haardracht van de vrouwen en de gehaakte muts met keelbandje typisch Vlaardings was. De naam van de vrouw rechts van de middelste ton werd niet vermeld., maar er bestaat nog een foto van een speetster aan het werk en deze vrouw lijkt heel veel op de vrouw naast de ton. Op de achterzijde van deze foto staat de naam Antje van Dijk. Anna van Dijk, weduwe van Pieter van Dorp, die omkwam op de Noordzee in 1888, stond dus op vrije jonge leeftijd weer alleen. Als werkster en speetster voorzag zij in haar onderhoud. Anna leefde van 1848-1926. Het is goed mogelijk dat deze foto gemaakt werd rond 1910. De foto werd ook afgedrukt in *Vissers van de Noordzee* 1975 (Van de Voort). Een andere genoemde naam (2008) van de vrouw op de foto is Maria van der Velden, maar daarvoor ontbreekt elke schriftelijke vermelding.

Ellen Boonstra-de Jong
en Anne Jongstra

Gretha Hofstra

'Uitnemend verpleegster, slecht diacones'

'Holy-Ziekenhuis moet eigenlijk Hofstra-Ziekenhuis heten', kopt *Het Vrije Volk* in december 1982. Een artikel van de hand van Matthijs A. Struijs over de geschiedenis van het voormalige Vlaardingse Holy Ziekenhuis in het tijdschrift van de Historische Vereniging, is voor *Het Vrije Volk* aanleiding om Struijs aan het woord te laten over zijn onderzoek.

Struijs voert aan dat het Holy Ziekenhuis zijn bestaan te danken heeft aan een bekwame en alom gerespecteerde diacones. Deze Geertruida Antonia Margaretha (Gretha) Hofstra is in 1892 aangetrokken door de hervormde gemeente voor de wijkverpleging. Vier jaar later dient ze met onbekende redenen haar ontslag in en dat is voor de gemeentelijke geneesheren C.M. Hoogenboom en H. Kikkert en de leden van het Burgerlijk Armbestuur[1] aanleiding een comité op te richten. Het comité stelt zich ten doel Gretha Hofstra voor de lijdende Vlaardingers te behouden. Het initiatief resulteert in de oprichting van de Vereeniging voor Ziekenverpleging, financieel gesteund door vele Vlaardingers. De Vereeniging wordt de nieuwe werkgever van Gretha Hofstra. Ze verpleegt de zieken in Vlaardingen thuis en vanaf 1897 tevens in een tot ziekenhuis omgebouwd pandje in de Callenburgstraat. De verhuizing naar een nieuw en veel groter ziekenhuis aan de Hofsingel in 1901 moet een bron van vreugde zijn geweest voor Gretha. Struijs vindt het dan ook een raadsel dat ze in 1902 haar ontslag indient en stoort zich eraan dat haar naam nadien nauwelijks meer genoemd wordt. Op zijn minst had men haar kunnen eren in de naamgeving van het nieuwe ziekenhuis dat in 1964 de deuren opent en de naam Holy Ziekenhuis krijgt.

Na Matthijs Struijs raken meer mensen geïnteresseerd in Gretha Hofstra. Vooral haar vertrek bij de hervormde gemeente is aanleiding voor speculaties en onderzoek. Zo vraagt C.J. van der Kamp zich in zijn boek *Zieken verlangen stilte* af of er sprake is van seksuele intimidatie op de werkvloer. Of stoort Hofstra zich aan de verplichting dat armlastige verpleegden na herstel een genummerde penning in het collectezakje moeten deponeren? Ook de auteurs van het in 2004 verschenen boek *Ziekenhuis stroomopwaarts*, vinden geen bevredigende verklaring voor het vertrek van Gretha Hofstra. De wens om een beeltenis van haar op te nemen in het laatst genoemde boek, is de aanzet tot een grootschalig (archief)onderzoek dat ook na de verschijning van het boek doorgaat. Het levert geen foto van deze vrouw op, maar wel veel details over haar leven. Die details zetten haar vertrek bij de hervormde gemeente in een nieuw perspectief.

Diacones voor hulp aan zieken

In de kerkenraadsvergadering[2] van 29 oktober 1891 houdt H.H. Barger, predikant van de hervormde gemeente in Vlaardingen, een pleidooi voor de aanstelling van een diacones. Haar komst is volgens hem hard nodig, want met de hulp aan zieken is het in de gemeente 'allertreurigst' gesteld. Dominee Barger weet ook al waar hij het benodigde geld vandaan wil halen, namelijk van de collectes in de Kinderkerk. Twee jaar eerder is de Kinderkerk op zijn initiatief in het leven geroepen, omdat een aantal kinderen zoveel lawaai maakte op de galerij van de Grote Kerk, dat de volwassen kerkgangers bij de gaanderij de prediking niet konden volgen.[3] Voor deze lastpakken houdt een godsdienstleraar sindsdien iedere zondag een bijeenkomst in lokaal Rehoboth aan de Liesveldselaan, het onderkomen van de Vereniging voor In- en Uitwendige Zending. Natuurlijk gaat de collectezak ook daar rond. De andere leden van de kerkenraad moeten even slikken na deze mededeling: Ze hadden met dat geld eigenlijk de bijna lege kas van de diaconie[4] willen 'stijven', extra geld voor de bedeling van arme, zieke en oude gemeenteleden. Barger wijst ze op een eerdere afspraak dat de diaconie niet meedeelt in de opbrengst van de Kinderkerk. Het geld is bedoeld voor 'eenigen tak' van werkzaamheden in de gemeente. De diaconie moet maar een collecte langs de huizen houden en hij wil die vanaf de kansel natuurlijk krachtig aanbevelen.[5] In de daaropvolgende kerkenraadsvergaderingen heeft niemand het meer over de diacones. Wel komt in april 1892 de wens ter sprake om een diaconiehuis te stichten.[6] Zes jaar daarvoor gebeurde dat ook al eens, maar de 'Heeren Regenten' van het Weeshuis hadden

Bal ging rollen na ontslag van zuster Gretha

Dec. 1982

'Holy-ziekenhuis moet eigenlijk Hofstra-ziekenhuis heten'

Matthijs A. Struijs, werkzaam bij het Gemeente-archief van Vlaardingen, is in de geschiedenis van het Holy-ziekenhuis gedoken. Een interessante geschiedenis die hij voor het tijdschrift van de Historische Vereniging van Vlaardingen op papier heeft gezet.

Het Vrije Volk wil zijn ontdekkingen niet aan zijn lezers voorbij laten gaan. Daarom staat het grootste deel van zijn verhaal ook op deze pagina afgerukt.

De operatiekamer in het Hofsingel ziekenhuis. In onze ogen misschien schrikwekkend eenvoudig. Toch kwamen velen hier

Dominee H.H. Barger, initiatiefnemer van de diaconessenarbeid in Vlaardingen.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

toen weinig enthousiast gereageerd op het voorstel van de kerkenraadsleden om armlastige oude mannen en vrouwen, die al jaren in het Weeshuis een onderkomen vonden, voortaan te huisvesten in een nieuw te bouwen diaconiehuis. En omdat de regenten zich altijd zo ruimhartig hadden opgesteld, wilden de kerkenraadsleden hen niet voor het hoofd stoten en werd besloten het plan voorlopig op de lange baan te schuiven.[7]

Weeshuis of diaconiehuis

De kerkenraadsleden wagen een nieuwe poging. Dominee Barger stelt voor de regenten van het Weeshuis een brief te sturen. Haast is geboden omdat binnenkort de bouw van een ruimer Weeshuis aanbesteed wordt. Dat is een kans om daarin meer oude mannen en vrouwen te huisvesten en misschien willen de regenten in het nieuwe Weeshuis, naast gezonde ouderen, ook wel zieke en gebrekkige Vlaardingers toelaten. De kerkenraadsleden nemen het standpunt in dat, als de regenten niets willen veranderen, het diaconiehuis er moet komen.[8] Het antwoord laat niet lang op zich wachten. Volgens de regenten moet het Weeshuis, een weeshuis blijven en geen inrichting worden voor oude mannen en vrouwen, zieken en hulpbehoevenden. Die opstelling maakt de weg vrij voor de kerkenraad om een commissie in te stellen die de haalbaarheid van een diaconiehuis onderzoekt.[9]

De wens om arme ouderen, zieken en gebrekkigen op een fatsoenlijke manier op te vangen en te verzorgen sluit aan bij allerlei initiatieven in de stad om de algemene volksgezondheid te verbeteren. Zo werden er in de jaren tachtig open riolen gedempt, rioleringen en drinkwaterleidingen aangelegd en kwam er een reinigingsdienst. Geen overbodige luxe in een stad die, door een bloeiende visserij, tussen 1880 en 1915 explosief groeide van 10.000 naar rond de 23.500 zielen. Daarvan was 75% Nederlands Hervormd.[10]

Toch een diacones

Nu de aandacht verschuift naar het diaconiehuis, lijkt de aanstelling van een diacones vergeten, maar niets is minder waar. Achter de schermen hebben de predikanten Barger, J. van 't Hooft en H.J. James spijkers met koppen geslagen. De kerkenraad krijgt in juni 1892 te horen dat de predikanten het geld van de Kinderkerk daadwerkelijk gaan gebruiken voor de aanstelling van een gemeentediacones en ze hebben zelfs al iemand aangenomen. Ene zuster Gr. Hofstra heeft aan een van de predikanten laten weten voor deze functie te voelen en de inlichtingen over haar zijn zeer positief. Op 1 juli begint ze voor een proefperiode van drie maanden. Dat biedt, volgens de predikanten, de mogelijkheid om te beoordelen of 'zuster Hofstra ons in alle opzichten geschikt voorkomt en zij de liefde der gemeente weet te winnen.' De kerkenraadsleden accepteren de aanstelling zonder morren.[11]

De 33-jarige diacones Hofstra is al een maand aan het werk als de commissie, die de stichting van het diaconiehuis onderzoekt, haar aanbevelingen presenteert. Eén daarvan is wel heel ambitieus, want de commissieleden stellen voor om diezelfde middag nog op een stuk grond te bieden waar het diaconiehuis kan verrijzen. Dat gaat tien van de dertien aanwezigen te snel. Iemand merkt wel op dat, als het diaconiehuis er eenmaal staat, de diacones daar kan gaan wonen en naast de verpleging van zieken thuis, ook de verpleging van enkele zieken in het diaconiehuis op zich kan nemen. Barger maakt korte metten met deze opvatting en stelt dat het diaconiehuis niets te maken heeft met het werk van de diacones en dat 'de tweeërlei arbeid streng van elkaar gescheiden moet blijven.' Hoewel het diaconiehuis geen stap dichterbij komt, zijn de kerkenraadsleden tevreden. De aanstelling van de diacones en de intentie om een diaconiehuis te bouwen kunnen vast en zeker rekenen op sympathie bij de gemeenteleden.[12] Dat is goed nieuws in een onrustige tijd, waarin de kerkenraadsleden nogal wat te stellen hebben met lidmaten die sympathiseren met de dolerenden in het Zendingslokaal aan de Kuiperstraat. Sommige gemeenteleden laten hun kinderen er zelfs dopen. Tientallen afvalligen werd om die reden de afgelopen jaren het lidmaatschap ontzegd of zij lieten zich zelf uitschrijven. De dolerenden maken zich in Nederland in 1892 officieel los van de Nederlandse Hervormde Kerk en sluiten zich aan bij de Christelijk Gereformeerde Kerk.[13]

Het Achterom. Gretha Hofstra heeft vast en zeker zieken verpleegd die hier woonden.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

In sloppen en stegen

De diacones is een nieuwe verschijning in het Vlaardingse straatbeeld. Menigeen zal nieuwsgierig even de pas hebben ingehouden om haar vriendelijk toe te knikken als ze in haar diaconessenuniform door de sloppen en stegen snelt om zo'n twaalf arme en minvermogende zieken per dag te bezoeken. De leden van de kerkenraad zijn onder de indruk van de voortvarende manier waarop ze het werk oppakt en vinden een maand na haar komst de tijd rijp om een inzameling te houden. 'De Diaconessenarbeid zal betrekkelijk veel geld kosten en het zal nu moeten blijken uit de geldelijke offers der gemeente of we onze Diacones zullen kunnen behouden of niet', zo stellen ze.[14] Omdat de diacones er voor iedereen is, krijgen alle inwoners van Vlaardingen, ongeacht hun kerkelijke achtergrond, een circulaire met inschrijvingsbiljet, waarop ze aan kunnen geven hoeveel ze jaarlijks voor de diaconessenarbeid over hebben. Aangetekend wordt dat, als er niet genoeg geld binnenkomt, 'de ongelukkige lijders en lijderessen weer aan hun droevige en hulpbehoevende omstandigheden worden overgelaten.' Het gaat de kerkenraadsleden daarbij niet alleen om lichamelijk zieken, maar ook om zoons die graag naar de herberg gaan en dronken thuiskomen. De beschavende en evangeliserende invloed van de diacones kan ook hen op andere gedachten brengen en genezen. De medici C.M. Hoogenboom, H. Kikkert, J. Voogd, A.W. van Meegen en A. Voogd, die de hulp van Gretha Hofstra op het terrein van de ziekenverpleging enorm waarderen, bevelen de oproep van harte aan.[15] Vlaardingers geven gul en staan garant voor f 1.200,- per jaar, inclusief f 10,- van de kerkmeesters.[16]

Aansturing van de diacones

Gretha Hofstra heeft de harten van de Vlaardingers gestolen, ze mag verder gaan met haar liefdewerk en vestigt zich in Vlaardingen. Samen met leeftijdgenote en onderwijzeres Maartje Jansen is ze kostgangster in de Landstraat 12, bij Anna Elisabeth Hoogendijk, weduwe van de op zee overleden kapitein Kornelis Manneken.[17] Natuurlijk moet ze in de Grote Kerk een goede plaats krijgen. De predikanten vragen de kerkmeesters toestemming om achter het doophek stoelen neer te zetten voor hun dochters en de diacones.[18]

Wie moet de dagelijkse leiding krijgen over de diaconessenarbeid? Tijdens een kerkenraadsvergadering merkt een van de leden op dat de predikanten dat maar moeten blijven doen. 'De kerkenraad is nu eenmaal bij zeer velen in diskrediet en het diaconessenwerk kan op veel steun rekenen als de kerkenraad in deze zaak niet wordt genoemd.' Een ander is van mening dat het werk juist moet uitgaan van de kerkenraad, 'want deze arbeid strekt onze kerk tot eer.' De scepticus wint en de drie predikanten vormen het bestuur van de Commissie tot regeling en administrering der Diaconessenarbeid. De kerkenraad besluit dat het bestuur van de Commissie de beschikking krijgt over een eigen fonds om daarmee de diaconessenarbeid te financieren. De predikanten overleggen met Gretha Hofstra welke mensen ze zal gaan bezoeken en welke middelen ze voor hen mag aanschaffen.[19] Voor een deel laten ze die taak over aan hun echtgenotes, die toetreden tot het bestuur.[20] De echtgenotes ondersteunen Gretha ook wel eens tijdens de praktische uitvoering van haar taken, zoals bij het rondbrengen van versterkend voedsel aan zwakken en herstellenden.[21] Dit is niet ongebruikelijk aan het einde van de negentiende eeuw. Vooral op het gebied van armenzorg dragen gehuwde dames hun steentje bij.[22] De vraag is hoe de predikanten en hun echtgenotes aankijken tegen de liefdezuster. Is zij hun gelijke of zien ze haar als een dienstbode, die strakke aansturing en controle nodig heeft? In het eerste jaarverslag is er in ieder geval niets dan lof voor Gretha. Ze 'verzacht het lijden van velen door te handelen met vaste, maar tevens zachte hand en door een vriendelijk, ernstig, vertroostend woord of gebed' en daarnaast assisteert ze naar volle tevredenheid de artsen bij kleine en grote operaties. De diaconessenarbeid is zo'n groot succes dat de predikanten hardop durven te dromen over de toekomst. Wat zou het mooi zijn als er in Vlaardingen een ziekenhuis kwam met daarin een operatiekamer, ruimtes om patiënten te verplegen en een woonruimte voor de zusters.

Maar helaas – laten ze de Vlaardingers weten – daar is voorlopig niet genoeg geld voor. Er moet immers ook nog geld apart gezet worden voor het pensioen van de diacones en het restkapitaaltje is lang niet genoeg voor een ziekenhuis.[23]

Diaconie en diaconessenarbeid

In de praktijk sluiten de werkzaamheden van de diacones en de diaconie nauw op elkaar aan. Dominee Barger heeft Gretha daarom vrijwel direct na haar komst geïntroduceerd bij de diakenen en ze maakt vrijmoedig van de gelegenheid gebruik door ondersteuning te vragen voor Saartje van Rossum. Na enige discussie krijgt Gretha haar zin. Dat gebeurt een paar maanden later eveneens als ze voor de weduwe Van Toor een hemd vraagt en voor de weduwe Van Peil twee kussenslopen. Ook probeert ze het voor elkaar te krijgen de bedeling te verhogen van G. van Berkel. De diakenen gaan daar niet op in, maar geven wel een bon om vier weken lang steenkolen te laten leveren door P. Maarleveld. Op kosten van de diaconie mag Gretha ook een keer twee matrassen maken. Maar haar verzoeken beperken zich niet tot geld en goederen alleen. Gretha vraagt de diakenen de weduwe Korpershoek eens te bezoeken. Het lukt haar maar niet om die vrouw te overtuigen van de noodzaak zich door haar te laten reinigen en misschien hebben zij meer invloed op de onwillige vrouw. Als de situatie niet verbetert, vraagt ze de diakenen om een opname in het Weeshuis te overwegen.[24]

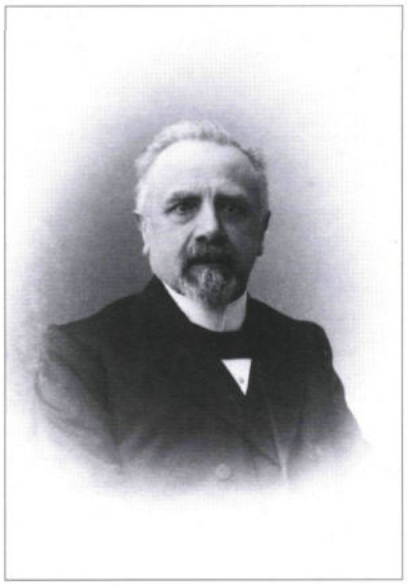
De mannelijke leden van het bestuur van de Commissie tot regeling en administrering der Diaconessenarbeid in Vlaardingen. Dit drietal kreeg een conflict met Gretha Hofstra. Van links naar rechts de predikanten D.A. van Haselen, J. van 't Hooft, H.J. James.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

Natuurlijk gaan de diakenen ook weleens te rade bij Gretha, bijvoorbeeld als ze geen oplossing weten voor de beklagenswaardige toestand van Mina Teerling. Gretha moet maar eens informeren naar een geschikte inrichting waar Mina naartoe kan. Dat doet ze en ze beveelt het Huis van Barmhartigheid in Wagenborgen (Groningen) aan, waar krankzinnigen en zwakzinnigen verpleegd worden. De diakenen stemmen daarmee in en Gretha brengt Mina zelf weg.[25] Drie maanden later krijgt ze reisgeld om een meisje naar Asyl Steenbeek, een gesticht voor gevallen vrouwen, in Zetten te brengen.[26] Dan weer verzoeken ze Gretha de familie van weduwe De Bruijn te bezoeken, met de vraag of ze wat meer voor haar kunnen doen. De diakenen waarderen de diacones, maar merken wel dat door haar huisbezoeken de kosten de pan uitrijzen. Ze vraagt zo vaak om hemden, borstrokken en kousen, dat de bodem van de kas in zicht is. De president-diaken overlegt met de predikanten en bezoekt voortaan de vergaderingen van het bestuur van de Commissie tot regeling en administrering der Diaconessenarbeid. Groot voordeel is dat misbruik van bedeling zo voorkomen wordt.[27] In de loop der jaren ontstaat er een hechte samenwerking tussen Gretha en de diakenen. Vanaf 1895 woont ze bijna iedere diaconievergadering bij.[28]

Brief van zuster Gretha

De kerkenraadsleden kunnen hun oren niet geloven, als er in maart 1896 een brief van diacones Hofstra wordt voorgelezen. In die brief schrijft ze over de moeite die ze heeft met de echtgenote van dominee James en vraagt met ingang van 1 juli ontslag als er geen verbetering komt. Dominee James neemt direct het woord en zegt dat hij niet in bijzonderheden wil treden, maar dat hij de kerkenraad aanraadt het ontslag te verlenen. De twee andere predikanten denken daar net zo over.

Dominee Van 't Hooft weet te vertellen 'dat er reeds zeer vele waarschuwingen aan de zuster gegeven zijn, zij vermaand is niet zoo veel te praten en dat zij telkens ongehoorzaam is aan het bestuur.' Ook dominee D.A. van Haselen, sinds oktober 1893 de opvolger van dominee Barger, wijst de leden op de treurige verhouding tussen de zuster en het bestuur. De leden luisteren met groeiende verbazing naar de opstelling van de predikanten en blijven maar vragen naar het waarom van de problemen, maar de predikanten willen de details niet prijsgeven. Zolang niet duidelijk is wat er nu precies aan de hand is, zien de andere kerkenraadsleden geen enkele reden om het ontslag te verlenen. Iedereen is zo aan Gretha Hofstra gewend en zo op haar gesteld, dat haar vertrek onvoorstelbaar is. De predikanten werpen tegen dat 'zij menen niet alle bijzonderheden te mogen vertellen omdat het van te intieme aard is.' 'Is zij dan niet goed in haar werk', vraagt een lid van de kerkenraad. Daarop antwoordt een predikant dat ze als verpleegster uitnemend haar werk verstaat, maar een slecht diacones is. Na een lange discussie valt het besluit een onderzoekscommissie in te stellen. Als blijkt dat mevrouw James en Gretha Hofstra voor die commissie moeten verschijnen, meent dominee James dat dat echt niet kan. Toch krijgen de twee andere predikanten, twee ouderlingen en een diaken, opdracht de achtergronden van de vertrouwenscrisis te onderzoeken. De commissie komt niet tot een eindrapportage. Gretha Hofstra heeft er genoeg van en vraagt ontslag per september. Een meerderheid van de kerkenraad - de drie predikanten zijn tegen - besluit om nog een poging te wagen om Gretha Hofstra op andere gedachten te brengen. Dat lukt niet. Een week later laat Gretha weten bij haar aangevraagde ontslag te blijven.[29]

Wie is Gretha Hofstra

Gretha's ontslag is een feit. De kerkenraadsleden geven haar eervol ontslag en bespreken hoe het nu verder moet. Een van de leden vindt het een risico door te gaan met de diaconessenarbeid omdat hij verwacht dat, na het vertrek van Gretha Hofstra, de bijdragen zullen afnemen. 'Onzin', vindt dominee Van Haselen. 'Een werk uit God kan niet verbroken worden. De zaak valt of staat niet met één persoon.' Dat staat nog te bezien, vooral als 'mej. Hofstra' te kennen geeft dat ze in Vlaardingen blijft en haar werk voortzet in dienst van een in allerijl opgerichte Vereeniging voor Ziekenverpleging. Vastberaden besluiten de kerkenraadsleden om toch door te gaan en ze willen de leiding van de Diaconesseninrichting in Amsterdam vragen een diacones naar Vlaardingen te sturen. En hoewel de rijen zich lijken te sluiten, moet dominee James nog even kwijt dat rond het ontslag van de diacones 'zich veel gemis aan vertrouwelijkheid heeft geopenbaard tussen sommige leden van de kerkenraad en de predikanten.' De echtgenotes bedanken voor de eer en stappen uit het bestuur.[30]

Met geen woord reppen de kerkenraadsleden nog over de reden van Gretha's ontslag. Wat is er toch gebeurd? De notulen van de kerkenraad geven wel wat aanwijzingen. Zo staat het gedrag van Gretha Hofstra ter discussie, ze is vaak ongehoorzaam en praat teveel. En weliswaar is ze een goede verpleegster, maar als diacones deugt ze niet. Anderzijds ergert Gretha zich aan mevrouw James. Mogelijk dat de karakters van de twee vrouwen botsen. Maar waarom spelen de predikanten geen open kaart in een blijkbaar 'intieme kwestie'?

Een antwoord kan gevonden worden in haar levensgeschiedenis.

Amsterdamse jeugd

Geertruida Antonia Margaretha Hofstra komt uit een eenvoudig Amsterdams milieu. Als ze op 16 oktober 1858 wordt geboren werkt haar 37-jarige vader, Jan Alles Hofstra, als pakhuisknecht. Haar moeder, de 36-jarige Jacoba Maria de Leeuw, is vroedvrouw. Jan Alles heeft al heel wat banen achter de rug. Toen hij in 1844 trouwde was hij winkelier, daarna turfkoper en vervolgens een paar jaar aanspreker. Ook was hij korte tijd commissionair.[31] Is hij slachtoffer van de omstandigheden? Amsterdam teert in die jaren namelijk op oude roem, de economie van de hoofdstad zit in het slop.[32] Pas in de jaren na Gretha's geboorte keert de dynamiek terug in het economisch leven, wat onder meer te merken is aan de toenemende bouwwoede.[33] Ook het inwoneraantal loopt fors op van 243.000 in 1860 tot meer dan 500.000 in 1899.[34] Dat neemt niet weg dat de loopbaan van Gretha's moeder een opmerkelijk contrast vormt met die van haar echtgenoot. Als ze met Jan Alles trouwt verkoopt ze turf en hout.[35] Een jaar of vier later begint ze een opleiding tot vroedvrouw. Op 10 oktober 1850 – als ze drie maanden zwanger is van haar vijfde kind – behaalt ze in Haarlem haar diploma. Zij heeft dan twee jaar lessen gevolgd aan de Klinische School in Amsterdam en heeft geassisteerd bij 24 verlossingen in het Binnengasthuis.[36] Gretha is het achtste kind van het echtpaar. Van haar broers en zussen zijn er op dat moment nog vijf in leven. Een broertje en een zusje zijn in september van het jaar daarvoor overleden. Ook het zusje dat een kleine twee jaar na Gretha wordt geboren haalt haar eerste verjaardag niet. In 1862 krijgt Gretha nog een zusje dat wel in leven blijft.

De sterfgevallen zijn ongetwijfeld het gevolg van de vele ziektes die rondwaren in de vieze en volgepakte stad. Het huis aan de Egelantierstraat 28, waar de familie Hofstra woont, ligt midden in de Jordaan. In die tijd een verpauperd stadsdeel, met veel nauwe straatjes, hofjes en gangen. Hoewel er, vooral langs de grachten, ook welgestelde burgers wonen, is de bevolking er door de bank genomen arm. Samen met de Jodenbuurt telt de Jordaan het hoogste percentage bedeelde armen. Ze wonen vaak met meerdere gezinnen in één klein pand. Wie pech heeft, moet het doen met een benauwde zolder of een vochtige kelder.[37] Op foto's uit latere jaren maakt de Egelantierstraat een redelijke indruk. Maar halverwege de negentiende eeuw is het voor de kinderen Hofstra geen ideale omgeving om op te groeien.

Een buurt met verlokkingen

In 1863 verhuist het gezin Hofstra naar de Nieuwendijk 73, een levendige straat met veel winkels, logementen en koffiehuizen.[38] De hygiënische omstandigheden zijn er vast en zeker beter dan in de Jordaan, maar daar staan andere gevaren tegenover. Dat blijkt als Gretha in verwachting raakt, terwijl ze niet is getrouwd.[39] Naar de maatstaven van de burgerij heeft ze daarmee haar kuisheid en eerbaarheid verspeeld. Ze is een 'gevallen vrouw', een besmette categorie waartoe ook prostituees worden gerekend. Veel tijdgenoten uit de betere standen zien zelfs een rechtstreeks verband tussen ongehuwd moederschap en prostitutie. Vrouwen die een buitenechtelijk kind baren, eindigen vaak in het bordeel, zo is de opvatting.[40] De predikanten van de hervormde gemeente in Vlaardingen hebben ook geen goed woord over voor ongehuwde moeders. In 1853 dopen ze de onechte kinderen alleen 's zondagsavonds, in de hoop dat daar een afschrikwekkende werking vanuit gaat. Tevens zijn ongehuwde moeders in Vlaardingen niet welkom bij het heilig avondmaal.[41]

Of er in eenvoudiger milieus ook zo zwaar aan wordt getild, is de vraag. In het arbeidersmilieu van de Amsterdamse Jordaan is een zwangerschap bij ongehuwde vrouwen niet uitzonderlijk. Ze baren hun kind vaak in de eigen omgeving en blijven ook daarna bij de familie wonen. Ongehuwd moederschap is er een min of meer geaccepteerd verschijnsel. Maar er zijn ook verhalen bekend van vrouwen die de stad verlaten om ergens buiten Amsterdam te bevallen. In de meeste gevallen gaat het om vrouwen uit de hogere regionen van de werkende klasse, die zich mogelijk spiegelen aan de burgerstand. Voor hen is een buitenechtelijke zwangerschap ongetwijfeld een schande die verdoezeld moet worden voor de omgeving.[42] Het is goed mogelijk dat dit ook voor Gretha geldt. Haar zoon, ze noemt hem Frederik Johann Werner, komt in juni 1879 namelijk niet thuis in Amsterdam ter wereld, maar in Velsen. Het jongetje overlijdt daar ook, zeventien dagen na zijn geboorte.[43]

Nog geen twee jaar na deze dramatische gebeurtenis krijgt de familie een nieuwe klap te verwerken. Op 25 februari 1881 sterft de moeder van Gretha. Vrij kort daarna valt het gezin uit elkaar. In de zomer vertrekt Gretha naar Breda om te gaan werken als dienstbode. Vader Hofstra verhuist naar de Stoofsteeg en in 1886 gaat hij inwonen bij zijn getrouwde dochter Anna Cornelia aan de Binnen Brouwersstraat 20. Hij overlijdt in 1896.[44]

Naar Den Haag

Na ruim een jaar heeft Gretha genoeg van Breda en strijkt neer in Den Haag. In april 1882 laat ze zich in het register van de burgerlijke stand inschrijven als buffetjuffrouw. Gretha werkt in Hotel De Toelast aan de Groenmarkt 20 en woont op kamers aan De Zeekant 3/3a in Scheveningen. Het hotel waar Gretha werkt is een van de oudste van de stad en bestond al in de zeventiende eeuw. In de negentiende eeuw is het vooral in trek bij handelsreizigers, hoewel er tijdens het badseizoen ook wel families logeren. Dat neemt niet weg dat De Toelast geduchte concurrentie krijgt van hotels en restaurants in Scheveningen; de badplaats in opkomst. Vooral het aantal mensen dat in De Toelast komt dineren, loopt terug. In het begin van de twintigste eeuw sluit het de deuren en wordt verbouwd tot kledingwinkel.[45]

Gretha's loopbaan bij De Toelast is van korte duur. Ook aan de Zeekant blijft ze niet lang wonen. In de loop van 1882 verhuist ze naar de Fluwelen Burgwal 28. Dat is een dramatische stap, waarvan ze de consequenties lang met zich mee moet dragen. Op die plek is namelijk het bordeel gevestigd van Petronella Anna Henriette Leschot en haar man Eduard Joseph Dantz.[46] Gretha wordt prostituee en daarmee is haar 'val' compleet. Ze behoort nu tot een groep die door oppassende burgers met de nek wordt aangekeken, niet alleen omdat hoeren door hun gedrag de goede zeden aantasten, maar ook omdat ze een bedreiging vormen voor de volksgezondheid. Prostituees wor-

De opgeheven wijsvinger van de moeder waarschuwt de boerendochter voor de verlokkingen van de stad met gewetenloze commissionairs en harpijen van oude wijven die onder schijn haar een dienst te bezorgen, de meisjes verkopen tot de schandelijkste doeleinden.
(Afbeelding uit Magdalena Evangelisch Jaarboekje 1883).

den namelijk gezien als de belangrijkste verspreiders van de gevreesde geslachtsziekte syfilis. Vandaar dat Den Haag al in 1828 de prostitutiereglementering invoerde. Daarin staat dat prostituees en bordeelhouders hun beroep mogen uitoefenen mits zij zich registreren bij de politie en de prostituee zich regelmatig medisch laat onderzoeken. Vrouwen bij wie een arts de ziekte constateert, mogen tijdelijk niet werken en moeten zich laten behandelen in het Syfilitisch Ziekenhuis in Den Haag.[47] In 1882 is deze regeling nog altijd van kracht, hoewel het protest ertegen steeds feller wordt. Vanaf 1884 neemt de Haagse afdeling van de Nederlandsche Vrouwenbond tot Verhooging van het Zedelijk Bewustzijn het voortouw in het verzet, onder meer door de gemeenteraad te bestoken met petities. De leden vinden dat de reglementering het beroep van prostituee legitimeert. In 1895 schaft Den Haag het medisch onderzoek af.[48] Dominee Hendrik Pierson lobbyt dan al jaren voor een wettelijk bordeelverbod.

In het bordeel

Hoe komt Gretha ertoe om de prostitutie in te gaan? Het ligt voor de hand dat geldnood een rol speelt. Waarschijnlijk is ze bij De Toelast ontslagen als na de zomer de grootste drukte voorbij is. Maar gaat ze uit vrije wil in een bordeel werken of is ze het slachtoffer van een malafide besteedster? Deze vrouwen ronselen meisjes voor bordelen door hen kost en inwoning op krediet te geven en geld voor kleding voor te schieten. Als hun schuld zo hoog is dat ze het niet meer kunnen terugbetalen, neemt een bordeelhoud(st)er de schuld over en laat hen in zijn of haar bedrijf werken om het geld terug te betalen. Als ze eenmaal in het bordeel werken, moeten de meisjes en vrouwen het geld dat ze ontvangen afdragen. Bovendien leveren de bordeelhoudsters ook kleding en andere benodigdheden waarvan de rekeningen zo hoog zijn, dat de schulden alleen maar oplopen.[49] Madame Leschot lijkt zich niet van dit soort praktijken te bedienen. Daarvoor is het verloop onder haar werkneemsters te groot. Van de ongeveer vijftig vrouwen die tussen 1880 en 1885 in het bordeel werken, komt het overgrote deel uit België en Frankrijk. De meesten blijven enkele maanden tot een jaar, waarna ze weer vertrekken. Ook Gretha blijft maar kort. In december 1882 vertrekt ze naar Asyl Steenbeek in het Gelderse Zetten. Het hoe en waarom van deze stap is eveneens in nevelen gehuld, maar dat ze daarbij hulp heeft gehad, is wel zeker. Een verblijf in het Zettense gesticht voor 'gevallen vrouwen' is namelijk niet gratis.

In de tijd dat Gretha in Den Haag verblijft, is er al een netwerk ontstaan van personen en organisaties die zich bezig houden met de hulpverlening aan vrouwen die de prostitutie willen verlaten. In de jaren daarna ontstaan organisaties die zich op preventie richten, zoals de eerdergenoemde Nederlandsche Vrouwenbond tot Verhooging van het Zedelijk Bewustzijn. De leden houden onder ander toezicht op de stations om te voorkomen dat meisjes die met de trein aankomen, in handen vallen van souteneurs. Ook bemiddelen ze tussen werkgevers en meisjes die een baan als dienstbode zoeken.[50] Voor Gretha komen de initiatieven van de Vrouwenbond te laat om haar te behoeden voor het bordeel. Maar toch kan ze rekenen op hulp als ze de prostitutie vaarwel wil zeggen.

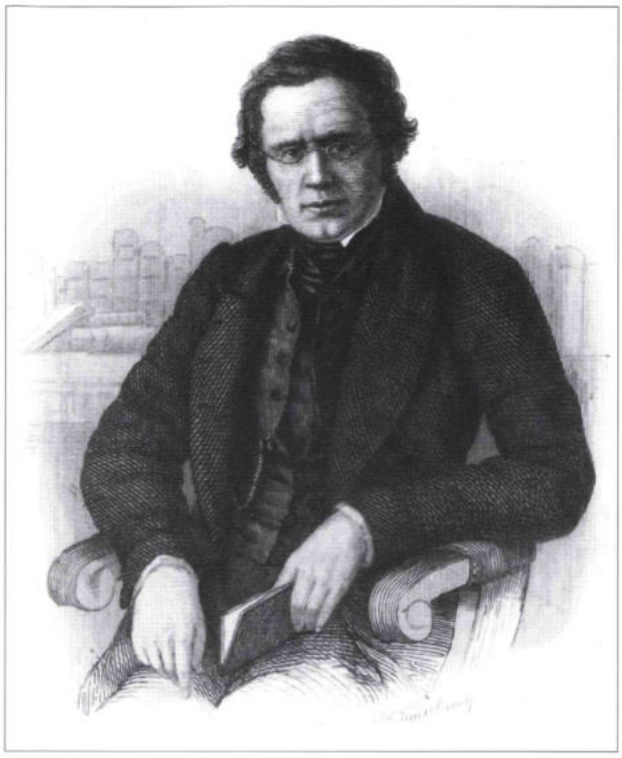
Opvanghuizen voor prostituees

In 1851 stichtte de hervormde predikant dr. C.E. van Koetsveld (1807-1893) met zijn collega dr. T.H.R. Huydecoper (1805-1866) in Den Haag de Commissie voor boetvaardige vrouwen en jeugdige slachtoffers der ontucht. Deze commissie had de beschikking over een klein opvanghuis voor twee of drie meisjes. In 1882 bevindt dit opvang- of doorgangshuis zich aan de Schoolstraat. Behalve opvang voor prostituees, organiseren de commissieleden bijbellezingen in het Syfilitisch Ziekenhuis en maken jaarlijks een bedrag over aan het hoofdbestuur van Asyl Steenbeek. In ruil daarvoor is er in Steenbeek een aantal plaatsen gereserveerd voor vrouwen die de commissieleden opvangen. Tussen 1851 en 1878 vertrekken er zo'n driehonderd vrouwen naar Zetten.[51] Ten tijde van Gretha's verblijf in de stad is er waarschijnlijk ook al een opvang voor dakloze vrouwen in het gebouw van de Vereniging Opstanding en Leven. Dat gebouw staat in de Bagijnestraat, midden in de rosse buurt van Den Haag. De Fluwelen Burgwal is er vlakbij. De Vereniging Opstanding en Leven ontstond in 1875. Betsy Groen van Prinsterer-Hoop (1807–1879), echtgenote van de politicus Guillaume Groen van Prinsterer, nam daartoe het initiatief. Doel van de vereniging is het evangelie verkondigen in de omliggende buurt. In het gebouw aan de Bagijnestraat is een zondagsschool, een naaischool en een keer per week zijn er bijbellezingen en evangelisatiebijeenkomsten. Kort na de dood van mevrouw Groen in 1879 opent de vereniging een Toevlucht voor daklooze Vrouwen en Meisjes, een initiatief van jonkvrouw Marianne Klerck-van Hogendorp (1834-1909), die samen met haar zus Anna van Hogendorp (1841-1915) de leiding van de vereniging heeft.[52]

Daniël Wilkens

Behalve organisaties als de Comissie voor boetvaardige vrouwen en Opstanding en Leven, werken in Den Haag ook enkele individuele hulpverleners. Zo bezoekt de evangelist Daniël Wilkens (1834-1931) op eigen initiatief prostituees in het Syfilitisch Ziekenhuis en geeft soms vrouwen een tijdje onderdak in zijn eigen huis.[53] Wilkens werkt sinds 1 juli 1861 voor de Nederlandsche Evangelisch-Protestantsche Vereeniging, eerst in de Bommelerwaard, later in Den Helder en sinds 1867 in Den Haag. De NEPV ontstaat in 1853 als reactie op het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in Nederland. De NEPV wilde aanvankelijk vooral het rooms-katholicisme bestrijden, maar is zich in de loop der jaren steeds meer gaan richten op het verkondigen van het evangelie aan ongelovigen.[54]

In de Hofstad houdt Wilkens zich in het begin vooral bezig met het afleggen van huisbezoeken. Dat doet hij in opdracht van ds. J.H. Gunning Jr. (1829-1905), tevens betrokken bij de

O.G. Heldring. Hij stichtte o.a. Asyl Steenbeek in Zetten.
(Afbeelding uit Magdalena Evangelisch Jaarboekje 1858).

Commissie voor boetvaardige vrouwen.[55] Ook leidt Wilkens een Zondagsschooltje op een zolderkamer in het huis van een arme weduwe.[56] In het voorjaar van 1868 gaat Wilkens met Isaac Esser (1818–1885) op straat preken. De eerste twee jaren doen ze dat samen en daarna kiezen ze ieder een markt als standplaats.[57] Esser, die Wilkens beschrijft als een kleine man met een luide stem, vertelt in *Straatprediking* dat Wilkens en hij eveneens geregeld voor de deur van bordelen preken. Mede daardoor krijgen ze al gauw het predikaat 'vrienden van hoeren en tollenaren'.[58] Het is denkbaar dat Wilkens of een andere evangelist Gretha op die manier heeft overgehaald het bordeel te verlaten. 'Onder de zegen des Heeren ontving menig diepgevallene door de straatprediking den eerste stoot tot geestelijk ontwaken', aldus Wilkens in een terublik aan het begin van de twintigste eeuw. 'Ik herhaal "eersten stoot", want verdere bearbeiding achtte ik een vereischte. Vandaar dat ik soms maanden, ja, jaren achtereen met dezelfde personen bemoeienis had.'[59]

Asyl Steenbeek

De Hemmense predikant Ottho Gerhard Heldring (1804-1876) vond het ook zijn christelijke plicht prostituees te helpen die uit 'het leven' wilden stappen, maar dan wel volgens zijn opvattingen over armenzorg en liefdadigheid. Voor de ex-prostituee hield dat in dat ze op eigen kracht een eerlijke boterham moest leren verdienen. Armoede en prostitutie waren in Heldrings ogen namelijk geen economische, maar zedelijke problemen.[60] Prostitutie was het resultaat van onwetendheid en gebrek aan moraal; een kwestie van karakter dus.[61] Daarom moest, volgens hem, de kerk en niet de staat de leiding krijgen over armenzorg en heropvoeding.[62] Hoewel Heldring sympathie had voor de Rijksbedelaarsgestichten Ommerschans en Veenhuizen, waar bedelaars en bedelaressen (10% van de bevolking leefde in die tijd in armoede) naar toe werden gezonden en aan het werk werden gezet,[63] miste hij er de pogingen om de mannen en vrouwen te bekeren tot God. Naar zijn stellige overtuiging hielden ze zonder bekering de enige juiste levenswandel niet vol.[64] Aanvankelijk bracht Heldring een aantal voormalige prostituees onder in christelijke gezinnen in de hoop dat de huiselijke sfeer beschavend zou werken. Helaas ging dat niet goed. Zoals hij het zelf verwoordde, dreigden 'de verleidelijke en listige karakters van de meisjes' de gezinnen te ontwrichten. Daarop kocht hij in Zetten, nabij Hemmen, de failliete bierbrouwerij Steenbeek op om er een toevluchtsoord, een Asyl voor gevallen vrouwen te stichten.[65] De gevallenen volgden er in twee jaar een opleiding tot dienstbode zodat ze daarna in hun eigen levensonderhoud konden voorzien. Heldring wilde haar in die twee heropvoedingsjaren ook nog 'voeren tot Hem, die Maria van Magdalena veel vergaf en die zij daarom liefhad met onuit-

Het tweede Asyl Steenbeek. Gretha Hofstra werd er heropgevoed.
(Collectie Ellen Boonstra-de Jong).

sprekelijke liefde'.[66] Asyl Steenbeek opende in 1848 de deuren en werd gerund door dames van goede komaf. Net zoals in andere gestichten was de opname in het Asyl niet gratis. In de beginjaren bedroeg het intreegeld f 50,-, aangevuld met kostgeld van f 2,25 per week voor voeding, kleding, medicijnen etc.[67] In de tijd dat Gretha in Steenbeek verbleef (1882-1884) bedroeg het intreegeld f 25,- en het kostgeld f 2,- per week. Van dat geld kregen de meisjes en vrouwen na hun heropvoeding ook nog een bescheiden uitzet mee.[68] Voor de diaconieën en burgerlijk armbesturen fikse bedragen, in ogenschouw nemend dat deze instanties personen voor gemiddeld f 1,- per week bedeelden.[69] Toen bijvoorbeeld Vlaardingse diakenen in 1861 een vrouw wegens slecht gedrag naar een verbeterings- en opvoedingsgesticht in Montfoort wilden sturen, kregen ze het geld daarvoor niet bij elkaar, ook niet met behulp van het gemeentebestuur.[70]

Vlaardingers in gestichten en inrichtingen

Het gebeurde regelmatig dat Vlaardingse instanties elkaar wel vonden in het bijeen brengen van gelden om een inwoner van de stad in een inrichting of gesticht te plaatsen. Op 22 november 1895 bespraken Vlaardingse diakenen bijvoorbeeld een verzoek van onder andere zuster Gretha om wat geld te geven voor de opname van een meisje in een van de Heldring Gestichten in Zetten. De diakenen droegen graag f 10,- bij omdat het vertrek van het beruchte meisje uit Vlaardingen een uitkomst voor de stad was.[71] Voor een 'idioot kind' vroeg Gretha Hofstra een bijdrage van de diaconie om het kind onder te brengen in een gesticht. Het Burgerlijk Armbestuur betaalde ook mee en financierde daarnaast jarenlang het verblijf van een jongetje in het Kindertehuis van het Magdalenahuis en het verblijf van meisjes in Talitha Kûmi en Asyl Steenbeek, allemaal gestichten in Zetten. Maar er ging eveneens geld naar andere gestichten waar Vlaardingers (tijdelijk) verbleven, zoals het Doorgangshuis Hoenderloo in Apeldoorn (opvanghuis voor verwaarloosde jongens), de Weesinrichting in Neerbosch en de Johannes Stichting in Nieuwveen (opvanghuis voor ouderen die niet voor zichzelf konden zorgen).[72]

Gretha naar Zetten

Wie de heropvoeding van Gretha Hofstra betaalt, is niet bekend. In ieder geval komt ze in december 1882 in Asyl Steenbeek aan. Heldring en de eerste directrice van Steenbeek, Petronella Voûte, zijn dan al een aantal jaren geleden overleden. Het eerste Asyl Steenbeek is door brand verwoest en in korte tijd herbouwd. In de loop der jaren komen er nieuwe gestichten bij, zoals het in 1856 geopende Talitha Kûmi (dochtertje sta op), bedoeld voor verwaarloosde meisjes van zes tot zestien jaar en een paar jaar later Bethel, een huis voor meisjes van zestien tot drieëntwintig jaar die in de prostitutie terecht dreigen te komen. Ook opent de Normaalschool haar deuren[73], bedoeld voor meisjes vanaf een jaar of vijftien die zich aan het onderwijs willen wijden, meestal dochters van predikanten, onderwijzers en zendelingen.[74] Heldrings opvolger, dominee Hendrik Pierson (1834-1923), voegt aan de rij gestichten het Magdalenahuis toe waar ongehuwde vrouwen, die voor de eerste keer zwanger zijn, kunnen bevallen en leren voor hun kind te zorgen. Voor baby's die niet met hun moeder meekunnen komt er in 1887 een kindertehuis bij waar ze kunnen blijven en een degelijke opvoeding krijgen. Vlak voor de Tweede Wereldoorlog telt Zetten rond de twintig gestichten en onderwijsinstellingen.[75]

Het is niet bekend hoe het Gretha Hofstra in Steenbeek ver-

Het Réveil

Gretha Hofstra verkeert veelvuldig in het gezelschap van de kinderen en kleinkinderen van mensen die geïnspireerd zijn door het Réveil, een godsdienstige opwekkingsbeweging die ontstaat aan het begin van de negentiende eeuw in het calvinistische Zwitserland. Aanhangers houden huiselijke godsdienstoefeningen, waarin het gevoel belangrijk is. Het hoogtepunt is de bekering waarin de eigen 'ik', de zondige eigen wil, vernietigd wordt en het lot in handen van God gelegd. Niet de ratio moet de wereld verbeteren, maar de innerlijke verandering van de mens door de bekering. In Nederland slaat de beweging aan bij de hogere bourgeoisie in Den Haag, Amsterdam, Utrecht, Leiden en Nijmegen. Initiatiefnemer is Willem Bilderdijk, de anti-revolutionaire en Oranjegezinde dichter. Hij vormt een kring van mensen om zich heen onder wie Isaäc da Costa, Dirk van Hogendorp, J.L. Gregory Pierson en Guillaume Groen van Prinsterer. Ottho Gerhard Heldring hoort in strikte zin niet bij het Réveil, maar heeft wel veel contacten in de Haagse en Amsterdamse Réveilkringen en vormt met hen de 'Christelijke Vrienden'. Vanaf 1830 richten deze kapitaalkrachtigen allerlei sociale instellingen op. Réveilvrouwen leggen huisbezoeken af bij armen en zieken, bezoeken vrouwen in de gevangenis, geven les in de naai- en breischolen en staan aan het hoofd van de opgerichte instellingen. Tegenwoordig worden deze dames beschouwd als voorloopsters van de eerste feministische golf die aan het einde van de negentiende eeuw in Nederland ontstaat.

Bronnen: Een moederlijk hart (S.H.W.M. Holtzer, 1989), De Vrouw beslist. De tweede feministische Golf in Nederland (Vilan van de Loo, 2005). Christelijke vaderlanders (Annemarie Houkes, 2009) Bidden en handwerken voor de goede zaak (Ivo van Wijdeven in: Historische Nieuwsblad, september 2009)

Hendrik Pierson, president-directeur van de Heldring Gestichten. (Fotoarchief Spaarnestad).

gaat. De persoonlijke verslagen van de Asylisten gingen verloren bij de brand die ook het tweede Asyl Steenbeek in de as legde. Tevens zijn er veel documenten vernietigd toen Zetten aan het einde van de Tweede Wereldoorlog in de vuurlinie lag.[76] Gelukkig geven onder andere de jaarverslagen van de staat en verrichtingen van het Asyl Steenbeek in de *Magdalena Evangelische Jaarboekjes* en de berichten in het maandblad *De Bode der Heldring-Gestichten* een sfeertekening van de heropvoedings- en bekeringspraktijken in die tijd.

De heropvoeding

In Asyl Steenbeek treft Gretha een sfeer aan van orde en discipline. Niets wordt daar aan het toeval overgelaten. Alle nieuwkomers beginnen hun verblijf met een observatieperiode. Een aan de gestichten verbonden arts onderzoekt de meisjes en vrouwen. Als hij dat nodig vindt, verblijven ze een poosje op de ziekenkamer van het Asyl. Directrice Johanna Hendrika Kruyf en de acht helpsters observeren daarna de werklust, stemming en geaardheid van de gezond verklaarde meisjes en vrouwen. De observaties vinden plaats als de meisjes en vrouwen aan het werk zijn binnen de muren van het Asyl, want werk is daar in overvloed voorhanden. Nadat het oude Steenbeek door brand werd verwoest, kreeg Hendrik Pierson de kans om het Asyl volgens zijn strenge eisen te laten herbouwen. Hij heeft een bewerkelijk huis neer laten zetten met veel vertrekken waar de opgenomen meisjes en vrouwen iedere dag in kleine groepjes werken. Deze manier van werken voorkomt volgens Pierson dat de meisjes en vrouwen hun kostbare tijd verspillen met 'nutteloze beuzelpraat'. Vandaar dat ook de privaten op verschillende plaatsen in huis zijn aangebracht, evenals de waterpompen. In het oude Steenbeek was er maar één pomp, en dat werd, zeer tegen de zin van Pierson, een geliefd verzamelpunt voor 'trage en praatzieke naturen'.[77] En aan dat gepraat hebben ook de directrice en helpsters een hekel. Het kan veel ellende veroorzaken, zoals oproer en 'de tong is eene wereld van ongeregtigheid', weten de dames uit ervaring.[78] Om het gebabbel tegen te gaan zijn er ook geen slaapzalen, maar heeft iedere Asyliste op zolder een eigen slaapkamertje, met een krib, een kast en een stoel. Er is net genoeg ruimte voor het aan- en uitkleden. De kamertjes die tegen de buitenmuren liggen, hebben een raam. Wie hoopt om 's avonds nog even het hoofd naar buiten te steken om de laatste nieuwtjes uit te wisselen met de buurvrouw, komt bedrogen uit. Het venster heeft tralies om dat te voorkomen en praten via het beschot horen de helpsters, die ervoor zorgen dat de vijftig vrouwen in het Asyl om 21.00 uur ordelijk naar bed gaan. De deuren van de kamertjes worden met een grendel, een zogenoemde wrevel, afgesloten, zodat de meisjes elkaar ook 's nachts niet op kunnen zoeken.[79] Hoewel de indruk kan ontstaan dat Steenbeek wel erg veel weg heeft van een gevangenis, denkt de leiding daar anders over. Asyl Steenbeek is geen strafplaats maar een toevluchtsoord, waar gezorgd wordt en niet gestraft. De opgenomen meisjes en vrouwen heten dan ook verpleegden of Asylisten.[80]

Directrice Kruyf

Directrice Kruyf (1833-1918) is de centrale figuur in het Asyl. Voordat ze, na het overlijden van de eerste directrice, door Hendrik Pierson wordt gevraagd om de leiding in Steenbeek op zich te nemen, heeft ze jaren in het onderwijs gewerkt. In haar optreden is ze beheerst en autoritair, maar ook kan ze gevoelig en emotioneel zijn.[81] Tot tranen toe geroerd ontvangt ze eens twee oud-Asylisten die de reis naar Zetten hebben ondernomen om hun dankbaarheid te tonen en haar verrassen met een mooie witte geranium en vier kopjes voor de helpsters.[82] Oprecht verdrietig is ze als Asylisten haar goede raad in de wind slaan[83] en teleurgesteld als 'haar meisjes' na de heropvoeding geen betrekking kunnen krijgen omdat ze in Steenbeek hebben gezeten of, wanneer ze wel ergens aan de slag komen, ze door de vrouw des huizes bij elke kleinigheid aan hun verleden worden herinnerd. Ze vindt het jammer dat deze christinnen zich zo opstellen omdat het toch al zo'n opgave is om na twee jaar heropvoeding voor de meisjes en vrouwen een betrekking te vinden en een veilig onderkomen.[84] 'Zal iemand het ooit een zieke kwalijk nemen, dat hij in een daartoe bestemd huis genezing zocht? Zou men het beter achten, de ziekte te verloochenen en te laten verergeren, tot zij onherstelbaar was?', houdt ze de dames voor die een dienstbode zoeken en twijfelen of ze daar een oud Asyliste voor willen hebben. Om dergelijke teleurstellingen te voorkomen, is Kruyf van mening dat de oud-Asylisten zelf niet

Mejuffrouw Johanna Hendrika Kruyf, directrice van Asyl Steenbeek

over hun heropvoeding moeten praten. Mondje dicht, is haar devies.[85] Wel ziet ze het als haar plicht om de nieuwe werkgever volledig, maar uiterst vertrouwelijk, in te lichten over de achtergronden van de ontslagen Asyliste.[86]

Werken, werken, werken

Juffrouw Kruyf heeft een kamer op de begane grond en niemand passeert die kamer zonder dat ze het ziet. Via de verschillende ramen observeert ze wat er in het waslokaal en de mangel- en strijkkamer gebeurt. Haar huiskamer op de eerste verdieping heeft deuren die uitkomen op de naai- en mattenkamer, zodat ze daar plotseling kan verschijnen.[87] De eerste maanden van hun verblijf zijn de meeste verpleegden labiel en onrustig door 'de heftige worsteling tussen goed en kwaad'. Omdat handwerken rustgevend is, beginnen de nieuwkomers bij voorkeur in de naaikamer.[88] Naast de onrust hebben veel verpleegden last van lichamelijke klachten, van ontstekingachtige verschijnselen. Ter bestrijding daarvan krijgen de Asylisten koffie van gebrande rogge te drinken. Daarbij eten ze 's ochtends grofgebuild roggebrood en als tweede ontbijt brood met reuzel. De warme maaltijd bestaat uit soep, aardappelen met groente en vlees, aan het einde van de middag is er koffie met brood en 's avonds brij of melkspijs.[89] Als een Asyliste erg opstandig is en een slechte invloed heeft op de anderen verblijft ze soms dagenlang in een strafkamer en leeft daar op water en brood.[90] Werk is er altijd en dus ook 's avonds. Na het eten gaan de verpleegden naar de naaikamer om, tot het bedtijd is, nog wat te naaien en te breien. Ondertussen luisteren ze vol aandacht naar een helpster die voorleest. *De Negerhut van oom Tom* van Harriet Beecher Stowe[91] is populair en wordt minimaal om het jaar voorgelezen.[92] En daar is natuurlijk ook over nagedacht. Pierson vergelijkt de afschaffing van de slavernij graag met de bevrijding van vrouwen uit het bordeel en zijn strijd voor een bordeelverbod. In 1911 krijgt hij zijn zin.

In het tweede jaar zijn de resultaten van de individuele heropvoeding bij veel Asylisten merkbaar en staan ze niet meer voortdurend onder toezicht. Ze maken de slaapvertrekken schoon, werken op de ziekenkamers, doen het ruwe huiswerk, zoals het witten van plafonds en muren en nemen de keukendienst waar. Tegen het einde van de heropvoeding mogen de verpleegden de kamers van de directrice en haar hulpen schoonmaken en hen bedienen tijdens het eten.[93] Juffrouw Kruyf staat erop dat alles er in het Asyl verzorgd en glimmend uitziet. Een bezoeker herinnert zich dat de traptreden er zo glad uitzagen dat hij, bij het bestijgen ervan, zich angstvallig vasthield aan de leuning. En de houten vloeren waren zo vaak en stevig geschrobd dat de kwasten eruit staken.[94] Maar alleen maar uitgroeien tot een goede dienstbode die boent en poetst of haar leven ervan afhangt, is niet genoeg; de Asylisten moeten hun hoofd leren buigen voor God.

Het hoofd ootmoedig buigen voor God

'Ik bad God dat Hij toch mijne zonde wilde vergeven en ik gevoelde mij van dat ogenblik af geheel veranderd, geheel verlicht', zo omschrijft een Asyliste haar bekering in een brief aan haar ouders. Voordat de brief met de post meegaat, controleert de leiding de inhoud. Aan deze ontboezeming wordt een briefje toegevoegd om de vreugde van de ouders enigszins te temperen. 'Neem het vooral kalm op', raadt men de ouders aan, 'want mooi denken en praten stelt ons allerminst tevreden. God steekt ons een hand toe, maar grijpt ons niet, we moeten zelf een sprong maken om die hand te pakken en dat kan in Steenbeek alleen als de ongebroken wil breekt door boete te doen en berouw te tonen.'[95] Of zoals Heldring het in 1870 verwoordde: 'Het steenen hart wordt niet verbrijzeld door een enkelen slag, maar door vele slagen.'[96] Daarom blijft de leiding alert op 'valse bekeringen', want, zo leert de ervaring, een opname in Steenbeek kent vaker uitwendige aanleidingen als armoede, gebrek en verveling dan de inwendige behoefte om het hoofd 'ootmoedig te buigen voor God'.[97]

Het gevecht tegen slechte eigenschappen

Tijdens de heropvoeding worden Gretha en haar collega Asylisten constant aangespoord om te vechten tegen hun 'slechte eigenschappen', zoals eigenzinnigheid, stijfhoofdigheid, blinde hoogmoed, onwil, ongebrokenheid, onnadenkendheid, oppervlakkigheid en koppigheid. Eén eigenschap komt bij veel diepgezonken Asylisten voor, namelijk kittelorigheid of lichtgeraaktheid. Bij het minste of geringste ontsteken ze in woede. Die eigenschap is voor de directrice en helpsters een goede maatstaf om de mate van bekering te meten. In hun ogen heeft de kittelorige verpleegde geen berouw en

zolang zij zich, ook als het eens tegenzit, niet kan beheersen is er geen sprake van bekering.[98] De Asylisten moeten leren minder vaak gehoor te geven aan de innerlijke drang om direct te reageren. Orde en regelmaat tijdens het werk helpen om aan die aandrang het hoofd te bieden. Tevreden zijn met de plaats in het leven die God bepaalt, is een andere opdracht en dat valt velen zwaar. Juffrouw Kruyf denkt dat de verlokkingen van weelde en pronkzucht daaraan ten grondslag liggen. Ze verzucht: 'Dat geslenter op de straat en dat kijken voor winkels. Zo worden de meisjes verlokt tot begeerlijkheid door de uitstalling van lekkernijen, opschik en boeken.'[99] Het verlangen om dat alles te bezitten, wordt gezien als een symptoom van een dieper gelegen onrust en willoosheid.[100] En wat te denken van de kermis. Juffrouw Kruyf hoort van de bestuurders van de doorgangshuizen in de grote steden over de slechte invloed van dat vermaak op meisjes en vrouwen. In Groningen, bijvoorbeeld, is de aandrang bij vijf meisjes zo groot om naar de kermis te gaan dat zij 's avonds het doorgangshuis ontvluchten door over de schutting te klimmen.[101] Het lijkt wel of de meisjes 'geëlectriseerd' worden als de kermis in de stad is. Ze hebben er alles voor over om het vermaak te zien en de poffertjes te ruiken.[102]

Godsdienstoefeningen

Gretha leert in Steenbeek te leven volgens Gods verboden en geboden. Dat moet haar sterken in de strijd tegen zichzelf. In het Asyl is er daarom veel tijd ingeruimd voor godsdienstoefeningen. Het begint 's morgens al na het ontwaken. De Asyliste trekt het blaadje van de scheurkalender, een cadeau van een weldoenster, en leest de bijbelse dagtekst, als ze tenminste lezen kan. Maar geen nood als ze analfabeet is. Dan krijgt ze les in lezen en schrijven, zodat ze na verloop van tijd zelf het kalenderblaadje en de bijbel kan lezen en misschien zelfs een briefje aan haar ouders kan schrijven. Twee keer per dag gaan de Asylisten naar de huiskerk op de begane grond, tegenover de kamer van juffrouw Kruyf. Daar zingen ze samen en luisteren naar bijbelverhalen, 'in de hoop dat eerbied voor het heilige de harten van de verpleegden in beroering brengt'.[103] Hendrik Pierson zelf verzorgt een keer per week in Steenbeek de catechisatie. Zeer tegen de zin van juffrouw Kruyf, die vindt dat de Asylisten niet te wijs moeten worden, houdt Pierson daarnaast voordrachten over onder andere het sociale vraagstuk en staatshuishoudkunde. De Asylisten hangen aan zijn lippen.[104] Dat gebeurt ook als ze hem in de Vluchtheuvelkerk horen preken. Zondagochtend vroeg gaan de deuren van de gestichten open en lopen de meisjes en vrouwen twee aan twee naar de kerk op de terp. Ze dragen witte mutsen en donkere doeken.[105] Tijdens de dienst wordt er veel gezongen. Na een week oefenen in het eigen gesticht zingt iedereen de gezangen uit het hoofd mee. Beducht voor de slechte invloed die van de diepgevallenen uit kan gaan, is er in de kerk om pedagogische redenen geen contact tussen Asylisten en de meisjes uit andere gestichten. Een houten schot zorgt daarvoor.[106]

De Vluchtheuvelkerk in Zetten.
(Collectie Ellen Boonstra-de Jong).

De Vluchtheuvelkerk in het Overbetuwse Zetten is de kroon op het werk van Heldring en centrum van de Heldring-gestichten. Het witte gebouw is op een kunstmatig aangelegde terp gebouwd zodat bij een overstroming de vrouwen en meisjes uit de gestichten en de bevolking van Zetten een veilig heenkomen kunnen vinden. Zelfs het vee is dan welkom op de terp. Als het wassende water de mensen dwingt lang in en rond de kerk te verblijven, kan er brood worden gebakken in de oven die tegen de kerk is aangebouwd.[107] Lange tijd is de Vluchtheuvelkerk een vrije gemeente (pas in 2004 sluit zij zich aan bij de Protestantse Kerk in Nederland). Pierson houdt niet van kerkisme en bevestigt meisjes en vrouwen uit allerlei kerken tot lidmaten van de Vluchtheuvelkerk. Ook in de politieke strijd tegen de prostitutie en de bordelen huldigt hij een dergelijke opvatting en vindt medestrijders uit vrijzinnige en zelfs atheïstische hoek.[108]

Vlaardingse correspondenten

Als koningin Emma in augustus 1883 een bezoek brengt aan Steenbeek zingen de Asylisten haar toe. Daarna wordt ze

rondgeleid door het gebouw.[109] Niet alleen de koningin heeft belangstelling voor de Zettense gestichten. Heldring en later Pierson overtuigen velen van de zegeningen van de gestichten en zo komt er veel geld binnen om nieuwe gestichten te bouwen en te exploiteren. Ze betrekken de sympathisanten op vele manieren bij het werk. Mannen met indrukwekkende titels voor hun klinkende namen treden toe tot de besturen van de gestichten. De dichter, auteur, predikant en hoogleraar Nicolaas Beets bijvoorbeeld is vanaf de stichting van Steenbeek tot 1890 president van het bestuur. Correspondenten, vertegenwoordigers van de gemeentelijke kerkenraden in Nederland, innen jaarlijks de contributie, zorgen voor extra giften, krijgen informatie over de gezinnen waar de Asylisten geplaatst worden en bemiddelen in de plaatsing van een vrouw of meisje in Steenbeek.[110] Bestuursleden van de doorgangshuizen in de grotere steden, sturen meisjes en vrouwen door die een lang verblijf in Steenbeek nodig hebben en vanuit heel Nederland gaan er goederen, zoals linnengoed, zelfgenaaide en gebreide kleding, speelgoed en huisraad naar de gestichten in Zetten. De hervormde gemeente in Vlaardingen heeft ook correspondenten. Achtereenvolgens vervullen J.A. Kanngieser, J.R. Wernink, J.W. Knottenbelt en H.H. Barger die functie. In de tijd dat Gretha in Steenbeek verblijft is J.W. Knottenbelt de Vlaardingse correspondent. Tijdens Gretha's heropvoeding staat er nog een bekende naam van een correspondent op het lijstje. Dominee James vertegenwoordigt Enschede van 1883 tot 1887, een aantal jaren voordat hij vanuit Warnsveld in 1891 naar Vlaardingen wordt beroepen.[111] In 1892, het jaar waarin Gretha in Vlaardingen aankomt, is Barger correspondent. De Vlaardingse predikanten Barger en James doneren jaarlijks op persoonlijke titel een bedrag aan Steenbeek. Hun namen staan, samen met die van zestien andere Vlaardingers, op de lijst van contribuanten.[112]

Iedere zomer, in juni, komen mannen en steeds vaker vrouwen uit het zorgvuldig opgebouwde netwerk bij elkaar op de Vluchtheuvel om te vergaderen over onder andere de gang van zaken in het Asyl en de doorgangshuizen.[113] In Heldrings tijd lagen de boeken met levensgeschiedenissen van alle gevallenen tijdens de vergadering op tafel, met daarin beschreven hoe zij vielen, hoe zij gered werden, wie voor hen zorgden en hoe zij zich gedroegen.[114] Als Hendrik Pierson directeur is, maken de Asylisten persoonlijk kennis met de gasten. Aan het einde van de middag ontmoeten ze elkaar in de Vluchtheuvelkerk waar de meisjes en vrouwen nog eens ernstig worden toegesproken door een aantal predikanten. Daarna keert iedereen naar Steenbeek terug om de maaltijd te gebruiken. Knottenbelt en James hadden Asyliste Hofstra in 1883 en 1884 kunnen ontmoeten, als ze de zomervergaderingen hadden bezocht. Maar dat is niet zo. Hun namen staan niet bij de deelnemers in de jaren dat Gretha in Steenbeek verblijft.[115]

Het zit erop

Eind 1884 zit de tijd in Steenbeek er voor Gretha Hofstra op en wil ze vast en zeker aan juffrouw Kruyf en dominee Pierson laten zien dat ze echt veranderd is. Wordt Gretha een van de successen van Steenbeek en doet ze het inderdaad beter dan de mensen die in de Rijksbedelaarsgestichten verblijven en daar vaak meerdere keren terugkeren? Ze kan zich in ieder geval gaan meten met haar oudste broer Jan Ale. Hij wordt in de periode 1887-1896 vijf maal veroordeeld tot een verblijf in het Rijksbedelaarsgesticht Veenhuizen, variërend van 3 maanden tot ruim 2 jaar. Steeds opnieuw vinden er opzendingen plaats vanuit verschillende plaatsen in Nederland zoals Alkmaar, Utrecht, Rotterdam en 's-Hertogenbosch. De reden van opzending is altijd bedelarij.[116] Een verblijf in Veenhuizen is voor veel bedelaars een uitkomst, omdat ze daar een dak boven het hoofd hebben en voldoende te eten krijgen. Jan Ale lijkt deze mening ook toegedaan, want hij keert vaak terug vanwege een klein en uitgelokt vergrijp. Op 13 juli 1889 bijvoorbeeld stuurt de rechter hem voor een jaar en vier maanden naar Veenhuizen omdat hij een paar centen heeft gevraagd aan een politiebeambte op de openbare weg in Alkmaar.[117] Jan Ale overlijdt in 1896 op tweeënvijftigjarige leeftijd in Den Haag, vijf maanden na zijn laatste vrijlating uit Veenhuizen en in hetzelfde jaar als zijn vader.

Een open gesticht

De heropvoeding in Steenbeek garandeert geen verdere godvrezende levenswandel. De schatting is dat 33% van de meisjes en vrouwen 'gered' wordt. Het meeste effect heeft de heropvoeding op meisjes tot 20 jaar. De resterende 67% keert terug in zonde of valt weliswaar niet opnieuw, maar van bekering is geen sprake. Daaronder vallen ook de zogenoemde gestichtloopsters, vrouwen die van gesticht naar gesticht trekken zonder echt te willen veranderen. De cijfers zijn onbetrouwbaar omdat velen na hun vertrek niets meer van zich laten horen.[118] Een verblijf in Steenbeek is overigens vrijblijvender dan in de Rijksbedelaarsgestichten. Het is een 'open gesticht', waar meerderjarige verpleegden (23 jaar en ouder) zelf mogen besluiten om voortijdig te vertrekken. Minderjarigen hebben daarvoor toestemming van de ouders of hun voogd nodig. Het gebeurt regelmatig dat er vrouwen weggaan in een opwelling van drift, om vermeend onrecht, omdat het verblijf te lang valt of 'de lust der zonde de overhand krijgt'.[119] 'Stel je voor', stelde Heldring, 'dat wij tegen wil en dank degenen die ons toevertrouwd werden moesten houden zoals de pijnlijke toestanden in Katholieke kloosters. Nee, het Protestantsche beginsel kan en mag nooit anders dan vrijheid zijn. Goed doen kan niet anders dan vanuit eigen overtuiging.'[120] Als vrouwen echt weg willen, staan de leiding weinig dwangmiddelen ter beschikking. Natuurlijk praten de leidsters lang op de vrouwen in. Volhardt een verpleegde in het besluit te vertrekken, dan moet ze verplicht een dag alleen in een kamertje blijven, met daarin slechts een bank en een bijbel, voordat ze definitief besluit de deur van het Asyl achter zich dicht te trekken. In hun afweging moeten ze meenemen dat ze niet meer opnieuw kunnen aankloppen voor hulp.[121] Gretha vertrekt drie

maanden voor het verstrijken van de twee jaren heropvoeding. Omdat ze onderdak krijgt bij de evangelist Daniël Wilkens, die ook bekendheid geniet in Steenbeek, lijkt het erop dat ze met toestemming Zetten vroegtijdig verlaat. Mogelijk sluit ze haar opvoedingstijd onder zijn leiding af. Dat gebeurt bij hoge uitzondering en alleen met toestemming. Juffrouw Kruyf doet het liever niet omdat er een slecht signaal vanuit gaat in de richting van de achterblijvers en het leidt tot afgunst, twist en knoeierij.[122]

Helpster in Utrecht

Gretha Hofstra keert terug naar Den Haag, de stad van 'haar val' en gaat wonen bij Daniël Wilkens en zijn gezin in de Lage Nieuwstraat, een straat in een arme buurt met overbevolkte kleine woningen, slechte hygiëne en een hoge kindersterfte.[123] Als Gretha eind september 1884 in Den Haag aankomt ontmoet ze daar ook Wilkens echtgenote Aartje Rubbers en hun 20-jarige dochter Gerardina, de enige nog levende dochter van het echtpaar. Zes kinderen Wilkens zijn korte of langere tijd na de geboorte overleden.

Wilkens gaat op zoek naar een betrekking voor Gretha, een belangrijke voorwaarde om niet opnieuw te zwichten voor een zondig leven. Hij zoekt en vindt die betrekking in zijn uitgebreide netwerk, opgebouwd tijdens bezoeken aan Nederlandse steden en dorpen.[124] Zo heeft hij juffrouw Nicolette Christine Dermoût leren kennen, de besturend zuster van het Utrechtse Diaconessenhuis[125] aan de Oudegracht. Hij vraagt haar om Gretha een kans te geven en verzwijgt niets over haar achtergrond. Dat is op te maken uit de aantekeningen in één van de dagboeken die Dermoût bijhoudt en waarin ze in detail ingaat op de gebeurtenissen in het Diaconessenhuis. Haar dagboek van 1885 begint vrijwel direct met de komst van Gretha Hofstra. 'Den 16 den Januari kwam hier Margaretha Hofstra tot hulp', schrijft ze. 'Ik ontving haar op verzoek en uit handen van den Heer Wilkens. Slechts een paar van de zusters was het bekend dat zij twee jaar op Steenbeek had doorgebracht en het is nog maar aan zeer weinigen uitgelekt.'[126] Gretha wordt in het Utrechtse Diaconessenhuis aangesteld als helpster. Ze assisteert bij alle voorkomende werkzaamheden in ruil voor kost, inwoning en wat kleedgeld.[127] Waarom Gretha geen diacones mag worden legt juffrouw Dermoût in haar dagboek uit. 'Het verblijf op Steenbeek verhindert Gretha diacones te worden. Hoe bruikbaar zij ook zijn moge, het feit, dat zij onder de gevallen vrouwen geteld moet worden, staat haar in den weg om ooit onder de diaconessen te worden opgenomen.' Dermoût beroept zich op de reglementen die ook andere diaconessenhuizen hanteren en is onverbiddelijk. 'Wij moeten den goeden naam onzer huizen zorgvuldig bewaren en niet dulden dat in dien zin op onze zusters iets wete aan te merken. Zij heeft haar goeden naam voor de menschen weggeworpen en dezen kan zij niet terugkrijgen. Daarom kan men iemand als Gretha in de diaconessenhuizen wel gebruiken, maar het brevet van betrouwbaarheid, d.i.: naam en kleding der diacones, kan men haar niet geven, ten minste niet voor-

Juffrouw Nicolette Christine Dermoût, besturend zuster van het Diakonessenhuis in Utrecht.
(Collectie Diakonessenhuis Utrecht)

dat er vele, vele jaren verloopen zijn, en zij zich een nieuwen goede naam heeft verworven.'[128] Gretha moet buiten de muren van het Asyl eerst maar eens laten zien dat haar bekering in woorden en daden stand houdt. Dat kan alleen als ze zich de goede eigenschappen van een diacones, zoals gehoorzaamheid en onderdanigheid, eigen maakt en daarnaast de kunst van het verplegen combineert met het evangeliseren van verpleegden.[129]

Beschaafde diaconessen

Dermoûts strenge opstelling betekent niet dat alle christelijke vrouwen van onbesproken gedrag zomaar diacones kunnen worden. Geïnteresseerde vrouwen moeten in een selectieperiode van twee jaar laten zien dat ze voldoen aan de strenge toelatingseisen. Ze dienen beschaafd, zindelijk, onderdanig, bescheiden, verdraagzaam en gehoorzaam te zijn, maar ook handig en arbeidzaam en bovendien in het bezit van een goede gezondheid.[130] Juffrouw Dermoût beoordeelt de be-

ginnelingen streng en dwingt hen soms al binnen een paar maanden het Utrechtse Diaconessenhuis te verlaten vanwege bijvoorbeeld een zwak karakter, zich uitend in koppige domheid, gebrek aan trouw, grote behaagziekte, geringe zelfstandigheid, ijdelheid en gebrek aan waarheidsliefde.[131] Maar ook op degenen die mogen blijven valt altijd wel iets aan te merken. 'De meeste meisjes zijn dof en hardleersch en hebben eene langdurige dressuur noodig eer zij zelfstandig werkzaam kunnen zijn', is de mening van Dermoût.[132] Geen wonder dat het aantal ingezegende diaconessen in 1885 het aantal van dertig maar net overschrijdt en het Diaconessenhuis het ook moet hebben van niet ingezegend personeel[133] om de vijftig zieken, die in het Huis opgenomen kunnen worden, te verplegen en te kunnen voldoen aan de vraag naar zusters in de particuliere, gemeente en wijkverpleging binnen en buiten Utrecht.[134] Het Diaconessenhuis levert diaconessen, proefzusters en/of helpsters aan de gemeenten Utrecht, Amsterdam, Enschede en Driebergen.[135] Dermoût, stuurt op verzoek van een Leidse predikant en zijn vrouw, ook weleens een diacones naar het door hen opgerichte doorgangshuis om hen bij te staan in de opvang, heropvoeding en evangelistatie van meisjes en vrouwen.[136]

Niets nieuws onder de zon

Voor Gretha is er niets nieuws onder de zon. Ook in Asyl Steenbeek kreeg ze vergelijkbare waarden en normen met de paplepel ingegoten. Haar tijd in het Diaconessenhuis sluit in die zin naadloos aan bij haar heropvoeding. En net zoals ze juffrouw Kruyf in Zetten beschouwde als de moeder van het Huis, is het nu juffrouw Dermoût die deze rol vervult. Het beeld van de besturend zuster als moeder die haar huisgezin bestiert en waarin het personeel en de verpleegden de kinderen zijn, is een veel en graag gebruikte metafoor in die tijd.[137] De besturend zuster streeft huiselijkheid en beschaafdheid na en controleert, zoals een goede moeder betaamt, de naleving van de vele regels. Tijdens de maaltijden zit juffrouw Dermoût aan het hoofd van de tafel en gaat voor in gebed. Daarnaast correspondeert ze met de diaconessen, proefzusters en helpsters in de gemeente- en wijkverpleging, de particuliere verpleging of in andere instellingen buiten Utrecht. Op zondagochtend luisteren de verpleegden naar het personeel dat onder begeleiding van harmoniumklanken geestelijke liederen zingt.[138] De huiselijkheid gaat gepaard met een ijzeren discipline voor verpleegden en personeel. Want wie reinheid in acht neemt en regelmatig en gedisciplineerd leeft kan met groot godsvertrouwen een gezond leven tegemoet zien, zo is de heersende opvatting. Dermoût vindt, naar aanleiding van een ervaring met een verpleegde die lijdt aan hysterische toevallen en bijna een jaar opgenomen blijft om te herstellen, dat men zulke verpleegden eigenlijk voortdurend onder de strenge tucht van een ziekenhuis moet hebben om de gezondheid blijvend te behouden.[139]

Helpster Gretha

Gretha kijkt aan de Oudegracht bijna twee jaar lang de kunst van het verplegen af van de diaconessen. In oktober 1886 worden haar inspanningen beloond. Juffrouw Dermoût vertrouwt haar, bij gebrek aan een ervaren kracht, een particuliere verpleging in Delft toe.[140] Ze doorstaat de test met glans en werkt vanaf die tijd vrijwel uitsluitend in de particuliere, gemeente en wijkverpleging, de zogenoemde buitenverpleging. Juffrouw Dermoût ziet zich vaker genoodzaakt om proefzusters of helpsters voor een verpleging uit te zenden zonder dat ze beschikken over voldoende kennis. Ze troost zich met de gedachte dat de zusters al doende het beste leren en drukt ze op het hart gehoorzaam te zijn aan de geneesheren en er open voor uit te komen als er dingen gevraagd worden waarvoor zij nog niet bekwaam is.[141] Als juffrouw Dermoût het in haar dagboeken over Gretha heeft is dat altijd in positieve bewoordingen. Zo schrijft ze dat Gretha een lange en moeilijke verpleging in januari 1887 in Bussum tot een goed einde brengt.[142] En ook is ze verblijd 'om den wille van Gretha' als deze in 1888 met geschenken voor het Huis en een lovend getuigschrift van de doktoren terugkeert van een verpleging in Bonn en Schlangenbad.[143] Het lijkt erop dat Gretha Hofstra haar draai in de verpleging heeft gevonden en uitgegroeid is tot een gewaardeerde en bekwame helpster.

Diaconessenhuis in de problemen

De medische ontwikkeling staat niet stil. In het Utrechtse Diaconessenhuis is men zich daarvan bewust, maar er is ook twijfel. Moeten we tegemoet komen aan de wens van particulieren om zich tijdens een opname in het Huis te laten behandelen door hun eigen geneesheer in de plaats van de geneesheer van het Diaconessenhuis, vragen de leden van het bestuur zich af.[144] De twijfel en het gebrek aan daadkracht zijn er debet aan dat verpleegden van de 1ste en 2de klasse hun heil ergens anders zoeken en daarom staan er in het Diaconessenhuis bedden leeg. Het bestuur onder leiding van dominee F.W. Merens voert, om het tij te keren, een aantal vernieuwingen door, waaronder de toelating van andere geneesheren. Binnen de kortste keren leveren deze nieuwelingen kritiek op de zusters in de operatiekamer. Een van hen dringt er bij het bestuur zelfs op aan besturend zuster Dermoût bij te laten staan door een deskundige die haar kan adviseren op medisch gebied en mede beoordeelt over de geschiktheid van de proefzusters. Dat is tegen het zere been van zowel het bestuur als juffrouw Dermoût en ze vrezen inmenging in de gang van zaken.[145] Omdat juffrouw Dermoût overal haar stem in wil blijven houden, niets uit handen geeft, maar ook een andere opvatting heeft over het geloof, vindt ze uiteindelijk Merens steeds vaker tegenover zich. Net zoals in Vlaardingen waart in die tijd de geest van de doleantie rond in het Utrechtse Diaconessenhuis en drijft een wig tussen Dermoût en Merens. Juffrouw Dermoût geeft de dolerenden in het Diaconessenhuis alle ruimte, terwijl Merens, een ambtsdrager van de Nederlands Hervormde Kerk, het daar helemaal niet mee eens is.

Dominee F.W. Merens, bestuursvoorzitter van het Diakonessenhuis in Utrecht.
(Collectie Diakonessenhuis Utrecht).

De sfeer in het Huis is om te snijden en aangedaan vertrekt juffrouw Dermoût voor een afkoelingsperiode naar haar zussen in Hilversum. Juffrouw Marie La Gatte neemt zolang de honneurs waar.[146]

Juffrouw Dermoût neemt ontslag

Gretha werkt ondertussen in de buitenverpleging en hoort daar over het tijdelijke vertrek van Dermoût. Ze zoekt haar in augustus 1891 in Hilversum op en laat aan juffrouw La Gatte weten dat 'de juffrouw er heel slecht uitzag'.[147] Kort daarop dient Dermoût haar ontslag in. Het verdriet om haar vertrek is zo groot dat een aantal diaconessen, proefzusters en helpsters besluit een petitie op te stellen, gericht aan het bestuur. Gretha's naam prijkt bovenaan de rij met namen van helpsters, die de petitie ondertekenen. Gelet op de gekozen woorden hebben de ondertekenaars het goed voor met besturend zuster Dermoût. 'Nooit konden wij denken dat zij die wij zoo innig lief hebben en hoogachten, haar taak zou moeten neerleggen en wel omdat zij haar overtuigingen ten goede onzen Inrigting moest handhaven.'[148] Dermoût trekt haar ontslag in, maar kan niet meer functioneren. Op 1 december 1891 dient ze voor de tweede keer en dan definitief haar ontslag in. Ze is overigens niet de enige die het veld ruimt. Zeven diaconessen en helpsters volgen haar en zoeken hun heil elders. Na haar vertrek blijft het lang onrustig in het Diaconessenhuis.[149] De nasleep van de crisis duurt tot in de nieuwe eeuw. Onder leiding van de voormalige Vlaardingse predikant H.H. Barger, worden de grondslagen van het Diaconessenhuis vernieuwd en komt het Huis in rustiger vaarwater terecht. Barger is van 1907 tot 1932 bestuursvoorzitter en tevens voorzitter van de directie van het Utrechtse Diaconessenhuis. Een mooie carrièrestap voor de man die ook in Vlaardingen daadkrachtig optrad om de ziekenzorg op een hoger peil te brengen door de aanstelling van een diacones te promoten en zich te beijveren voor het stichten van een diaconiehuis en een ziekenhuis.[150]

Gretha in problemen

Terwijl in het moederhuis de spanning oploopt stuurt juffrouw La Gatte Gretha eind augustus 1891 naar Enschede, waar ze een diacones moet helpen die het werk niet alleen aankan. Ze stribbelt een beetje tegen en verzoekt hartelijk niet langer dan zes weken daar te werken omdat ze niet met deze diacones kan samenwerken.[151] Dominee P.C. van Oosterzee, die de diaconessenarbeid in zijn gemeente organiseert, heeft daar geen weet van en kijkt verlangend uit naar haar komst.[152] Nog maar net in Enschede aangekomen, ontvangt Gretha een brief van waarnemend besturend zuster La Gatte. De inhoud van die brief liegt er niet om en ze is diep beledigd en gekrenkt door de woorden van La Gatte. Per omgaande zendt ze een brief, met daarin haar grieven, aan bestuursvoorzitter dominee Merens. De strekking van Gretha's brief maakt duidelijk wat er in de brief van juffrouw Lagatte moet hebben gestaan. Gretha is verbolgen over het feit dat La Gatte twijfelt of zij zich tijdens de verplegingen wel goed heeft gedragen. 'Het heeft mij diep gegriefd dat ik naar het schijnt mij in de verplegingen goed heb gedragen', schrijft ze en voegt daaraan toe. 'Neen, Dominé, niet schijnbaar maar in werkelijkheid heb ik mij met Gods hulp altijd goed gedragen getuigen zoo menige groote gift die ik na volbrachte verpleging mede naar huis kreeg. Ik durf in het aangezicht des Heeren met volle vrijmoedigheid te zeggen dat ik die zeven jaren gedaan heb wat in mijn vermogen was en ben voor het moeilijkste niet teruggedeinsd.' Maar nog bozer is ze over de gelijkenis die juffrouw La Gatte ziet tussen haar en Jet Oostveen, in de ogen van Gretha een zwak, ziekelijk schepseltje.[153] En het moet gezegd, in de zeven jaar dat Gretha helpster is, is er nooit negatief over haar geschreven, terwijl Dermoût ronduit negatief was over Jet Oostveen, evenals Gretha een voormalig Asyliste. Juffrouw Dermoût vond haar een hartstochtelijk schepsel. Jet voelde zich eens zo beledigd, dat ze niets beters kon bedenken dan weg te lopen, met medeweten van een paar bejaarde verpleegden. Vooral dat laatste was in de ogen van Dermoût onvergeeflijk, omdat Jets vlucht het gesprek van de dag was en aanleiding gaf voor veel gebabbel. Jet dook op in Asyl Steenbeek, waar zij door juffrouw Kruyf 'niet malsch werd ontvangen en den volgenden morgen teruggezonden'. Dermoût had daarna geen goed woord meer over voor Jet. 'Ze is voor de proefzusters onuitstaanbaar, wil ze laag hou-

Juffrouw Marie Lagatte, waarnemend besturend zuster van het Diakonessenhuis in Utrecht.
(Collectie Diakonessenhuis Utrecht).

den en stookt dikwijls kwaad'.[154] Als La Gatte zo tegen haar aankijkt is het voor Gretha niet moeilijk de volgende conclusie te trekken. Juffrouw La Gatte is altijd tegen haar geweest en ze wordt beschouwd als een lastpost voor het Diaconessenhuis. Als ze dat eerder had geweten was ze uit zichzelf wel vertrokken. 'Ik heb toch het werk niet gekozen bewijze van betrekking', houdt ze Merens voor, 'want het behoeft zolang mijn goede vader nog leeft niet, maar ik wilde zo graag iets voor den Heiland doen.' En gelukkig heeft ze 'God voor het hart', anders had ze de aantijgingen niet kunnen dragen. 'Ik hoop Hem te blijven zien wiens grote liefde mij niet losliet maar redde. Zijne goedheid heeft mij gezondheid en gave geschonken en ik hoop die te blijven gebruiken in het werk dat ik zoo waarlijk lief heb gekregen.' Juffrouw Kruyf, kan tevreden zijn, het bekeringswerk werpt nog steeds zijn vruchten af. Maar ongetwijfeld heeft ze haar bedenkingen over Gretha's lichtgeraaktheid en de manier waarop ze haar boosheid uit.

Terug naar Zetten

Gretha laat er geen gras over groeien, ze begrijpt dat haar hulp niet meer op prijs wordt gesteld en dat ze moet vertrekken. 'Maar ook daarin zal de Heer voorzien', voegt ze eraan toe. Ze vraagt Merens om haar tegen november ontslag te geven en verzoekt dringend de reden voor haar vertrek niet wereldkundig te maken. Merens moet maar zo snel mogelijk vervanging sturen naar Enschede, zodat ze de boel in orde kan maken en haar spullen kan pakken.[155] Om te voorkomen dat Gretha afreist naar haar vader in Amsterdam, bemoeit de inmiddels gealarmeerde juffrouw Kruyf zich met haar lot. Er komt een briefwisseling tot stand tussen bestuursvoorzitter Merens van het Diaconessenhuis en juffrouw Kruyf, directrice van Asyl Steenbeek. Daaruit blijkt dat Kruyf erop staat dat Gretha goed wordt behandeld. 'Ik acht het voor GH van belang dat al mijne hulpen haar met Chr. Liefde opnemen in haren kring, met een ernstig voornemen om nimmer als Farizeeërs tegenover haar te staan, maar te gedenken aan de beschermende woorden des "Heiland"; 'haar is veel vergeven, zij heeft veel liefgehad', aldus Kruyf. Vanuit dit beginsel, de derde huisregel van Asyl Steenbeek, moeten alle hulpen de verpleegden tegemoet treden. Alleen dan kan er dienende liefde heersen, zoals Heldring dat bedoelde.[156] Concreet betekent het voor Gretha dat ze terug kan keren naar Zetten en daar als helpster aan de slag kan 'in den Wijngaard des Heren', zoals juffrouw Kruyf het verwoordt. Gretha stemt er uiteindelijk mee in en Kruyf laat dit als volgt aan Merens weten. 'Zuster Gretha heeft in een en ander de zichtbare leiding des Heeren gezien en zich bereid verklaard haar lievelingswerk op te geven om zich hier aan een ander werk te verbinden.'[157] Kruyf dringt er bij Merens op aan om aan allen die haar geheim kennen, dringend te verzoeken dit streng te bewaren. 'Want het meedelen van geheimen in zulk eene tere kwestie heeft GH reeds menige smart veroorzaakt zelfs van de zijde van degenen die haar om Jezus wil waarlijk liefhebben.'[158] Ook verzoekt juffrouw Kruyf om over wat er nu is voorgevallen te zwijgen. Gretha krijgt een opbeurende brief van 'de goede juffrouw' Dermoût. Ze kan het niet laten deze brief door te sturen aan Merens, zodat hij zich kan overtuigen van haar kwaliteiten. Ze vraagt in een begeleidend briefje Dermoût's brief retour te zenden, samen met een bewijs van goed zedelijk gedrag. Dat is ongetwijfeld in orde gekomen, want op de achterkant van haar begeleidend briefje staat in een ander handschrift: 'Het Bestuur der Diacones Inrichting getuigt dat Gretha Hofstra zich gedurende haar bijna zevenjarige verblijf in de Inrichting steeds onberispelijk heeft gedragen.'[159]

Dominee Van Oosterzee uit Enschede is teleurgesteld dat hij zo'n goede hulp weer moet missen, maar vermoedt, gelet op zijn uitlatingen, niet wat er allemaal is gebeurd. 'Het was ons eene teleurstelling te hooren van zuster G. Hofstra, dat zij ons, wegens haar benoeming te Zetten eerlang dacht te verlaten.' Hij schrijft aan juffrouw La Gatte dat hij hoopt dat een nieuwe hulp de kwaliteiten van Gretha Hofstra mag evena-

ren.[160] Gretha pakt haar spullen en reist een ervaring rijker en een illusie armer af naar Zetten.

Naar Vlaardingen

Gretha blijft maar kort in Zetten. Een klein jaar later trekt ze naar Vlaardingen, om daar in juni 1892 bij de hervormde gemeente als diacones te gaan werken. De achtereenvolgens ongehuwde moeder, dienstbode, buffetjuffrouw, prostituee, Asyliste en helpster gaat voortaan als 'betrouwbare, beschaafde en gehoorzame' diacones door het leven, terwijl besturend zuster Dermoût van het Utrechtse Diaconessenhuis in 1885 nog beweerde dat er vele, vele jaren voorbij moesten gaan voordat Gretha tot het diaconessencorps kon toetreden. In Zetten rekent men haar de dramatische aftocht uit het Utrechtse Diaconessenhuis blijkbaar niet zo erg aan en is er vooral oog voor haar goede kanten. Gretha heeft zich in de afgelopen zeven jaren immers bij velen geliefd gemaakt, ze is een harde werker en zieken verplegen kan ze als geen ander. Voor dominee Pierson is dat misschien genoeg aanleiding om haar toe te staan belijdenis te doen en daaraan de titel van diacones te verbinden, niet onbelangrijk voor het vinden van een nieuwe betrekking. In de periode 1891-1892 doen vier oud-pupillen belijdenis in de Zettense Vluchtheuvelkerk en wellicht is Gretha één van hen.[161] Het lijkt niet erg waarschijnlijk dat ze op eigen houtje heeft besloten zich uit te geven voor diacones. De predikanten meldden in de kerkenraad immers dat ze positieve inlichtingen hadden gekregen over Gretha Hofstra.

Blauwe vingers

Hoe is Gretha in Vlaardingen beland? Hebben de Vlaardingse predikanten hun uitgebreide netwerk gebruikt om een geschikte diacones te vinden? Is de evangelist Daniël Wilkens benaderd of dominee Van Oosterzee uit Enschede? Of heeft dominee Barger, de Vlaardingse correspondent van Asyl Steenbeek, dominee Pierson of een van de directrices van de Zettense gestichten verzocht eens rond te zien naar iemand voor de diaconessenarbeid in Vlaardingen? Andersom kan natuurlijk ook. In het Utrechtse Diaconessenhuis bemiddelde Daniël Wilkens voor Gretha Hofstra en misschien heeft hij dat in Vlaardingen opnieuw gedaan. Maar ook directrice Kruyf probeerde Asylisten aan werk te helpen. Ze nam liever zelf het initiatief om een plaats te zoeken voor een pupil dan gehoor te geven aan meestal ongeschikte verzoeken uit het land. 'Ik schrijf mijn vingers blauw', klaagde ze eens om te illustreren hoeveel moeite het haar kostte een pupil te plaatsen.[162] Het is niet ondenkbaar dat ze correspondenten (in dit geval dominee Barger) schreef met het verzoek (voormalig) pupillen in een dienst of betrekking te plaatsen. Als Gretha via die weg in Vlaardingen terecht kwam, wisten de predikanten en hun echtgenotes van haar turbulente leven en hebben ze beloofd daarover te zwijgen. De moeizame discussie in de kerkenraad, die volgde op de ontslagbrief van Gretha Hofstra, wijst in die richting. De predikanten weigerden mededelingen te doen over wat er speelde tussen mevrouw James en Gretha. Ze wilden alleen maar kwijt dat Gretha regelmatig ongehoorzaam was aan het bestuur en teveel babbelde. Voor de rest ging het om een kwestie van 'intieme' aard en deden de predikanten er het zwijgen toe. De opmerking van een predikant dat Gretha een uitnemende verpleegster is, maar een slecht diacones, krijgt met de kennis over haar levenswandel extra betekenis. Die opmerking verwijst naar Gretha's gedrag dat werd beoordeeld als onwaardig voor een diacones. In de zomer van 1896 hield Gretha, net zoals ze in Utrecht deed, de eer aan zichzelf door haar ontslag in te dienen.

Verpleegster in Vlaardingen

Gretha zou Gretha niet zijn om de Vlaardingers te informeren over de reden van het vertrek bij de hervormde gemeente. Ze ziet haar kans schoon als het derde jaarverslag van de Nederlandse Hervormde Diaconessenarbeid in Vlaardingen afgedrukt wordt in de *Zondagsbode* van 8 augustus 1896. Daarin staat dat ze haar ontslag heeft ingediend, omdat ze een andere werkkring ambieert. Blijkbaar was Gretha op de hoogte van de inhoud van dit verslag, want op dezelfde dag staat er in de *Nieuwe Vlaardingsche Courant* een ingezonden stuk van de hand van diacones Gretha Hofstra, waarin ze schrijft dat niet een nieuwe werkkring haar heeft doen besluiten ontslag te nemen, maar 'telkens terugkeerende moeielijkheden met leden van het bestuur'. Betrokkenen bij de hervormde gemeente krijgen heel wat te verduren. De toch al niet zo beste reputatie loopt opnieuw een gevoelige deuk op door de inhoud van het ingezonden stuk dat haaks staat op de lezing van de predikanten in de *Zondagsbode*. En daarnaast verdwijnt Gretha Hofstra niet uit Vlaardingen, maar blijft er gewoon werken, alleen nu in dienst van de Vereeniging voor Ziekenverpleging. Deze vereniging is voor dat doel opgericht door de leden van het Burgerlijk Armbestuur en de gemeentelijke-geneesheren H. Kikkert en C.M. Hoogenboom. Vlaardingers zijn, net zoals vier jaar geleden voor de diaconessenarbeid, opnieuw bereid diep in de beurs te tasten voor de nieuwe vereniging en ze stellen zich samen garant voor een jaarlijks bedrag van ruim f 900,-.[163] Voor Gretha zelf verandert er aanvankelijk weinig. Ze bezoekt nog steeds arme zieken thuis en overlegt met de leden van het Burgerlijk Armbestuur over de aanschaf van versterkend voedsel en verpleegartikelen. De geneesheren bepalen bij welke patiënten haar hulp nodig is.[164] Zo nu en dan laat ze zich nog weleens zien bij de diaconievergaderingen van de hervormde gemeente om, namens het Burgerlijk Armbestuur, te overleggen over een verpleegde.[165] De waardering voor haar werk blijft onverminderd groot. Als de leden van het Burgerlijk Armbestuur bijvoorbeeld besluiten om voortaan de bedeling persoonlijk te bezorgen bij de bedeelden thuis, assisteert Gretha de drie leden die dat gaan doen een poosje. Ze weet als geen ander wat de bedeelden nodig hebben en hoe je dat beoordeelt.[166]

Hoe ziet Gretha Hofstra eruit? De foto links toont een diacones (herkenbaar aan het kapje vastgemaakt met een strik onder de kin) tussen de leden van de Vlaardingse naaivereniging Tabitha. Op de foto rechts van het nieuwe ziekenhuis aan de Hoflaan staan drie verpleegsters tussen ander personeel en verpleegden. Lijkt de middelste verpleegster op de diacones? Wie het weet mag het zeggen. Helaas zijn beide foto's niet gedateerd.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

Een Vlaardings ziekenhuis

De ambities van de Vereeniging voor Ziekenverpleging reiken verder dan de wijkverpleging te organiseren en uit te voeren. Wat de leden van de kerkenraad en de leden van het bestuur van de Commissie tot regeling en administrering der Diaconessenarbeid niet voor elkaar kregen, lukt de leden van het bestuur van de jonge vereniging wel. Ze huren een pand met drie verdiepingen aan de Callenburgstraat en beginnen daar een ziekenhuis, dat plaats biedt aan eerst drie en later zes verpleegden. Vlaardingen bezat weliswaar al jaren een gemeentelijke ziekeninrichting aan de Hoflaan, maar die stelde niets voor en was alleen bedoeld voor het afzonderen van besmettelijke zieken en krankzinnigen.[167] Het nieuwe ziekenhuis maakt een totaal andere indruk. Begin mei 1897, een week voor de opening van het ziekenhuis, leidt zuster Gretha een journalist rond en hij schrijft enthousiast over 'het eenvoudige maar keurig net ingerichte, allen zweem van somberheid missende huis. De wanden zijn bedekt met een helder behangsel, versierd met enkele schilderijtjes'. Het voormalig woonhuis heeft ook een badruimte, 'waarin een badkuip in enkele minuten van koud of warm water kan voorzien worden'. In het 'achter en suite' is een kamer met een grote tafel, waar de geneesheren, geassisteerd door zuster Gretha, operaties uit kunnen voeren.[168] Een grote verbetering als je bedenkt dat de artsen meestal opereerden bij de patiënten thuis, zelfs als dat huis bestond uit niet meer dan één kleine bedompte ruimte; de woon- en slaapkamer van het hele gezin. 'En na afloop van de operatie moest de afgematte lijder rust en herstel vinden in dezelfde lokaliteit, onder omstandigheden die een oordeelkundige verpleging ten eenenmale onmogelijk maakten.'[169]

In het ziekenhuis verblijven patiënten dag en nacht en daarom verhuist Gretha Hofstra naar de voorkamer op de eerste verdieping van het ziekenhuis. Ook de weduwe J.J. van Veen-Bredius gaat samen met haar dochter intern wonen in het assistente-kamertje op zolder. De weduwe en een dienstbode staan Gretha bij in haar dubbele taak. De wijkverpleging gaat namelijk gewoon door.[170] Blijkbaar heeft Gretha nog wat tijd over, want ze richt een damesnaaivereniging op. Twee keer per week van 19.00 tot 21.00 uur maken een aantal Vlaardingse vrouwen en Gretha 'kleeding voor behoeftigen' in het benedenlokaal van het gebouw op de hoek van de Markt en de Schoolstraat. De vereniging betaalt de materialen.[171]

Subsidie

Vrij snel na de opening van het ziekenhuis vragen de bestuursleden aan de gemeenteraad een subsidie van f 600,-. Als de predikanten van de hervormde gemeente horen dat de raad bereid is f 500,- te geven aan de Vereeniging voor Ziekenverpleging, zijn ze gepikeerd. Tot voor kort hadden zij het alleenrecht op het gebied van de wijkverpleging en daarnaast wilden ze al heel lang een diaconiehuis en een ziekenhuis stichten. En nu gaat een vereniging, die nog maar net bestaat, er met het ziekenhuis vandoor. Ze proberen te redden wat er te redden valt. Dominee Van 't Hooft stuurt een brief aan de gemeenteraad en vraagt daarin ook om een subsidie, want, zo schrijft hij, 'het is de gemeenteraad toch wel bekend dat eene oudere, reeds een vijftal jaren bestaande vereeniging tot verpleging der zieken bestaat', en 'de vereeniging heeft zich eenige maanden geleden het plan ontworpen eene operatiekamer en ziekenvertrekken tot dat doel in te richten.' Van 't Hooft voegt eraan toe: 'Nu mogen wij van den gemeenteraad zelfs niet veronderstellen dat hij partijdig zal beschikken over het geld der gemeente.' Het is volgens hem eerlijker als iedere vereniging f 250,- krijgt.[172]

Historisch besluit

De raadsleden zijn niet ongevoelig voor de argumenten van dominee Van 't Hooft en besluiten hem nog wat tijd te gunnen om zijn verzoek schriftelijk toe te lichten. De predikant laat daarop weten dat zijn collega's en hij van plan zijn in het

Het diaconiehuis aan de Emmastraat.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

diaconiehuis, dat binnenkort gebouwd wordt, een gedeelte te reserveren voor een operatiekamer en ziekenkamers. De raadsleden zijn niet erg onder de indruk van de plannen en besluiten dat er in Vlaardingen geen plaats is voor een tweede ziekeninrichting. Ze geven het geld liever aan iets wat er al is dan aan een plan. Daarnaast verwachten ze dat, als ze de hervormde gemeente subsidie geven, er meer kerkelijke instanties met vergelijkbare initiatieven komen en dan is het hek van de dam. Om zelf een gemeentelijk ziekenhuis te stichten, vindt de raad ook geen optie. Dat valt meestal duurder uit, omdat er voor gemeentelijke instellingen strengere regels gelden. Ze verbinden aan de subsidie, die ze toekennen aan de Vereeniging voor Ziekenverpleging, de eis dat het ziekenhuis een algemeen karakter krijgt. Iedere verpleegde is vrij in de keuze van de geneesheer en de geestelijk verzorger.[173]

En de predikanten? Na het vertrek van Gretha Hofstra en de commotie die dat geeft, lijden ze opnieuw een gevoelige nederlaag. Van 't Hooft, James en Van Haselen hebben onvoldoende oog gehad voor de noden van de geneesheren, die zaten te springen om een goed geoutilleerde operatiekamer en geschoolde verpleegsters. Er werden in vele Nederlandse steden ziekenhuizen gesticht en gasthuizen gemoderniseerd. In Vlaardingen bleven de predikanten erover dromen en deden niets. Op het gebied van de ontwikkeling van de ziekenhuiszorg, kan de heren gebrek aan visie en daadkracht worden verweten.
Ze likken hun wonden en gaan moedig voorwaarts. Het diaconiehuis in de Emmastraat komt er in 1898 en biedt onderdak aan ouderen. Ook de Amsterdamse diaconessen, die jarenlang de wijkverpleging uitvoeren, vinden er woonruimte. Maar de kaarten zijn geschud, er komt nooit een Diaconessenhuis bin-

Verplegen als beroep

Wie aan het begin van de negentiende eeuw ziek is, wordt thuis verzorgd. Heeft iemand de pech arm of oud en ook nog alleen en ziek te zijn, dan is er geen andere keuze dan een opname in een gemeentelijk gasthuis. Een binnenmoeder en binnenvader hebben daar de leiding en er werken vrouwen en mannen van een bedenkelijk allooi die, als het zo uitkomt, de patiënten mishandelen, hun eten opeten en hen geld aftroggelen. Als er niet genoeg plaats is, liggen er twee patiënten in één bed.
Vrouwen uit de Réveilbeweging, de diaconessen, laten zien dat het ook anders kan. Ze verplegen en evangeliseren zieken thuis of in diaconessenhuizen. Vergelijkbare ontwikkelingen zijn er in joodse en katholieke gemeenschappen. Aan het einde van de negentiende eeuw nemen ook gemeentelijke overheden steeds vaker het initiatief om de bestaande gasthuizen te reorganiseren of nieuwe ziekenhuizen te laten bouwen. Beschaafde ongehuwde vrouwen uit de burgerlijke en gegoede milieus vinden er werk, net zoals in de wijkverpleging. Vanaf 1875 kunnen deze vrouwen een tweejarige theoretische verpleegopleiding volgen bij de Amsterdamse afdeling van de Noord-Hollandsche Vereeniging Het Witte Kruis. Het A-diploma (voor de verpleging van patiënten met lichamelijke aandoeningen) en het B-diploma (voor de verpleging van patiënten met psychiatrische aandoeningen) worden in 1921 landelijk geregeld en erkend.

Bronnen: Mooi en beschaafd verplegen (Truus Spijker, 1979), Godshuizen en Gasthuizen. Een geschiedenis van de ziekenverpleging in West Europa (A. Querido, 1967), Altijd is Kortjakje ziek (Anne Jongstra en Ellen Boonstra-de Jong, 2007), Van roeping tot beroep, verpleging en verzorging in historische perspectief (Raymond Goelabdien, 1996)

nen de gemeentegrenzen. Was het anders gegaan als Gretha Hofstra bij de hervormde gemeente was gebleven? Een mooi detail is wel dat Zorgcentrum Vaartland en het Holy Ziekenhuis, de opvolgers van de twee instellingen, jarenlang en alleen gescheiden door de Holysingel, recht tegenover elkaar staan. Zorgcentrum Vaartland (onderdeel van de Frankelandgroep) staat er nog. Het 'Holy' is eind 2009 met de grond gelijk gemaakt. En sterker nog: Vlaardingen heeft helemaal geen ziekenhuis meer.

De eischen des tijds

'De liefderijke en zorgvuldige behandeling, ondervonden van Zuster Gretha en hare assistente, Mej. de Wed. Van Veen, zijn niet genoeg te roemen.' Met vergelijkbare teksten geven Vlaardingers in de *Nieuwe Vlaardingsche Courant* regelmatig blijk van hun dankbaarheid over de zorg die ze in het ziekenhuis krijgen.[174] De leden van het bestuur van de Vereeniging voor Ziekenverpleging zijn natuurlijk blij dat Vlaardingen een ziekenhuis heeft, maar zijn minder tevreden over het gebouw en de locatie. De bedden staan te dicht bij elkaar en er is geen plaats om ernstig zieken op een eenpersoonskamer te verplegen. Het gebeurt wel eens dat Gretha haar eigen kamer daarvoor opoffert. Voor een badbeurt moeten halsbrekende toeren worden uitgehaald om de verpleegde in de badkamer te krijgen en daarnaast is de privacy niet gegarandeerd. Passerende Vlaardingers loeren door de ramen naar binnen, ook tijdens een operatie.[175] De bestuursleden praten met elkaar over wat er moet gebeuren. Ze merken op dat het ziekenhuis aantrekkingskracht heeft op Vlaardingers uit de middenklasse. Het ziekenhuis wordt steeds vaker door hen bezet en zij betalen de opnamekosten zelf. Niet langer is het ziekenhuis alleen maar een onderkomen voor arme en minvermogende inwoners. Een goed argument om een 'eenvoudig, maar naar de eischen des tijds ingericht ziekenhuis' te laten bouwen. Tijdens een bijeenkomst op 26 mei 1899 met contribuanten van het ziekenhuis, blijkt dat de bestuursleden niet alleen staan in hun visie. Ook de contribuanten vinden de toestand onhoudbaar. Ze zeggen geld toe en renteloze voorschotten. Het gemeentebestuur maakt een genereus gebaar en geeft gedurende 30 jaar een perceel in gebruik ten zuiden van de Hofsingel en ten oosten van de Binnensingel. Gedurende die 30 jaar kan de Vereeniging rekenen op een gemeentelijke subsidie van f 1.500,- per jaar, alsmede verpleeggeld van f 0,75 per dag voor onvermogenden die behandeling en verpleging in het ziekenhuis nodig hebben. Daarbij krijgt de Vereeniging een lening van f 20.000,-, waarvan een gedeelte rentevrij.[176] Er staat niets meer in de weg om met de bouw te beginnen en de bouwkundige Pleun van den Berg krijgt de opdracht het nieuwe ziekenhuis te ontwerpen.

Eene zeer groote teleurstelling

Op 12 november 1901 is het de bedoeling dat het nieuwe ziekenhuis officieel open gaat. Helaas is er geen geld voor de inboedel. De leden van het bestuur hebben zo vaak een be-

Gretha Hofstra in 2004. Tijdens de presentatie van het boek *Ziekenhuis stroomopwaarts* werd een toneelstuk opgevoerd waarin zuster Gretha 'tot leven werd gewekt'. Elly Fontein (links), medewerkster van het ziekenhuis, speelde haar.
(Collectie Ellen Boonstra-de Jong).

roep gedaan op de gulheid van Vlaardingers, dat ze het niet aandurven daarvoor opnieuw te bedelen. Een aantal dames verzint daar wat op en organiseert een bazar en een verloting. Koningin Wilhelmina en prins Hendrik verlenen niet alleen koninklijke goedkeuring aan de verloting, maar geven ook wat geld. Massaal wagen de inwoners een gokje. De dames verkopen 3000 loten van f 0,50. Ook de bazar in het nog lege nieuwe ziekenhuis is een groot succes. Er staat onder andere een rad van avontuur, er is een buffetkamer, een zaal met handwerken en een kunstzaal. Daar kunnen bezoekers kunst aanschaffen, waaronder een aquarel van Mesdag en een schets van Israëls. 'Een groot aantal lieftallige verkoopsters had de taak op zich genomen om allen bezoekers zoveel mogelijk de beurs te ontlasten'. In totaal levert het initiatief f 5.765,38 op.[177]

Gretha Hofstra kijkt zonder twijfel verlangend uit naar het moment waarop het nieuwe ziekenhuis de deuren opent, maar er komt wel veel meer werk op haar af. De vier grote en twee kleine zalen bieden plaats aan 25 verpleegden en natuurlijk vraagt de wijkverpleging ook de nodige tijd. Gretha krijgt daarom assistentie van twee dienstbodes, een huishoudster en twee verpleegsters. Zelf neemt ze de verpleging van de patiënten in het ziekenhuis voor haar rekening en de twee andere verpleegsters gaan de wijk in. De bestuursleden zijn tevreden dat alles nu goed geregeld is. Ze zijn dan ook danig van slag als Gretha per 1 oktober 1902 haar ontslag indient omdat haar 'een werkkring op ander gebied is aangeboden en zij meent dit aanbod niet te mogen afslaan'. 'Wij kunnen niet ontveinzen', zo tekenen ze op, 'dat dit ons eene groote teleur-

stelling was. Zuster Hofstra was zoo geheel vol toewijding dat wij aan eene scheiding eigenlijk nooit gedacht hadden.'[178]

Huishoudster Hofstra

Maar toch is het waar. Gretha Hofstra zegt de ziekenverpleging vaarwel. Het mooie aanbod komt van Jacobus Hoogendijk, die haar de functie van inwonend huishoudster aanbiedt. Hij is net weduwnaar geworden en vertrouwt Gretha de organisatie toe van zijn huishouden aan de Schiedamseweg 57. Ze geeft in die hoedanigheid leiding aan een aantal inwonende dienstbodes.[179] Hoogendijk is onder andere koopman, zeehandelaar en scheepsreder en tot 1902 regent van het Weeshuis.[180] Zijn vrouw, Neeltje van der Werf-de Willigen, hield zich tot aan haar dood in 1902 ook bezig met het Weeshuis en was regentes.

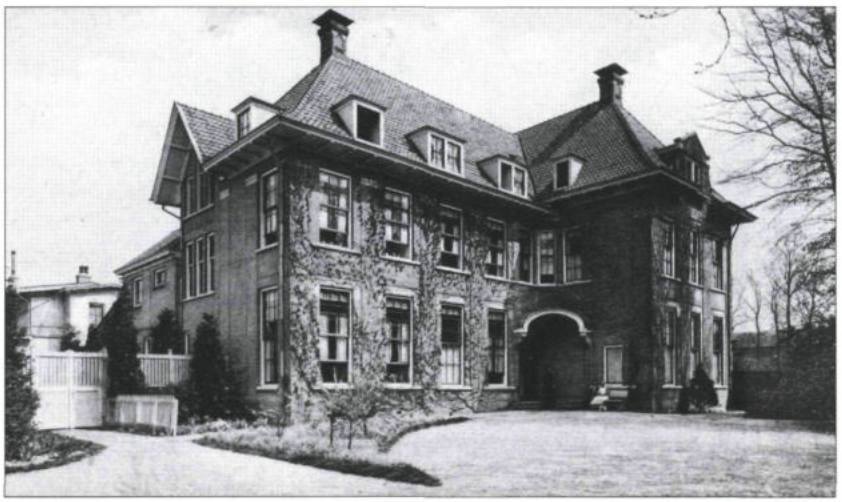
Wat bezielt Gretha Hofstra, nu er eindelijk een goed geoutilleerd ziekenhuis staat, te vertrekken? Mogelijk dat financiële overwegingen een rol spelen. Ze is ongehuwd, 44 jaar en moet geld opzij zetten voor de periode waarin ze door gebrek of ouderdom niet meer kan werken. Gretha verdient in dienst van de Vereeniging voor Ziekenverpleging f 200,- per jaar en geniet vrije kost en inwoning in het ziekenhuis.[181] Als inwonend huishoudster verdient ze waarschijnlijk niet veel meer, maar, hoewel de Vereeniging vast en zeker wat geld opzij zet voor haar pensioen, heeft ze in dienst van een vermogend man kans om in zijn testament opgenomen te worden. Misschien zegt Hoogendijk haar dat zelfs toe. Al in januari 1903 laat hij door notaris Anthony Knottenbelt vastleggen dat Gretha Hofstra haar leven lang kan rekenen op een jaarlijks bedrag van f 1.000,-.[182] Ter vergelijking: in de tijd dat Gretha voor de hervormde gemeente werkt (1892-1896), verdienen de predikanten tussen de f 1.600,- en f 1.700,- per jaar. Een arbeidersgezin leeft in 1900 van rond de f 400,- per jaar.[183]

Adriana van Dusseldorp en Hilversum

Als Jacobus Hoogendijk op 29 juni 1905 overlijdt, blijft Gretha in Vlaardingen. Ze wordt inwonend huishoudster bij het echtpaar Van Dusseldorp-James. De vrouw des huizes, Henriette Jacqueline James, kent ze nog uit haar diaconessentijd bij de hervormde gemeente. Iedere zondag zat ze samen met de dochters van de predikanten (Henriette was de dochter van predikant James) in de Grote Kerk achter het doophek naar de preek te luisteren. Henriëtte trouwde in mei 1899 met stoommeelfabrikant Willem Corstiaan van Dusseldorp.[184] Gedurende het jaar dat Gretha voor het echtpaar werkt, spreken Willem en Henriette vast wel eens met haar over Adriana Cornelia van Dusseldorp, de oudere zus van Willem. In september 1906 neemt Gretha namelijk de verpleging op zich van de geesteszieke Adriana en huurt voor dat doel een huis in Hilversum aan de Alexanderlaan 15.[185] Niet ver daarvandaan wonen voormalig besturend zuster van het Utrechtse Diaconessenhuis juffrouw Dermoût en haar twee zussen.[186] Misschien gaat ze wel eens te rade bij de 'goede juffrouw'. Jacoba Maria Krot, de oudste dochter van Gretha's zus Anna Cornelia, komt uit Amsterdam over om de huishouding te doen, zodat Gretha de handen vrij heeft om zich helemaal aan Adriana te wijden. De verpleging heeft niet het gewenste resultaat. Adriana wordt een klein jaar later opgenomen in het krankzinnigengesticht Meerenberg in Bloemendaal (het latere Provinciaal Ziekenhuis Santpoort).[187] Ze verblijft daar, met een korte onderbreking van 1943 tot 1945, tot haar overlijden in 1952.[188]

Van baan naar baan

Na het vertrek van Adriana van Dusseldorp blijven Gretha en haar nichtje nog een paar maanden in Hilversum wonen. Dan is het tijd om naar iets anders om te zien. Het nichtje gaat terug naar Amsterdam en Gretha trekt van baan naar baan. Ze werkt een paar maanden in het gemeenteziekenhuis in Wormerveer [189] en vervolgens bijna twee jaar in Oranje Nassau's Oord in Renkum, een van de eerste Nederlandse sanatoria.[190] Van december 1909 tot april 1911 is ze (particulier) verpleegster in Amsterdam op het adres Frederik Hendrikplantsoen 60-1 hoog.[191] In 1911 komt er een einde aan haar zwervend bestaan. Ze keert terug naar Zetten, naar het voor haar zo bekende Asyl Steenbeek.[192] In de afgelopen twee jaar vertrokken daar vier oude juffrouwen en twee juffrouwen stierven vrij plotseling.[193] Er is een dringende behoefte aan personeel en de directrice ontvangt Gretha met open armen. Steenbeek is wel

Het derde Asyl Steenbeek in Zetten.
(Collectie Ellen Boonstra-de Jong)

veranderd in vergelijking met de jaren dat Gretha er als verpleegde doorbracht. De gemiddelde leeftijd van de Asylisten ligt een stuk lager dan in haar tijd. Door de invoering van de Kinderwetten kent Steenbeek voornamelijk 'Regeeringskinderen' en 'Voogdijkinderen'.[194] Juffrouw Kruyf zwaait er niet langer de scepter (ze vertrok in 1908) en is opgevolgd door juffrouw M. Bliek. Hendrik Pierson werkt er nog wel. Hij verlaat Zetten in mei 1914, 80 jaar oud.

Zettense jaren

Gretha heeft in de loop der jaren zoveel ervaring opgedaan dat directrice Bliek haar overal in het Asyl kan inzetten, ook in het ziekenhuisje, gevestigd in het achterhuis van het Asyl. Het heeft een kraam- en kinderkamer en een ziekenkamer waar meisjes met besmettelijke ziekten verblijven.[195] In juli 1916 blijft het ziekenhuisje gespaard bij een brand die het hoofdgebouw volledig in de as legt. In allerijl worden de Asylisten in het ziekenhuisje, in de Vluchtheuvelkerk en in andere gebouwen van de Heldringstichting ondergebracht. Om de Asylisten tijdens de nieuwbouw van het inmiddels derde Asyl Steenbeek te kunnen onderbrengen, ondergaat het ziekenhuisje een kleine metamorfose door de aanbouw van twee zalen, een keuken en een bijkeuken. Er ontstaat zo een volwaardig nieuw gesticht. Op 31 mei 1918 vindt de officiële opening plaats en krijgt het ziekenhuis de naam Pella (toevluchtsoord).[196] In de jaren waarin het nieuwe Steenbeek verrijst, is het woekeren met de ruimte. Daarna is er genoeg plaats voor iedereen. Toch besluit Gretha zich in 1919 buiten Steenbeek te vestigen. Ze woont door de jaren heen op verschillende adressen in Zetten, vaak inwonend bij een weduwe.[197]

Eind 1921 geeft Gretha onderdak aan een ongehuwde aanstaande moeder. Dat is op te maken uit de aantekeningen in een schriftje dat iemand onlangs vond op de zolder van een voormalig gestichtsgebouw. 'Ten huize van zr. Hofstra komt het kind van een Amsterdamse ongehuwde vrouw ter wereld.' De vrouw kwam bij Gretha terecht door tussenkomst van dr. J. Lammerts van Bueren, de opvolger van dominee Pierson. Hersteld van de bevalling keert de kraamvrouw terug naar Amsterdam. De baby blijft in Pella totdat er een goed thuis in de buurt van de moeder is gevonden. Gretha lijkt zich verbonden te voelen met Pella. In 1924, 1925 en 1926 maakt ze er de kerstviering mee. 'Zr. Hofstra vereerde ons met hare tegenwoordigheid', staat er in het schriftje.[198] Het is niet bekend of Gretha het inmiddels rustig aan doet en de erfenis van de Vlaardingse Jacobus Hoogendijk gebruikt om van te leven, of dat ze nog steeds werkt in de gestichten, als particulier verpleegster bij de weduwes of dat ze vaker verpleegden opneemt in haar woonruimte.

Terug naar Amsterdam en laatste jaren

Gretha Hofstra verlaat Zetten op 72-jarige leeftijd. In april 1931 pakt ze de trein naar Amsterdam en gaat wonen aan de Elandsgracht 64 bij het echtpaar Scheuer en Gerardina Wilkens, de dochter van Daniël Wilkens. De Haagse evangelist heeft, na haar opvoedingstijd in Asyl Steenbeek, veel voor Gretha gedaan en ze hebben elkaar blijkbaar nooit uit het oog verloren. Misschien beloofde Gretha hem wel om zich na zijn dood bij Gerardina te voegen en een beetje op haar te letten. Gerardina lijdt namelijk aan toevallen. Wilkens woonde na de dood van zijn vrouw al vele jaren met Gerardina in bij zijn zwager Gerard Scheuer en diens nieuwe echtgenote in Amsterdam. Gretha komt een paar maanden na Wilkens dood in Amsterdam aan.

Na het overlijden van Gerard Scheuer verhuizen zijn weduwe, Gerardina en Gretha in 1934 binnen Amsterdam. Eerst wonen ze aan de Vondelkerkstraat 21 en een klein jaar later pakken de drie dames hun spullen en huren een huis aan de 3de Kostverlorenkade 25.[199] Waarschijnlijk gaat Gretha's gezondheid achteruit, want ze vertrekt in april 1936 uit Amsterdam. Gerardina Wilkens vindt onderdak in het bejaardenhuis Amstelhof (nu Hermitage) waar ze in 1945 overlijdt. Misschien kan Gretha zich dankzij de erfenis van Jacobus Hoogendijk een particuliere verpleging veroorloven. Ze vestigt zich in Den Dolder bij het echtpaar Dees-Koster. Cornelis Dees werkt er als verpleger in de Willem Arntszhoeve en zijn vrouw was daar verpleegster tot aan haar huwelijk. Net zoals Gretha Hofstra zich jarenlang liefdevol ontfermde over ouderen, zieken en 'afgedwaalden', is het nu Enje Dees-Koster die voor Gretha zorgt tot ze op 17 december 1937 overlijdt op 79-jarige leeftijd.[200]

Gretha's aanwezigheid in Vlaardingen is bepalend geweest voor hoe de ziekenverpleging en ziekenhuiszorg zich in de stad ontwikkelde. Gretha zette zich met tomeloze energie in voor de Vlaardingse bejaarden, armen en zieken. Ze was een uitmuntend verpleegster met compassie voor mensen, ongeacht hun afkomst of omstandigheden. In haar optreden bleef ze zichzelf, en voor zover we ons over haar een beeld hebben kunnen vormen, was het een vrouw die van haar hart geen moordkuil maakte en dat was niet voor iedereen gemakkelijk om mee om te gaan. 'Holy-Ziekenhuis moet eigenlijk Hofstra-Ziekenhuis heten'. Met die stelling van Matthijs Struijs begon dit artikel over Gretha Hofstra. We laten het graag aan de lezer over om daarover een oordeel te vellen.

Nawoord

Door Gretha's gangen na te gaan hoopten we een afbeelding van haar te vinden. Al snel moesten we de conclusie trekken, dat die foto er waarschijnlijk nooit zou komen. Ondertussen wisten we zoveel over haar leven, dat stoppen niet meer kon. Ze was domweg te interessant. We hopen dat, na het lezen van dit artikel, de lezer het daarmee eens is. In het artikel staat weinig over de intensieve zoektocht en de leuke, vreemde en ontroerende dingen die dat opleverde. Daarom dit nawoord.

Het begon in het Vlaardingse Stadsarchief aan het Plein Emaus 5. Daar kwamen we erachter dat Gretha, voordat ze naar Vlaardingen kwam, ingeschreven stond in Utrecht op een adres aan de Oudegracht. Op dat adres was het Diaconessenhuis destijds gevestigd. Een goede aanleiding om Het Utrechts Archief te bezoeken en daar wat te grasduinen in archieven van het ziekenhuis. In de notulen van het bestuur vonden we één zinnetje, waarin haar naam voorkwam. Er stond dat ze naar Zetten was vertrokken met een bewijs van goed zedelijk gedrag. Zetten? We hadden geen idee waar je die plaats kon vinden op de kaart van Nederland. Iemand die onze opwinding over één zinnetje wel grappig vond, wist ons te vertellen dat in Zetten de Heldring Gestichten gevestigd waren. We belden naar een medewerker van de huidige Heldringstichting en de informatie die we kregen was aanleiding voor een vervolgstap in de zoektocht. Hoe meer we over Gretha te weten kwamen, hoe meer ze ons boeide en dat had grote gevolgen. We begonnen ons zelfs een beetje vreemd te gedragen. Zo wilden we haar voormalige woon- en werkhuizen bekijken en aanraken. Dat ging ook weleens mis. Na een paar jaar kwamen we er bijvoorbeeld achter dat we ten onrechte een paar keer voor Gretha's vermeende geboortehuis in een hofje hebben gestaan. Een medewerker van het Gemeentearchief Amsterdam vertelde ons dat er - net zoals in andere steden – een omnummering was doorgevoerd. Gretha's geboortehuis staat er niet meer en op de plaats van het huis waar ze jaren met haar ouders, broers en zussen woonde, staat nu een moderne Etos. Bij het huis in Den Dolder, waar ze aan het einde van haar leven inwoonde, gebeurde er ook iets vreemds. Het was een rustige zaterdagochtend toen we het desbetreffende huis in een lommerrijke laan fotografeerden. Een mevrouw kwam geagiteerd uit het bewuste pand met de vraag waarom we eigenlijk een foto maakten. Gelukkig geloofde ze ons toen we haar vertelden over onze zoektocht. Toen ze de naam Gretha Hofstra hoorde, viel haar mond open van verbazing en ze stamelde: 'Ik heet Hofstra.'

Natuurlijk hadden we ook vaak succes. Vooral de ontmoetingen in Zetten waren onvergetelijk, zoals tijdens een kerkdienst in de Vluchtheuvelkerk. Het was indrukwekkend om een dienst bij te wonen in de kerk waar Gretha zo vaak luisterde naar dominee Pierson. Na de dienst legden we contact met kerkgangers en die verwezen ons naar mensen die meer wisten over de geschiedenis van de Zettense gestichten. Zo leerden we Ien Hittema kennen. Een geweldige vrouw die ons graag verder hielp. Ze heeft in haar huis een ruimte ingericht met foto's, boeken en mappen met informatie over de Zettense gestichten. Regelmatig waren we bij haar te gast en trokken ons terug in het huisarchief. Ook Ien ging aan de slag. Ze bezocht zeer oude inwoners van Zetten en de Vlaardingse foto van 'het naaikransje met diacones' (pag. 44) ging mee. Helaas zag niemand gelijkenis tussen de diacones op de foto en Greetje. Want er waren mensen bij die Gretha Hofstra gekend hebben en haar Greetje noemden. Ze dachten te weten dat Gretha altijd zo lief was voor de meisjes en grote platte voeten had. Ien vroeg Elly Janssen om in het bevolkingsregister uit te zoeken waar Gretha in Zetten op verschillende momenten woonde. Elly heeft dat heel precies gedaan en we hebben veelvuldig gebruik gemaakt van die gegevens. In de eindfase van het onderzoek, verraste Ien ons met een schriftje dat ergens op een zolder van een voormalig gestichtsgebouw was gevonden. Daarin werd verslag gedaan van de gebeurtenissen in ziekenhuis Pella en Gretha's naam kwam in het schriftje voor. Onder het genot van Iens beroemde broodje paling lazen we over Gretha's bezoeken aan Pella op kerstavond, een aantal jaren voordat ze Zetten verliet en zich vestigde in haar geboorteplaats Amsterdam.

Ien bracht haar fascinatie voor de Zettense Gestichten op ons over. Toen ze ons meenam naar de begraafplaats rond de Vluchtheuvelkerk, waar onder de kapotte en verweerde grafstenen de resten liggen van de pioniers van de gestichten, realiseerden we ons pas echt wat deze gedreven mensen in een klein Betuws dorp tot stand brachten. Gretha heeft veel aan hun gedisciplineerde aanpak gehad en ze heeft Heldrings devies *Uit Verlies Winst* meer dan waar gemaakt. Tegelijkertijd zijn we ons ervan bewust dat vele pupillen met afschuw terug denken aan hun verplichte verblijf in de Zettense en andere instellingen. Dit jaar kwam naar buiten dat leiders en leerkrachten in katholieke gestichten en internaten verschillende pupillen (seksueel) misbruikten. De Heldringstichting kwam in 1989 al in opspraak toen een aan de stichting verbonden psychiater veroordeeld werd tot zes jaar gevangenisstraf we-

gens seksueel misbruik van een aantal minderjarige meisjes. Het was de eerste grote zedenzaak in Nederland. In de negentiende eeuw waren dergelijke praktijken ook al onderwerp van gesprek. Voordat op 1 september 1886 het nieuwe wetboek van strafrecht in werking trad, spraken deelnemers aan de jaarvergadering op de Vluchtheuvel in juni van dat jaar over de reikwijdte van die wet en stelden tevreden vast, dat de misdrijven tegen de zedelijkheid daarin goed waren vastgelegd. Vooral artikel 249 kon op goedkeuring rekenen. Daarin stond (en staat nog steeds in iets andere bewoordingen), dat 'bestuurders of opzichters in werkinrichtingen die zich tegen onderhoorigen vergrijpen', op strenge straffen kunnen rekenen.[201]

De meeste informatie over Gretha vonden we in gemeentelijke en provinciale archieven en we hebben er tijdens de zoektocht heel wat van binnen gezien. En hoe mooi en goed ze ook waren, geef ons maar het Stadsarchief Vlaardingen. De studiezaal is een hele prettige plek om in de archieven te duiken en wat een genot dat alle medewerkers zo positief en welwillend zijn. Met name Erika Verloop heeft fantastisch geholpen door relevante stukken tevoorschijn te toveren uit de immense hoeveelheid archiefmateriaal.
Voor archiefonderzoek moet je geduld hebben. Wie hoopt om in een paar uur de gevraagde informatie te vergaren, komt bedrogen uit. Vaak moet je hele boekwerken doorwerken om brokjes informatie te vinden. Het gebeurde regelmatig dat gewenste jaargangen van documentatie ontbraken en we ontgoocheld naar huis gingen. Tijdrovend allemaal, maar, als je echt belangrijke informatie vindt, beleef je euforische momenten. De ontdekking dat Gretha een zoon had gebaard, was zo'n moment. Maar het echte hoogtepunt was de ontdekking van de brief die Gretha Hofstra, naar aanleiding van de problemen in het Utrechtse Diaconessenhuis, schreef aan bestuursvoorzitter Merens. Archieven zijn doorgaans plaatsen waar je de tijd zwijgzaam of fluisterend doorbrengt. Na die ontdekking slaakten we, tot grote ergernis van andere archiefbezoekers, vele hoorbare oh's en ah's en het had weinig gescheeld of we waren in polonaise door de archiefzalen getrokken. Die brief, aangevuld met de gegevens uit de dagboeken van besturend zuster Dermoût en de brieven van juffrouw Kruyf, gaven de doorslag om dit artikel te schrijven.

Jarenlang heeft Gretha Hofstra ons beziggehouden. Nu het artikel klaar is, laten we haar met moeite los. Vergeten doen we haar nooit, want wat was het spannend en boeiend om een jaar of acht te werken aan de levensgeschiedenis van een 'gewone vrouw' uit de negentiende-, begin twintigste eeuw.

Noten

1 Burgerlijk armbesturen ontstonden op grond van de Armenwet van 1854. Ze bedeelden armen als kerkelijke diaconieën of particuliere armbesturen niet bereid of in staat waren te bedelen

2 De kerkenraad is samengesteld uit predikanten en ouderlingen (bijzondere kerkenraad) aangevuld met diakenen (algemene kerkenraad). De kerkenraad behartigt de geestelijke zaken van de Hervormde gemeente en benoemt nieuwe predikanten. Ouderlingen en diakenen werden door de algemene kerkenraad gekozen uit de mannelijke lidmaten

3 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer 256 Inv.nr. 6. Notulen kerkenraad 1880-18934, april 1889

4 De diaconie is een zelfstandig college van bestuur en gekozen uit de algemene kerkenraad uit de mannelijke lidmaten. Belast met armenzorg en pastorale zorg. De diaconierekening wordt goedgekeurd door de algemene kerkenraad. De diakenen in de diaconie zijn tevens lid van de algemene kerkenraad en vervullen in die hoedanigheid ook pastorale taken

5 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer 256. Inv.nr. 6. Notulen kerkenraad 1880-1893, 29 oktober 1891

6 Ibidem, 13 april 1892

7 Ibidem, april en mei 1886

8 Ibidem, 13 april 1892

9 Ibidem, 6 mei 1892

10 W.C. den Breems, *Eben Haëzer, Tot hiertoe heeft de Heere ons geholpen, 100 jaar Christelijke Gereformeerde Kerk Vlaardingen*, (uitgegeven in eigen beheer, 2008)

11 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer 256. Inv.nr. 6. Notulen kerkenraad 1880-1893, 9 juni 1892

12 Ibidem, 6 juli 1892

13 Joris van Eijnatten en Fred van Lieburg, *Nederlandse Religiegeschiedenis* (Hilversum, 2005) 286

14 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer 256. Inv.nr. 6. Notulen kerkenraad 1880-1893, 2 augustus 1892

15 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer 256. Inv.nr. 160. Bijlage 1081 van de notulen van de Kerkmeesters 1867-1880

16 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer 256. Inv.nr. 6. *Notulen kerkenraad 1880-1893*, 27 oktober 1892

17 Bevolkingsregister Vlaardingen, Fiche P.170.5

18 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer 256. Inv.nr. 146. *Notulen kerkmeesters 1890-1899*, 2 november 1892. Kermeesters/kerkvoogden beheren het niet diakonale vermogen van de kerk, zoals de gebouwen (kerken, pastorieën en kosterswoning). Dit werd gefinancierd met de opbrengsten van graven in en rond de kerk, zitplaatsen in de kerk, collectes en 'vrijwillige' belasting.

19 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer 256. Inv.nr. 6. *Notulen kerkenraad 1880-1893*, 2 augustus 1892

20 Ibidem, 2 oktober 1896

21 Eerste verslag van de Ned. Herv. Diaconessenarbeid, in: *Nieuwe Vlaardingsche Courant* 29 juli 1893

22 Jannie Poelstra, *Luiden van een andere Beweging, huishoudelijk arbeid in Nederland 1840-1920* (Amsterdam, 1996) 100

23 Eerste verslag van de Ned. Herv. Diaconessenarbeid, in: *Nieuwe Vlaardingsche Courant*, 29 juli 1893

24 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer 256. Inv.nr. 78 en 79. *Notulen diakenen 1894-1899*, 18 november 1892

25 Ibidem, 1 februari 1895

26 Ibidem, 11 april 1895

27 Ibidem, 16 februari 1893

28 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer 256. Inv.nr. 78 en 79. *Notulen diakenen 1889-1894 en 1894-1899*

29 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer

256. Inv.nr. 7. *Notulen kerkenraad 1893-1917*, juli 1896
30 Ibidem, augustus 1896
31 Mededeling per e-mail van H. Snel, Stadsarchief Amsterdam d.d. 9-3-2006
32 Remieg Aerts, Het verval, de verkrotting en het verleden, in: Remieg Aerts, Piet de Rooy (red.), Geschiedenis van Amsterdam. Hoofdstad in aanbouw, 1813-1900 (Amsterdam, 2006) 17-57, aldaar 17-30
33 Remieg Aerts, 'De eischen des tijds. De heroriëntatie van economie en politiek, in: Remieg Aerts, Piet de Rooy (red.), *Geschiedenis van Amsterdam. Hoofdstad in aanbouw, 1813-1900* (Amsterdam, 2006), 293-325, aldaar 318-325
34 Remieg Aerts, De maatschappelijke orde. Aanvaarding, verschil en onderlinge afhankelijkheid, in: Remieg Aerts, Piet de Rooy (red.), *Geschiedenis van Amsterdam. Hoofdstad in aanbouw, 1813-1900* (Amsterdam, 2006), 217-291, aldaar 242-243
35 Mededeling per e-mail van H. Snel, Stadsarchief Amsterdam d.d. 9-3-2006
36 Archief van de Provinciale Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzicht te Haarlem (1814-1865). Toegangsnummer 87. Inv. Nr. 40. *Notulen van de Commissie van Geneeskundig en Toevoorzicht te Haarlem*, 9 oktober 1850
Archief van de Provinciale Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzicht te Haarlem (1814-1865). Toegangsnummer 87. Inv.nr. 169a. *Rekwesten met bijlagen van examenkandidaten*, nr. 5612
37 Remieg Aerts, De publieke orde. Openbaarheid en beslotenheid, in: Remieg Aerts, Piet de Rooy (red.), *Geschiedenis van Amsterdam. Hoofdstad in aanbouw, 1813-1900* (Amsterdam, 2006), 139-215, aldaar 167-168; Remieg Aerts, Het verval, de verkrotting en het verleden, in: Remieg Aerts, Piet de Rooy (red.), Geschiedenis van Amsterdam. Hoofdstad in aanbouw, 1813-1900 (Amsterdam, 2006) 17-57, aldaar 24
38 Remieg Aerts, De publieke orde. Openbaarheid en beslotenheid, in: Remieg Aerts, Piet de Rooy (red.), *Geschiedenis van Amsterdam. Hoofdstad in aanbouw, 1813-1900* (Amsterdam, 2006), 139-215, aldaar 150.
39 Noord-Hollands Archief, Burgerlijke Stand Velsen, akte geboorteregister jaar 1879, nummer 163
40 Ernest Hueting en Rob Neij, *Ongehuwde moederzorg in Nederland* (Zutphen 1990) 7
41 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer 256, Inv. nr 4 en 6, *Notulen kerkenraad* (1854, 1855 en 1891)
42 Monique Stavenuiter en Jeannette Dorsman, *Nooit gehuwd, maar niet alleen. Vrijgezelle vrouwen uit de arbeidende klasse in de tweede helft van de negentiende eeuw* (Hilversum 1993) 115-122
43 Noord-Hollands Archief, Burgerlijke Stand Velsen, overlijdensakte jaar 1879 nummer 109
44 Mededeling per e-mail van H. Snel, Stadsarchief Amsterdam d.d. 9-3-2006
45 R.L. de Haes, Van Haagsche koffiehuizen III, in: *Jaarboekje Geschiedkundige Vereniging Die Haghe 1908*, 307-384, aldaar 344-345
46 Haags Gemeentearchief, Bevolkingsregister deel 60, folio 311; Annemarie Cottaar, Stad van migranten. De lange lijnen van migratie, in: T. de Nijs en J. Sillevis red., *Den Haag. Geschiedenis van de stad 3. Negentiende en twintigste eeuw* (Zwolle 2005)
47 Renate van der Zee, 'Die gore gestie der publieke vrouwen' Den Haag en de prostitutiereglementering, in: *Dinamiek, vrouwengeschiedenis krant, 1988* (afl. 2) 3-12
48 J.M. Beelaerts van Blokland-Kneppelhout, A. van Hogendorp, *Gedenkboek vijf en twintig jaren arbeid van den Nederlandschen Vrouwenbond tot Verhooging van het Zedelijk Bewustzijn* (Groningen z.j.) 72-75
49 F.A. Stemfers, *Meisjes van plezier de geschiedenis van de prostitutie in Nederland* (Weesp 1985) 63-64; H.W.J. Volmuller, *Het Oudste beroep. Geschiedenis van de prostitutie in Nederland* (Utrecht 1966) 40
50 Vrouwenbond tot Verhooging van het Zedelijk Bewustzijn, *Ons werk in donkerst Den Haag* (Den Haag 1908)6-7
51 Willem van den Bergh, *De strijd tegen de prostitutie in Nederland* ('s-Gravenhage 1878) 58-59; A.J. Onstenk, *'Ik behoor bij mijzelf'*, Cornelis Elisa van Koetsveld 1807-1893 (Assen 1973) 93; H. Pierson, *Zes- en dertigste verslag van den Staat en de verrichtingen van het Asyl Steenbeek* 1882-1883, p.29
52 Johanna W.A. Naber, Het levenswerk van Anna van Hogendorp, in: *Van onze oud-tantes en tantes* (Haarlem 1917), 247-301, aldaar ...; Zie ook: A. de Graaf, *Rapport van een bezoek, in opdracht van den Centraalbond van Chr.-Philantrophische inrichtingen in Nederland, gebracht aan drie en twintig gestichten bij deze bond aangesloten* (Amsterdam 1907), 36-37.; A. de Graaf, *Over de waarde van gestichten in den strijd tegen de prostitutie* (Utrecht 1910), 50; F. van Gheel Gildemeester, *De Protestantsche Gemeenten in 's-Gravenhage gedurende de 19e eeuw*, Die Haghe 1904, 66-104, aldaar 71-72
53 Archief Nederlandsche Evangelisch-Protestantsche Vereeniging, *Notulen van de vergaderingen van het hoofdbestuur 1854-1932*, inv. nr. 8 19 maart 1880-4 maart 1932, 12 oktober 1883
54 G.J. Mink, *Op het tweede plan, Evangelisten in de tweede helft van de negentiende eeuw* (Leiden 1995), 70-73
55 G.J. Mink, *Op het tweede plan, Evangelisten in de tweede helft van de negentiende eeuw* (Leiden 1995), 259
56 *Nederlandsche Evangelische-Protestantsche Vereeniging 1853-1903* ('s-Gravenhage 1903) 64-66
57 *Nederlandsche Evangelische-Protestantsche Vereeniging 1853-1903* ('s-Gravenhage 1903) 64-66
58 I. Esser, *Straatprediking* (Baarn 1910) 61-62,97
59 *Nederlandsche Evangelische-Protestantsche Vereeniging 1853-1903* ('s-Gravenhage 1903) 64-66
60 Marita Mathijsen, in: *Plaatsen van herinnering* (Amsterdam 2005) 86
61 Annemarie Houkes, *Christelijke vaderlanders* (Amsterdam 2009) 54
62 Pieter Koenders, *Tussen Christelijk Réveil en seksuele Revolutie* (Amsterdam 1996) 52
63 Nationaal Archief, toegangsnummer 2041902, *Inventaris van het Archief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken*: Afdeling Gestichten Ommerschans en Veenhuizen 1859-1870
64 J.B. Th. Spaan, *Vluchtheuvel in gevaren* (Den Haag 1948) 9-11
65 M.W. Maclaine Pont, *De Heldring Gestichten te Zetten* (Den Haag z.j.) 17
66 M.W. Maclaine Pont, *Uit de Overbetuwe* (Utrecht/Nijmegen z.j. ± 1898) 32
67 O.G. Heldring, Vier en twintigste verslag van den Staat en Verrichtingen van het Asyl Steenbeek, in: *Magdalenda Evangelisch Jaarboekje uitgegeven ten voordeele van het Asyl Steenbeek* (Amsterdam, 1872)
68 H. Pierson, Zeven-en-Dertigste verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek, in: *Magdalena Evangelisch Jaarboekje uitgegeven ten voordeele van het Asyl Steenbeek* (Amsterdam 1885)
69 A. Soeteman, *150 jaar Sociale Zorg in Vlaardingen 1795-1945* (Voorburg 1962) 79
70 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer 256. Inv. nr.73. *Archief diakenen, notulen 1858-1861*, 2 augustus 1861
71 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnr. 79 Inv.nr 256. *Notulen diakenen 1894-1899*, 22 november 1895
72 Archief Burgerlijk Armbestuur Vlaardingen. Toegangsnummer 178, inv.nr. 17, *Jaarverslagen 1897, 1898, 1900-1932*
73 M.W. Maclaine Pont, *De Heldring Gestichten te Zetten* (Den Haag z.j.) 37-41
74 H. Pierson, Eene vergadering op den Vluchtheuvel, in: *Bouwsteenen, Tijdschrift voor Inwendige Zending 1ste jaargang* (Utrecht 1882)

75 J.B. Th. Spaan, *Vluchtheuvel in gevaren* (Den Haag 1948) 33-34
76 Van Eck & Oosterink uitgevers, *Zetten 1000 Jaar* (Dodewaard 2005) 25-28
77 H. Pierson, Dertigste Verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1876/1877, in: *Magdalena Evangelisch Jaarboekje uitgegeven ten voordeele van het Asyl Steenbeek* (Amsterdam 1878) 18-24
78 O.G. Heldring, Twaalfde Verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1858/1859, in: *Magdalena Evangelisch Jaarboekje uitgegeven ten voordeele van het Asyl Steenbeek* (Amsterdam 1860)
79 H. Pierson, Dertigste verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek, in: *Magdalena Evangelisch Jaarboekje uitgegeven ten voordeele van het Asyl Steenbeek* (Amsterdam 1878) 18-24
80 *Bode der Heldring-Gestichten*, juli 1890
81 M.W. Maclaine Pont, in: *Bode der Heldring-Gestichten*, oktober 1918
82 G. van Kempen, Tweede bijeenkomst op den Vluchtheuvel, in: *Bouwsteenen, Tijdschrift voor Inwendige Zending 2de jaargang* (Utrecht 1883) 167
83 *Bode der Heldring-Gestichten*, oktober 1918
84 G. van Kempen, Tweede bijeenkomst op den Vluchtheuvel, in: *Bouwsteenen, Tijdschrift voor Inwendige Zending 2de jaargang* (Utrecht 1883) 166-167
85 J.H. Kruyf, *Acht-en-Dertigste Verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1884/1885*, 14
86 Mr. O.W. Star Numan, Op Steenbeek's jaarvergadering, in: *Bouwsteenen, Tijdschrift voor Inwendige Zending 5de jaargang* (Utrecht 1886) 246-247
87 H. Pierson, Dertigste Verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1876/1877, in: *Magdalena Evangelisch Jaarboekje uitgegeven ten voordeele van het Asyl Steenbeek* (Amsterdam 1878) 18-24
88 *Bode der Heldring-Gestichten*, juli 1890
89 *Bode der Heldring-Gestichten*, maart 1887
90 Mr. O.W. Star Numan, Op Steenbeek's jaarvergadering, in: *Bouwsteenen, Tijdschrift voor Inwendige Zending 5de jaargang* (Utrecht 1886) 250
91 De oorspronkelijke titel is *Uncle Tom's Cabin or Life among the Lowly*. In het Nederlands is het ook uitgegeven als *De Negerhut* en *De Negerhut van Oom Tom*. In de tijd waarin het boek aan Gretha werd voorgelezen had het de titel *De Negerhut*
92 *Bode der Heldring-Gestichten*, maart 1885
93 Karen Hagg, Nieke Jansen e.a., *In het licht der zeden* (Kampen 1983) 18
94 G.C. Hoogewerff, Steenbeek en zijn Directrices, in: *Gedenkboek van het vijf en zeventig jarig bestaan van de Vereeniging Het Asyl Steenbeek 1847-1922* (Hemmen 1922) 24-25
95 *Bode der Heldring-Gestichten*, februari 1891
96 O.G. Heldring, Twee en Twintigste Verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1868/1869, in: *Magdalena Evangelisch Jaarboekje uitgegeven ten voordeele van het Asyl Steenbeek* (Amsterdam 1870)
97 *Bode der Heldring-Gestichten*, februari 1891
98 *Bode der Heldring-Gestichten*, oktober 1884
99 *Toespraak door mej. J.H. Kruyf*, directrice van Steenbeek uitgesproken in eene bijeenkomst voor Vrouwen in de Zaal der Loge te Arnhem (Arnhem 1885) 16
100 Mr. A. de Graaf, *Over de waarde van Gestichten in den strijd tegen de Prostitutie* (Utrecht, 1910) 35
101 H. Zeijdner, Op Steenbeek's jaarvergadering, in: *Bouwsteenen, Tijdschrift voor Inwendige Zending 3de jaargang* (Utrecht 1884) 213
102 Mr. O.W. Star Numan, Op Steenbeek's jaarvergadering, in: *Bouwsteenen, Tijdschrift voor Inwendige Zending 5de jaargang* (Utrecht 1886) 249
103 H. Pierson, Dertigste Verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1876/1877, in: *Magdalena Evangelisch Jaarboekje uitgegeven ten voordeele van het Asyl Steenbeek* (Amsterdam 1878)18-24
104 Johanna W.A. Naber, *Margaretha Wijnanda Maclaine Pont* (Haarlem, 1929) 87
105 M.W. Maclaine Pont en Wilma, *Karakter Kennis Kunst voor de lagere school*. Deel I Ottho Gerhard Heldring en Hendrik Pierson (Groningen 1928) 55
106 *Album*, Uitgave ter gelegenheid van de Vereniging der Heldring stichtingen te Zetten 1938-1988 (Zetten, 1988) 4
107 M.W. Maclaine Pont, *De Heldring Gestichten te Zetten* (Den Haag z.j.) 43
108 P.L. Schram, *Hendrik Pierson* (Kampen 1968) 79
109 H. Pierson, *Zes-en-Dertigste Verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1882/1883*, 20
110 *Bode der Heldring-Gestichten*, april 1906
111 *Magdalena Evangelisch Jaarboekjes uitgegeven ten voordeele van het Asyl Steenbeek*
112 J.H. Kruyf, *Vijf en veertigste Verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1891/1892*, 30
113 H. Pierson, *Zes-en-Dertigste Verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1882/1883*, 20
114 O.G. Heldring, Vier en Twintigste Verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1870/1871, in: *Magdalena Evangelisch Jaarboekje uitgegeven ten voordeele van het Asyl Steenbeek* (Amsterdam 1872) 3
115 *Bouwsteenen, Tijdschrift voor Inwendige Zending 1ste, 2de en 3de jaargang* (Utrecht 1882, 1883, 1884)
116 Drents Archief. Toegangsnummer 0137.01 *Rijkswerkinrichting te Veenhuizen en Ommerschans*
117 Noord-Hollands Archief. Toegangsnummer 207 *vonnis nr. 406*
118 O.G. Heldring, Vier en Twintigste Verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1870/1871, in: *Magdalena Evangelisch Jaarboekje uitgegeven ten voordeele van het Asyl Steenbeek* (Amsterdam 1872) 3-7
119 Karen Hagg, Nieke Jansen e.a., *In het licht der zeden* (Kampen 1983) 27
120 O.G. Heldring, Twee en Twintigste Verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1868/1869, in: *Magdalena Evangelisch Jaarboekje uitgegeven ten voordeele van het Asyl Steenbeek* (Amsterdam 1870)
121 H. Pierson, *Zes-en-Dertigste Verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1882/1883*, 19
122 *Bode der Heldring-Gestichten, juli 1890*
123 Haags Gemeentearchief Deel 112, folio 252
124 J. Esser, *Straatprediking* (Nijmegen, zj)
125 Diaconessenhuis kent verschillende schrijfwijzen, evenals diacones. Voor de rust in de tekst hebben we in dit artikel gekozen voor een 'c'. Utrecht heeft tegenwoordig een Diakonessenhuis
126 Archief Diaconessenhuis Utrecht. Toegangsnummer 768. Inv. nr.48. *Dagboek no. 6*
127 M.J. van Lieburg, *Met het beste wat men heeft en kent* (Kampen, 2000) 128
128 Archief Diaconessenhuis Utrecht, Toegangsnummer 768. Inv.nr. 48. *Dagboek no. 6*
129 Henk de Jong, *De juffrouw en haar huis* (1969) 17
130 Henk de Jong, *De juffrouw en haar huis* (1969) 13
131 Archief Diaconessenhuis Utrecht. Toegangsnummer 768. Inv.nr. 48. *Dagboek no. 6*

132 Ibidem, *Dagboek no. 12*
133 Archief Diaconessenhuis Utrecht. Toegangsnummer 768. Inv.nr. 512. *De Christelijke Verpleegster.* 13e jaargang, 1885. No.1
134 Archief Diaconessenhuis Utrecht. Toegangsnummer 768. Inv.nr. 402. *Reglement voor het opnemen ter Verpleging in de Diaconessen-Inrichting te Utrecht 1883*
135 Archief Diaconessenhuis Utrecht. Toegangsnummer 768. Inv.nr. 455. *50 jarig bestaan Diaconessenhuis*
136 H. Zeijdner, Op Steenbeek's jaarvergadering, in: *Bouwsteenen, Tijdschrift voor Inwendige Zending 3de jaargang* (Utrecht 1884) 219
137 Henk de Jong, *De juffrouw en haar huis* (1969) 14
138 Henk de Jong, *De juffrouw en haar huis* (1969) 7
139 Archief Diaconessenhuis Utrecht. Toegangsnummer 768. Inv.nr. 48. *Dagboek no. 7*
140 Ibidem, *Dagboek no. 8*
141 Ibidem
142 Ibidem, *Dagboek no. 9*
143 Ibidem, *Dagboek no.11*
144 H.H. Barger, *Gedenkschrift bij het 75 jarig bestaan der Inrichting van Diaconessen in Nederland* (1919) 36
145 Ibidem, 38
146 Ibidem, 40
147 Archief Diaconessenhuis Utrecht. Toegangsnummer 768. Inv.nr. 125. *Stukken betreffende de moeilijkheden tussen de besturend zuster N.C. Dermoût en het bestuur van het huis 1890-1891*
148 Ibidem
149 Henk de Jong, *De juffrouw en haar huis* (1969) 41
150 *Biografisch lexicon voor de geschiedenis van het Nederlands Protestantisme deel 1* (1978) 40
151 Archief Diaconessenhuis Utrecht, Toegangsnummer 768. Inv.nr. 125. *Stukken betreffende de moeilijkheden tussen de besturend zuster N.C. Dermoût en het bestuur van het huis 1890-1891*
152 Archief Diaconessenhuis Utrecht, Toegangsnummer 768. Inv.nr. 132. *Stukken betreffende beschikbaarstelling diaconessen buiten Utecht*
153 Archief Diaconessenhuis Utrecht, Toegangsnummer 768. Inv.nr. 28. *Ingekomen stukken en minuten van uitgaande stukken van het bestuur*
154 Archief Diaconessenhuis Utrecht, Toegangsnummer 768. Inv.nr. 48. *Dagboek no.6*
155 Archief Diaconessenhuis Utrecht, Toegangsnummer 768. Inv. nr.28. *Ingekomen stukken en minuten van uitgaande stukken van het bestuur*
156 J.B.Th. Spaan, *Vluchtheuvel in gevaren* (1948) 13
157 Archief Diaconessenhuis Utrecht, Toegangsnummer 768. Inv.nr. 28. *Ingekomen stukken en minuten van uitgaande stukken van het bestuur*
158 Ibidem.
159 Ibidem.
160 Archief Diaconessenhuis Utrecht, Toegangsnummer 768. Inv.nr. 132. *Stukken betreffende beschikbaarstelling diaconessen buiten Utrecht*
161 J.H. Kruyf, *Vijf-en Veertigste Verslag van den Staat en de Verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1891/1892,* 12
162 Mr. O.W. Star Numan, Op Steenbeek's jaarvergadering, Bouwsteenen, in: *Tijdschrift voor Inwendige Zending, tweede jaargang* (Utrecht 1886) 247
163 Archief van de Vereeniging voor Ziekenverpleging. Toegangsnummer 179, inv.nr. 1 en 2, *notulen*
164 Stadsarchief Vlaardingen, Archief van de Vereeniging voor Ziekenverpleging. Toegangsnummer 179, inv.nr. 6, *jaarverslag 1 september-31 december 1896*
165 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer 256. Inv.nr. 79. *Notulen diakenen 1894-1899,* 10 februari 1898
166 Archief van het Burgerlijk Armbestuur. Toegangsnummer 178. Inv.nr. 17, *Jaarverslagen* (1900)
167 Archief Stadsbestuur. Toegangsnummer 305. Inv.nr. 30 *Gemeenteraad van Vlaardingen 1897*
168 *Nieuwe Vlaardingsche Courant,* 5 mei 1897
169 Archief Stadsbestuur. Toegangsnummer 305. Inv.nr. 30 *Gemeenteraad van Vlaardingen 1897*
170 Archief van de Vereeniging voor Ziekenverpleging. Toegangsnummer 179. Inv.nr. 6 *Jaarverslag 1897*
171 Ibidem, *Jaarverslag 1898*
172 Archief Hervormde gemeente Vlaardingen. Toegangsnummer 256. Inv.nr. 15. *Ingekomen en minuten van uitgaande stukken 1897*
173 Archief Stadsbestuur. Toegangsnummer 305. Inv.nr. 30 *Gemeenteraad van Vlaardingen 1897*
174 Matthijs A. Struijs, Onze Ziekenhuizen in: *Tijd-schrift Historische Vereniging Vlaardingen,* nummer 27 (1982) 45
175 Ibidem, 43-44
176 Archief van de Vereeniging voor Ziekenverpleging. Toegangsnummer 179. Inv.nr. 7. *Jaarverslag 1899 en 1900*
177 Ibidem, *Jaarverslag 1902*
178 Ibidem, *Jaarverslag 1902*
179 Bevolkingsregister Vlaardingen 1900-1935, Deel 6, fiche 52, blad 24
180 L.A.F. Barjesteh van Waalwijk van Doorn e.a. *De afstamming onthuld* (Rotterdam, 1991) 43-44
181 Archief van de Vereeniging voor Ziekenverpleging. Toegangsnummer 179. Inv.nr. 7. *Jaarverslag 1898*
182 Stadsarchief Vlaardingen, TT akte 37, 27 januari 1903
183 www.collegenet.nl
184 *Nederlands Patriciaat* ('s-Gravenhage 1935/1936)
185 Bevolkingsregister Hilversum 1890-1920 dl H4, blad 775
186 Juffrouw Dermoût woonde met haar zussen aan de Vondellaan in Hilversum. Kester Freriks schrijft over de zussen Dermoût in: *Geheim Indië, Het leven van Maria Dermoût 1888-1962* (Amsterdam 2001) 61
187 Centraal bureau voor genealogie, persoonskaart Adriana Cornelia van Dusseldorp
188 Het Provinciaal Ziekenhuis Santpoort wordt in 1943 gevorderd door de Duitsers. Adriana wordt in de periode 1943-1945 ondergebracht in Warnsveld, www.1940-1945.bloemendaal.nl
189 Bevolkingsregister Hilversum 1890-1920 dl H4, blad 775
190 Bevolkingsregister Wageningen 1900-1920, inv.nr. 2254, folio 94, nr. 132
191 Mededeling per e-mail van H. Snel, Stadsarchief Amsterdam d.d. 9-3-2006
192 Bevolkingsregister Valburg H26 Steenbeek 1910-1920
193 *Bode der Heldring-Gestichten,* mei 1911
194 *Catalogus Tentoonstelling De Vrouw 1813-1913,* Maatschappelijk werk (Amsterdam 1913) 161
195 *Bode der Heldring-Gestichten,* mei 1911
196 *Pella aantekeningen 1918-1931.* Particuliere collectie Ien Hittema, Zetten
197 Bevolkingsregister Valburg, informatie Elly Janssen
198 *Pella aantekeningen 1918-1931.* Particuliere collectie Ien Hittema, Zetten.
199 Mededeling per e-mail van H. Snel, Stadsarchief Amsterdam d.d. 9-3-2006
200 Inlichtingen gemeentearchivaris van het Gemeentearchief Zeist. Helaas hebben we niet kunnen achterhalen waar Gretha begraven werd en of zij een testament had
201 Mr. O.W. Star Numan, Op Steenbeek's jaarvergadering, in: *Bouwsteenen, Tijdschrift voor Inwendige Zending, tweede jaargang* (Utrecht 1886) 239

Geraadpleegde archieven

Aletta, Instituut voor Vrouwengeschiedenis (voorheen IIAV)
Bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam. Collectie van de stichting Réveil-Archief
Centraal Bureau voor Genealogie
Drents Archief
Gemeentearchief Amsterdam
Gemeentearchief Hilversum
Gemeentearchief Valburg
Gemeentearchief Wageningen
Gemeentearchief Zeist
Haags Gemeentearchief
Het Utrechts Archief
Internationaal Archief voor Sociale Geschiedenis (IISG) in Amsterdam
Noord-Hollands Archief
Particuliere collectie Ien Hittema in Zetten
Rijksarchief Gelderland
Stadsarchief Vlaardingen
Stadsarchief Breda

Geraadpleegde literatuur

Aerts, Remieg en Piet de Rooy (red.), *Geschiedenis van Amsterdam. Hoofdstad in aanbouw, 1813-1900* (Amsterdam, 2006)

Bank, Jan en Marita Mathijsen (red.). *Plaatsen van herinnering. Nederland in de negentiende eeuw* (Amsterdam, 2006)

Barger, H.H. *Gedenkschrift bij het 75-jarig bestaan der Inrichting van Diakonessen in Nederland, Gevestigd te Utrecht* (1919)

Barjesteh van Waalwijk van Doorn, L.A.F. e.a., *De afstamming onthuld* (Rotterdam, 1991)

Beelaerts van Blokland-Kneppelhout, J.M. en A. van Hogendorp, *Gedenkboek vijf en twintig jaren arbeids van den Nederlandschen Vrouwenbond tot Verhooging van het Zedelijk Bewustzijn* (Groningen, z.j.)

Bergh, Willem van den, *De Strijd tegen de prostitutie in Nederland* ('s Gravenhage, 1878)

Biografische Lexicon voor de geschiedenis van het Nederlandse Protestantisme deel 1 (Kampen, 1978)

Bode der Heldring-Gestichten (1884-1919)

Bouwsteenen, Tijdschrift voor Inwendige Zending, 1ste t/m 5de jaargang (Utrecht 1882 t/m 1886)

Bossenbroek, Martin en Jan H. Kompagnie, *Het mysterie van de verdwenen bordelen. Prostitutie in Nederland in de negentiende eeuw* (Amsterdam, 1998)

Breems, W.C. den, *Eben Haëzer, Tot hiertoe heeft de Heere ons geholpen, 100 jaar Christelijke Gereformeerde Kerk Vlaardingen* (Vlaardingen, 2008)

[Anoniem] Catalogus tentoonstelling *De Vrouw 1813-1913* (Amsterdam, 1913)

Cottaar Annemarie, 'Stad van migranten. De lange lijnen van migratie', in: T. de Nijs en J. Sillevis red., *Den Haag. Geschiedenis van de stad* 3. Negentiende en twintigste eeuw (Zwolle, 2005)

Eijnatten, Joris van en Fred van Lieburg, *Nederlandse Religiegeschiedenis* (Hilversum, 2005)

Esser, J. *Straatprediking, Nagelaten bladzijden uit zijnen evangelie-arbeid. Ten voordeele der Weesinrichting te Neerbosch* (Nijmegen, zj.)

Freriks, Kester, *Geheim Indië, Het leven van Maria Dermoût 1888-1962* (Amsterdam, 2001)

[Anoniem] *Gedenkboek van het vijf en zeventig jarig bestaan van de Vereeniging Het Asyl Steenbeek* (Hemmen, 1922)

Gheel Gildemeester, F. van, De Protestantsche Gemeenten in: *'s-Gravenhage gedurende de 19e eeuw,* Jaarboekje Geschiedkundige Vereniging Die Haghe (1904)

Goelabdien, Raymond, Van roeping tot beroep, verpleging en verzorging in *Historisch perspectief* (Utrecht, 1996)

Graaf, A. de, *Rapport van een bezoek, in opdracht van den Centraalbond van Chr.-Philantrophische inrichtingen in Nederland, gebracht aan drie en twintig gestichten bij deze bond aangesloten* (Amsterdam, 1907)

Graaf, A. Mr. de, *Over de waarde van den Gestichten in den strijd tegen de Prostitutie* (Utrecht, 1910)

Haes, R.L. de, 'Van Haagsche koffiehuizen III', in: *Jaarboekje Geschiedkundige Vereniging Die Haghe* (1908)

Hagg, Karen, Nieke Jansen e.a. *In het licht der zeden. De positie van de prostituees in Asyl Steenbeek en de strijd tegen prostitutie door O.G. Heldring* (Kampen, 1983)

Harmelink, Ria, *Zetten 1000 Jaar* (Dodewaard, 2005)

Hoekstra, Hanneke, *Het hart van de natie. Morele verontwaardiging en politieke verandering in Nederland 1870-1919* (Amsterdam, 2005)

Holtzer, S.H.W.M., *Een moederlijk hart. Hoofdstukken uit de geschiedenis van vrouwelijke liefdadigheid en sociale zorg in Nederland tussen 1830 en 1911, met bijzondere aandacht voor de Nederlandsche Vrouwenbond tot Verhooging van het zedelijk Bewustzijn* (ongepubliceerde doctoraalscriptie Nijmegen, 1989)

Hoogewerff, G.C., *Hendrik Pierson* (Amsterdam, 1914)

Hoogewerff, G.C., Steenbeek en zijn directrices in: *Gedenkboek van het vijf en zeventig jarig bestaan van de Vereeniging Het Asyl Steenbeek 1847-1922* (Hemmen, 1922)

Houkes, Annemarie, *Christelijke vaderlanders. Godsdienst, burgerschap en de Nederlandse natie (1850-1900)* (Amsterdam, 2009)

Hueting, Ernest en Rob Neij, *Ongehuwde moederzorg in Nederland* (Naarden, 1990)

Jong, Henk de, *'De juffrouw en haar huis'. 125 jaar inrichting van diakonessen te Utrecht* (Utrecht, 1969)

Jongstra, Anne en Ellen Boonstra-de Jong, *Altijd is Kortjakje ziek* (Schiedam, 2007)

Jongstra, Anne en Ellen Boonstra-de Jong, *Ziekenhuis stroomopwaarts* (Den Haag, 2004)

Kamp, C.J. van der, *Zieken verlangen stilte* (Vlaardingen, 1996)

Koenders, Pieter, *Tussen Christelijk Réveil en seksuele Revolutie* (Amsterdam, 1996)

Kruyf, J.H., *Vrouwenarbeid onder Vrouwen. Toespraak en mededeelingen van elders aan de Vrouwenvereeniging te Rotterdam* ('s Gravenhage, 1882)

Kruyf, J.H., *toespraak door mej. J.H. Kruyf, directrice van Steenbeek uitgesproken in eene bijeenkomst voor Vrouwen in de Zaal der Loge te Arnhem* (Publicatie, Arnhem, 1885)

Lieburg, M.J. van, *'Met het beste wat men heeft en kent'. De geschiedenis van het Diakonessenhuis Utrecht 1844-1999* (Kampen, 2000)

Loo, Vilan van de, *De Vrouw beslist. De tweede feministische golf in Nederland* (Wormer, 2005)

Maclaine Pont, M.W. en Wilma, *Karakter Kennis Kunst voor de Lagere School, deel I. Ottho Gerhard Heldring en Hendrik Pierson* (Groningen, 1928)

Maclaine Pont, M.W., *De Heldring Gestichten te Zetten* (Den Haag, z.j.)

Maclaine Pont, M.W., *Uit de Overbetuwe. Uitgegeven ten voordeele van de Heldringgestichten* (Utrecht/Nijmegen, (ca.± 1898))

Magdalena Evangelisch Jaarboekjes uitgegeven ten behoeve van het Asyl Steenbeek. Verslagen van den Staat en de verrichtingen van het Asyl Steenbeek 1858, 1860, 1870, 1872, 1878, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1893 (Amsterdam)

Mink, G.J., *Op het tweede plan. Evangelisten in de tweede helft van de negentiende eeuw* (Leiden, 1995)

Naber, Johanna W.A., *Margaretha Wijnanda Maclaine Pont* (Haarlem, 1929)

Naber, Johanna W.A., 'Het levenswerk van Anna van Hogendorp', in: *Van onze oud-tantes en tantes* (Haarlem, 1917)

Nederlands Patriciaat ('s-Gravenhage, 1935/1936)

Onstenk, A.J., *'Ik behoor bij mijzelf'. Cornelis Elisa van Koetsveld 1807-1893* (Assen, 1973)

Poelstra, Jannie, *Luiden van een andere Beweging, Huishoudelijke arbeid in Nederland 1840-1920* (Amsterdam, 1996)

Querido, A., *Godshuizen en Gasthuizen. Een geschiedenis van de ziekenverpleging in West Europa* (Amsterdam, 1967)

Sevenhuijsen, Selma, L., *De orde van het vaderschap. Politieke debatten over ongehuwd moederschap, afstamming en het huwelijk in Nederland 1870-1900* (Amsterdam, 1987)

Schram, *P.L. Dr., Hendrik Pierson* (Kampen, 1968)

Soeteman, A., 150 jaar Sociale Zorg in Vlaardingen 1795-1945. *Zuid-Hollandse Studiën deel X* (Voorburg, 1962)

Spaan, J.B.Th., *Vluchtheuvel in gevaren* (Den Haag, 1948)

Spijker, Truus, *Mooi en beschaafd verplegen* (Lochem, 1979)

Stavenuiter, Monique en Jeannette Dorsman, *Nooit gehuwd, maar niet alleen. Vrijgezelle vrouwen uit de arbeidende klasse in de tweede helft van de negentiende eeuw* (Hilversum, 1993)

Stemfers, F.A. *Meisjes van plezier de geschiedenis van de prostitutie in Nederland* (Weesp, 1985)

Struijs, Matthijs A., Onze Ziekenhuizen. In: *Tijd-Schrift Historische Vereiniging Vlaardingen* (Vlaardingen, 27(1982))

[Anoniem] *Uitgave ter gelegenheid van de Vereniging der Heldring stichtingen te Zetten 1938-1988* (Zetten, 1988)

Volmuller, H.W.J., *Het Oudste beroep. Geschiedenis van de prostitutie in Nederland* (Utrecht, 1966)

Wijdeven, Ivo van, Bidden en handwerken voor de goede zaak. In: *Historische Nieuwsblad* (september, 2009)

Zee, Renate v. der, 'Die gore gestie der publieke vrouwen' Den Haag en de prostitutiereglementering, in: *Dinamiek, vrouwengeschiedenis krant 2* (1988)

Anneke Maat-Grijsen

Kroniek van Vlaardingen 1959

Weekmarkt, Bothastraat, 25 april

Januari

1 Vlaardingen telt 66.740 inwoners, 2.653 meer dan op 1 januari 1958.

2 De Nieuwe Vijfsluizenbrug over de Poldervaart is voor het verkeer opengesteld.

4 Pastoor Rouw maakt bekend dat ook de toren verdwijnt bij de sloop van de parochiekerk St. Joannes de Dooper aan de Hoogstraat. Door financiële problemen in de kerkenbouw is dit besluit onafwendbaar.

5 J. Baksteen van voetbalclub Fortuna en J. Dekker van V.F.C. (Vlaardingse Football Club) zijn uitgenodigd voor een centrale training van het Nederlandse amateurvoetbalelftal.

7 De jeugdgemeenteraad verwerpt het voorstel tot stichting van een gemeentelijk schoonmaakbedrijf en aanvaardt het voorstel om een bijdrage te leveren aan de onderhoudskosten van de Grote Kerk.

8-12 Jeugdige Rotterdammers hebben ingebroken in kantoren aan de Industrieweg, een winkel aan de Korte Hoogstraat en een woning aan de Wilhelminasingel.

9 Er is een plaatselijke afdeling opgericht van de Ned. Vereniging van Modelbouwers. De vereniging telt 28 leden.

10 De leerlingen uit de hoogste klas van de Jan Ligthartschool wonen in Amersfoort de herdenking bij van de honderdste geboortedag van de pedagoog Jan Ligthart.

Tijdens een bijeenkomst van de A.J.C. (Arbeiders Jeugd Centrale) besluiten de leden om de Trekvogels (jongeren van 8-12 jaar) op te heffen. Daarvoor in de plaats komt Jeugdstad Vlaardingen.

10/11 Wegens sneeuwbuien en een ijzige wind zijn sportwedstrijden afgelast.

13 Ir. C.H. Buschmann, voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor de Beneden-Maas, merkt in zijn nieuwjaarsrede op dat Vlaardingen de derde Zee- en Rijnhaven van Nederland is.

De leden van de drie Vlaardingse postduivenverenigingen, De Adelaar, Luchtbode en Keer Weer, houden een hokkententoonstelling.

13-16 In de Visbank melden zich circa zeshonderd personen die zijn opgeroepen voor de verplichte dienst bij de Bescherming Bevolking.

14 De lasser W. Roest is 40 jaar in dienst bij Scheepswerf en Machinefabriek A. de Jong N.V. Hij is onderscheiden met de eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

De leden van de boerenafdeling van de Chr. Jeugdvereniging Liefde en Vrede vieren het 45-jarig bestaan in hun verenigingsgebouw aan de Gedempte Biersloot.

Openstelling Nieuwe Vijfsluizenbrug (2 januari)
(Foto Ronde: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Het verenigingsgebouw van de Chr. Jeugdvereniging Liefde en Vrede aan de Gedempte Biersloot (14 januari)
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

16 In een gasoven van de beschuitfabriek van J. ten Kate sr. aan de Van Beethovensingel heeft zich een ontploffing voorgedaan. De schade wordt geraamd op f 10.000,-

18 Ter gelegenheid van de viering van het 25-jarig bestaan van de plaatselijke afdeling van de Katholieke Bond van Overheidspersoneel is er een feestavond in het verenigingsgebouw.

20 Het echtpaar Boomert-Schouten is 55 jaar getrouwd. De bruidegom werkte tot zijn 70ste jaar in de visserij en haringhandel.

21 Het echtpaar Ruisaard-De Winter is 55 jaar getrouwd. De heer Ruisaard was tot zijn 77ste jaar scheepstimmerman.

De zang- en muziekgroep Berg Vrij, onderafdeling van het Instituut voor Arbeidersontwikkeling, gaat als zelfstandige groep verder onder de naam Con Brio.

22 Voorlichtingsavond in Excelsior. P.C. van Hoek spreekt over het gebruik van kunstvezels in de visserij.

23 Commissaris van politie K. van der Ham is op 45-jarige leeftijd plotseling overleden.

De 3-jarige Siepje Bakker uit de Soendalaan is om het leven gekomen toen zij achter een vrachtwagen was gaan hangen en eraf viel.

27 Binnengekomen met een lading in Ierland gekochte haring de motorloggers VL 89 Jan en Ineke 34 last, VL 142 Voorwaarts, D. van Haren, 40 last.

28 Een zware mist legt het verkeer stil.

30 De leden van de schoolvereniging TTT (Tussen Tien en Twintig) van de Groen van Prinsterer ULO aan de Parkweg houden een ontspanningsavond in Muzanda.

P. van Witzenburg is na 41 jaar trouwe dienst met pensioen gegaan. Hij begon zijn loopbaan bij de Gemeentelijke Reinigingsdienst als straatveger, was vervolgens 'tonnetjeskoetsier' en heeft de dienst als ontsmetter eerste klas verlaten. Hij is onderscheiden met de eremedaille in brons verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

De gemeenteraad stelt voor een aantal attributen aan te kopen die behoren bij de Vlaardingse dracht.

31 Optreden van Wim Kan en zijn gezelschap in de Stadsgehoorzaal.

Februari

1 Bij de Gemeentelijke Energie- en Waterleidingbedrijven is een loonregeling ingevoerd op basis van werkclassificatie.

Onder de vloer van de boerderij van P. Hoogendam aan de Zuidbuurtseweg is een gaaf veertiende-eeuws kannetje van gesmoord aardewerk opgegraven.

2 C. van Reeven wint alhier gehouden kampioenschap libre derde klasse van het district Schiedam van de Kon. Ned. Biljartbond.

3 Brand in een kolenbunker van Coöperatie De Voorloper zorgt voor een sterke rookontwikkeling. Op dezelfde dag is een tweede brand in een pompkamer van een van de dokken van Figee. Deze brand is waarschijnlijk veroorzaakt door een weggeworpen brandende sigaret.

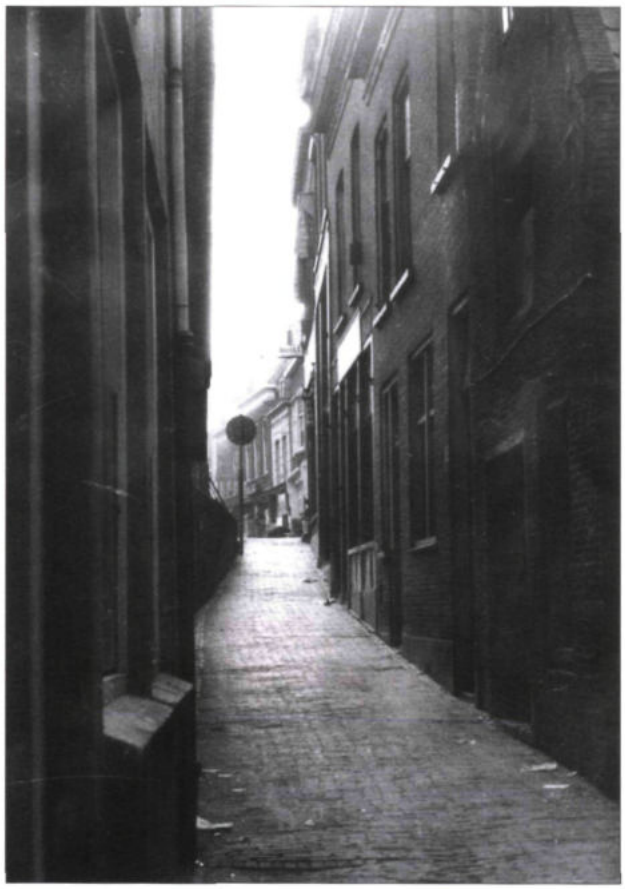
4 J. Dorsman is op 73-jarige leeftijd plotseling overleden. Hij was directeur van Dorsman & Odé's Boekhandel en Drukkerij N.V. en van de Nieuwe Vlaardingsche Courant.

Om te komen tot een nieuwe opening tussen de Hoogstraat en de Kuiperstraat is begonnen met de sloop van een deel van de bebouwing langs Het Pad vanaf de timmermanswerkplaats van de firma Weerheim. Ook een rijtje huizen langs de Hofjesstraat valt ten prooi aan de slopershamer.

5 De gemeenteraad besluit tot de bouw van ruim vijfhonderd woningen, volgens het systeem Dura-Coignet (plan Hoogkamer). Tevens wordt een commissie ingesteld voor de ontwikkeling van het Nieuwe Waterweggebied.

Leden van een Duitse sportbond en van het Ned. Olympisch Comité bezoeken het Kolpabad.

Het Pad (4 februari)
(Foto J. Sluimer: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Jaarfeest van buurtvereniging De Geus uit de Bleekstraat in Excelsior.

6-16 Zeer dichte mist en gladde wegen.

7 Ter gelegenheid van de viering van het 75-jarig bestaan van de gymnastiekvereniging Leonidas-Dovido is er een uitvoering in de Stadsgehoorzaal.

8 IJsvermaak op de Vlaardingse Vaart.

10/11 Hardrijderij en ijsdansdemonstraties op de ijsbaan van het tennispark Soenda.

11 De beschuitfabriek Het Beschuitje van J. ten Kate aan de Van Beethovensingel is verkocht aan A. Hooimeijer & Zonen N.V. te Barendrecht.

In de Stadsgehoorzaal is een lentemodeshow, georganiseerd door het damesweekblad Libelle.

12 De Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming houdt een filmavond in Muzanda.

13 In opdracht van de dienst Bescherming Bevolking wordt zowel in de Wagnerstraat als aan de Westlandseweg een schuilkelder gebouwd.

15 De dooi valt in.

Chr. Pietersen sr. ontvangt de pauselijke onderscheiding Pro Ecclesia et Pontifice.

16 De Regionale studiegroep Nieuwe Waterweg is geïnstalleerd. De leden krijgen de opdracht het onderzoek naar luchtverontreiniging te coördineren en daarover advies uit te brengen.

17 Mejuffrouw J.G. Bot is veertig jaar kleuterleidster aan de Koningin Emma kleuterschool.

18 Het meisjeskoor Eroza en het kinderkoor Ons Clubje voeren de operette Victor en de gouden bloem van mejuffrouw Jo Mulder op.

Het echtpaar J. de Willigen-de Zeeuw is 55 jaar getrouwd. Meneer De Willigen is 77 jaar en nog steeds werkzaam bij de firma J. van Toor Hzn. Hij begon als koffiejongen bij de firma IJzermans.

19 In Excelsior wordt een buitengewone algemene ledenvergadering van de Vlaardingse Voetbalvereniging Zwaluwen gehouden over de bouw van een nieuw clublokaal.

19-25 De visserij-inspectievaartuigen H.M.S. M 1195 Wotton (Eng) en Hr.Ma. fregat F 821 Jaguar (Ned) bezoeken onze stad.

20 Burgemeester J. Heusdens geeft leden van een door hem gevormd comité de opdracht een N.V. op te richten die de bouw financiert van tunnels onder de Nieuwe en Oude Maas. Voorwaarde is dat er tolgeld geheven mag worden.

De Vlaardingse stedenbouwkundige W. van Teijen presenteert een uitbreidingsplan Holy.

Ter gelegenheid van het 12½-jarig bestaan van dansschool Remkes is er een balavond voor leerlingen en oud-leerlingen.

22 In de Nieuwe Kerk aan de Binnensingel wordt het lekenspel *De vlucht van de profeet Jona* opgevoerd.

24 A. Teunissen, één der oprichters van de plaatselijke afdeling van de Katholieke Bond van Overheidspersoneel, krijgt de pauselijke onderscheiding Pro Ecclesia et Pontifice uitgereikt.

26 T. de Bruijn legt zijn functie als voorzitter van het Comité tot viering van Nationale Gedenkdagen neer. P. de Goede volgt hem op.

27 De Ds. A.S. Talmaschool in de Van der Werffstraat is officieel in gebruik genomen.

De N.V. Zero, fabriek van koel- en vriesinstallaties, te Rotterdam heft haar fabriek aan de Industrieweg op. De fabriek was hier gevestigd vanaf 1950.

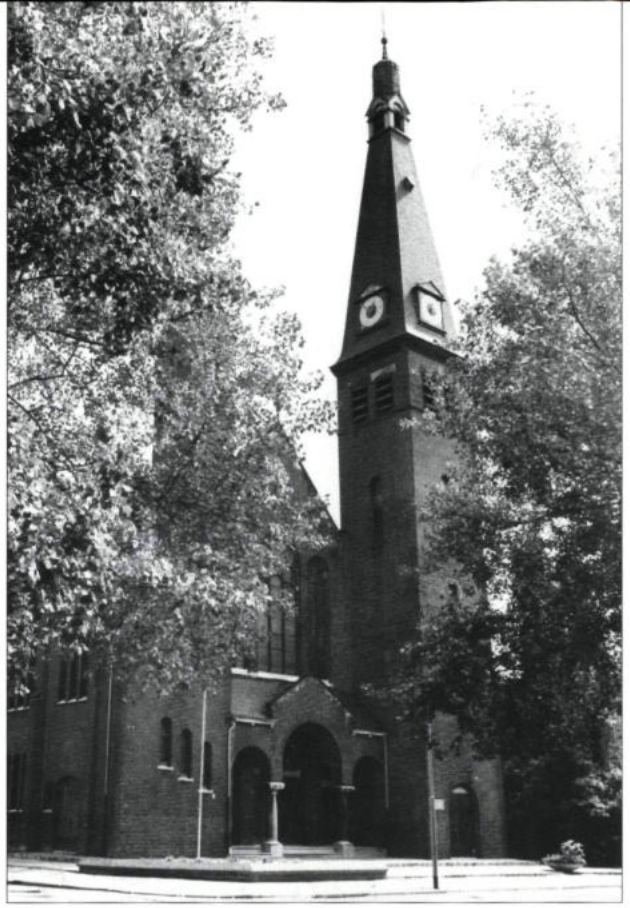
De leerlingen van de vakballetklas van de balletschool Rita Verdijsseldonk auditeren in de Stadsgehoorzaal voor de Nederlandse Televisie Stichting.

28 Burgemeester Heusdens opent de Boekenweek in de Stadsgehoorzaal. Willy Corsari en Jules de Corte treden op en J. Boots houdt een boekenquiz.

C. van der Merwe, C.J. Post en J. Verbrugge, leden van de Chr. harmonievereniging Sursum Corda, winnen eerste prijzen tijdens een solistenconcours in Honselersdijk.

Maart

1 De procuratiehouder K. Jager is 40 jaar in dienst bij graanhandel G. van Stolk te Rotterdam. Hij is onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

De Nieuwe Kerk aan de Binnensingel (22 februari)
(Foto Jan Dulfer: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Het plaatselijk genootschap van de Stille Omgang neemt deel aan de bedetocht door Amsterdam. Voorafgaand is een kort Lof gecelebreerd in de Rooms Katholieke kerk aan de Hoogstraat.

2 Carrosserie- en wagenbouw A. van der Horst, voorheen M. Koster, bestaat 35 jaar. Het bedrijf is gevestigd in de voormalige boerderij van J. de Zeeuw aan de Markt.

De firma Bracco C.V. organiseert een stoffenmodeshow in de Harmonie.

3 Burgemeester Heusdens ontvangt namens het korps van de Vlaardingse Vrijwillige Brandweer een plaquette. De directie van de Industrie- en Handelmaatschappij De Hollandse Pelmolen N.V. biedt de plaquette aan als blijk van waardering voor het optreden van leden van het korps bij een brand in het fabriekspand.

5 Caltex Petroleum Maatschappij Nederland N.V. schenkt vier schilderstukken aan het gemeentebestuur. De schilderstukken zijn vervaardigd door de Haagse kunstschilder Paul Arntzenius.

6 De Fortuna-junioren winnen de door het *Vrije Volk* uitgeschreven spelregelwedstrijd.

7 Wethouder H.K. van Minnen reikt de penning der gemeente Vlaardingen in zilver uit aan gymnastiekvereniging Leonidas-Dovido vanwege het 75-jarig bestaan van de vereniging.

In Excelsior houdt de plaatselijke vereniging van oud-Groningers Stad en Ommeland een feestavond.

Het derde filiaal van het bekende radio- en televisiebedrijf Boogaard is geopend aan de Korte Hoogstraat.

10 De winkeliers in de Hoogstraat houden een paasaktie. De eieren worden geleverd door Vellekoop, Hoogstraat 120; Dekker, Hoogstraat 37; Paalvast, Hoogstraat 125 en Van Toor, Hoogstraat 123

12 De verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn gehouden. Het aantal Vlaardingse stemgerechtigden was 38.243. Er zijn 36.094 geldige stemmen uitgebracht: P.v.d.A. 14.851, C.H.U. 5.222, A.R.P. 4.829, V.V.D. 4.196, K.V.P. 3.976, S.G.P. 1.239, P.S.P. 914, C.P.N. 412, G.P.V. 246, Brug-groep (communisten) 118 en Boerenpartij 91.

13 Burgemeester Heusdens opent de winkelgalerij aan de noordelijke zijde van het Liesveld. Het winkelend publiek kan terecht bij drogisterij Van der Sman, zelfbedieningswinkel De Gruyter, Albert Heyn, Kerklaan stoffen en damesconfectie, Lengkeek huishoudelijke artikelen, Vogel ijzerwaren en gereedschappen, W. Hartog radio en televisie, N. Hartog woninginrichting, het Lingeriehuis, Rinck optische artikelen, Van Vorst en Bata schoenen.

14 De Chr. Oratoriumvereniging Gloria in Excelsis Deo en het Toonkunstkoor voeren in de Grote Kerk de Johannes Passion van Johann Sebastian Bach uit, onder leiding van dirigent Piet van den Kerkhoff en met medewerking van het Rotterdamsch Philharmonisch Orkest.

Carrosserie- en wagenbouw Van der Horst gezien vanaf de Zomerstraat (2 maart)
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

De noordelijke zijde van het Liesveld (13 maart)
(Foto Foto Boer: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

De zaterdagjeugd van V.V. Zwaluwen speelt tegen het Nederlands Zaterdag-Jeugdelftal.

14-17 De gebroeders Groeneveld en wethouder G. Walstra vinden in de Broekpolder de eerste kievitseieren,

17 Inspecteur Van Slooten spreekt in het politiebureau voor de Nederlandse Vereniging van Huisvrouwen over het voorkomen van misdrijven.

18 Wethouder T. de Bruijn opent in de Harmonie een lenteshow, georganiseerd door de Coöperatieve Bakkerij en Verbruikersvereniging De Voorlooper.

20 De burgemeesters en wethouders van de gemeenten Assendelft, Koog aan de Zaan, Krommenie, Wormer en Wormerveer bezichtigen het Kolpabad.

Aan de Gedempte Biersloot is de eerste paal geslagen voor een garage met bovenwoningen van het Schiedamse garagebedrijf Unique.

21 P.H. Jordaans neemt afscheid als dirigent van de Arbeidersmuziekvereniging Voorwaarts. Hij was vanaf 1926 in functie.

De honkbalvereniging Ondina viert haar eerste lustrum.

23 Schipper F. van Schoor van de motorlogger VL 97 Prinses Juliana heeft de productschapprijs voor de best verzorgde haring ontvangen.

De familie Pronk wint een televisietoestel in de toto van de Oranjeboom Bierbrouwerij.

24 Leerlingen van de examenklas van de Willem de Zwijgerschool bezoeken vliegbasis Woensdrecht, op uitnodiging van het Ministerie van Oorlog.

25 De jeugdgemeenteraad aanvaardt het voorstel tot demping van het Buizengat.

Produktprijs voor de beste haring (23 maart)
(Foto J. Sluimer: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Bachkring Vlaardingen viert zijn eerste lustrum met een uitvoering van de Matthäus Passion in de Nieuwe Kerk aan de Binnensingel.

26 Wethouder Van Minnen opent aan de Westlandseweg het gebouw van de Stichting Recreatieoord E.N.C.K. De personeelsvereniging biedt een bronzen beeld van David aan van de Siciliaanse beeldhouwer Di Caro.

H. Hoogerboord, meteropnemer/incasseerder eerste klas bij

de Gemeentelijke Energie- en Waterleidingbedrijven, neemt na ruim 45 dienstjaren afscheid wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Hij wordt onderscheiden met de eremedaille, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

28 Zuster Alwina, onderwijzeres aan de R.K. school aan de Hoflaan, viert haar zilveren kloosterjubileum.

28 en 30 De Federatie van Vlaardingse Muziekgezelschappen organiseert in de Harmonie het Nationaal Solistenconcours. Er zijn 116 deelnemers.

29 Onder leiding van ds. G. Aalbersberg wordt het paasreveil gehouden. De jeugd viert het paasfeest in de Grote Kerk.

Het nieuwe Liturgische Centrum in de Nieuwe Kerk is in gebruik genomen.

Bij H.V. Hollandiaan wordt een internationaal handbaltoernooi gehouden.

30 De Chr. Jeugdvereniging Liefde en Vrede organiseert een jeugddag in het verenigingsgebouw.

De stadsbeiaardier Cor Don geeft een paasconcert op het Oranjecarillon.

April

1 Het huisonderwijs aan zieke kinderen is van start gegaan en wordt uitgevoerd volgens de gemeentelijke regeling.

Drie jongens van ongeveer zeven jaar hebben ingebroken in het Luxor Theater aan de Westhavenkade. Ze hebben geld en snoepgoed ontvreemd.

1-3 De padvinders voeren allerlei klussen uit in het kader van de jaarlijkse actie 'heitje voor een karweitje'.

2 Tennisclub Soenda is heropgericht.

De bloemenzaak van A. van der Vecht aan de Waalstraat is overgenomen door W.L. van der Vliet.

Samen met een Amsterdamse verffabriek organiseert P. de Goede's Schilderbedrijf een doe-het-zelfavond voor amateurschilders in De Harmonie.

5 Adrie Drop, lid van De Coureur, wint de tweede prijs in de te 's-Hertogenbosch gehouden Nationale Wielerronde voor aspiranten.

6 Aandeelhouders van Cincinnati Nederland N.V. besluiten tot een aanzienlijke uitbreiding van de bestaande fabriek. Daarvoor is Architectenbureau H.A. Maaskant in de arm genomen. Het huidige complex is in 1954 geopend door Z.K.H. Prins Bernhard.

De Vlaardingse Hengelaarsbond houdt in Muzanda een cabaretavond. De opbrengst van een onlangs gehouden nationaal concours wordt die avond ter beschikking gesteld aan de bejaardenzorg. Het gaat om een bedrag van f 700,-.

Burgemeester en wethouders willen extra geld vrij maken voor de verbouwing van de aula van de begraafplaats. Voor dat geld moeten de bestaande deuren worden vervangen door een eenvoudig en esthetisch hekwerk. Tevens moet de geluidsinstallatie worden uitgebreid met een platenspeler en enkele grammofoonplaten.

De kerkenraad van de gereformeerde kerk (vrijgemaakt) verzoekt de gemeente een strook grond te verkopen van vijf bij vijfendertig meter aan de Dr. Abr. Kuyperstraat om het bestaande kerkgebouw te kunnen uitbreiden.

7 De 2000 jaar oude mest die is gevonden in de Keltische hoeve in de Broekpolder is onderzocht. De onderzoekers hebben een zeer laag gehalte fosfaat en kali in de mest aangetroffen.

8-22 Ter gelegenheid van de viering van het 25-jarig bestaan van de Protestantse Jongerengroep Vlaardingen is er een receptie en feestavond in het gebouw van Liefde en Vrede. Voorheen heette de vereniging Kerk, Oranje en Nederland.

9 In Muzanda houdt de Vlaardingse afdeling van de Nederlandse Vereniging van Ex-Politieke Gevangenen een bijeenkomst.

9/10 De gemeenteraad aanvaardt het uitbreidingsplan Holy en het voorstel tot het verstrekken van gemeentelijke subsidie voor kerkbouw. Tevens besluit de raad straten in de Zuidbuurt te vernoemen naar verzetshelden uit de Tweede Wereldoorlog, zoals de heer Arij Kop, de plaatselijke leider van de verzetsgroep De Geuzen.

10 Het eerste deel van het in aanbouw zijnde complex in de Zuidbuurt met 333 woningwetwoningen, heeft het hoogste punt bereikt. Ter gelegenheid daarvan hijst wethouder De Bruijn de vlag.

M.G. Oskam is 40 jaar in dienst van de Gemeentelijke Reinigings- en Ontsmettingsdienst. Hij is onderscheiden met de eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Ds. G. Grootjans (met baardje) tussen zijn familieleden (15 april)
(Foto Foto Muns: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Betonmortelfabriek Neerbos-Befaro N.V. is in gebruik genomen.

11 Watersportvereniging De Bommeer neemt een nieuwe steiger in gebruik. Er is plaats voor ongeveer vijftig kleine jachten.

12 Een 30-jarige vrouw is door haar echtgenoot vermoord in hun woning aan het Mendelssohnplein.

14 Rijwiel- en Bromfietshandel J. van Leeuwen, gevestigd aan de Voorstraat, is uitgebreid en heropend.

15 Ds. G. Grootjans viert zijn 50-jarig ambtsjubileum. Hij is sinds 1929 predikant van de Nederlands-Hervormde gemeente in Vlaardingen.

16 Wethouder Van Minnen opent in de Visbank een tentoonstelling met werk van leden van de teken- en schilderclub Centaur.

Het Hoogheemraadschap van Delfland besluit tot sloop van de spuisluizen tussen de Vlaardingse Vaart en de Oude Haven.

In de Mercuriusstraat is de eerste paal geslagen voor het nieuwe pand van de N.V. Eerste Vlaardingse Verffabriek.

Anja Drop en Joke Rijke winnen de jeugd-declamatiewedstrijden.

17 De hervormde predikant ds. W. Sirag, is beroepen naar Hollandia op Ned. Nieuw-Guinea. Hij is vanaf 1950 predikant in Vlaardingen.

Ten bate van het orgelfonds van de Rehobothkerk is er een orgelconcert in de Grote Kerk. Medewerking wordt verleend door het Vlaardings Mannenkoor Orpheus en de organisten Koos Bons en Gijs de Graaf. Tevens treedt de Amerikaanse negerzanger Henry Blackmon op. De opbrengst van de avond bedraagt f 1.000,-.

19 De toneelgroep van de personeelsvereniging Amsterdamse Superfosfaatfabriek wint de eerste prijs in de door de Combinatie van de Vlaardingse Personeelsverenigingen uitgeschreven toneelcompetitie.

20 De Marinierskapel van de Koninklijke Marine geeft een jeugdconcert in de Stadsgehoorzaal.

Dirk van den Berg is overleden. Hij was conciërge van de voormalige Vlaardingsche Oudheidskamer en Visscherijmuseum.

J. van Gorsel is geslaagd voor 3e dan in de judosport.

21 Vanwege de Catharina van Rennesherdenking is een aantal van haar werken uitgevoerd in de Stadsgehoorzaal door De Vlaardingse Zangvogeltjes, Eroza, De Nachtegaaltjes, Ons Clubje en Viva Melodia. De leiding was in handen van mejuffrouw Jo Mulder en de uitvoering stond onder auspiciën van de Volksbond tegen Drankmisbruik.

22 L. Vervoort wint de eerste prijs in het door de Velsense politie georganiseerde eerste nationale zeehengelconcours voor politiemannen.

23 In Muzanda is de jaarlijkse uitvoering van de Vlaardingse Accordeon Orkestvereniging Concertino gehouden, onder leiding van Dick Borst.

24 Er is een bijeenkomst van Vlaardingse Pluimvee- en Konijnenliefhebbers in Excelsior.

P. Hoedemaker is cum laude afgestudeerd als werktuigbouwkundig ingenieur aan de Technische Hogeschool te Delft.

Weekmarkt verplaatst naar Bothastraat (25 april)
(Foto A.J. van Druten: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

25 In verband met nieuwbouw in het stadscentrum is de weekmarkt verplaatst van de Fransenstraat (Veerplein) naar een terrein bij de Bothastraat.

26 Een elftal van V.F.C. wordt kampioen in de afdeling A van de Tweede klasse van de K.N.V.B. Uit handen van de heer J. Blom ontvangen de mannen een door hem zelf vervaardigde klok en een scorebord.

27 Aan de Bachstraat is de eerste paal geslagen voor een garage met vijf bovenwoningen, ontworpen door architect Jac. Ouwerkerk te Rotterdam. De bouw wordt uitgevoerd door de firma L. Maat & Zonen.

28 Wethouder Walstra opent in Muzanda een feestavond ter gelegenheid van de viering van het eerste lustrum van de Gemeentelijke Sociale Werkplaats.

Mevrouw E.J.H.J. de Jonge-Lodder behaalt de eerste prijs in de declamatiewedstrijden voor volwassenen.

29 Ter gelegenheid van de verjaardag van koningin Juliana worden ir. J. Backer, apotheker, kapitein D.J. van Dorp, gezagvoerder ter koopvaardij, wethouder H.K. van Minnen en B. Quispel, arts in ruste, benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Mevrouw C.J. Birnie-Von Ziegenweidt, J. Bakhuizen, commies bij het Ministerie van Economische Zaken, W.H. Jorissen, hoofdopzichter bij de Koninklijke Marine en P. Meijboom, hoofdassistent-sectiechef bij 's Rijks belastingen, worden onderscheiden met de eremedaille in goud, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau. De heer H.M. Moerman, majoor-bottelier bij de Koninklijke Marine is onderscheiden met de eremedaille in zilver met de zwaarden, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

J.H. de Kluijver wint de Vlaardingse damtitel.

De oud-Vlaardinger Jaap Kolkman spreekt voor de N.C.R.V.-radio over de roman *Kogels voor eenzamen* van de eveneens in Vlaardingen geboren en vorig jaar in België overleden schrijfster Marie van Dessel-Poot. Zij kreeg bekendheid met het boek *Visschers voeren uit*. De opbrengst daarvan kwam, op haar verzoek, ten goede aan het comité dat het vissersmonument op het Grote Visserijplein heeft gerealiseerd.

30 Ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van koningin Juliana is er een buitengewone raadsvergadering, een herdenkingsdienst in de Grote Kerk en een Oranjefeest. Het Rotterdams Philharmonisch Orkest treedt op in de Stadsgehoorzaal. Wegens het gure weer is het vuurwerk uitgesteld tot Bevrijdingsdag.

Wethouder Van Minnen opent op het feestterrein aan de Broekweg het door de jeugdvereniging Liefde en Vrede georganiseerde Jeugdspektakel. Wethouder M.H.L. Weststrate opent in het clubhuis De Haven de jeugdkermis. Het zijn allemaal activiteiten om geld bijeen te brengen voor het nieuwe gebouw van Liefde en Vrede aan de Fransenstraat.

Mei

1 Ter gelegenheid van de 1 mei-viering is er een meeting op de Markt en een feestavond in de Stadsgehoorzaal.

Ter gelegenheid van de viering van het 50-jarig bestaan van de gymnastiekvereniging Hollandia is er een receptie. W. Oostveen, technisch leider, wordt onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

2 Burgemeester Heusdens opent het Centraal Automobielbedrijf Eigenraam N.V. aan de Dirk de Derdelaan. Eigenraam heeft het agentschap voor DAF.

2-18 In de Visbank is een tentoonstelling geopend. Er zijn werken te zien van de kunstschilder Reinder Visscher en de handweefster Trudi Visscher-Bruijnzeel.

3 De leden van de Chr. Jeugdvereniging Liefde en Vrede komen voor de laatste maal samen in hun gebouw aan de Gedempte Biersloot. Ze krijgen een nieuw onderkomen in het kerkgebouw aan de Kuiperstraat.

3/4 Dodenherdenking met stille omgang. Er worden herdenkingsdiensten gehouden in de Nieuwe Kerk en voor de rijpere jeugd in de Pniëlkerk.

4 Mejuffrouw Map Kalisvaart opent een kapperszaak aan de Fransenstraat. Haar zaak was voorheen gevestigd aan de Joubertstraat.

5 Ter gelegenheid van Bevrijdingsdag is er van alles te beleven in de stad, zoals kermis in de Fransenstraat, volkszang op de Markt en vuurwerk aan de Burgemeester Luijerinksingel.

Kledingmagazijn Van der Borden is uitgebreid met twee naastgelegen winkelpanden.

De 3-jarige Johannes O. valt in een vijver langs de Rijksweg. Hij wordt gered door de Rotterdamse schilder T. Dijkman, die in de buurt aan het werk was.

6 Dameskapsalon Lyda aan de Tollensstraat opent haar deuren.

9 Ter gelegenheid van de viering van het 25-jarig bestaan van de R.K. sportvereniging Willen Is Kunnen (W.I.K.), is er een uitvoering in de Stadsgehoorzaal.

10 Door een wolkbreuk valt er binnen drie kwartier 37 mm regen. Er is veel wateroverlast als gevolg van ondergelopen kelders en wegen.

Het echtpaar J. Sloot-van den Berg is 60 jaar getrouwd.

11 Wethouder Van Minnen opent de Van Hogendorpschool en de kleuterschool De Korenbloem. Beide scholen staan aan de Van Limburg Stirumstraat. Leen Droppert ontwierp voor de frontmuur van de kleuterschool een figuratieve betonnen intarsia (inlegwerk) en voor de muur van de lagere school een non-figuratieve metaalplastiek. De heer J. Hottentot is hoofd van de Van Hogendorpschool en mejuffrouw G.J. Bosch staat aan het hoofd van De Korenbloem.

Wethouder Van Minnen reikt in de Stadsgehoorzaal aan ruim duizend scholieren het verkeersdiploma uit.

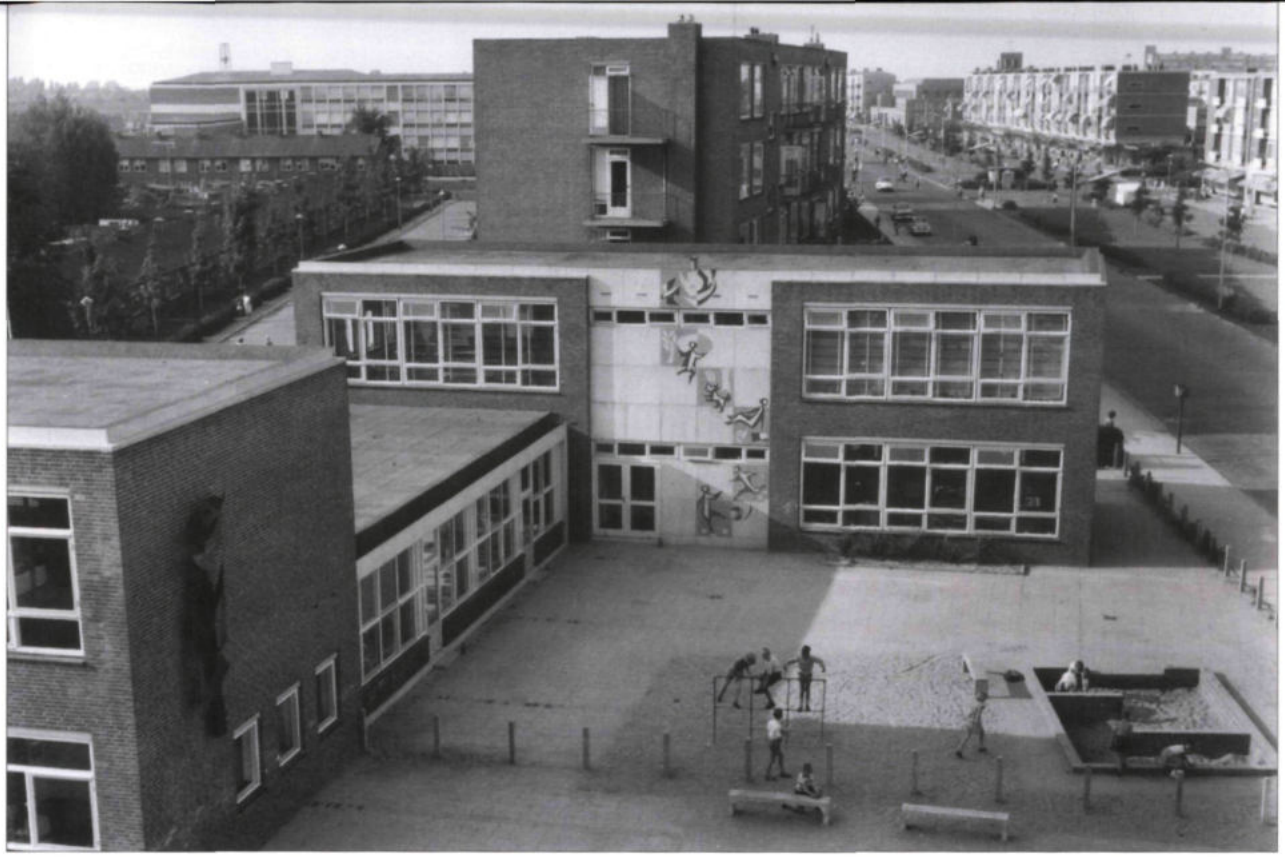
F. van Voorst Vader promoveert aan de Rijksuniversiteit te Utrecht tot doctor in de wis- en natuurkunde.

Ter gelegenheid van de viering van het 10-jarig bestaan van de landelijke rijvereniging Die Flardingha Ruiters, is er een feestavond in Muzanda.

Burgemeester en wethouders stellen voor verschillende panden aan te kopen, zodat saneringsplannen voor de grote doorbraak uitgevoerd kunnen worden. Het betreft o.a. panden van Van der Meer en Schoep aan de Westhavenplaats, Gebr. Niemantsverdriet Broodfabriek aan de Hofjesstraat en de Kuiperstraat en van K. Poorter aan het Pad en aan de Kuiperstraat.

12 Invalide stadgenoten maken in daarvoor beschikbaar gestelde luxe auto's, een tocht naar de Bollenstreek.

Reclame voor Centraal Automobielbedrijf Eigenraam N.V. (2 mei)
(Bron: Nieuwe Vlaardingsche Courant)

De Van Hogendorpschool met intarsia van Leen Droppert (11 mei)
(Foto Jospe: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

In de Stadsgehoorzaal wordt de toneelvoorstelling *Het zilver van de Pharao* opgevoerd voor kinderen van de vijfde en zesde klassen van de lagere school.

Arie van Gameren opent aan de Jonker Fransstraat/hoek Goudsesingel een tabakszaak. Hij dreef daar voorheen een groentenhandel.

Eerste Hof-concert van dit seizoen door de harmonievereniging H.V.O.

14 Vijftien zusters van het klooster aan de Hoflaan zijn aangesteld als noodwachters bij de Bescherming Bevolking (B.B.).

Tijdens een in Eindhoven gehouden concours, wint het jeugdorkest van de Vlaardingse accordeonvereniging Het Westen de eerste prijs.

Door brand in de rookkast van slager Van Nes in de Fransenstraat is een hoeveelheid spek ter waarde van f 200,- verloren gegaan.

15 Burgemeester Heusdens opent in de burgerzaal van het stadhuis de tentoonstelling *Vlaardingen en de visserij*. De tentoonstelling is ingericht door gemeentearchivaris C. Postma.

Burgemeester Heusdens geeft leiding aan een comité dat de stichting van een Nationaal Visserijmuseum in Vlaardingen moet realiseren.

Op het terrein van de oude gasfabriek is een reddingstoren voor B.B.-oefeningen in gebruik genomen.

16 Ter ere van Vlaggetjesdag is er een ontvangst van genodigden in het stadhuis. De productschapwimpel, afgeworpen door een helikopter, wordt gehesen op de motorlogger VL 97 Prinses Juliana. Tevens is er een vlootschouw op de Maas. De leden van de Spakenburgse Oratoriumvereniging Hosanna brengen liederen ten gehore en er is een taptoe door De Pijpers. De collecte ten bate van het hospitaalkerkschip De Hoop brengt f 664,- op.

J.P. de Jong, chauffeur eerste klas bij de Gemeentelijke Reinigings- en Ontsmettingsdienst, neemt afscheid wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Hij is onderscheiden met de eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

L. van Es is 50 jaar in dienst bij de firma C. van der Burg & Zonen. Aan hem werd uitgereikt de medaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Zaal Muzanda is uitgebreid met het restaurant De Serre.

Een elftal van V.V. Zwaluwen is kampioen geworden en promoveert naar Zaterdagvoetbal 2e klasse.

Loodgietersbedrijf J.Sas breidt zijn activiteiten uit met de verkoop van radio's, televisies en aanverwante artikelen in een nieuwe afdeling van het bedrijf die de naam Radio Vlaardingen N.V. krijgt. Het bedrijf is gevestigd aan de Van Hogendorplaan.

17 Onder leiding van majoor D. Bergsma van het Leger des Heils is er een pinksterreveil op de Markt. De predikanten C. Aalbersberg en P. van der Vloed spreken de aanwezigen toe.

18 Het danspaar mejuffrouw U. Ronke en de heer P. Lansbergen, leerlingen van dansschool J.W. van Lier, wint in de klasse D het Nederlands kampioenschap dat gehouden is te 's-Gravenhage.

19 Op Buisjesdag vertrekken veertien loggers naar de visgronden. Tot aan de mond van de Nieuwe Waterweg worden de loggers vergezeld door twee vaartuigen van de Rijkspolitie te water met aan boord burgemeester Heusdens. Voorop gaat de stoomlogger VL 216 Hennie, schipper H. van Roon.

20 In het noodgebouw van de Chr. Jeugdvereniging Liefde en Vrede organiseert de filmcommissie (FICO) twee jeugdvoorstellingen.

21 C.H. Buschmann, voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor de Beneden-Maas, is onderscheiden met de zilveren penning van de Kamer.

22 Er zijn in IJmuiden 74 kantjes Hollandse nieuwe haring aangevoerd door de motorlogger VL 85 Bertina, schipper L. van der Harst. De haring is in Vlaardingen afgeslagen. De handel verliep vlot en leverde per kantje prijzen op van f 160,- tot f 277,-.

23 Ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de amusementsvereniging Figee wordt er een speciaal jubileumprogramma uitgevoerd.

24 De motorlogger VL 197 Noordster, schipper K.C. Rog, arriveert met veertien last (238 kantjes) nieuwe haring.

26 Leden van de Haagse afdeling van het Nederlands Instituut van Registeringenieurs en Hogere Technici, bezoeken onze stad en worden door wethouder De Bruijn ten stadhuize ontvangen.

De harmonievereniging Voorwaarts geeft een concert in de tuin van het flatgebouw voor bejaarden aan de Billitonlaan.

28 Het bestuur van een coöperatieve woningbouwvereniging uit Malmö in Zweden, bezoekt o.a. het Kolpabad, het park 't Nieuwelant en de nieuwe woonwijken.

29 De Wereldomroep maakt een reportage van De Oude Lijnbaan, het oudste industriële bedrijf in Vlaardingen.

De gezamenlijke besturen van de Stichting Vlaardingse Speeltuinen en Wijkvereniging 't Nieuwelant klagen in een ingezonden brief over het gebrek aan speelruimte voor kinderen. In dezelfde brief sporen ze ouders aan hun kinderen in de gaten te houden, vanwege vernielingen.

Motorlogger VL 85 Bertina (22 mei)
(Foto M.P. Zuydgeest: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

30 Wethouder Walstra opent een aan de Westhavenplaats gevestigde winkel, waar textielwaren worden verkocht die vervaardigd zijn door bewoners van de Herman Frantsenstichting. De Commissie voor Huishoudelijke en Gezinsvoorlichting heeft in hetzelfde pand een onderkomen gevonden.

De oudste inwoner van Vlaardingen, de heer J. Kijne, viert zijn 99ste verjaardag. Hij woont in rusthuis Avondrust. Meneer Kijne is lang maatschappelijk actief geweest. Hij vervulde tot zijn 88ste levensjaar de functie van kassier bij rederij Kwakkelstein.

J. L. Jonker, voorzitter van de plaatselijke afdeling van het Nederlandse Rode Kruis, is onderscheiden met de Eremedaille van Verdienste, in zilver.

De heren van handbalclub R.K.W.I.K. zijn kampioen 1e klasse geworden van afdeling Rotterdam.

Juni

1 W.J. van der Windt, hoofdcontroleur van de Nederlandse Haringvisserij, vindt de aangevoerde haring van zo'n goede kwaliteit, dat de koningin binnenkort een tonnetje met de heerlijke haring krijgt aangeboden. De haring werd aangevoerd door de stoomlogger VL 216 Hennie, schipper H. van Roon, van de Visserij Maatschappij Vlaardingen N.V. Burgemeester Heusdens zal de koningin tevens het eerste exemplaar aanbieden van een in opdracht van het gemeentebestuur vervaardigd souvenirschaaltje.

F.W.J. Boogaard, hoofd van de Nicolaas Beetsschool, viert zijn 40-jarig dienstjubileum.

De Vereniging St. Elisabeth is vanwege opheffing geschrapt van de 'lijst van weldadigheid'.

2 Voor de uitbreiding van het bestaande fabrieksgebouw van Cincinatti-Nederland N.V., is de eerste paal geslagen. Architect H.A. Maaskant heeft de uitbreiding ontworpen.

J. Duijverman, beheerder van de slijterij en wijnhandel aan de Markt, is 40 jaar in dienst bij firma H. van Toor Jz. Hij is onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

2, 11 en 18 Particulieren nemen 800 leden van de Stichting Vlaardingse Bejaardenzorg mee in hun eigen auto's voor een rondrit door Brabant.

4 De gemeenteraad besluit krediet te verlenen voor het maken van een schetsplan voor een gemeentelijke leeszaal en bibliotheek aan de Fransenstraat. Ook wordt besloten tot het stichten van een christelijke lagere technische school.

5 Voor de inwoners van nieuwbouwwijken, die te ver van het Hof afwonen, worden wijkmarsen en pleinconcerten gehouden.

H.D. Paardekam en Chr. van Roon zijn geslaagd voor het juweliersexamen.

6 Wegens het aanhoudende droge weer wordt de burgerij verzocht zich te beperken in het gebruik van leidingwater.

In de Stadsgehoorzaal is er voor de eerste keer een uitvoering van de Vlaardingse Balletschool onder leiding van mevrouw M. Judels-Kemény.

Koningin Juliana ontvangt een tonnetje met haring uit handen van D. Kwakkelstein. Tevens op de foto W.J. van der Windt en rechts naast de koningin M. Rijnsent (1 juni)
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Nieuwe Basculebrug over de Oude Haven (8/9 juni)
(Foto Foto Muns: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

6-9 Het Vlaardings Mannenkoor Orpheus bezoekt de Elseijer Männer-Gesangverein te Hohenlimburg en geeft een concert in de Bentheimer Hofsaal.

8/9 De bovenbouw voor de nieuwe basculebrug over de Oude Haven is aangevoerd. De brug is gebouwd bij de Koninklijke Fabrieken Penn & Bauduin te Dordrecht. De brugklep blijft recht overeind staan totdat het landhoofd aan de zijde van de Schiedamseweg klaar is.

De toren van de parochiekerk St. Joannes de Dooper aan de Hoogstraat kan misschien toch behouden blijven .

L. Andriessen is op 55-jarige leeftijd overleden. Andriessen werd bekend door zijn activiteiten voor het Rooms Katholieke verenigingsleven en het Wit-Gele kruis.

10 Na een verbouwing is slagerij Heijberg aan de Van der Driftstraat heropend. De slagerij heeft een elektrisch gekoelde toonbank.

11 De eerste paal is geslagen voor het consultatiebureau van de Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming aan de Doctor Abraham Kuyperstraat.

15 De stoomlogger VL 208 Frida, schipper G. Visser, van de Visserijmaatschappij Vlaardingen N.V. komt tijdens de thuisreis in aanvaring met het kustvaartuig Ferrosia. De schade valt mee.

De Avondvierdaagse is gestart met ongeveer 650 deelnemers.

17 Burgemeester Heusdens en de wethouders Walstra en Weststrate vertrekken naar Berlijn om er het veertiende internationale congres van de Unie van Gemeentebesturen bij te wonen.

18 Bedrijfsleider J. de Winter is 40 jaar in dienst bij de N.V. De Oude Lijnbaan.

19 Dr. E.D. Kraan, gereformeerd predikant, aanvaardt de benoeming tot hoogleraar aan de Theologische Faculteit van de hogeschool te Aix-en-Provence (Frankrijk).

In het door de Amerikaanse professor J. Marschall geschreven boek *New life for cities around the World,* wordt aandacht geschonken aan de nieuwe 'cityvorming' in Vlaardingen.

De P.T.T. gaat het postkantoor uitbreiden in de richting van de Landstraat. Dat is mogelijk vanwege de sloop van de vroegere gereformeerde kerk.

P.A.H. Hofkamp, directeur van Lever's Zeep-Mij N.V., gaat na een dienstverband van 40 jaar met pensioen. Hij is benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

20 Op de Julianabrug valt een ponsmachine van een handkar. De 15-jarige H.S. die naast de handkar liep, wordt geraakt en moet naar het ziekenhuis vervoerd worden. Daar wordt een gebroken been en een hersenschudding geconstateerd.

22 Ds. D. Driessen, predikant van de christelijke gereformeerde kerk, viert zijn 80ste verjaardag. Hij is sinds 1945 alhier in het ambt en vervult iedere zondag nog twee preekbeurten.

22/23 Medewerkers van de Vlaardingse gemeentepolitie winnen de jaarlijkse sportwedstrijd tussen de politiekorpsen van Schiedam, Vlaardingen en de Rijkspolitie te Water.

24 Leerlingen van de orgelmuziekleraar Gijs de Graaf geven een concert in de Grote Kerk.

26 De firma Hofstee richt een modelwoning in aan de Philips de Goedestraat.

In een tijdbestek van anderhalf jaar hebben B. Broek en W. Oprel twee Juno-kajuitzeiljachten gebouwd. De jachten zijn op een bandenwagen vervoerd van een boerderij aan de Floreslaan naar de Vlaardingse Vaart.

29 H. Bénard neemt na 38 jaar afscheid als machinist van de reddingboot in Hoek van Holland. Hij heeft in die jaren, samen met zijn collega's, 500 tot 600 drenkelingen gered en kreeg daarvoor 12 onderscheidingen.

Firma L. Maat & Zonen bouwt zes eengezinswoningen aan de Richard Holstraat, hoek Händelstraat. Er is één garagepand met bovenwoning bij.

29/30 Bij Vishandel J. Pronk aan de Van Hogendorplaan worden films vertoond en demonstraties gegeven op visgebied. Dat gebeurt ter gelegenheid van de ingebruikneming van een hypermoderne bakoven.

30 Jan Engels, rangeerder bij de Nederlandse Spoorwegen, sleurt een 4-jarig jongetje weg voor een aanstormende trein.

Juli

1 Mr. J. Heusdens is 12½ jaar burgemeester van Vlaardingen.

Mejufrouw J. van Aken, cheffin bij modemagazijn J. Dulfer, en T. Maat, procuratiehouder bij de N.V. Betz en van Heijst, vieren hun 40-jarig dienstjubileum. Ze worden onderscheiden met de eremedaille in respectievelijk zilver en goud, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Wethouder Van Minnen opent in de Dr. J. Th. de Visserschool de door leerlingen van de zesde klas ingerichte tentoonstelling De geschiedenis van Vlaardingen.

De Heilige Geestkerk aan de Van Hogendorplaan is ingewijd en in gebruik genomen.

2 Het gemeentebestuur heeft een extra krediet ter beschikking gesteld om een pand aan de Zuidbuurtseweg 1 te verbouwen. Na de verbouwing wordt het in gebruik genomen als internaat voor verstandelijk gehandicapten.

Op 61-jarige leeftijd is Jacs. den Boer overleden. Hij was directeur van N.V. Den Boer & Van Houwen Luxe Broodbakkerij.

3 De president-directeur van de Nederlandse Spoorwegen bezoekt onze stad in verband met bouwplannen voor tunnels onder een paar spoorwegovergangen en een station in Vlaardingen West.

4 Woninginrichting Van Heusden, gevestigd aan de Markt, is uitgebreid.

5 Er is een houten noodkapel aan de Kamerlingh Onnesstraat in gebruik genomen. Het gebouw is de eerste hervormde kerk in de Westwijk en heeft 260 zitplaatsen.

F. Tempelaar redt de 7-jarige v.d. H., die nabij de Visbank te water was geraakt. Tempelaar sprong hem direct gekleed na.

8 Het is 32° C.

Leden van de werkgroep Sociale Woningaspecten van het Nederlands Instituut voor Preventieve Geneeskunde in Leiden bezoeken Vlaardingen, samen met vertegenwoordigers van de gemeentelijke diensten voor volkshuisvesting van Amsterdam en Rotterdam. De bezoekers krijgen uitleg van de Vlaardingse stedenbouwkundige ir. W. van Tijen en chef van de afdeling stadsuitbreiding M. Bot. Daarna is er een rondtoer door de gemeente.

De Heilige Geestkerk (1 juli)
(Foto Foto Boer; collectie Stadsarchief Vlaardingen)

De motorlogger VL 110 Michiel Jan, schipper C. Roeleveld, van de N.V. Zeevisserij-maatschappij Holland, is met motorschade door de motorlogger VL 131 Petronella de haven van IJmuiden binnen gesleept.

9 Met een oproep via een geluidswagen wordt de burgerij verzocht zich te beperken in het gebruik van leidingwater.

10 Het eerste zomeravondconcert van dit seizoen wordt gehouden. Stadsbeiaardier Cor Don bespeelt het Oranjecarillon.

11 Een groep leden van de Vlaardingse Hengelaarsbond wint de eerste prijs tijdens het nationale concours in Brielle.

De Rotterdam, het nieuwe vlaggenschip van de Holland Amerika Lijn, houdt een proefvaart en is te bewonderen vanaf het Hoofd.

Het nieuwe troephuis van de padvindersgroep Prinses Irene, gevestigd aan de Koningin Wilhelminahaven ZZ 2, is officieel geopend.

De 5-jarige Cornelia de V. haalt een zeis uit de schuur van haar ouders, met als gevolg een ernstige wond aan haar been.

13 A. Kop slaagt voor het diploma 1ste stuurman voor de grote handelsvaart.

Cor van Dijk beheert 25 jaar Het Jachthuis aan de Middenwatering.

14 Er is begonnen met de sloop van het verenigingsgebouw Liefde en Vrede aan de Gedempte Biersloot.

15 Een arts van het Rijksarbeidsbureau houdt voor de eerste maal een spreekuur met als doel gehandicapte scholieren voor te lichten over hun beroepskeuze.

De 5-jarige Arij Maurits uit de 1e Maasbosstraat is verdronken in de Spoorsingel.

H. van Kooij's Loodgietersbedrijf N.V., gevestigd aan de Oosthavenkade, neemt een nieuwe verkoopruimte annex toonkamer, in gebruik.

16 150 Jehova-getuigen vertrekken naar Utrecht voor een 4-daags congres.

17 Een groep studenten van de universiteit in Ankara bezoekt de fabrieken van de Lever's Zeepmaatschappij.

Het stoomschip Stad Vlaardingen van de Halcyon lijn is voor de sloop verkocht.

Hein de Ligt is geslaagd voor het staatsexamen Beiaard.

De 12-jarige Johan Kijne vist met een simmetje (snoer met dobber) op witvis in de vijver bij het Kolpabad en slaat een 76 centimeter lange snoek van 7 pond aan de haak.

Ir. A. Hoogendijk Jzn., directeur van de N.V. Doggermaatschappij, tekent een contract voor de bouw van een nieuwe trawler bij N.V. Scheepsbouwwerf De Dageraad in Woubrugge.

Het pand aan de Kethelweg 51 gaat dienen als wijkgebouw voor het Wit-Gele Kruis.

In het groepshuis van de R.K. verkennersgroep St. Willibrordus is de tentoonstelling Goed Kamp 1959 geopend.

19 Er woedt een felle brand bij de Internationale Rubber Produkten N.V. aan de Mercuriusstraat. Drie brandweerlieden raken gewond.

Het gemeentebestuur besluit dat tijdens de vakantiefeesten de toren op de markt wordt verlicht, de molen Aeolus wordt gepavoiseerd en de muziektent in het Hof van een passende verlichting voorzien.

22 Ah Moi opent in de Peperstraat het Chinees-Indisch restaurant Foo Sing.

23 Er vindt een ernstig bedrijfsongeval plaats bij Havenbedrijf Vlaardingen-Oost. Bij het oppompen van een gerepareerde band komt E. Kuij om het leven. M.H.J. Tieben raakt gewond.

Een 7-jarig jongetje stookt een vuurtje in de nabijheid van een partij hout aan de Hugo de Vriesstraat. 180 strekkende meter badding gaat verloren.

25-29 De Jeugdvakantieweken gaan van start met een maskeradeoptocht vanaf het Kolpabad. Nelleke Schipper wordt gekroond tot koningin en Rob Egger tot koning. Er is een optreden van de Tilburgse kinderband De Scotjes in het Oranjepark. In de dagen na de opening is er voor ieder wat te doen, zoals dagtochten naar Hoek van Holland, het beklimmen van de toren op de Markt, rondritten door Vlaardingen, optreden van het Amsterdamse kindercircus Elleboog in de Stadsgehoorzaal, Miniatuur-Muizenstad op het Veerplein etc. etc. Peter Spek wint de autopedwedstrijd.

28 Burgemeester Heusdens stelt in Vlaardingen het eerste tankstation met vloeibaar gas voor automobielen in werking. Het tankstation is gevestigd aan de Floreslaan.

Autopedwedstrijd tijdens de Jeugdvakantieweken (25-29 juli)
(Foto Foto Ronde: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

J.J. van den Berg, schoenhersteller, is 40 jaar in dienst bij de firma J.J. Moerkerken in de Eendrachtstraat. Hij is onderscheiden met de eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

31 Het gemeentebestuur heeft het plan om een gebied van 25 hectare in de Broekpolder aan te wijzen als vuilstortplaats. Het is een deel van het gebied dat opgespoten zou worden met bagger.

Augustus

1 en 2 In het sportpark De Vijfsluizen worden damesatletiekwedstrijden gehouden voor Zweedse en Nederlandse atletes. Het gemeentebestuur ontvangt ten stadhuize een Zweedse damesatletiekploeg

3 Kaze Maine, bankdirecteur te Teheran, bezoekt het Kolpabad, de gemeentelijke sporthal aan de Delftseveerweg en sportpark 't Nieuwelant.

4 Wethouder De Bruijn slaat de eerste paal voor een complex van 15 winkels met 61 bovenwoningen, die verrijzen aan het Liesveld, de Gedempte Biersloot en de Fransenstraat.

In de Voorstraat wordt een zeepkistenrace gehouden. Winnaar is Rob Zwaard.

5 Er wordt een modeshow gehouden voor meisjes van vier tot zestien jaar in de Harmonie en er zijn kinderspelen in het Oranjepark. Thea Oosterberg wint een prijs in de categorie kleuters, Ina van Vliet in de categorie nachtkleding en bij de japonnen valt Cocky Suiker in de prijzen.

7 E. D. Kraan, predikant en nestor van de dienstdoende predikanten van de gereformeerde kerk, viert zijn 70ste verjaardag.

Ongeveer 900 mensen doen mee aan een vakantiemars. Tevens houden leerlingen van sportschool J. van Gorsel een judodemonstratie.

A. Peters uit Nijmegen bespeelt het Oranjecarillon.

Uitvoering in het Hof van het elektronische klankbeeld De Schepping.

De 2½-jarige Jan van der Have uit de Oosterdwarsstraat is verdronken in een sloot achter de woning van zijn oma aan de Trekkade.

Juffrouw Voorbrood is 50 jaar vroedvrouw in Vlaardingen. Zij verleende assistentie bij circa 22.000 bevallingen.

De jubilerende vroedvrouw Voorbrood (7 augustus)
(Foto Foto Back: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

8 Er wordt een collecte ten bate van het nieuwbouwfonds van de Chr. jeugdvereniging Liefde en Vrede gehouden. De opbrengst is f 1.865,-.

Tijdens het solistenconcours in Schiedam vindt de première plaats van de Sonatine voor klarinet en piano (1951) van Ton Stolk. Mick de Winter bespeelt de klarinet en Ton Stolk begeleidt hem aan de piano. Mick de Winter wint de eerste prijs.

10 Door hevige regenval zijn straten en pleinen ondergelopen.

11 De dames- en herenkapsalon van R. Liebrechts aan de Billitonlaan is na een verbouwing heropend.

13 De motorlogger VL 190 Koningin Wilhelmina, schipper G. van Roon, is met schade aan de schroef de thuishaven binnengesleept.

14 Er is een jeugdafdeling opgericht van de Vlaardingse Vogelliefhebbersvereniging.

15 Burgemeester Heusdens, de wethouders Van Minnen en De Bruijn en een aantal raadsleden nemen deel aan zeilwedstrijden op de Vlaardingse Vaart en de Vlieten. De wedstrijden zijn georganiseerd door watersportvereniging De Bommeer.

Er is een eerste prijs toegekend aan bloembinder J. Vogel voor een praalwagen. Hij maakte de praalwagen in opdracht van de Westlandse Veiling voor het Rotterdamse Bloemencorso.

18 Kees van der Schee, werkzaam bij de Herman Frantsenstichting, is overleden na te zijn aangereden door een bromfiets.

19 Zwerver's Verenigde Maatschappijen N.V. is opgericht. Het bedrijf houdt zich bezig met fabricage van en handel in producten, besturen van ondernemingen, effectenbeheer enz.

20 A.J. van der Houwen is op 54-jarige leeftijd overleden. Hij was medeoprichter van N.V. Den Boer & Van der Houwen Luxe Broodbakkerij.

21 In de Philips de Goedestraat is de Ds. Hendrik de Cockschool van de Vereniging voor gereformeerd schoolonderwijs geopend.

Centrale Kantoorboekhandel A. den Draak aan de Fransenstraat is geopend.

24 Wethouder Van Minnen opent aan de Van Boisotstraat de Weteringschool, een openbare lagere school. De voorzitter van de Vlaardingse ouderraad A.K. van der Wal heeft kritiek op het ontbreken van een telefoon in de school. Van Minnen antwoordt hierop dat een telefoon in een lagere school een bron van narigheid is.

Het echtpaar J. van der Pijl-Verkiel is zestig jaar getrouwd.

28 De Vetteoordskade, de verbinding tussen de Vettenoordsepolder en de Westhavenkade, is aanzienlijk verbreed. De brug over de touwbaan van De Oude Lijnbaan is vernieuwd en weer open. Nu is er verkeer in beide richtingen mogelijk.

Er zijn plannen voor het bouwrijp maken van wijk Holy. Dat betekent dat er onteigeningsplannen komen voor 40 hectare grond in de Holiërhoeksche en Zouteveense polder.

29 De woningen in de Hofjes- en de Rehobothstraat zijn gesloopt.

Het nieuwe clubhuis van de voetbalvereniging Zwaluwen in sportpark 't Nieuwelant is officieel geopend. Het clubhuis is door de leden zelf gebouwd.

30 De eerste christelijk gereformeerde kerkdienst in de Westwijk wordt gehouden in de hal van de Ds. Hendrik de Cockschool.

31 De N.V. De zaal Harmonie is ontbonden en wordt overgenomen door de Stichting Stadsgehoorzaal.

Vlaardings Polderland (28 augustus)
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

September

1 N. van der Vaart is onderscheiden met de eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau. Hij is 40 jaar als kuipersbaas in dienst bij de firma P.H. van Abshoven. J. van Vliet is onderscheiden met de eremedaille in zilver. Ook hij is kuipersbaas bij Wouter Sterk Jbz. N.V.

In het houten schoolgebouw aan de Buijs Ballotlaan is een rooms-katholieke lagere school geopend.

De Johannes Calvijnschool is geopend. Het is een lagere school op reformatorische grondslag, gevestigd in een houten schoolgebouw aan de Floris de Vijfdelaan.

Rusthuis Siloam, aan het Verploegh Chasséplein, bestaat 25 jaar.

Het echtpaar W. van Straten-van 't Hoff is zestig jaar getrouwd.

2 In het houten schoolgebouw aan de Floris de Vijfdelaan is de Rehobothschool geopend, een streekschool voor lager onderwijs op gereformeerd-vrijgemaakte grondslag.

Rusthuis Siloam (1 september)
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Aan de Mercuriusstraat is de eerste paal geslagen voor een kantoorpand van het raadgevend technisch bureau ir. H.J. Jongen.

De gemeenteraad besluit tot de bouw van 750 woningen volgens het Deense systeem Larsen en Nielsen en wil een aantal van deze woningen beschikbaar stellen aan Rotterdamse gezinnen.

3 Excelsior, één van de oudste Vlaardingse zang- en oratoriumverenigingen, sluit zich aan bij de combinatie Gloria-Toonkunst.

4 De gemeenteraad besluit om een terrein langs de Vlaardingse Vaart op te hogen voor de aanleg van een watersportcentrum. Tevens wordt besloten het feestterrein aan de Broekweg te ontmantelen.

5 Aan de Nationale Wandeltocht, georganiseerd door de Vlaardingse Politie Sport- en Ontspanningsvereniging, doen 1600 deelnemers mee.

5 en 6 Op het B.P.M.-sportpark De Vijfsluizen wordt de olympische atletiektienkamp om het Nederlands Kampioenschap gehouden. Eef Kamerbeek wordt eerste.

7 Vier kinderen gaan naar het Bio Vakantieoord in Bergen aan Zee.

N. Mulder is 25 jaar directeur van het Luxor Theater. Hij schrijft onder de naam Nacky N. Mulder al vele jaren gedichtjes over allerhande actuele onderwerpen in de *Nieuwe Vlaardingse Courant*.

8 Mevrouw Th. A. Heusdens-Mansholt opent in de Harmonie het winterseizoen van de Commissie voor Huishoudelijke en Gezinsvoorlichting.

Het echtpaar A. Molendijk-v.d. Waal is zestig jaar getrouwd. In 1903 werd de heer Molendijk aangesteld als koetsier bij de Gemeentelijke Reinigingsdienst. Vrij snel daarna werd hij baas van de gemeentelijke paardenstal, met daarin 16 paarden.

9 Mevrouw Paula Kassels-Kroon uit Rotterdam opent in de zaal van café restaurant Mes aan de Schiedamseweg een school voor ballet, dans, bewegingskunst en ritmische gymnastiek.

10 Groentehandel Jac. van Soest aan de Pieter Karel Drossaartstraat is heropend. De groentehandelaar heeft Eillert machines voor het snijden van groenten aangeschaft.

Sportvereniging W.I.K. (20 september)
(Foto Jan Borsboom: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

11 De houten noodkerk in de Seringenstraat, in gebruik door de Heilige Geestkerk, is verplaatst naar het terrein hoek Planciusstraat/Hugo de Grootstraat in de Westwijk. De St. Willibrordusparochie gaat voortaan gebruik maken van deze noodkerk.

11-14 Pentty E.K. Korvemaa, inspecteur van het Finse ministerie voor sociale zaken, bezoekt onze stad.

12 Het nieuwe gebouw van de Technische dienst der P.T.T. aan de Mercuriusstraat is officieel geopend.

Tennisvereniging Maas Vlaardingen organiseert een toernooi. Mevrouw Jiskoot en F. Dümpel winnen eerste prijzen in het enkelspel.

Het echtpaar J. Schippers-Bos is 60 jaar getrouwd. De heer Schippers heeft tot zijn 73ste jaar gewerkt als koperslager bij de Koninklijke Hollandia N.V.

Dick Bergwerf speelt zijn 200ste wedstrijd voor voetbalvereniging Zwaluwen.

12-19 Het Gereformeerd Jeugdverband organiseert een feestweek met onder meer een fruitinzameling voor zieken en bejaarden.

15 De Misschieters, een vereniging van sportjagers, is opgericht.

Het Humanistisch Verbond opent het seizoen met een lezing door de heer M. Seijffers over Israël, de thuiskomst van zijn verstrooiden.

18 De Centrale Raad van de Nederlands Hervormde Gemeente heeft het plan opgevat om een nieuw rusthuis voor bejaarden te stichten in de wijk Holy.

19 Een groep studenten van de universiteit van Santiago (Chili) bezoekt onze stad.

Ter gelegenheid van de viering van het 30-jarig bestaan van het tamboer- en pijperkorps De Pijpers wordt de Taptoe Vlaardingen op het Bothaplein gehouden. De plaatselijke gymnastiekverenigingen en pijperkorpsen uit omliggende gemeenten verlenen hun medewerking.

De Christelijke harmonievereniging Sursum Corda geeft concerten in het Goois kinderziekenhuis te Bussum en in de Johanna Stichting te Arnhem. Men is er in geslaagd via een limonadefabrikant de kinderen een flesje limonade aan te bieden. Voor de rietjes wordt zelf gezorgd.

20 De door de leden gebouwde nieuwe tribune van de Rooms Katholieke sportvereniging W.I.K is in gebruik genomen.

21 De Vlaardingse Vrijwillige Brandweer blust een brand in het ketelhuis van de vaten en kistenfabriek C. van der Burg & Zonen aan de Vetteoordskade.

22 M. van Noordt is 40 jaar tekenleraar bij het nijverheidsonderwijs en de openbare ULO-scholen.

23 Twee jongens van 12 en 13 jaar raken gewond nadat zij op het terrein van de Zethameta aan de Koningin Wilhelminahaven een vat open hadden gemaakt en daar water in hadden gegooid. Het ging om door de Duitsers achtergelaten vaten met oleum (geconcentreerd zwavelzuur).

24 Het modehuis Holcon houdt een show in de Harmonie met medewerking van Mies Bouwman.

25 N.V. Machinefabriek A. Fontijne te Schiedam bestaat 50 jaar. De machineonderdelen worden in Vlaardingen aan de Industrieweg geproduceerd.

De tienjarige J. van T. slipt over een bananenschil en komt met zijn fiets ten val. Hij breekt zijn been.

N.V. Machinefabriek A. Fontijne (25 september)
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

25 en 26 In de Harmonie is een grote radio- en televisieshow. De firma Boogaard brengt op deze wijze nieuwtjes van de Firato onder de aandacht.

26 Burgemeester Heusdens reikt aan J. van der Lugt de Erepenning in brons voor Menslievend Hulpbetoon uit. Het is een blijk van waardering voor zijn moedig optreden als dienstplichtig soldaat op de vliegbasis Eindhoven na het neerstorten van een straalvliegtuig.

Vier jongens raken gewond door het experimenteren met een ontplofbaar mengsel van chemicaliën. Het door de politie in beslag genomen goedje ontploft tijdens de rit in de politiewagen. Agent A.H. van de Weert raakt daarbij zeer ernstig gewond en moet een hand missen.

28 Mejuffrouw C. Doelman slaagt als eerste blinde in ons land voor de hoofdakte lager onderwijs.

De arts M. Prins van Wijngaarden zet de praktijk voort van J.J. Willemse die praktiseerde aan de Van Hogendorplaan.

W. Korpershoek wint de Vlaardingse schaaktitel.

De gemeentebegroting van 1960 kent geen tekort, hoewel dat steeds moeilijker wordt. Bij de uitkering van het gemeentefonds wordt namelijk te weinig rekening gehouden met de snelle groei van de stad. De organieke sterkte van het politiekorps wordt gebracht op 101 man.

30 De jeugdgemeenteraad discussieert over atoombewapening en individuele huishuurverhoging.

Boekverkoper Aart Pontier organiseert in het kader van zijn tienjarig bestaan de eerste van een reeks culturele bijeenkomsten. De Vlaardingse schrijfster Gera Kraan-van den Burg bespreekt haar nieuwste boek *De Franse Lelie.*

Veel buitenlandse bezoekers hebben belangstelling voor de Babberspolder.

Oktober

1 A. van Minnen, hoofdcommies, is 40 jaar in dienst bij de Gemeentelijke Energie- en Waterleidingbedrijven. Hij is onderscheiden met de eremedaille in goud, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Ter gelegenheid van het 35-jarig bestaan van buurtvereniging Pro Regina van bewoners Spoorsingel en omgeving is er een feestavond in Muzanda.

2 Wethouder Walstra opent in het Flatgebouw voor bejaarden een door de bewoners georganiseerde bazar. De opbrengst komt ten goede aan het bejaardenrecreatiefonds.

De temperatuur bedraagt 25° C.

3 Voor het personeel van Unilever wordt er in de Stadsgehoorzaal en Harmonie een feestavond georganiseerd met medewerking van Jules de Corte, Peter Piekos en Christine Spierenburg. Er is bal na met de Blue Band o.l.v. W. Droog en Blue Blowers o.l.v. J.J. v.d. Bergh.

3-10 Feestelijke viering van het eerste lustrum van de Van Hogendorplaan.

4 Maarten Benjert wint in de valkenklasse de Burgemeester mr. J. Heusdens-wisselprijs tijdens de door de watersportvereniging De Bommeer georganiseerde zeilwedstrijden.

5 Burgemeester Heusdens, ere-voorzitter van de Vlaardingse Vrijwillige Brandweerliedenvereniging Door Oefening Vaardig, reikt onderscheidingen uit aan de ondercommandant J. Polderman en de onderbrandmeester H.H. van Kooij wegens hun 30-jarig dienstverband.

Boerderij Hoogkamer, die in 1953 aangekocht werd door de gemeente, kan behouden blijven voor recreatieve doeleinden.

Gaslantaarns worden vervangen door elektrische verlichting. Ditmaal zijn de Emmastraat, de Cronjéstraat en de Van der Driftstraat aan de beurt.

De gemeente verleent een subsidie van f 16.200,- voor de restauratie van het kerkgebouw van de Remonstrants Gereformeerde Gemeente aan de Hoflaan. De bouwkundige staat van het gebouw is zo slecht dat het niet meer gebruikt kan worden.

7 Het opruimen van de oleumvaten bij Zethameta (zie 23 september) wordt gestopt nadat er klachten waren binnengekomen van dames wier nylonkousen waren gesprongen. Er wordt gewacht totdat de wind uit een andere richting waait.

8 De plaatselijke afdeling van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren start met de Zilvervlootactie. Er worden verzilverde voorwerpen door ULO-leerlingen verkocht en de opbrengst kom ten goede aan het onderhoud en de uitbreiding van de dierenasielen.

De Christelijke harmonievereniging Sursum Corda treedt op voor de N.C.R.V.-radio.

9 Tandarts A.Peters neemt de praktijk van de aan de Gedempte Biersloot gevestigde H.M.Chr. Geurs over.

10 Tijdens een in Schiedam gehouden concours winnen de drumband Arbeiders Muziekvereniging Voorwaarts en de harmonievereniging H.V.O. een eerste prijs. De Christelijke harmonievereniging Sursum Corda wint de tweede prijs.

11 De Evangelische Jeugd Actie organiseert een bijeenkomst in de Oosterkerk. Medewerking wordt verleend door het E.J.A.-koor en de Christelijke harmonievereniging Sursum Corda.

12 In de Harmonie is de BB-tentoonstelling geopend met als onderwerp individuele zelfbescherming.

Het fotoboek *Vlaardingen in kerend tij...* is uitgekomen. Het boek is tot stand gekomen door samenwerking van de gemeente met drukkerij Van Dooren N.V., boekverkoper Aart Pontier en fotograaf/cineast Jan Schaper.

15 De burgemeester installeert in de gemeentelijke gymnastiekzaal achter het hoofdbureau van politie dr. C.N. Peijster als commissaris van politie.

16 Aan de Van Hogendorplaan is de eerste melkautomaat van Vlaardingen geplaatst.

17 De Vlaardingse Reformed Youth Band debuteert in de zaal van de Pniëlkerk.

Het gereformeerde meisjeskoor Cantabile is opgericht met als dirigent de heer M.P. Bénard.

Met een ballonwedstrijd waaraan 1.700 mensen deelnemen, wordt de jubileumactie van de winkeliersvereniging Van Hogendorplaan afgesloten.

Bagger in de polder (21 oktober)
(Foto H.K. van Minnen: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

18 Mejuffrouw Meindertsma is geïnstalleerd als jeugdleidster evangelisatie van de Gereformeerde Kerk.

19 Leden van de toneelgroep van de Federatie van Christelijke Jeugdverenigingen Liefde en Vrede vertonen in de Rehobothkerk *Droom der gevangenen*. De opbrengst is voor de hervormde kerkbouwactie.

19 De bus- en lijstcollecte van de Christelijke Vereniging voor Verpleging van Chronische Zieken Het Zonnehuis brengt f 5.200,- op.

20 De buurtvereniging Beatrix van de Diepenbrockstraat houdt een feestavond in de Stadsgehoorzaal.

21 De Heilige Geestkerk aan de Van Hogendorplaan is door mgr. A. Jansen, bisschop van Rotterdam, geconsacreerd.

Sinds eind vorig jaar is er al anderhalf miljoen kubieke meter bagger gestort in de Aalkeetbuitenpolder en de Broekpolder. In een periode van 12 jaar verdwijnen deze polders onder een laag van 6 meter baggerspecie uit de Rotterdamse havens. De laatste twee boerderijen aan de Broekweg die nog bewoond worden, zullen uiterlijk 1 januari ontruimd moeten zijn.

22 De Russische sleepboot Golovnoy en de op sleeptouw genomen kabellegger Chromodets leggen wegens het zware weer aan in de Koningin Wilhelminahaven

23 Stukken aardewerk, bot, etc. die zijn gevonden tijdens opgravingen nabij de Zuidbuurtseweg tonen aan dat er circa 2300 jaar voor Christus al mensen in en rond het huidig Vlaardings grondgebied woonden. Onder leiding van prof. dr. W. Glasbergen uit Amsterdam vindt het onderzoek plaats.

Er worden 750 woningen volgens het systeem van Larsen-Nielsen gebouwd. De woningen krijgen geen centrale verwarming. Dat is te duur.

De verbindingsweg tussen de Hoogstraat en de Kortedijk is heropend.

24 Op het terrein achter de fabriek van Cincinnati Nederland N.V. is het nieuwe groepshuis van de padvindersgroep I, Willem de Zwijger officieel geopend. Tijdens die bijeenkomst is Simon van Zuilen, een verkenner van die groep, onderscheiden met het Jan van Hoof-kruis, als blijk van waardering voor het redden van een zesjarige drenkeling.

25 De Nederlands hervormde predikant ds. D. Noordmans is bevestigd in de Grote Kerk.

26 Voor het eerste complex woningen in de wijk Hoogkamer is de eerste paal geslagen.

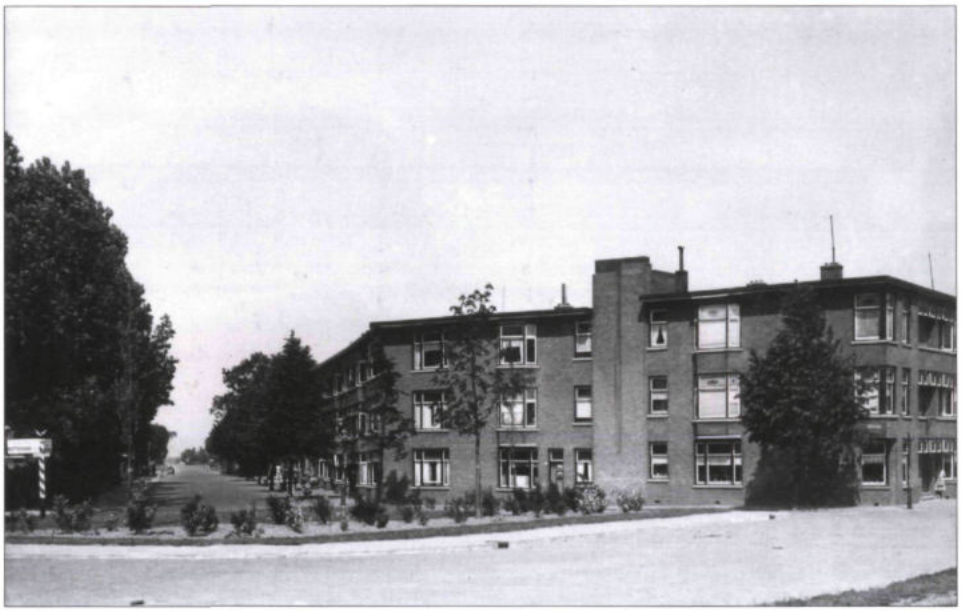
26 en 27 Zware zuidwesterstorm.

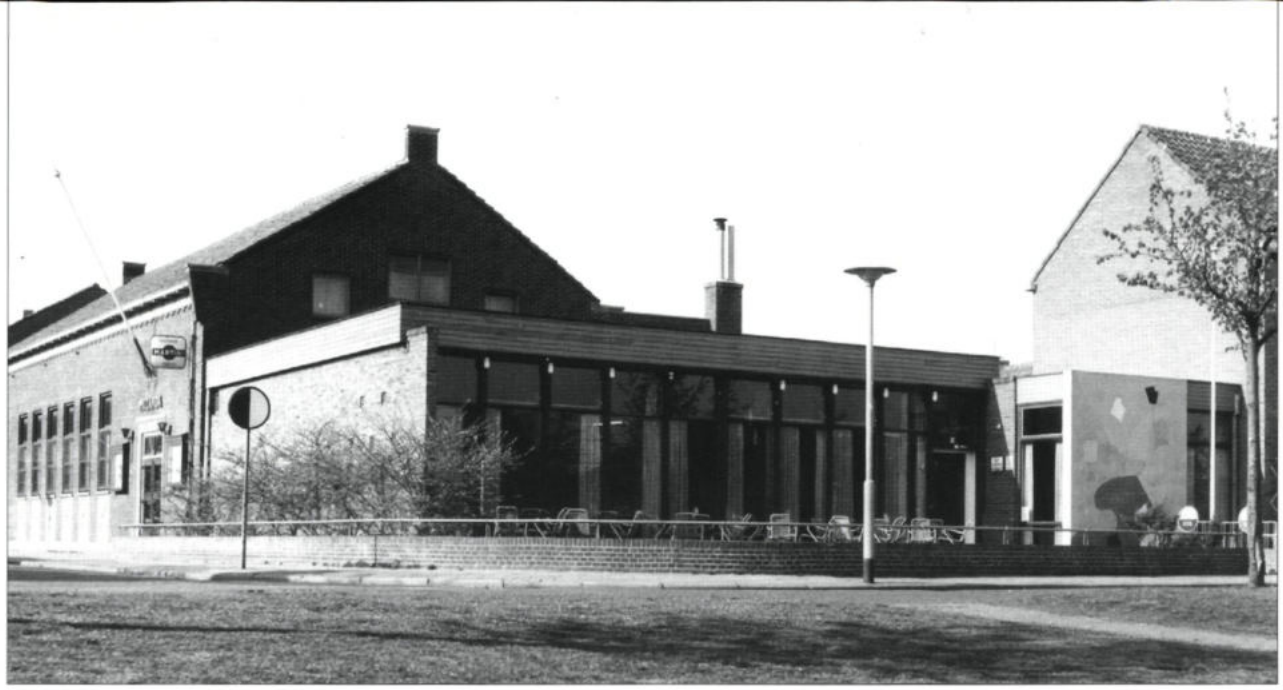
27 Wethouder Van Minnen opent in de burgerzaal van het stadhuis een kinderboekententoonstelling. De tentoonstelling is ingericht ter gelegenheid van de Kinderboekenweek.

28 Burgemeester Heusdens opent in de Visbank een nationale vogeltentoonstelling georganiseerd door de plaatselijke afdeling van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers. W.J. van Tol wint met zijn inzending een door het gemeentebestuur beschikbaar gestelde plaquette.

In de Stadsgehoorzaal wordt een receptie en feestavond gehouden ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van het Groen van Prinstererlyceum. 'Het Groen' was van 1919 tot 1948 een Christelijke H.B.S.

Verzakte voorgevels van woningen aan de Broekweg (30 oktober)
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Muzanda (Muziek, zang en dans)(12 november)
(Foto Foto Boer: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Met de leus *Beurzen open kampen dicht,* houdt het Vlaardingse Vluchtelingen Comité een inzamelingsactie. De actie levert f 4.570,21 op.

29 De geheel gemoderniseerde en uitgebreide drogisterij van de firma G. van Beers in de Groen van Prinstererstraat is heropend.

30 Mr. J. Klaasesz, landelijk voorzitter van het Prinses Beatrix Polio Fonds, biedt namens de afdeling Vlaardingen de invalide J. Bot een auto aan.

Woningen aan de Broekweg worden gerestaureerd en verbeterd. Dat is noodzakelijk vanwege de verzakking van de voorgevels.

Om de doorbraak naar het Liesveld mogelijk te maken koopt de gemeente verschillende percelen op. Het betreft Kuiperstraat 76/76a, met daarin gevestigd vogelhandel Vozano, perceel 1e Bierslootsteeg 4, de panden Westnieuwland 8, 8a en 8b en het pand Hoogstraat 177 van de N.V. Simon de Wit.

Door de huidige begraafplaats uit te breiden met een stuk grond waar voorheen de gemeentelijke kwekerij was gevestigd kunnen tot 1964 nieuwe grafruimten worden uitgegeven.

31 De weerhaan op de toren van de kerk van de Gereformeerde Gemeente in het Westnieuwland is afgebroken en naar beneden gevallen, op het moment dat men de haan wilde vastmaken na de sterke wind.

November

1 Tijdens een interkerkelijke samenkomst in de Grote Kerk is de kerkhervorming herdacht.

2 Jasper Heusdens, zoon van de burgemeester, slaat de eerste paal voor de ambtswoning van de burgemeester aan de Maasboulevard.

Het Eerste Vlaardingse Bejaardenkoor is opgericht.

3 P. van der Poel, lasser, is 40 jaar in dienst bij ESSO Nederland N.V. Hij is onderscheiden met de eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

4 De stoffeerder W.H. Steenhoek is 40 jaar in dienst bij de firma Wed. D. van Heusden en is onderscheiden met de eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Op kosten van de gemeente wordt in de Grote Kerk een sprinklerinstallatie aangebracht.

Om de uitbreidingsplannen voor het Holygebied te kunnen realiseren, stelt het gemeentebestuur voor om de grond en opstallen in de Holiërhoekse en Zouteveensche polder te kopen. Het gaat om een gebied van 48.757,7 hectare. Het betreft ook de boerderij aan de Holyweg 21. Aan het begin van de oprijlaan van deze boerderij staat een hek met het wapen van de vroegere ridderhofstede Holy. Een van de mede-eigenaressen, mevrouw W.P. van Aardenne-Heykoop, tekent bezwaar aan, wil het hek in eigendom houden en dringt erop aan het hek zo dicht mogelijk bij de vroegere ridderhofstede te plaatsen. Zij wil de onderhoudskosten wel blijven betalen.

7 De leden van de plaatselijke afdeling van de Katholieke Arbeiders Beweging vieren het 65-jarig bestaan in de Stadsgehoorzaal, waar Haagse operettezangers *Im Weissen Rössl* opvoeren.

9 De architect Jac. v.d. Vlis ontwerpt voor de Gereformeerde Kerk een kerk met een plat dak. De kerk wordt gebouwd in de Westwijk.

10 Dameskapsalon Maison Corry is geopend en gevestigd op de hoek Prins Hendrikstraat en Zomerstraat. Voorheen was op deze plaats een herenkapsalon annex sigarenwinkel gevestigd. Mevrouw Kal-Smit is de eigenaresse van de kapsalon.

12 In Muzanda is de film *Vlaardingen vaart uit* in première gegaan. De film is gemaakt door de cineast Jan Schaper. De film gaat over vlaggetjesdag 1959.

13 Het Vlaardings Mannenkoor Orpheus geeft met medewerking van het meisjeskoor Sweet Sixteen een uitvoering in de Stadsgehoorzaal.

15 G. Hanstede (senior bruine band) en H. Wapenaar (junior oranje band) winnen in Leiden het judokampioenschap van Zuid-Holland.

16 Op korte termijn beginnen de werkzaamheden bij zowel het Fortunacomplex als bij VFC-Sportpark.

17 De door het gemeentebestuur geschonken luidklok voor de Heilige Geestkerk aan de Van Hogendorplaan is gewijd en geplaatst.

17-19 De door zieken vervaardigde werkstukken worden tentoongesteld en ter verkoop aangeboden in het Rode Kruisgebouw aan de Emmastraat.

18 Het college laat weten dat er een schetsplan is gemaakt voor een nieuw museumgebouw. De uitvoering is duur. Er wordt gewerkt aan plannen om te komen tot een Nationaal Visserijmuseum. Ook zijn er nog steeds plannen om een tunnel onder de Nieuwe Maas te maken tussen Schiedam en Vlaardingen.

19 De raad stelt zonder hoofdelijke stemming de gemeentebegroting voor het dienstjaar 1960 vast.

Er komt geen directe verbinding met snelbussen tussen Vlaardingen en Rotterdam. Bij de overname in de oorlogsjaren door de R.E.T. van een particuliere busonderneming zijn hierover afspraken gemaakt met de Nederlandse Spoorwegen.

In de Harmonie is er een bal ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van Dansschool Van Lier.

De vernieuwde Oude Havenbrug (28 november)
(Collectie J. Borsboom)

20 Het bestuur van de Grote en de Kleine Vettenoordsche polder en de West- en Oost- en Zevenmanspolder is wegens ontpoldering ontbonden. Voorzitter P. Hoogendam is onderscheiden met de eremedaille in goud, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

21 Sint-Nicolaas bezoekt de patiënten in het Algemeen Ziekenhuis en de bewoners van het Flatgebouw voor Bejaarden. Hij spreekt in het Kolpabad de kinderen toe die hun zwemdiploma hebben gehaald.

24 *De Nieuwe Vlaardingse Courant* komt met een speciale editie ter gelegenheid van de officiële ingebruikstelling van de nieuwe brug over de Oude Haven.

25 Tijdens een vergadering discussiëren leden van de jeugdgemeenteraad over o.a. het stichten van werkplaatsen voor ouderen die na hun 65e willen doorwerken en de verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd van 23 naar 21 jaar.

Tijdens de viering van het tienjarig bestaan van de plaatselijke afdeling van de Nederlandse Bond van Plattelandsvrouwen spreekt mevrouw Roodenburg-Oosthoek de aanwezigen toe. Zij vraagt tijdens haar openingswoord aandacht voor de vele leden die Vlaardingen moeten verlaten, omdat hun boerderijen onteigend zijn ten behoeve van de opspuitingen.

26 Van de Vlaardingse bevolking is 47,6% Nederlands hervormd, 15,2% rooms- katholiek, 12,4% gereformeerd, 1,7% remonstrants, 1,5% gereformeerde gemeente, 1% christelijk gereformeerd. 3,1% is aangesloten bij een andere kerkelijke richting en 17,4% is buitenkerkelijk.

27 Gedeputeerde Staten verlenen geen goedkeuring aan het uitbreidingplan voor de wijk Holy. De gemeente kan zich hierin vinden, maar wil toch alvast beginnen met de uitvoering van een onderdeel van het plan, namelijk het zuidwestelijke deel van de wijk Holy. Daar moet in 1962 met woningbouw worden begonnen. Momenteel wordt er een nieuw ziekenhuis gebouwd.

28 De burgemeester opent de vernieuwde Oude Havenbrug (kosten f 1.500.000). Om de feestvreugde te verhogen zijn straten versierd en het westelijk deel van de binnenstad is feestelijk verlicht. Tevens kunnen de mensen luisteren naar concerten, wordt er vuurwerk ontstoken en wordt de noodbrug symbolisch verbrand.

29 De jeugdgemeenteraad bestaat vijf jaar.

30 Burgemeester Heusdens reikt aan D. van 't Oor, incasseerder bij de Gemeentelijke Energie- en Waterleidingbedrijven, de eremedaille in brons uit, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Drie grondwerkers raken gewond bij het instorten van een cementsilo op het bouwterrein aan de Gedempte Biersloot.

December

1 Wethouder Van Minnen opent in de Willem Pijperstraat openbare kleuterschool De Margriet.

In de Harmonie worden interlandtafeltenniswedstrijden gehouden tussen Nederland en Joegoslavië. De plaatselijke tafeltenniscommissie organiseert het evenement.

3 De gemeenteraad aanvaardt van de erven T. van Roon-van Dijk het schilderstuk *Landschap met vijver* door Th. De Bock.

A. Lindhout, bedrijfsleider, is 40 jaar in dienst bij Esso Nederland N.V. en wordt onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

De firma Nitra uit Rotterdam opent op het Liesveld een kranten- en tijdschriftenkiosk. De kiosk geeft samen met een aantal vitrines een grotere levendigheid op het Liesveld.

Tijdschriftenkiosk op het Liesveld (3 december)
(Foto Dick Hogenwerf: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

4 N.V. Hollandia brengt nieuwe producten op de markt. Het gaat om kaas Maestro (smeltend zuivel met zacht zure smaak) en een zogenaamde schimmelkaas.

T. van Dommelen is op 57-jarige leeftijd overleden. Hij was hoofd van de Hugo de Grootschool, de openbare lagere school aan de Curaçaolaan.

5 Mevrouw Van der Borden wint een DAF-personenauto in de Actie altijd Prijs.

6 De I.K.O.R zendt de in de remonstrantse kerk gehouden oecumenische dienst uit. De predikanten J.G.J. van Iterson en P. van der Vloed gaan voor.

7 Er staat een harde oostenwind. Tien Duitse trawlers meren vanwege het slechte weer aan in de Koningin Wilhelminahaven. Wegens de lage waterstand staan de peilschalen in de havens droog en zijn de veerdiensten gestremd.

Reclame N.V. Hollandia (4 december)
(Bron: Nieuwe Vlaardingsche Courant)

8 P. Boogaard, opzichter van de Algemene Begraafplaats, is 40 jaar in gemeentedienst. Hij is onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Buslijn 48 van de R.E.T. is doorgetrokken van de Hoflaan naar het Van Schravendijkplein. Lijn 56 is doorgetrokken van de Dirk de Derdelaan naar de Prof. Rutgersstraat.

De biljartzaal in de Serre is in gebruik genomen. Cees Oosterhout en Kees de Ruijter geven een demonstratie.

9 Arie Brouwer en Rudi Liebrechts, leden van de Vlaardingsche IJsclub, vertrekken naar het Nederlands trainingscentrum in Noorwegen.

10 In de Harmonie is een tentoonstelling van Opel-automobielen, georganiseerd door het garagebedrijf P.A. van der Kooij.

11 De Haagse zenuwarts dr. N. Spijer spreekt voor de Sociale Raad voor Vlaardingen over De gehandicapte mens in de maatschappij.

12 Het Dr. Jan Rutgershuis is officieel geopend en overgedragen aan het bestuur van de plaatselijke afdeling van de Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming.

15 De toneelvereniging Varia voert het blijspel *Zomer in december* op in de Stadsgehoorzaal.

16 De dames C. Broek, M. Weber en K. Torn zijn geslaagd voor het diploma kraamverzorgster.

Het raadsbesluit van 5 februari 1959 om de gronden te onteigenen die toebehoren aan de arts C. Moerman, is koninklijk goedgekeurd. Ook zijn verzet tegen de plannen van Rijkswaterstaat om rijksweg 20 over zijn land te laten lopen, moet hij opgeven. Dokter Moerman beschouwt zijn land als een laboratorium. De duiven die hij gebruikt voor zijn kankeronderzoek, vinden er hun voedsel.

Er is een expositie van moderne schilderkunst geopend in de meubelshowroom van de firma N. Hartog aan Liesveld 4. Er zijn werken te bewonderen van de Vlaardingse schilder J. Stigter en de Schiedamse schilder D. Bos.

18 Tijdens opgravingen aan de Arij Koplaan zijn beenderen gevonden van de oeros en de beer, alsmede houten voorwerpen en touw, gemaakt van boombast. Een gave lepel van aardewerk is het pronkstuk van de ceramiekvondsten. Ook is er een melktandje van een kind gevonden uit de derde eeuw voor Christus. De opgravingen in Vlaardingen werpen een nieuw licht op de vroegste bewoning in Nederland. De opgravingen worden dan ook met spanning gevolgd door archeologen in binnen- en buitenland.

19 Burgemeester Heusdens opent met het ontsteken van de verlichting op de Markt de volkskerstzangavonden.

21 Mevrouw A.M. Immerzeel-Kop, dochter van de in de Tweede Wereldoorlog gefusilleerde leider van de plaatselijke verzetsgroep De Geuzen, slaat aan de Arij Koplaan de eerste paal voor een complex van 756 woningen.

Er is een nieuwe biljartvereniging opgericht, gevestigd in café J. v.d. Valk. De vereniging heet Flardinga.

22 De ambassadeur van Zuid-Afrika, dr. F.E. Geldenhuijs, opent in het recreatiegebouw van de E.N.C.K. een tentoonstelling van Afrikaanse kunstvoorwerpen uit de collectie van het museum voor Land- en Volkenkunde te Rotterdam.

In de Visbank is een tentoonstelling geopend met werken van leden van de Vlaardingse Kunstschildersgroep Visueel.

23 Tijdens een vergadering van de jeugdgemeenteraad wordt gediscussieerd over de problemen in het Waterweggebied. Aan P.M. van der Drift wordt het erelidmaatschap aangeboden.

25 Leden van de Evangelische Jeugdactie zingen op straat kerstliederen. Zowel het Leger des Heils als de commissie Het Woord van de hervormde gemeente organiseert een kerstfeest in de Stadsgehoorzaal.

26 Er staat een zware zuidwesterstorm, met buien die gepaard gaan met bliksem en donder.

28 De Prof. dr. J.H. Gunningschool in de Da Costastraat en de Marnixschool in de Groen van Prinstererstraat ruilen van gebouw wegens het aantal leerlingen.

De Christelijke jeugdvereniging Liefde en Vrede houdt de actie Oliebol. In totaal worden 60.000 oliebollen besteld.

De Hoflaan is verbreed van 6.25 meter naar 8 meter.

De gemeenteraad stelt voor om de gemeenteauto, een Opel Kapitän 1959, in te ruilen voor een Opel Kapitän 1960. De kokosmatten en de radio zullen worden overgezet. De gemeente moet f 3.500,- bijbetalen.

29 De Sociale Raad voor Vlaardingen onderzoekt via een schriftelijke enquête waarom vele nieuwe ingezetenen weer vertrekken.

30 De Schilders Studieclub Vlaardingen is opgericht, een vereniging van werkgevers en werknemers uit het schildersbedrijf.

In het Stadsarchief kunt u de uitgebreide versie van de kroniek inzien.

Marianne van Papeveld-Hörst

Kroniek van Vlaardingen 2009

Januari

1 Vlaardingen telt 70.443 inwoners, 412 minder dan op 1 januari 2008.

De jaarwisseling is rustig verlopen. Op de Broekweg wordt, ondanks het verbod van burgemeester Bruinsma, spontaan een vreugdevuur ontstoken. Het aantal containerbranden blijft beperkt.

2 Onder de bewoners van de Westwijk is de eerste officiele glossy *Ondertussen...bij de buren* verspreid. Het blad van *Tante Yo* bevat interviews, een brievenrubriek en een agenda.

3 In de Grote Kerk wordt het traditionele nieuwjaarsconcert gehouden. Medewerking verlenen de Vespercantorij o.l.v. Aad Zoutendijk, Capella Nova o.l.v. Peter van Kranenburg, organist Aad Zoutendijk en fluitist Gert van der Endt.

De traditionele ijsmoppen zijn weer te koop bij bakkerij Hazenberg. Later in het jaar verschijnt er een boek over dit koekje (3 januari en 26 oktober).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Bakkerij Hazenberg aan de Hoogstraat verkoopt weer de traditionele Vlaardingse ijsmoppen. De bijzondere koekjes worden gebakken als de Vaart en de vlieten dicht liggen.

5 In de Heemtuin is brand gesticht, waarbij het bijenhotel in vlammen opging. Getuigen van de brand gaven het signalement van de mogelijke dader door aan de politie.

8 De Raad van Kerken en andere organisaties staan stil bij het conflict in Gaza.

Het gaat steeds beter met de luchtkwaliteit in Schiedam, Vlaardingen en Maassluis. Dat blijkt uit een onlangs verschenen rapport van de DCMR Milieudienst Rijnmond.

In de publiekshal van het stadhuis is de tentoonstelling *Het riool* geopend. De bezoeker kan als bestuurder van een inspectierobot een reis door het riool maken. Onder Vlaardingen ligt ca. tweehonderd kilometer riool.

10 In het Valkenhof Theater wordt de minimusical *Pietje Bell en de Zwarte Hand* opgevoerd door theater Van Santen.

In het stadhuis wordt de nieuwjaarsreceptie gehouden onder het motto *Verrassend Vlaardingen*. In zijn nieuwjaarstoespraak doet burgemeester T.P.J. Bruinsma een dringende oproep om samen de kredietcrisis het hoofd te bieden.

12 Start van de achttiende editie van de cursus *Ken Uw Stad*.

Vlaardingers stonden het afgelopen weekend massaal op de schaats. Onder auspiciën van de Vlaardingse IJsclub namen 7.000 mensen deel aan de Westlandtoertocht.

13 Tijdens de ledenvergadering van bewonersorganisatie De Toekomst krijgt Hans Bot uit handen van burgemeester Bruinsma de Vlaardingse Stadsspeld. Bot was negentien jaar penningmeester van de organisatie.

14 In de strijd tegen autodiefstal zet de politie een 'lokauto' in. De auto maakt deel uit van een campagne om het aantal auto-inbraken terug te dringen.

Het Visserij en Vlaardings Museum heeft van de gemeente 43 oude maquettes langdurig in bruikleen gekregen.

15 Accordeonvereniging Harry van Wezel viert het 35-jarig bestaan met een jubileumconcert in het Valkenhof Theater aan de Frank van Borselenstraat.

Vlaardingers binden massaal de schaatsen onder (12 januari).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

16 Het ontwerp 'Nieuw Vlaardings Tapijt' van het consortium Geluk & Treurniet, kunstenares Wilma Kuil en terrazzobedrijf C. Tomaello wint de prijsvraag voor het nieuwe Veerplein.

Een kudde van ruim honderd schapen gaat de randgebieden van Midden-Delfland begrazen. Het gaat om een gebied van 250 hectare grasland.

De duizendste woning van woningcorporatie Samenwerking is voorzien van hang- en sluitwerk met het politiekeurmerk Veilig Wonen.

17 De teller van het 'weekendarrangement' staat één jaar na invoering op 22. Geweldplegers die in het weekend worden gepakt, moeten tot en met maandag in de politiecel blijven.

20 Bij de meldkamer van de DCMR komen 26 klachten van Vlaardingers en Schiedammers binnen over een rotte eierenlucht. De stank ontstond volgens de DCMR door onderhoudswerkzaamheden aan de fakkelleiding bij Shell Pernis.

21 Motorschip Cornelia van de zeeverkennersgroep De Geuzen is ouder dan verwacht. De 'oude dame' viert dit jaar haar 100ste verjaardag.

De Vlaardingse DamVereniging VDV houdt na 92 jaar op te bestaan. Voor insiders is het einde van de club geen verrassing. De laatste twintig jaar liep het ledenaantal gestaag terug. De club telt nu nog negen leden. De VDV maakt het huidige seizoen nog af.

22 De zoektocht van de remonstrantse gemeente naar een nieuw onderkomen is van de baan. Het kerkbestuur heeft besloten om vooralsnog in het oude kerkgebouw aan de Hoflaan te blijven.

De tekeningen uit de tentoonstelling *Graven in Vlaardingen* van John Rabou zijn te zien in de Annual Exhibition van het Museum of American Illustration in Manhattan, New York. De expositie was vorig jaar te zien in het Visserij en Vlaardings Museum.

24 Badmintonvereniging Refoba wordt kampioen in de hoofdklasse.

25 In het Valkenhof Theater is het derde muziekprogramma in de serie 'Muzikaal Onthaal' met medewerking van Rita Young, Marc Benz en Jack Baars.

26 Burgemeester Bruinsma legt voor het eerst een huisverbod op aan een inwoner van Vlaardingen. De man heeft zich schuldig gemaakt aan huiselijk geweld.

29 In de publiekshal van het stadhuis wordt de Gedichtendag Vlaardingen geopend door stadsdichter Benne van der Velde. Een taalpromotieteam gaat op pad met ingeblikte poëzie onder het motto *Gedichtendag Vlaardingen. Proeve(n) van taal.*

VVV Vlaardingen presenteert de gids *Verrassend Bruisend Vlaardingen.* De gids is te verkrijgen in horecabedrijven, VVV, stadhuis, musea en op festivals.

Conny Boer-Buys heeft tijdens de NK voor masters twee Europese records gezwommen bij de 55-plussers. Zij zwom de 100 m vrije slag in 1 minuut 06,29 seconden en de 400 m vrije slag in 5 minuten en 22,28 seconden. In totaal behaalde ZVV Vlaardingen 14 nationale titels.

In het Streekmuseum Jan Anderson is de tentoonstelling over de zeventiende-eeuwse luitenant-generaal Gerard Callenburgh te bewonderen. Na zijn roemruchte carrière was hij ook nog burgemeester van Vlaardingen.

30 In de Stadsgehoorzaal worden Vlaardingse sportkampioenen gehuldigd. 'Sportman van het Jaar' wordt de thaibokser Samir Boukhidous, het volleybalteam Move4U vrouwen wordt 'Sportploeg' en de junioren D-ploeg van atletiekvereniging Fortuna wordt 'Sporttalent'. Atleet Rob van Zanten

Vlaardingse sportkampioenen gehuldigd in Stadsgehoorzaal (30 januari). (Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

wordt uitgeroepen tot 'Sportveteraan' en judoka Frank Aniabel tot 'Sporter met een beperking'.

In de Vrije Academie is de tentoonstelling geopend met werk van de Vlaardingse kunstenaar André Pelgrim.

31 In sporthal Westwijk is de 29e editie van het Groot Vlaardingen Judotoernooi met bijna 800 deelnemers uit o.a. Turkije en Armenië.

Februari

1 Start van het twintigste Vlaardings Songfestival met als drijvende krachten Rita Young en Rik Reijnart. De jubileumeditie is een echt feestnummer geworden.

Wielrenner Pelle van der Wal behaalt een tweede plaats in de strandrace van Rockanje in de categorie 12 tot 16 jaar.

De Nederlandse kampioenschappen zwemmen voor junioren zijn een succes voor ZV Vlaardingen. Timo Dinkelberg, Bart Dunweg, Max Spiering, Marije Dinkelberg en Celine Hoogendijk behalen in totaal zes medailles.

2 In de Stadsgehoorzaal houdt de SP (Socialistische Partij) een politiek café over de toekomst van het Vlietland Ziekenhuis.

3 De buurtsuper aan de 2e Van Leyden Gaelstraat gaat op 7 maart voor de laatste keer open. Met de buurtsuper verdwijnt de laatste winkel in de Oostwijk.

Op de Zwaluwenlaan ramt een auto met volle vaart de gevel van een flat. De twee inzittenden worden met spoed overgebracht naar het Erasmus MC in Rotterdam.

De fietsenstalling bij station Vlaardingen-Oost krijgt een opknapbeurt. ProRail bouwt er een nieuwe stalling, die plaats moet bieden aan 316 fietsen, in plaats van de huidige 200.

4 De tentoonstelling *Bruidstranen – oude en nieuwe gebruiken rondom het huwelijk* is te zien in het Visserij en Vlaardings Museum.

5 In zorgcentrum De Wetering is de expositie geopend *45 jaar Wetering in de Westwijk, Woonwijk Westwijk, de wijk, uw wijk.*

Klanten van de horeca krijgen na de officiële sluitingstijd nog een half uur de kans om hun drankje op te drinken. Dit zogenoemde 'afkoeluurtje' voorkomt dat grote groepen stappers tegelijk op straat belanden, met agressie als gevolg.

In de wijk Holy zitten rond de vijfhonderd huishoudens drie uur zonder elektriciteit. De Cito-toets bij basisschool De Singel wordt afgebroken. De leerlingen ronden de toets morgen af.

6 Het college van burgemeester en wethouders wil vaart maken met de opknapbeurt van bedrijventerrein Groot Vettenoord. Het industriegebied heeft namelijk te kampen met leegstand, verloedering, wietteelt en onveilige situaties.

7 Burgemeester Bruinsma vraagt inwoners van Vlaardingen om een reactie op zijn vragen betreffende de dienstverlening van de gemeente. Deze maand kunnen hierover mails gestuurd worden naar burgemeester@vlaardingen.nl. Aan de hand van de reacties wordt een verbeteragenda opgesteld.

9 De verbeterde Broekpolderweg tussen Vlaardingen en Maasluis is officieel in gebruik genomen. Fietsers die dagelijks langs rijksweg 20 rijden worden halverwege getrakteerd op pannenkoeken.

10 De Vlaardingse Daniëlle Molenaar is onlangs bevallen van de eerste tweeling die in het nieuwe Vlietland Ziekenhuis in Schiedam is geboren. De baby's Dani en Luka wogen bij hun geboorte respectievelijk 2.370 en 2.140 gram.

11 Het staat er slecht voor met *De Babber*, de wijkkrant voor de Babberspolder. De door bewoners zelf samengestelde wijkkrant telt momenteel nog maar één vaste redacteur. Als de gelederen niet worden versterkt, is het volgende nummer het laatste.

12 De gemeenteraad gaat akkoord met het Programma van Eisen voor het nieuwe stadhuis aan het Westnieuwland. In het nieuwe plan van aanpak zijn de energie-eisen aangescherpt.

De gemeente is jaarlijks ongeveer € 1.500.000 kwijt aan verstoppingen van het riool. Boosdoeners zijn vooral poetslappen, onderkleding, maandverband, vochtige doekjes en frituurvet.

14 In de Stadsbibliotheek wint Layla Lukassen van basisschool De Hoeksteen de voorronde van de zestiende editie van de Nationale Voorleeswedstrijd. Zij gaat door naar de kwartfinales in 's- Gravenzande.

Rina van Leeuwen en Leen Schwagermann zijn de winnaars van de *123456789....ja ik wil trouwactie*. Omdat het stel toch liever op de eerder vastgestelde dag wil trouwen, wordt de prijs verloot onder de andere deelnemers.

Winnaars van de 123456789....ja ik wil trouwactie (4 februari). (Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

In zijn geboortestad Schiedam is journalist Ruud van Houwelingen op 73-jarige leeftijd overleden. Hij was jarenlang het boegbeeld van het huis-aan-huisblad *Groot Vlaardingen*.

16 De gemeente houdt een inloopavond over de nieuwe inrichting van het Sluisplein, de verbinding tussen rivierzone en centrum.

17 De 88-jarige Cees Wapenaar wordt bij zijn afscheid als penningmeester van het Gemengd Koor Holy onderscheiden met de Vlaardingse Stadsspeld.

18 Wethouder J. Versluijs krijgt van GroenLinks de 'snelheidsprijs 2009'. Versluijs verdient de prijs, omdat omwonenden van het stadhuis al een dag nadat de gemeenteraad akkoord ging met het programma van eisen voor het nieuwe stadkantoor, hierover een verklarende brief kregen.

Tussen sportcentrum Polderpoort en het voormalig Holy Ziekenhuis wordt onder grote publieke belangstelling de Twist op zijn plaats getakeld. De nieuwe brug over de Vaart staat onder Vlaardingers beter bekend als 'de Wokkel'. De constructie van staal is 42 meter lang, weegt 100 ton en is 12 meter breed.

19 Het Streekmuseum Jan Anderson krijgt van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een aanzienlijke subsidie in het kader van het project Erfgoed van de Oorlog. Volgens VWS geeft de Tweede Wereldoorlogcollectie een vrij compleet beeld van de bezettingstijd in Nederland.

Alle bewoners van de Havenstraat krijgen een exemplaar van het boekje *400 jaar Havenstraat* van Pieter Kornelis van Ebscheuten. De Havenstraat vierde afgelopen november het jubileumfeest.

20 Naar aanleiding van een onderzoek naar de wachttijden voor stoplichten voor fietsers vanaf de Burgemeester Heusdenslaan naar de Willem de Zwijgerlaan, heeft wethouder J.L. Robberegt een tweerichtingsfietspad toegezegd langs de Holysingel.

Basisschool Het Prisma in de Babberspolder ontvangt het eerste Vlaardingse vignet Gezonde School Rijnmond, van de GGD Rotterdam-Rijnmond. De school krijgt dit vignet omdat zij structureel werk maakt van het verbeteren van de gezondheid van de leerlingen.

21 De kredietcrisis slaat hard toe. Het aantal Vlaardingers dat een WW-uitkering heeft aangevraagd is de laatste drie maanden verdubbeld. 5,2 % van de potentiële beroepsbevolking is werkloos.

23 Door een brand in een transformatorhuis zitten rond de duizend huishoudens in de wijk Holy vijf uur zonder elektriciteit.

24 Henriëtte en Paula Fernandes, dochters van de joodse Geus Abraham Samuel Fernandes, ontvangen het eerste exemplaar van het boek *Fernandes, een vergeten Vlaardingse Geus* uit handen van de schrijver Siebe Idzinga. Fernandes was lid van het Geuzenverzet en kwam op 4 maart 1941 in het Oranjehotel om het leven.

Dochters van Abraham Samuel Fernandes ontvangen het eerste exemplaar van het boek Fernandes, een vergeten Vlaardingse Geus (24 februari).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Cornelia Mostert-Rocourt is overleden. Zij werd 103 jaar en was een van de oudste inwoonsters van Vlaardingen.

25 De lichtblauwe brigade gaat op de weekmarkten strenger toezien op het aan de hand meenemen van fietsen en brommers. Op marktdagen, maar ook tijdens evenementen die veel publiek trekken, is dit verboden. De boete hiervoor bedraagt € 30,-.

Burgemeester Bruinsma wordt sinds eind december bedreigd. Onbekenden hebben tot vier keer toe ruiten van zijn woning ingegooid. Ook zijn auto is beschadigd. De politie heeft twee foto's van de verdachten verspreid via MijnBuurtpreventie, een mailservice van de politie.

Bij Drevenpark Triade worden vier platanen verplant met een zogenoemde Caterpillar. De bomen hebben met deze manier van verplanten de meeste overlevingskansen.

De Stichting Federatie Gebruikers Broekpolder presenteert haar plannen voor de toekomst van de polder. Vóór 2025 komt er een moerasgebied en moet het terrein veranderen in een uniek natuurgebied.

28 Fortis Bank gaat in heel Nederland de pinautomaten beveiligen tegen skimfraude. Net als bij andere banken worden zogenoemde eendenbekken gezet op de gleuven voor de pinpas.

Maart

1 In theater De Zwarte Doos verzorgen Jacqueline van Es en Jos Werkman de uitvoering van het poppenspel *De laarzen van de keizer*, naar een sprookje van Jos Werkman op muziek van Dimitri Shostakovich.

2 De politie houdt twee jongens van 15 en 16 jaar aan op verdenking van vernielingen aan de woning van burgemeester Bruinsma. Mogelijk volgen meer aanhoudingen.

Door het gezamenlijke inkoopbeleid van Maassluis, Schiedam en Vlaardingen hebben de drie gemeenten vorig jaar meer dan € 2.300.000 bespaard.

De Kopersvereniging Kortedijk stapt naar de Raad van Arbitrage voor de Bouw. De leden willen van Proper Stok een behoorlijke vergoeding voor de veel te late oplevering van hun woningen.

3 De politie heeft opnieuw twee aanhoudingen verricht naar aanleiding van de vernielingen aan de woning van burgemeester Bruinsma.

4 Begrafenisverzorging Den Hollander bestaat dit jaar 25 jaar. Uit levensovertuiging verzorgt de ondernemer geen crematies.

5 In een bouwput aan de Hoflaan is door medewerkers van de gemeente een menselijke schedel gevonden. De technische recherche heeft de schedel meegenomen voor onderzoek.

Wethouder Versluijs slaat aan de Van Hogendorplaan/Rotterdamseweg de eerste paal voor de bouw van drie appartementencomplexen: De Heren van Ambacht.

7 De nieuwe sporthal en de onderwijsvoorziening Het College Vos aan de Korhoenlaan zijn officieel geopend. Na het officiële gedeelte is er een spetterend optreden van rapper Ali B.

De vier jongens, die verdacht worden van het ingooien van de ruiten van de burgemeesterswoning, hebben dat gedaan omdat zij geen vaste doeltjes kregen voor hun favoriete trapveld.

8 Ter gelegenheid van de Internationale Vrouwendag verzorgt de meidenpopgroep BRA een optreden in café d'Oude Stoep.

9 In café d'Oude Stoep is een optreden van het Joost Janssen Trio en Van Wijk & Van Damme met het muziekprogramma van de Kroepoekfabriek. Het nieuwe Jongeren Cultuur Centrum in de oude kroepoekfabriek gaat volgend jaar open.

Het echtpaar Van der Mark-Van der Meer is 65 jaar getrouwd.

De Vlaardingse kunstenaar Carry van Delft neemt deel aan een expositie in The Opera Gallery in Boedapest.

10 In het gebouw van de dagschool Erasmus aan de Huijgensstraat opent peuterspeelzaal Utopia zijn deuren.

11 Het aanloophuis De Groene Luiken viert het 15-jarig bestaan met o.a. de uitreiking aan burgemeester Bruinsma van de jubileumbundel met gedichten en verhalen.

Vele belangstellenden bezoeken de informatieavond over de A4 in de kerk van de Nazarener aan de Zwanensingel.

12 Aan de vooravond van de uitreiking van de Geuzenpenning vindt in het pand van Vele Vlaardingers Eén Huis een ontmoeting plaats tussen Palestijnse Vlaardingers en de laureaten.

13 In de Grote Kerk wordt de Geuzenpenning uitgereikt aan Jessica Montell van de Israëlische mensenrechtenorganisatie B'Tselem en Wesam Ahmad van de Palestijnse organisatie Al-Haq. Jozias van Aartsen, burgemeester van Den Haag, reikt de penning uit. Aan het einde van de ceremonie spreekt Shawan Jabarin, directeur van Al-Haq, het dankwoord uit via een satellietverbinding. Hij mag van de Israëlische overheid de Westelijke Jordaanoever niet verlaten. Voorafgaand aan de uitreiking vindt een gesprek plaats tussen de laureaten en scholieren.

Geuzenpenning voor Israëlische mensenrechtenorganisatie B'Tselem en Palestijnse organisatie Al-Haq (13 maart).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

De heer F. Paalvast viert zijn 103de verjaardag. Hij is de oudste mannelijke inwoner van Vlaardingen.

Kindertuinen kampen met een tekort aan vrijwilligers. Om dit jaar alle aanvragen te honoreren is het centrum van Natuur en Milieu Educatie op zoek naar begeleiders.

Patiëntendossiers die, wegens ruimtegebrek in het nieuwe Vlietland Ziekenhuis, liggen opgeslagen bij verhuisbedrijf Dijkshoorn, zijn volgens de SP-gemeenteraadsleden Arnout Hoekstra en Alke van Marsbergen slecht beveiligd. Medewerkers van het bedrijf gaven hen zonder meer toegang tot de dossiers.

14 Het Gemengd Rijnmondkoor Vlaardingen geeft in de Grote Kerk haar tweejaarlijkse uitvoering van de Matthäus Passion onder leiding van Toon de Graaf.

In de Stadsbibliotheek is een boekenfeest onder het motto van de landelijke Boekenweek *Tjielp Tjielp - De literaire zoo.* Medewerking verlenen voormalig stadsdichter Teuntje Verheul-Vreugdenhil en de Amazing Stroopwafels.

15 De Heemtuin is weer open voor het publiek. Medewerkers hebben hun best gedaan om het in januari afgebrande insectenhotel te vervangen door een nieuw exemplaar.

18 Wethouder Robberegt plant in het kader van Boomfeestdag de eerste boom achter het nieuwe appartementencomplex Ex Libris aan de Henriëtte Roland Holststraat/Brederostraat.

Aan de vooravond van de presentatie van het stedenbouwkundige bouwplan Buizengat-Oost roept Wout den Breems, voorzitter van de Historische Vereniging Vlaardingen, de gemeenteraad op alles op alles te zetten om de oude brandweerkazerne te behouden.

19 In het kader van het armoedebeleid van de gemeente stelt het college computers beschikbaar voor alle gezinnen met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm.

Echtpaar Scheek-Kalb krijgt de Vlaardingse Stadsspeld (31 maart). (Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Vanuit Het College Vos aan de Korhoenlaan belt wethouder A. Attema leerlingen die zonder geldige reden niet op school zijn. Dit gebeurt vanwege de Dag van de Leerplicht.

De inburgeringtaakstelling heeft de gemeente in 2008 voor 150% gehaald. In 2008 hebben 485 inburgeraars een traject gevolgd.

20 Dijkshoorn Euromovers heeft het pand aan de Trawlerweg streng beveiligd. Reden is het incident waarbij twee SP-leden toegang kregen tot de medische dossiers van het Vlietland Ziekenhuis.

21 Joost Wildschut is op 51-jarige leeftijd overleden. Hij was oud-voorzitter van voetbalvereniging DVO'32 en voormalig presentator van het Radio Magazine van Omroep Vlaardingen.

22 In de nieuwe sporthal Holy is een Spinning Event met ruim vierhonderd deelnemers. In totaal wordt € 105.000,- bijeengefietst voor de Stichting Villa Joep, die zich inzet voor onderzoek naar neuroblastoom bij kinderen (een vorm van aangeboren kanker van het zenuwstelsel).

Het echtpaar Beukelman-Mostert is 70 jaar getrouwd.

23 Bij Schildersbedrijf Kloet aan de Haringbuisweg wordt een voorlichtingsbijeenkomst gehouden over inburgeren. Samen met De Goede Schilders wil het bedrijf medewerkers met een taalachterstand laten inburgeren op de werkvloer.

De zoektocht naar de oer-Vlaardinger krijgt een vervolg. Het duizend jaar oude Vlaardingse DNA wordt gebruikt om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van resistentie tegen infectieziekten.

Het winkelcentrum Holiërhoek wordt opgeknapt. De herinrichting is één van de maatregelen die moeten bijdragen aan het oplossen van overlast en het verbeteren van de sociale veiligheid.

24 De politie krijgt een melding aangaande een zwaar gewonde man in een woning aan de Groen van Prinstererstraat. Bij aankomst blijkt hij te zijn overleden. De broer van het slachtoffer, eveneens aanwezig in de woning, wordt voor nader verhoor overgebracht naar het politiebureau.

25 Wethouder Robberegt neemt in de bewaakte fietsenstalling aan de Van Riebeeckstraat het eerste oplaadpunt voor elektrische fietsen in gebruik.

26 De ChristenUnie/SGP-fractie vindt het om principiële redenen onaanvaardbaar dat het Loggerfestival dit jaar ook op zondag plaatsvindt.

Floris Reinier Quast is op 81-jarige leeftijd overleden. Hij was raadslid en wethouder voor de VVD.

Joop Bouman, oud-voetballer en Lid van Verdienste van SC Victoria '04, is op 62-jarige leeftijd overleden.

27 Petra Moewis, eigenaar van atelier The art of Tiffany, heeft een officiële replica gemaakt van de beroemde lamp Wisteria (blauwe regen) van Louis C. Tiffany. De lamp die rond 1900 in New York werd ontworpen bestaat uit 1945 stukjes glas.

28 In het kader van het internationale Earth Hour wordt het buitenlicht van de Grote Kerk tussen 20.30 uur en 21.30 uur uitgeschakeld. Earth Hour is een initiatief van het Wereld Natuur Fonds en vraagt aandacht voor het klimaatprobleem.

29 In het pand van Vele Vlaardingers Eén Huis houdt de Palestijnse gemeenschap in Vlaardingen op de Dag van het Land een bijeenkomst. De dag staat in het teken van solidariteit met Gaza en de Palestijnen.

31 Voor jarenlange inzet en getoonde maatschappelijke betrokkenheid ontvangt het echtpaar A.P. Scheek-Kalb de Vlaardingse Stadsspeld uit handen van burgemeester Bruinsma. De heer Scheek neemt na 33 jaar afscheid als huisarts.

April

1 De burgemeesters Bruinsma, Karssen (Maassluis) en Rodenburg (Midden-Delfland) slaan de eerste paal voor het nieuwe dierentehuis bij het toekomstige bedrijventerrein Koggehaven aan de Maassluissedijk.

Rutten Schoenen is veertig jaar gevestigd aan de Van Hogendorplaan.

2 De kringloopwinkel Het Goed fungeert sinds kort als inzamelpunt voor gebruikt frituurvet en olie. Het Goed levert de opbrengst aan een vetsmelterij die er biodiesel van maakt.

3 Met het luiden van een oude schoolbel opent burgemeester Bruinsma het jubileumjaar van de OBS De Singel. De basisschool bestaat dit jaar dertig jaar.

Radioprogramma Oud-Vlaardingen voor de 500ste keer uitgezonden (4 april).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

4 Voortaan kunnen alle Vlaardingse jongeren van 18 tot 27 jaar meedoen aan het werkgelegenheidproject Watch Out. Eerder was het project alleen bestemd voor cliënten van de afdeling Sociale Zaken. De jongeren houden o.a. toezicht in Holy Zuid-Oost en de Babberspolder.

Het radioprogramma Oud-Vlaardingen wordt voor de 500ste keer uitgezonden vanuit de Joon aan de Westhavenkade. De presentatie is in handen van Cora Laan en Max Thurmer.

4/5 Voor het Visserij en Vlaardings Museum is tijdens het Museumweekend de haringlogger VL 92 Balder opengesteld voor het publiek.

5 Het echtpaar Poot-de Winter is zeventig jaar getrouwd.

6 Duizenden Nederlanders hebben de afgelopen zes maanden deelgenomen aan de competitie om het Nationale Klimaatstraatfeest. Van de ruim 3.000 klimaatstraten in Nederland is de Begoniastraat de meest energiebesparende straat in Zuid-Holland en de vierde van Nederland.

Met een zwaar bevochten derde plaats in de finale dwingt zwemvereniging ZV Vlaardingen in Amersfoort de promotie af naar de landelijke hoofdklasse. De Vlaardingse ploeg schaart zich met dit resultaat bij de vijftien beste ploegen van Nederland.

7 Shantykoor Vlaardingen presenteert in zorgcentrum Drieën-Huysen zijn nieuwe CD *Water en Wind*. Het koor bestaat vijf jaar.

8 Wethouder Attema opent het nieuwe sportveld aan de Eijkmanstraat. Het was al jaren een wens van jongeren uit de buurt om een goed trapveld te krijgen.

9 Uit de Antonius Mavo in Maassluis wordt dankzij financiële steun van de gemeente Vlaardingen een mozaïek van kunstenaar Leen Droppert gered. Het is de bedoeling dat het kunstwerk in Vlaardingen een nieuwe plek krijgt.

Na 21 jaar voorzitterschap van de Vrienden van het Visserijmuseum, draagt Leen van Bree de voorzittershamer over aan Tom de Koning.

10 Door de verhoging van de waterdruk door Waterbedrijf Evides springen tientallen waterleidingen in de regio. Ook bewoners van de Stadhouderslaan hebben last van wateroverlast.

11 Om de inwoners te bedanken voor hun inspanningen om organisch afval gescheiden in te leveren, kan bij het Afvalbrengstation aan de Kreekweg gratis een zak compost van 25 liter afgehaald worden.

Die Flardingha Ruiters zijn gestopt met paardrijlessen voor kinderen met een beperking. In de praktijk bleek dat de vereniging er niet voldoende voor was toegerust.

15 Bij Boekhandel Pontier in De Loper signeert Erica Terpstra haar boek *Help, ik val af*.

Burgemeester Bruinsma en de politie bedanken vier jongens voor hun hulp bij een straatoverval eerder deze maand. Door hun kordate optreden werden de overvallers meteen opgepakt.

De verscherpte aanpak van vandalisme lijkt vruchten af te werpen. De schade is gedaald van € 600.000,- in 2007 naar € 550.000,- in 2008.

Het college wil dat Vlaardingen een Fairtrade-gemeente wordt. Een werkgroep moet samen met de Wereldwinkel en Platform Ander Vlaardingen ervoor zorgen dat de gemeente aan de criteria voldoet.

16 De gemeente verwacht 2008 af te sluiten met een positief financieel resultaat van circa € 5.000.000 ten opzichte van het begrote resultaat van € 4.300.000. Ten laste van het vermogen hebben daarnaast in 2008 grote investeringen plaatsgevonden door onder meer de verwerving van Zethameta in de Koningin Wilhelminahaven en de voorbereidingen voor het Actieplan Wonen.

De populaire horecagelegenheid De Salon aan de Oosthavenkade bestaat tien jaar.

17 Burgemeester Bruinsma en wethouder Versluijs maken een promotierondje voor het nieuwe stadhuis door de binnenstad. Er wordt gepraat met omwonenden en winkeliers. Voor de bouw moet het pand aan het Westnieuwland worden gesloopt. De heren geven tevens het startsein voor de website van het nieuwe stadhuis: www.vlaardingen.nl/nieuwstadhuis.

18 Managers en directieleden van de HEMA bemannen de Vlaardingse vestiging. Het personeel is een weekeindje naar Parijs, omdat de winkel in februari werd uitgeroepen tot beste vestiging van Nederland.

De Twist, de nieuwe fietsbrug over de Vlaardinger Vaart, is geopend door de wethouders Versluijs, Robberegt en oud-wethouder Van der Velde. Showbrassband Thalita luistert de opening feestelijk op.

Opening van fietsbrug de Twist over de Vlaardinger Vaart (18 april). (Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

18/19 Het weekend staat in het teken van de sluiting van de Oosterkerk aan de Schiedamseweg. Reden voor de sluiting is het verminderde kerkbezoek en de daardoor teruglopende financiën. Het uit 1935 daterende gebouw is de oudste nog in gebruik zijnde gereformeerde kerk in Vlaardingen. De Oosterkerk krijgt een bestemming als diaconaal-missionair centrum.

20/21 769 Vlaardingse leerlingen van groep 8 nemen deel aan het verkeersexamen.

21 Al het gevogelte van de kinderboerderij Holywood wordt preventief ingeënt tegen een vogelinfectie. Beheerder Arij Poot is blij met de inenting. Het pluimvee hoeft daarom niet geruimd te worden.

22 De ansichtkaartenwedstrijd Groeten uit 't Hof en Oranjepark is stopgezet bij gebrek aan belangstelling.

23 De gemeente laat op korte termijn 276 bomen kappen, omdat zij gevaar opleveren voor de omgeving. Het gaat om bomen in de wijk Holy, de Westwijk en Centrum/Ambacht. Om het groen op peil te houden, worden na de kap nieuwe bomen geplant.

24 Hoofdpijn, concentratieproblemen en droge ogen teisteren de leerlingen en het personeel van basisschool Het Spectrum aan de Boslaan. Al in 2006 werden naar aanleiding van een inspectierapport door de GGD adviezen gegeven, maar tot nu toe is daar weinig mee gedaan.

25 Automaterialenbedrijf Stahlie is tot aan de grond toe afgebrand. Omdat er bij de brand asbest vrijkomt, wordt de omgeving afgezet. Bewoners uit nabijgelegen woningen worden geëvacueerd. De brand is veroorzaakt door exploderende spuitbussen met autolak.

27 Bij een speelplaats aan de Insulindesingel is kort voor het weekeinde asbesthoudend materiaal aangetroffen. Na de vondst is de omgeving afgezet en het asbest opgeruimd. Onderzoek moet aantonen of er nog meer asbest in de grond zit.

28 Het Vlaardingse ontwerpbureau Ulstein Sea of Solutions heeft van National Petroleum Construction Company uit Abu Dhabi opdracht gekregen voor het ontwerpen van het nieuwe kraan-pijplegschip DLS-4200.

29 Een koninklijke onderscheiding is er voor W.A. Kwakkelstein. Hij wordt benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau worden benoemd de heren D.J.C. van der Ende, D. Doorduin, H. van Dijkhuizen, J.P. Engel, A. Zonneveld, A.J.G. Selier, P.W.G.M. Bauman, M.Z. Lawalata, H. Roelfs, de dames C. Soeters en S.J. van Teijlingen, het echtpaar S.P. van der Linden en M.E.A. van der Linden-Verkoelen en het echtpaar J.J. Bezemer en H. Bezemer-Olivier. De heer G. Sonneveld en mevrouw F. Sonneveld-Groenendaal ontvangen de onderscheiding uit handen van burgemeester Rodenburg van Midden-Delfland.

30 Vlaardingen is een wandelroute rijker. De route *Verrassend wandelen langs het Vlaardingse haringverleden* leidt deelnemers langs de meest bijzondere plekjes uit het rijke visserijverleden.

Na de aanslag op de leden van het Koninklijk Huis in Apeldoorn worden alle evenementen op Koninginnedag afgelast. De podia langs de haven blijven leeg en ook de Havenloop gaat niet door.

Peter d'Hamecourt spreekt tijdens de dodenherdenking (4 mei).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Mei

1 De wethouders Robberegt en Van der Zwan openen de nieuwe buurtwinkel Bakqal aan de 2e Van Leyden Gaelstraat.

De Openbare Basisschool Jan Ligthart in Vlaardinger-Ambacht viert deze maand het 125-jarig bestaan.

2 De Hoogstraat krijgt tijdelijk een 'etalagebioscoop'. Gedurende vier zaterdagen worden in het Leskipand historische films vertoond. In het pand staan twintig stoelen klaar voor gratis bioscoopbezoek. Het idee is van de Historische Vereniging Vlaardingen en het Programmabureau Vitalisering Binnenstad van de gemeente.

3-6 Gemeenteraadsleden uit de Tsjechische zusterstad Moravská Třebová brengen een bezoek aan Vlaardingen.

4 Peter d'Hamecourt, oud-Vlaardinger en oud-journalist van de NOS en het AD spreekt tijdens de dodenherdenking. Tevens worden er kransen gelegd bij het monument aan het Verploegh Chasséplein.

Het tiende deel in de serie *Van 't Oft naar 't Oofd* is verschenen. In het rijk geïllustreerde boekje van Jan Anderson en Gera van der Weijden wordt het leven van admiraal Gerard Callenburgh beschreven. Hij overleed in 1722 in Vlaardingen.

De Willibrorduskerk in de Westwijk wordt gesloopt. Op het terrein komen ouderenwoningen.

5 In overleg met burgemeester Bruinsma heeft de Stichting Nationale Gedenkdagen besloten de festiviteiten voor Bevrijdingsdag door te laten gaan. Het programma wordt aangevuld met de op Koninginnedag afgelaste lampionoptocht en het vuurwerk. De Bevrijdingswielerronde wordt gewonnen door Sander Lormans uit Heemskerk. De Vlaardinger Ronald Barzilaij eindigt als dertiende.

6 Om in te spelen op de groeiende vraag naar digitaal beeldmateriaal start het Stadsarchief een omvangrijk digitaliseringsproject.

7 In het kader van het project De Witte Motor krijgen elf vrouwen het diploma schoonmaakassistent. Het scholingsproject is voor vrouwen met een bijstandsuitkering.

8 Stichting Trots op Vlaardingen is niet blij met de manier waarop de gemeente het plan voor welkomstborden heeft uitgevoerd. Het oorspronkelijke ontwerp van de stichting was echter niet vandalismebestendig.

9 Winnares van het twintigste Vlaardingse Songfestival wordt de Rotterdamse Hannah de Palme met haar lied *Moeder*. De eerste prijs bij de tieners wordt gewonnen door de 12-jarige Megan Roele uit Bovenkarspel. Zij krijgt ook de publieksprijs. De Persprijs is voor Joëlle Brouwers en de aanmoedigingsprijs van de gemeente gaat naar Nikki Pontier.

De Stadsgehoorzaal trekt veel meer bezoekers dan vóór de renovatie. Voor het seizoen 2008/2009 staat de teller nu op 42.500 bezoekers.

10 Wethouder Robberegt opent het vernieuwde complex van honkbalvereniging Holy aan de Zwaluwenlaan.

11 De Rekenkamercommissie Schiedam-Vlaardingen is genomineerd voor de NVRR Goudvink 2008, de prijs voor het beste rekenkameronderzoek uit 2008.

Kinderen van basisschool De Wereldwijzer chatten met elkaar over de vraag of Vlaardingen een kindvriendelijke stad is. De uitkomsten worden gebruikt bij het opstellen van de Jeugdnota en bij het Centrum voor Jeugd en Gezin.

12 Het schoolplein van de Jan Ligthartschool heet voortaan het Meester Hemmo Hemmesplein. Het plein is vernoemd naar de vorig jaar overleden directeur.

13 Om kennis te maken met de regio brengt de Rotterdamse burgemeester A. Aboutaleb een bezoek aan Vlaardingen.

14 Klaas van Vliet is op 78-jarige leeftijd overleden. Hij was erevoorzitter van CJV Vlaardingen en meer dan 44 jaar betrokken bij de Stichting Nationale Gedenkdagen Vlaardingen.

Klaas van Vliet overleden (14 mei).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Leerlingen basisschool De Hoeksteen geven aanzet voor nieuw Suske en Wiske album en winnen hoofdprijs (16 mei).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

15 Wethouder Van der Zwan onthult aan de Westhavenkade zeildoeken met daarop de geschiedenis van twaalf monumentale schepen die in de Oude Haven liggen afgemeerd.

Bij zijn afscheid als voorzitter van de Stichting Herman Frantzenhuis III ontvangt Mar Valster (89) uit handen van burgemeester Bruinsma de Vlaardingse Stadsspeld.

16 Om een beeld te krijgen van het Vlaardingse uitgaansleven bezoeken gemeenteraadsleden en ambtenaren 's avonds horecagelegenheden.

Francis de Bruin, Nikki Koops en Chanté Lammerts van Bueren, leerlingen van basisschool De Hoeksteen, hebben de aanzet gegeven voor het nieuwe Suske en Wiske album *De jokkende joker*. Zij winnen de hoofdprijs in een competitie waaraan driehonderd Nederlandse scholen deelnamen. Zij krijgen bezoek van schrijver Peter van Gucht en tekenaar Luc Morjaeu. Tevens ontvangen ze een stapel stripalbums.

19 In de Polderpoort houden AM Wonen en LSI project investment nv een inloopbijeenkomst over de ontwikkeling van Park Hoog Lede, de nieuwe woonwijk met circa 230 woningen op de locatie van het voormalige Holy Ziekenhuis.

De geruchtmakende Bolderkaraffaire krijgt na twintig jaar een vervolg. De 25-jarige Elisa Watts eist een schadevergoeding van de Nederlandse staat en het medisch kinderdagverblijf De Bolderkar.

20 Wil Zijdeveld, oprichtster van de Wereldwinkel, krijgt de Vlaardingse Stadsspeld.

De gemeente heeft de brugmuur van het oude Holy Ziekenhuis verplaatst naar een nieuwe plek op het terrein, waar de muur behouden kan blijven. De leuning bevat veel bijzondere muurplanten, zoals de steenbreekvaren en de tongvaren.

Leerlingen van de basisscholen Het Mozaïek en Het Palet houden in samenwerking met de politie een snelheidscontrole aan de Kethelweg. Hardrijders worden aan de kant gezet en toegesproken door de leerlingen.

21 Mevrouw Trijntje Korpershoek-Mostert viert haar 100ste verjaardag.

22 In café Cuba Libre aan de Hoogstraat wordt een hennepkwekerij ontdekt. De eigenaresse wordt aangehouden en het café gesloten.

23 Aan het Kruidenpad openen de voetballers Soufiane Touzani en Wouter Gudde (RKC) het langverwachte trapveld.

Mevrouw Diederika Johanna van Zelm viert haar 100ste verjaardag.

25 D66 Politiek Café in café d'Oude Stoep. Rita Verdonk van Trots op Nederland (TON) debatteert met socioloog en publicist Dick Pels over populisme in de politiek.

26 De politie gaat de komende tijd meer aandacht besteden aan woninginbraken. Het aantal neemt volgens het korps toe, terwijl van andere misdrijven minder aangifte wordt gedaan.

27 In het Marnixplantsoen vindt er een activiteitenmiddag plaats onder het motto BOS4kamp. Kinderen maken kennis met verschillende sportverenigingen. BOS staat voor Buurt Onderwijs Sport.

Mevrouw Adriana Ruisaard viert haar 102de verjaardag.

28 Het duo Foggy Dew, bestaande uit Ed Boender en Jos Werkman, presenteert in café De Waal zijn eerste CD met Ierse folkmuziek.

28-30 In de Stadsgehoorzaal wordt de musical *Primeur* opgevoerd door het Vlaardings Musical Gezelschap. De musical gaat over de redactie van een regionale krant.

29 De dichtbundel *Groeten uit hotel Bleibtreu* van de voormalig stadsdichter Kees Alderliesten wordt in café Loenz gepresenteerd.

Aan de Domburghoeve wordt het kunstwerk *Naar de Visbank* van Jerome Symons onthuld. Het kunstwerk is een uitvergrote reproductie van de haring op het torentje van de Visbank en dient als de symbolische verbinding tussen de Holywijk en het centrum.

30 Het Vlaardingen Festival aan de Krabbeplas trekt rond de 4.000 bezoekers. Grote publiekstrekker is de Volendamse zanger Jan Smit.

Een lek in de waterleiding zorgt voor een enorme waterfontein aan de Goudsesingel. Hoewel het euvel snel verholpen is, zijn veel tuinen verwoest.

31 De Eyup Sultaan Moskee aan de Oosthavenkade houdt een open dag. Het bestuur van de moskee wil het gebouw laten zien aan de inwoners van Vlaardingen.

Juni

2 De Stichting Nationale Gedenkdagen afdeling Vlaardingen heeft een nieuwe voorzitter. D.C.Th. van den Bergh, directeur van Fortis Vlaardingen, neemt de voorzittershamer over van Jan Madern.

3 GroenLinks-raadslid Jack Tsang springt in de bres voor mensen die de gehandicaptenparkeerkaart aanvragen. De gemeente heeft het tarief verhoogd van € 100,- naar € 122,-

Het Geuzencollege in de Westwijk is een voorlichtingscampagne gestart over 'loverboys'.

Er wordt een nieuw Europees Parlement gekozen. De opkomst is 33,1%. In 2004 was de opkomst 35,1%. Grote winnaar is de Partij voor de Vrijheid van Geert Wilders met 24,8%.

5 Vier markante gebouwen worden verlicht door de kunstenaresse Dike Hof. Het buitenkunstwerk *De vier elementen* (water, vuur, hemel en aarde) verschijnt in neonletters op de watertoren, de slangentoren van de voormalige brandweerkazerne, de toren van de Joannes de Dooperkerk en het koetshuis van begraafplaats Emaus.

6 IJssalon Winzo aan het Van Schravendijkplein bestaat negentig jaar.

7 Voetbalvereniging Deltasport organiseert het tweede Van der Knaap Horeca Toernooi. Medewerkers van Eetcafé De Notaris winnen het toernooi.

8 In de Kerk van de Nazarener houdt GroenLinks een informatieavond over de geplande aanleg van de A4 onder het motto *De verkeerde weg*.

In de Stadsgehoorzaal wordt het congres Klimaatbewust Ondernemen gehouden onder leiding van weervrouw en klimaatdeskundige Helga van Leur. De eerste Klimaatprijs van Vlaardingen gaat naar BCC Vlaardingen.

Het Servicepunt Vrijwilligers is van start gegaan. Het servicepunt verzorgt digitale informatie, advies en ondersteuning aan vrijwilligers. Andersom kunnen vrijwilligersorganisaties via de vacaturebank vrijwilligers vinden.

11 Het defilé op de vierde avond van de 63e avondvierdaagse wordt traditiegetrouw afgenomen door burgemeester Bruinsma.

10 Aan de museumkade is de feestelijk aankomst van de nieuwe haring aan boord van de VL 92 Balder.

Mevrouw Borsboom-van den Berg viert haar 100ste verjaardag.

D.C. Th. van den Bergh voorzitter Stichting Nationale Gedenkdagen (2 juni).
(Foto: Klaas Burger)

Dike Hof verlicht vier markante gebouwen (5 juni).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

IJssalon Winzo bestaat negentig jaar (6 juni).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

De bouw van het geluidsscherm tussen de Westwijk en rijksweg A20 is klaar.

12-18 In het kader van de actie Mooi Werk fietsen Westwijkers onder leiding van kunstenaar Leen Droppert en kunsthistorica Ineke Hagen langs de beelden in de Westwijk. Droppert maakte in de jaren '60 een groot aantal beelden en mozaïeken voor de wijk.

12-14 Theatergroep Facetten viert het 10-jarig bestaan in de Stadsgehoorzaal.

13 Vlaardingers kunnen tijdens Open Gemeentedag op informele wijze kennis maken met politici en ambtenaren. Er komen driehonderd bezoekers op af.

Het Burgerjaarverslag 2008 wordt gepresenteerd. 25% van de 8.875 brieven aan de gemeente is te laat beantwoord. Er wordt gestreefd naar een tijdig afhandelingpercentage van 90%. Bij de ombudsman kwamen veertig klachten binnen, waarvan negen ongegrond.

De dirigent en componist Dick Borst is op 79-jarige leeftijd overleden. Hij kreeg o.a. bekendheid door zijn musicals, zoals *Kantje Boord*.

17 De door de VL 92 Balder aangevoerde koninginneharing wordt in het Visserij en Vlaardings Museum geveild door burgemeester Bruinsma. De opbrengst van € 3.500,- komt ten goede aan de Sjaak Foundation en het onderhoud van de Balder. De vis wordt aangeboden aan de bewoners van het Zonnehuis.

Omdat de voetbalvereniging RKWIK opgegaan is in de fusievereniging CWO, heeft RKWIK het 75-jarig jubileum gemist. Leden van de Club van Honderd hebben historicus Frans Assenberg daarom gevraagd om een boek te schrijven over de geschiedenis van de club.

14 In de Broekpolder is de 8e editie van de Survivalrun. Jeroen van der Mark en Remco Striekwolt winnen in een tijd van 1 uur 34 minuten en 48 seconden. Een bekende deelnemer is Olympisch kampioen Mark Huizinga.

15 Bij de Free Golfclub is een IKV haringparty. De 4e Gouden Haring wordt toegekend aan Yvonne Batenburg voor haar maatschappelijke betrokkenheid.

16 Leerlingen van Het College Vos houden een sponsorloop voor de stichting Mitrata. De stichting zet zich in voor het verbeteren van de leefsituatie van kansarme kinderen in Nepal.

Sinds de komst van de voedselbank is het aantal mensen dat in aanmerking komt voor een voedselpakket gestegen van 75 in 2006 naar 111 in 2009.

In de strijd tegen het toenemende aantal woninginbraken maakt de politie de bewoners attent op het gevaar van niet afgesloten deuren. Er worden schoenafdrukken achtergelaten met de tekst *Deze schoenafdruk had van een insluiper kunnen zijn.*

18 De gemeente is vol lof voor het stedenbouwkundige plan voor Buizengat-Oost en belooft zich in te spannen voor het behoud van de oude brandweerkazerne en de watertoren.

19-21 Het zevende Vlaardings Loggerfestival wordt geopend met een vlootschouw, een optreden van zanger Lee Towers en vuurwerk. De locatie van het evenement is dit jaar uitgebreid naar de Maasboulevard. Bij Norfolkline doopt Fabienne Bruinsma het nieuwste schip Maas Viking.

Gymnastiekvereniging Leonidas bestaat 125 jaar. De vereniging is op 8 maart 1884 opgericht als gymnastiek- en schermvereniging en fuseerde in 1910 met de op 1 november 1906 opgerichte vereniging Dovido (Door Ons Veertienen Is Deze Opgericht).

Het Gewestelijk Seniorenorkest viert het 25-jarig bestaan met een concert in de Stadsgehoorzaal.

20/21 Tennisvereniging Holy viert het 35-jarig bestaan.

22 De kwaliteit van de bomen in het Oranjepark is goed. Dat blijkt uit een onderzoek van Bomenwacht Nederland in opdracht van de gemeente.

22-27 Internationale Orgelweek met o.a. de tentoonstelling *Orgels van stad tot stad.*

24 Om uitbuiting en overlast van arbeidsmigranten te voorkomen krijgen deze in Vlaardingen gestoffeerde en gemeubileerde sloopwoningen toegewezen. Ook krijgen zij taal- en inburgeringlessen.

Ab de Jong wordt door schermvereniging Trefpunt bij zijn afscheid benoemd tot eremaître.

25 De € 655.000.000 die beschikbaar is voor de aanleg van de A4 door Midden-Delfland, is niet toereikend. Volgens minister Eurlings valt de rijksweg nog € 29.000.000 duurder uit. De tegenvaller wordt veroorzaakt door strengere veiligheidseisen voor de tunnel bij het Kethelplein.

26/27 Wijkcentrum De Telder in de Westwijk viert het 40-jarig bestaan met tal van activiteiten, zoals een gezamenlijke barbecue voor alle Westwijkers op het plein van de Prins Willem Alexanderschool.

27 De Stadsbibliotheek organiseert een workshop graffiti op het Veerplein. De jeugd krijgt de gelegenheid de fijne kneepjes van de spuittechniek te leren van ervaren spuiters. De vijf grootste talenten mogen in de bibliotheek hun werk op een muur vereeuwigen.

Vooruitlopend op de eerste Vlaardingse Beiaardweken bespelen stadsbeiaardier Bas de Vroome en Rien Donkersloot op de Markt de Reizende Beiaard uit Praag. De beiaard bestaat uit 59 klokken met een totaalgewicht van 10.957 kilo.

Jan Anderson, lid van Rotary Club Vlaardingen, krijgt voor zijn bijzondere inzet voor het project *Polio de wereld uit*, het Paul Harris Fellowship van Rotary International.

De goede oude Pandemoniumtijd herleeft tijdens de reünie Pandemonium Flashback in de Kathedraal. Het voormalige poppodium sloot in 1998 zijn deuren.

30 De gemeente heeft vijf architectenbureaus geselecteerd voor het ontwerp van het nieuwe stadhuis.

De Vlaardingse Beiaardweken gaan van start. De musicus Ben van der Linden organiseert deze weken. Op vijf achtereenvolgende dinsdagavonden is er een uitvoering op het pas gerestaureerde carillon.

Juli

1 Molenaar Peter van der Windt van molen Aeolus is vanwege zijn 25-jarig jubileum onderscheiden met de Zilveren Haring.

2 Met een spetterend feest wordt in het Hollandiagebouw het kunstproject *Made in China* van Zhanhong Liao afgesloten.

3 De provincie heeft een zwemverbod afgekondigd voor de Krabbeplas omdat er teveel blauwwier in het water zit. Zwemmen in blauwwier kan hoofdpijn, maagkrampen en misselijkheid veroorzaken.

4 Tijdens de eerste Vlaardingse Veteranendag halen ruim 300 veteranen in de Stadsgehoorzaal herinneringen op.

7 Aan de Koggehaven legt Atie Ranshuijsen met haar kleinkinderen de eerste steen voor het nieuwe dierentehuis NWN. Haar man John Ranshuijsen heeft zich altijd ingezet voor de nieuwbouw. Hij overleed in 2004. Het dierenasiel, nu nog gevestigd in het Oranjepark, moet wijken voor de nieuwbouw van Buizengat-Oost.

8 Bij het Groen van Prinstererlyceum is 91% van de havo-leerlingen, 92 % van de vwo-leerlingen en 95% van de mavo-leerlingen geslaagd.

In het Visserij en Vlaardings Museum is de tentoonstelling *Kibbeling en Kaviaar* te zien. Een familietentoonstelling, waarin alles draait om eten.

9 Binnenkort opent de eerste Vlaardingse WijkWijzer aan de Van Hogendorplaan zijn deuren. Wijkbewoners kunnen er terecht met vragen op het gebied van wonen, vrijwilligerswerk, welzijn, zorg, inkomensondersteuning en leefbaarheid.

De Vlaardingse fotograaf Hans Molenkamp heeft in opdracht van het Stadsarchief op 17 meter hoogte een 360° opname gemaakt van de Potgieterstraat en omgeving. Het spectaculaire resultaat is te zien op de homepage van het Stadsarchief.

10 Ger van Veen is geselecteerd voor deelname aan Hollandse Nieuwe, het interculturele en interdisciplinaire festival voor nieuwe toneelschrijvers en theatermakers, in de Westergasfabriek in Amsterdam.

Molenaar Peter van der Windt onderscheiden (1 juli).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Veteranendag (4 juli).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

11 Het gerechtshof in Den Haag heeft in hoger beroep bepaald dat de belastingdienst de Gemeente Vlaardingen ten onrechte een naheffingsaanslag wilde opleggen na de aanleg van een aantal kunstgrasvelden in de periode 2001-2005.

12 Tennisser Boy Vergeer wordt winnaar van het 29ste Holy Open.

14 In het kader van 'ZomerBOS' (Buurt, Onderwijs, Sport) kunnen kinderen deze week in het Marnixplantsoen terecht voor sport, spel, speurtochten en koken.

Aad van der Hoeven, onder meer dirigent van de Vlaardingse COV Gloria Toonkunst, viert het 50-jarig jubileum als musicus met een orgelconcert in de Grote Kerk van Schiedam.

15 Vlaardingse horecaondernemers werken samen in de strijd tegen overlastgevers. Iemand die zich misdraagt krijgt een toegangsverbod tot alle aangesloten horecagelegenheden in het centrum.

In het eerste halfjaar van 2009 heeft de meldkamer van de DCMR 10.021 meldingen over stank, stof en lawaai ontvangen. In de eerste helft van 2008 was het aantal meldingen 10.575.

16 De gemeente gaat eenmalig gif inzetten in de strijd tegen het onkruid op voetbalvelden. In Vlaardingen wordt al ruim 25 jaar zonder chemische bestrijdingsmiddelen gewerkt.

De Stadspeiling 2008 wijst uit dat 42% van alle ondervraagden trots is op de stad. 39% is een beetje trots. In 2005 was 33,6% van de ondervraagden trots. Vlaardingers vinden hun stad historisch, groen, aantrekkelijk, sociaal en behoudend.

17 In de maanden juli en augustus kunnen leden van de stadsbibliotheek genieten van 'het zomerlezen'. Dit houdt in dat de uitleentermijn voor boeken, luisterboeken en tijdschriften gratis verlengd wordt. Daarnaast zijn er afgeschreven boeken te koop.

De zeehavenpolitie heeft ter hoogte van de Koningin Wilhelminahaven een dronken kapitein aangehouden. De man heeft vier keer meer alcohol in zijn bloed dan toegestaan. Hij krijgt een boete van € 850,- en zijn ontslag.

19 In de Lucaskerk viert pater Piet van der Linden zijn gouden priesterjubileum. Na zijn priesterwijding vertrok hij naar Zambia. In 1995 moest hij om gezondheidsredenen noodgedwongen terugkeren naar Nederland.

21 De Shipmate Classical Yacht Regatta, het Nederlandse evenement voor klassieke scherpe jachten, doet Vlaardingen aan. Het Concours d'Elegance wordt afgenomen door wethouder Van der Zwan.

21-24 Zorgcombinatie Nieuwe Maas organiseert een rolstoelvierdaagse. Rond tachtig rolstoelgebruikers leggen samen met begeleiders elke dag een traject af van één tot anderhalf uur door verschillende wijken. De laatste avond is wethouder Van der Zwan aanwezig op de 'Via Gladiola' bij het Zonnehuis.

22 Zorgcentrum De Meerpaal heeft drie sterren gekregen in het kader van Gastvrijheidzorg met sterren en wordt vermeld in de Sterrengids Gastvrijheidzorg 2009, de Michelingids voor zorginstellingen.

36 beeldende kunstenaars gaan de omheining van het Zomerterras verfraaien. In plaats van de saaie hekwerken komen er dertig schilderijen en zes foto's op doeken van 336 x 175 cm.

23 Het college van burgemeester en wethouders protesteert bij de minister van Verkeer en Waterstaat tegen een voorgenomen uitbreiding van vluchten op Rotterdam Airport.

24 De gemeente vordert ruim € 33.000,- terug van een 59-jarige Vlaardinger. De man werkte in 2005 en 2006 als zelfstandig ondernemer buiten Vlaardingen, maar ontving wel een bijstandsuitkering.

27 Aan de Westhavenplaats worden verzinkbare palen geplaatst om het verkeer op een eenvoudige manier weg te houden van het uitgaanspubliek.

Voetbalvereniging CION mag van de gemeente voorlopig nog twee jaar de velden aan de Marathonweg gebruiken. Daarna moet de vereniging verhuizen naar DVO'32 aan de overkant van de weg.

29 De gemeente wil een deel van Vlaardingen aanwijzen als Beschermd Stadsgezicht. Het gaat om delen van de Oostwijk, het Centrum, de Vettenoordsepolder en de Rivierzone.

31 Opening van het tiende Zomerterras. ROOD, de jongerenafdeling van de Socialistische Partij, overhandigt 1.088 handtekeningen voor het behoud van het festival op de huidige locatie aan wethouder Robberegt en Hans van Langerak, voorzitter van het Zomerterras.

Augustus

2 Het VLTC Open met ruim tweehonderd deelnemers wordt gewonnen door het damesdubbel Gaby van Houten en Patricia Tamboer. Bij het mannendubbel winnen Maurice Hesselmans en Bjorn Stratman.

3 De Stadsklok van Almere, gegoten door het Vlaardingse bedrijf C. Tomaello, wordt vervoerd naar Almere. Het ontwerp van kunstenaar Emeke Buitelaar is bestemd voor een romantische ontmoetingsplaats in het centrum van de stad.

Paul Zandstra en Ria Jansen geven elkaar het jawoord (7 augustus). (Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

4 Bewoners rond de Platanendreef zitten al enkele dagen zonder tv, telefoon, radio en internet. Provider UPC ontkent een storing.

5 Vlaardingen telt sinds het begin van dit jaar 70.443 inwoners. Hiervan zijn 36.146 vrouwen en 34.297 mannen. Het merendeel heeft de Nederlandse nationaliteit. Daarnaast zijn er 4.534 Turken, 1.544 Marokkanen, 1.345 Antillianen, 1.357 Surinamers, 1.039 Duitsers, 338 Indonesiërs, 440 Joegoslaven, 400 Irakezen, 316 Afghanen, 292 Jordaniërs, 287 Britten, 280 Polen, 240 Belgen, 233 Chinezen, 229 Somaliërs, 226 Spanjaarden, 166 Kaapverdiërs 157 Iraniërs, 154 Russen en 142 Italianen.

6 Het bedrijf Vopak is van plan binnenschippers te weren die herhaaldelijk niet opletten en eetbare oliën morsen bij het inladen.

7 In de trouwzaal van het stadhuis wordt het huwelijk voltrokken van de winnaars van de wedstrijd *123456789.. Ja, ik wil.* VSL Dutch Metrology Institute zorgt voor een liveverbinding met de atoomklok in Delft, zodat het huwelijk van Paul Zandstra en Ria Jansen precies om 12.34.56 uur voltrokken wordt.

Op 76-jarige leeftijd is Gerard van den Berg overleden. De oud-Vlaardinger is vooral bekend geworden met de NCRV-quiz *Zo Vader, Zo Zoon.*

11 Afvalverwerkingsbedrijf Twence uit Hengelo gaat per 1 januari 2010 het Vlaardingse huishoudelijk afval verwerken. Het bedrijf heeft een 60-jarig contract afgesloten met afvalinzamelingsbedrijf Irado uit Schiedam. Het levert een forse kostenvermindering op.

12 Woningcorporatie Waterweg Wonen maakt kans op een Parel van Integratie. De corporatie is genomineerd voor de prijs met het project Thuis in de Westwijk. Nieuwkomers in de Westwijk worden geholpen bij hun integratie. Medewerkers van Waterweg Wonen gaan met de nieuwkomers o.a. langs bij de buren om kennis te maken.

13 De proef met het inzamelen van plastic afval is geslaagd. Begin 2008 werd er per maand 3,9 ton kunststof opgehaald, in april 2009 was dit 8,5 ton en in juli 2009 12,1 ton. De gemeente heeft besloten het aantal inzamelpunten uit te breiden van veertig naar vijftig.

Vier bewoners van de Dirk de Derdelaan winnen elk € 12.500,- met de Postcode Straatprijs. Eén van de vier gezinnen wint bovendien een BMW.

15 In de Chopinstraat fleuren bewoners hun straat op met 22 gevulde bloembakken. Het is een feestelijke dag met muziek, een poffertjeskraam en een springkussen.

14 De gemeente is tevreden met de extra subsidiegelden voor de woningbouw. Alle Vlaardingse aanvragen zijn gehonoreerd. De gemeente mag 198 woningen bouwen. De € 1.485.000 gaat naar de projecten Werfhoven, Oosterstraat 86 en Spiegelhof.

Tot verbazing van het bestuur van de Historische Vereniging Vlaardingen is een sloopaanvraag ingediend voor het pand van de Gerfa Gereedschappenfabriek aan de Schiedamsedijk. Het pand uit de wederopbouwperiode, ontworpen door de architect Huig Maaskant, is uniek in zijn soort. De architect heeft ook het Groothandelsgebouw en de Euromast in Rotterdam ontworpen.

15 Op het Zomerterras is het schilderij Octomusic van kunstenaar Willem den Broeder gestolen. Het doek maakte deel uit van de serie kunstwerken van 35 kunstenaars. De kunstenaar heeft aangifte gedaan.

In de Frank van Borselenstraat mishandelt een vrouw een bewoonster met een honkbalknuppel. Het slachtoffer loopt verwondingen op aan heup en armen. De 39-jarige gewelddadige vrouw wordt gearresteerd.

17 De staatssecretarissen Sharon Dijksma (OCW) en Jet Bussemaker (VWS) brengen een bezoek aan de Sport Buitenschoolse Opvang (BSO) van de Stichting Kinderdagopvang en verder aan V.V. Zwaluwen, Polderpoort en een buitenlocatie van de scoutinggroep Prinses Irene.

18 De Stichting Survival Run zet alles op alles om het sportevenement volgend jaar weer te kunnen houden. Een groot deel van de benodigde attributen is eind vorige maand bij een brand in de opslagcontainers bij sportcentrum Polderpoort verloren gegaan.

20 De geplande Sport en Speldag van de Stichting Kinderopvang Vlaardingen is vanwege een weeralarm afgelast. Er worden zware stormen verwacht.

21 Bij een controle van de politie en de rijksbelastingdienst zijn zes auto's in beslag genomen vanwege openstaande boetes. In totaal werd voor ruim € 1.600,- aan onbetaalde bekeuringen geïnd. Er werden 34 bekeuringen uitgedeeld. Eén bestuurder werd aangehouden.

22 Voor kinderen met en zonder handicap is er een Dag zonder Drempels. Op het terrein van het Zomerterras kunnen de kinderen terecht voor allerlei spelletjes. Zowel de attracties als het sanitair zijn geschikt gemaakt voor rolstoelgebruikers.

Tijdens de afsluiting van het Zomerterras ontvangt organisator Frank Tomeï de Vlaardingse Haringspeld uit handen van wethouder Robberegt.

24 Door een defect aan een spoorbrug rijden tussen station Vlaardingen-Centrum en Schiedam-Centrum enige tijd geen treinen.

25 De Historische Vereniging Vlaardingen geeft een vervolg aan de succesvolle etalagebioscoop in het voormalige Vingerhoedpand aan de Hoogstraat. Op de laatste zaterdag van deze en komende maand worden weer films over oud-Vlaardingen vertoond.

Het aantal aangiften bij de politie is in 2008 voor het eerst sinds jaren gestegen.

26 ROOD, de jongerenorganisatie van de SP, is zeer ontstemd over de plaatsing van een mosquito bij de doorgang tussen de Sacharovplaats en het Westnieuwland. Het apparaat, dat een irritant zoemgeluid voortbrengt, moet hangjongeren verjagen. ROOD vindt dat het apparaat in strijd is met fundamentele mensenrechten, omdat alleen personen onder de 25 jaar de pieptoon kunnen horen.

Ouders van leerlingen die gebruik maken van het leerlingenvervoer geven het vervoer gemiddeld een 7.8 en de chauffeur een 8.3.

De Stichting Nationale Gedenkdagen Vlaardingen neemt na bijna twintig jaar afscheid van voorzitter Jan Madern. Hij ontvangt de erepenning van de Bond van Oranjeverenigingen.

27 De politierechter veroordeelt een 20-jarige Vlaardinger tot het betalen van een schadeclaim van 7.000 euro en 120 uur werkstraf. Op 4 januari stak hij samen met een vriend het insectenhotel in brand en vernielde het toegangshek tot de Heemtuin.

28 Gerrit Jan van Zoelen, voorzitter van de Raad van Bestuur van het Vlietland Ziekenhuis, ageert tegen de stelling van minister Ab Klink van VWS dat het ziekenhuis op een faillissement afstevent. Volgens Van Zoelen is het 'huishoudboekje' over een half jaar weer op orde. Het ziekenhuis heeft wel te veel personeel door de samenvoeging van de Schiedamse en Vlaardingse ziekenhuizen. Gedwongen ontslagen worden niet uitgesloten.

In het kader van de maandelijkse college-ontmoetingen met burgers brengen burgemeester Bruinsma en de wethouders Robberegt en Van der Zwan, samen met vrijwilligers van Seniorenwelzijn, warme maaltijden rond. Met deze actie vraagt het college aandacht voor het gebrek aan maaltijdbezorgers.

29 Rond de Westhavenplaats vindt Haringpop plaats met onder meer een optreden van de populaire zanger Wolter Kroes.

In de strijd tegen fietsendiefstal zet de politie vijf lokfietsen in. Al enkele weken zijn fietsendieven actief die gebruik maken van een gekopieerde moedersleutel van de meest gangbare sloten. De politie wil dat mensen aangifte doen. Dat vergroot de kans om gestolen fietsen terug te vinden.

30 Vlaardingen heeft weer een nationale sportheld. Chantal Achterberg won het afgelopen weekend tijdens het WK-roeien in het Poolse Paznan een gouden en bronzen medaille.

31 De Vlaardingse wielrenner Gideon Elve heeft een gouden en bronzen medaille gewonnen op de World Transplant Games in Australië.

Gideon Elve wint gouden en bronzen medaille tijdens World Transplant Games (31 augustus).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

September

1 Het Alzheimer Café in het Zonnehuis bestaat vijf jaar. Mensen met dementie, partners, familieleden, hulpverleners en andere belangstellenden komen maandelijks bij elkaar. Na een inleiding door een deskundige kunnen bezoekers ideeën, informatie en ervaringen uitwisselen.

Vlaardingse bedrijven kunnen gebruik maken van de Personeelspool. Bij de digitale pool voor tijdelijk werk kunnen de bedrijven personeel aanbieden en zoeken.

2 Minister Van der Laan van Wonen, Wijken en Integratie brengt een werkbezoek bij Vele Vlaardingers Eén Huis aan de Floris de Vijfdelaan en aan Steunpunt Integratie-Vluchtelingenwerk. Hij complimenteert de gemeente met de zeer succesvolle inburgeringstrajecten.

SP-fractievoorzitter Arnout Hoekstra is gekozen tot lijsttrekker voor de komende gemeenteraadsverkiezingen.

3 Om de kans op verspreiding van de Mexicaanse griep onder ambtenaren en bezoekers van het stadhuis te verkleinen, worden alle openbare ruimtes de komende maanden onderworpen aan een extra schoonmaakbeurt. Dit najaar wordt een griepgolf verwacht.

4 Het kabinet heeft besloten dat het ontbrekende stuk snelweg A4 tussen Delft en Schiedam/Vlaardingen eind 2015 moet zijn aangelegd. De gemeenten in de regio reageren verdeeld.

5 De nieuwe aangepaste tuin voor de gehandicapte bewoners van Ipse De Bruggen aan de Van Bleiswijkstraat is officieel geopend. Mede dankzij het Fonds Schiedam Vlaardingen e.o. kregen ze een gloednieuwe aangepaste tuin met jacuzzi.

Schrijfkring Rotonde organiseert een Poëzie-instuif met Open Podium in het muziekinformatie- en documentatiecentrum Ton Stolk.

Tijdens het evenement *Nazomeren* wordt de nieuwe winkelgids Verrassend Veelzijdig Vlaardingen gepresenteerd. De gids, met daarin gegevens van ruim 500 winkels, is uitgebracht door VVV Vlaardingen.

6 Er is een open dag met veel activiteiten in wijkcentra 't Nieuwelant en Holy.

De tweede editie vindt plaats van de Akoestische Bluesroute; deze is georganiseerd door het Blueskantoor van Auke Bergsma.

In de Stadsgehoorzaal presenteren Architecten Van Mourik bv., Architectenbureau Cepezed en Kraaijvanger Urbis hun ontwerpen voor het nieuwe stadskantoor. Twee weken lang kunnen inwoners hun voorkeur aangeven op een stembiljet. De voorkeur van de burgers wordt meegenomen in de eindbeoordeling.

7 De door de politie gehouden testvlucht met de afstandbediende Canna-chopper is succesvol. De Canna-chopper is uitgerust met een gewone camera, een warmtecamera en een reukdetector, de zogenaamde 'cannasniffer'. Aan de James Wattweg wordt een wietplantage gevonden met 766 planten. Aan de Vierde Industriestraat wordt een lege plantage ontdekt. De politie arresteert twee mannen.

Testvlucht Canna-chopper (7 september).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

8 De vervanging van de verkeerslichten aan het einde van de Holysingel/Burgemeester Heusdenslaan leidt dagelijks tot lange files. De werkzaamheden zullen naar verwachting drie weken in beslag nemen.

9 Presentatie nieuwbouwplannen Dr. H. Bavinckschool. Het nieuwe pand komt op dezelfde plaats als de oude school en moet eind 2011 klaar zijn.

Vlaardingen investeert € 8.000.000 om de lokale gevolgen van de economische recessie te beperken. De stad verwacht dat deze maatregelen, gericht op het doen van investeringen, het versnellen van projecten en het versoepelen van procedures, een positief economisch effect hebben.

Wethouder Attema opent op het Geuzencollege een MBO-punt om schooluitval tegen te gaan. Bij het punt vinden leerlingen van het VMBO informatie over vervolgopleidingen.

Vera Kalf-Müller is gekozen tot lijsttrekker van de VVD voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2010.

10 Watersportverenigingen willen effectievere maatregelen voor de handhaving van het zwemverbod bij de bruggen over de Vlaardinger Vaart. Springlustige tieners zijn een gevaar voor de watersport.

11 Aan de Olmendreef ontmantelt de politie een hennepkwekerij. Omdat de hennepkweker het omhulsel van de hoofdkabel had verwijderd, was de stroom bij tientallen omliggende woningen niet meer geaard en dat is levensgevaarlijk.

12 De scoutinggroep Prins Maurits viert het 75-jarig bestaan met een feest onder het motto *Prins Maurits van toen naar nu*.

Vogelvereniging Icarus organiseert een vogelbeurs in de kantine van voetbalcub DVO.

Mevrouw J. van der Velde-Vos en F. van der Krans zijn onderscheiden met de Vlaardingse Stadsspeld voor hun jarenlange inzet voor korfbalvereniging Spirit.

Onder het motto *Vlaerdingen Op de Kaart* kunnen inwoners tijdens Open Monumentendag o.a. een historische route lopen, de toren beklimmen en een tentoonstelling van oude kaarten bekijken in de Burgerzaal. Op deze dag wordt de molen Aeolus eigendom van de Stichting Exploitatie Molen Aeolus.

12-19 De gemeente roept haar inwoners tijdens de *Week van de Vooruitgang* op om bewust gebruik te maken van de auto.

12/13 Paardensportvereniging Die Flardingha Ruiters viert het 60-jarig bestaan.

Waterscoutinggroep De Geuzen valt tijdens de 40ste roei-, zeil- en wrikwedstrijden in de prijzen. Met de boten van de Wilde Vaart (15-18 jaar) en de Verkenners (11-15 jaar) behalen zij de eerste plaats. De Loodsen (18 jaar en ouder) zeilen zich naar de derde plaats.

15 Uit het verlaten gebouw van het voormalige Holy Ziekenhuis wordt veel koper gestolen. Ondanks hekken weten dieven voortdurend koperen leidingen en platen van het dak te slopen. In het leegstaande pand woedde gisteren korte tijd brand in de oude linnenkamer. Er is vermoedelijk sprake van brandstichting.

16 Vlaardingers zijn tevreden over de service aan de balies van het stadhuis. De dienstverlening krijgt een 7.6 van de bezoekers. Hiermee neemt de gemeente de 61ste plaats in op de ranglijst van in totaal 104 deelnemende gemeenten aan de benchmark.

Boekhandel Aart Pontier bestaat zestig jaar. De winkel aan De Loper is nu in handen van Gerard Portier.

De nieuwe sportzaal aan de Oosterstraat/hoek Callenburgstraat wordt door de wethouders Robberegt en Attema officieel geopend. Daarnaast worden drie speeltuinen aan de Albertine Agneslaan, Catsstraat en Huijgensstraat in gebruik genomen. Bij alle speelplaatsen is er een feest voor kinderen.

19 Naar aanleiding van het 100-jarig bestaan van de remonstrantse gemeente, houdt deze in samenwerking met de stichting Vele Vlaardingers Eén Huis, in de kerk aan de Emmastraat een symposium over tolerantie.

Het Groen van Prinstererlyceum viert het 90-jarig bestaan met een reünie voor oud-leerlingen. Leerlingen die nu op school zitten gaan een dagje naar De Efteling.

Léon Hoogendijk, judoka van sportschool Tino Hoogendijk, verovert tijdens het NK G-judo een eerste plaats in de categorie tot 60 kg.

Bewonersvereniging De Groene Long houdt een actie tegen het plan Parc Drieën-Huysen aan de Willem de Zwijgerlaan. Zij vinden de bouwplannen van de zorginstelling te groot voor de wijk.

20 De meisjes aspiranten van soft- en honkbalvereniging Holy worden kampioen met een 6-15 overwinning op de Birds in Zoetermeer. Met nog twee wedstrijden te gaan is het team tot nu toe ongeslagen.

Tijdens de Europese Masterkampioenschappen zwemmen in Cadiz haalt Conny Boer-Buys (55+) 4 Europese zwemtitels op de 50 m vlinder, 100m, 200m en 800m vrije slag. Op de 50 m vrije slag wordt zij tweede. Karin Stein (35+) behaalt zilver op de 3000 m vrije slag en een bronzen medaille op de 800 m vrije slag.

21 Wethouder Van der Zwan opent de WijkWijzer in Vlaardinger-Ambacht/Babberspolder. Wijkbewoners kunnen er terecht met vragen over wonen, zorg, inkomensondersteuning en leefbaarheid.

22 Restaurant Loenz is failliet. De zaak was al enige tijd gesloten. Het restaurant is eigendom van Ben Trooster en Marjon van Neuren.

23 Met het leggen van de Buitenlijntegel waarop de website en het nummer van de Buitenlijn is vermeld, opent wethouder Attema het vernieuwde meldpunt voor de openbare ruimte. De gemeente hoopt dat Vlaardingers in de toekomst vaker digitaal melding maken van gebreken.

Buitenlijntegel geplaatst (23 september).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Burgemeester Bruinsma opent in de Vrije Academie de Expositie van Amateur Fotografen Vereniging Vlaardingen. De vereniging bestaat dit jaar zestig jaar.

24 Vanwege de vertraging van bijna een jaar hoeven de bewoners van het nieuwbouwproject Buizengat van de Raad van Arbitrage voor de Bouw de laatste bouwtermijn niet te betalen. Per huishouden gaat het hierbij om een bedrag tussen € 30.000 en € 40.000. De projectontwikkelaar Proper Stok overweegt in hoger beroep te gaan.

25 De herstructurering van het Sluisplein, het gebied rondom de sluis bij de Galgkade, vordert gestaag. Vandaag is de sluisbrug weer in gebruik benomen. Om overlast tijdens de tweede fase te beperken blijft de Maasboulevard via twee toegangswegen bereikbaar.

26 In winkelcentrum De Loper is tijdens de jaarlijkse Vredesmarkt de campagne *Fairtrade gemeente* van start gegaan. Vlaardingen wil de verkoop van 'eerlijke' producten stimuleren.

Shantykoor Vlaardingen valt tijdens het Shantyfestival in Wijk bij Duurstede in de prijzen. Het koor wint de derde prijs - de bronzen Zuidwester - en de Rabobank publieksprijs. Het is de eerste keer dat het koor deelneemt aan het festival.

27 De Wijnboerderij Lickebaert aan de Zuidbuurt houdt een open dag in het kader van de Nationale Wijnweek.

Atletiekvereniging Fortuna organiseert de twintigste Geul Techniekloop. Daarnaast is er o.a. een Haringkoppenwandeltocht voor mensen die aan power- en nordic walking doen.

28 De sloop van het oude Holy Ziekenhuis is begonnen. Na verwachting zal zowel de afbraak als de sanering rond eind december afgerond zijn. De werkzaamheden worden verricht door het bedrijf Vissers Sloopwerken uit Oosterhout.

30 Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu start een omvangrijk onderzoek naar de gezondheid en leefstijl van Nederlanders. Deze week ontvangen ruim 2.000 Vlaardingers een uitnodiging om mee te werken aan het onderzoek NL de Maat.

Architectenbureau Kraaijvanger Urbis krijgt de definitieve opdracht het nieuwe stadskantoor te ontwerpen. Volgens de jury is het ontwerp klassiek, tijdloos, flexibel en duurzaam. De 348 Vlaardingers die hun stem uitbrachten hadden een lichte voorkeur voor het ontwerp van architecten Van Mourik.

Voormalige Holy Ziekenhuis valt ten prooi aan slopershamer (28 september).
(Foto: Ellen Boonstra-de Jong).

Oktober

1 De horeca mag bij wijze van proef zes maanden zelf de openingstijden bepalen. De maatregel wordt ingevoerd om het nachtstappen in betere banen te leiden.

3 Het adviesbureau Dorp, Stad en Land inventariseert beeldbepalende panden in Vlaardingen. Naar aanleiding van aanbevelingen zal het stadsbestuur beslissen welke gebouwen worden aangewezen als gemeente- of rijksmonument.

2-31 In het stadhuis is een expositie van nooit eerder vertoonde foto's uit de Tweede Wereldoorlog van Piet van den Berg.

5 Tijdens Bedrijvenbeurs Business op het Water wordt Koevermans Tweewielers uitgeroepen tot Sociaal-Maatschappelijk Ondernemer 2009. De bijbehorende wissel-award is bedoeld voor bedrijven die zich inzetten om mensen met een uitkering of arbeidsbeperking een kans te geven op een opleiding, baan, stageplaats of leer-werkervaringsplek.

De gemeente gaat 64 ondergrondse containers plaatsen in het oostelijke deel van de Vettenoordsepolder. De containers zijn bedoeld voor het inzamelen van restafval, papier, glas en textiel en zullen twee keer per week worden geleegd.

6 De docenten R.W. Petri, W.J. Scholl, mevrouw L.J. Bénard en M. Schutter zijn veertig jaar in dienst bij Het College Vos. De vier collega's werkten er niet alleen veertig jaar onafgebroken, maar brachten er ook hun eigen middelbare schooltijd door.

7 Rob van Herwaarden neemt na acht jaar afscheid als voorzitter van *Vele Vlaardingers Eén Huis*. Hij wordt opgevolgd door Ton Geurts.

Vlaardingen is uitgeroepen tot Groenste Stad van Nederland. De jury roemt Vlaardingen om haar bijzondere ambitie en visie op het gebied van groen en openbare ruimte, zowel binnen als buiten de bebouwde kom.

10 Onder het motto *Aan tafel* wordt het KinderBoekenFeest in de Stadsgehoorzaal gehouden.

De 125-jarige gymnastiekvereniging Leonidas Dovido houdt in sporthal Westwijk een jubileumshow onder het motto Circus.

11 Wethouder Robberegt opent de nieuwe kunstgrasvelden bij hockeyvereniging Pollux in de Broekpolder.

14 Wethouder Van der Zwan presenteert de begroting 2010. Volgens de wethouder is de financiële situatie van de gemeente zo gezond dat de begroting 2010 zonder bezuinigingen sluitend is.

In het Delta Hotel opent H.K.H. prinses Margriet, vicevoorzitter van het Nederlandse Rode Kruis, het eerste World Disasters Report symposium. Deze Internationale dag van de Rampenbestrijding staat in het teken van Early Warning, Early Action. Namens de gemeente is loco-burgemeester Attema aanwezig.

15 Om tegemoet te komen aan de grote vraag naar kaartjes voor de nieuwe liedjesshow heeft het Vlaardings Musical Gezelschap besloten op 30 oktober een extra voorstelling te geven in het Valkenhof Theater.

16 In het kader van de Week van de Geschiedenis is er een nationale griezelverhalenwandeling door het centrum. Stadsgidsen leiden deelnemers rond.

17 Voor het eerst nemen vier amateurs deel aan het evenement Living Statues op het Liesveld. De vier volgden eerder een workshop bij Roy Tukker, drievoudig Nederlands kampioen Living Statue.

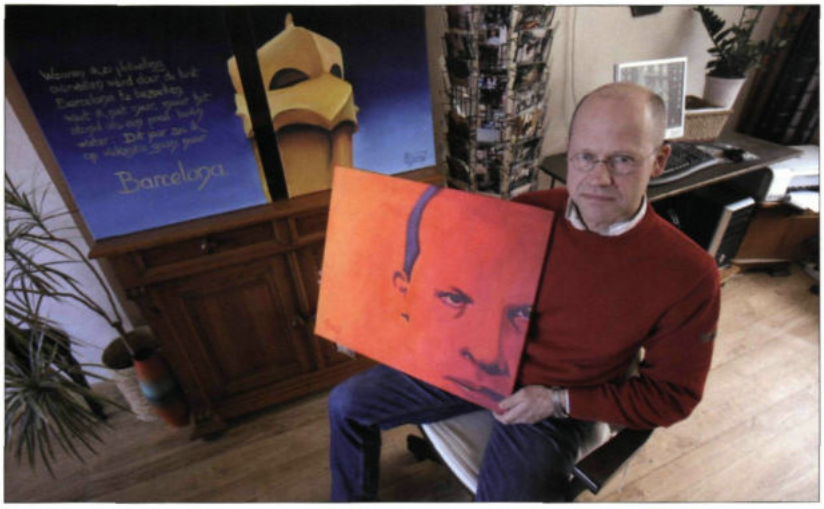
18 Vandalen hebben afgelopen nacht het nieuwe kunstgrasveld van voetbalvereniging VFC vernield. Op de middenstip werd papier in brand gestoken. Omwonenden alarmeerden de brandweer.

19 Bewoners van de Vettenoordsepolder klagen over de toestroom van arbeidsmigranten in de wijk. De voornamelijk Oost-Europese nieuwkomers zouden geluidsoverlast veroorzaken en met teveel personen in te kleine huizen wonen.

21 Onlangs verscheen het boekje *Ik ben sprakeloos*. Ronald de Niet illustreerde de nooit verschenen columns van zijn overleden tweelingbroer Dick de Niet. De opbrengst komt ten goede aan KWF Kankerbestrijding.

22 ProRail gaat brailleborden ophangen in station Vlaardingen Centrum.

23 Om de Vlaardingse watergangen voldoende diep te houden baggert het Hoogheemraadschap van Delfland tot en met januari in wijk Holy, Westwijk, Industrieterrein Groot Vettenoord en de Oostwijk.

Het boekje Ik ben sprakeloos verschenen (21 oktober).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Vijf houten panelen voor begraafplaats Emaus (29 oktober).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

24 Onder het motto *Stroom* wordt de Vlaardingse Kunstmaand ingeluid met de *Nacht van de Nacht*. Het evenement is georganiseerd door kunstenaar Cees Eykelenboom van de Stichting Metamorphose. In een donkere omgeving vragen dans, kunst, muziek, poëzie en merkwaardige taferelen aandacht voor het milieu.

25 In het Valkenhof Theater is de eerste show in de serie Muzikaal Onthaal. De presentatie is in handen van Rita Young.

26 Burgemeester Bruinsma ontvangt het eerste exemplaar van het boek *IJsmoppen uit Vlaardingen, traditie in een zakdoek*. Het boek werd geschreven door bakkersechtpaar Gertruud en Frank Hazenberg.

Na vier maanden overlast is de kruising Lepelaarsingel/Reigerlaan eindelijk klaar. Op de nieuwe rotonde staat het kunstwerk De Schakel van Leen Droppert.

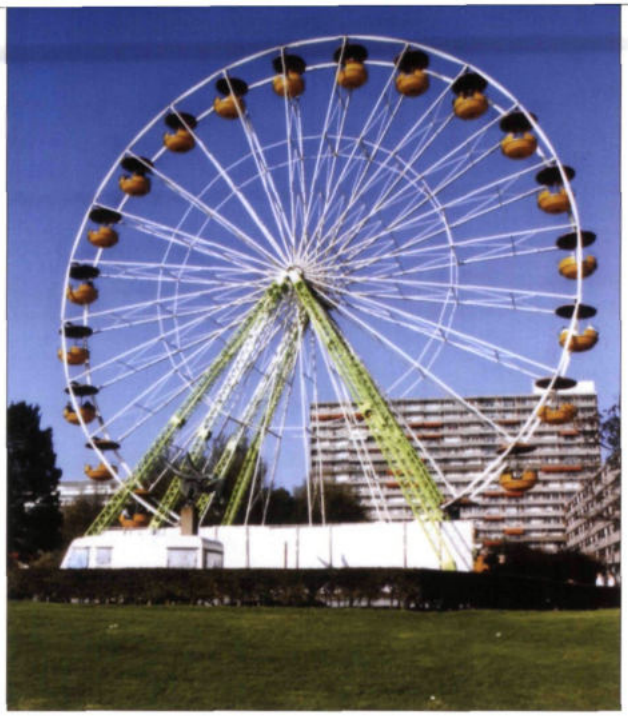
D66 stelt de kandidatenlijst vast voor de komende gemeenteraadsverkiezingen. De lijst wordt aangevoerd door Peter Caljé, gevolgd door Bert van Nieuwenhuizen en Maurits Hortensius.

28 In koffie- en theeschenkerij De Zeeman zijn schilderijen te bewonderen van Yannicke Kloosterman. De 16-jarige kunstenares is de jongste kunstenaar die ooit in De Zeeman heeft geëxposeerd.

Tennisster Nicolette van Uitert heeft in Sevilla met haar dubbelpartner Del Barrio-Aragon de finale van het Future-toernooi gewonnen. Zij is met deze overwinning doorgedrongen tot de beste vierhonderd speelsters in het dubbelspel.

29 Op begraafplaats Emaus onthult wethouder J.L. Robberegt vijf houten panelen in gemengde technieken van kunstenares Elly Dijkshoorn.

30/31 In het kader van Allerzielen Alom nemen duizend mensen deel aan een lichtwandeling naar begraafplaats Emaus.

Reuzenrad aan de Maasboulevard (21 oktober).
(Foto: Jan Borsboom).

31 De Kiesverenigingen van ChristenUnie en SGP hebben besloten om samen verder te gaan in de volgende raadsperiode 2010-2014. De lijst voor de gemeenteraadsverkiezingen wordt aangevoerd door de fractievoorzitter Ruud van Harten, gevolgd door André Fokker, Esther Heijndijk en Erik Pienbroek.

De gemeente heeft € 1.700.000 vrijgemaakt voor het definitieve ontwerp van het nieuwe stadhuis door architectenbureau Kraaijvanger Urbis uit Rotterdam.

November

3 De nieuwe 24-uurs dak- en thuislozenopvang De Elementen is geopend. Het pand aan de Nijverheidsstraat beschikt over dag- en nachtopvangplaatsen. De opvang wordt begeleid door de Stichting Onder Een Dak.

De bouwplannen voor het oude V&D-pand zijn gepresenteerd. In het gebouw worden ruimtes geschikt gemaakt voor fitness, een restaurant, bioscopen en een casino. Voor de beoogde verbouwing is een bedrag van € 4.000.000 beschikbaar.

5 Met de wijziging van het bestemmingsplan Holy Noord kunnen op het terrein van de Vredeskerk tien patiowoningen verrijzen.

6 Showkorps Jong Avalance start de cursus Music Kids voor kinderen vanaf 7 jaar. De cursus is gratis en duurt 6 weken.

7 Het gospelkoor Expression geeft ter gelegenheid van het 15-jarig bestaan een jubileumconcert in het kerkcentrum Holy aan de Reigerlaan.

6/7 In het Valkenhof Theater is een uitvoering van de thriller *De man, de vrouw en de moord* door toneelgroep Het Masker. Voor de 81-jarige acteur Jan Kap is het zijn laatste rol. Hij stopt na 63 jaar met acteren.

7 In de gondels van een reuzenrad aan de Maasboulevard kunnen bezoekers genieten van een weids uitzicht en luisteren naar de verhalen van bekende en onbekende Vlaardingers. Dit gebeurt in het kader van het kunstproject Panorama Vlaardingen, verhalen met uitzicht.

8 De 73-jarige Aat van de Water loopt in Griekenland het historische marathonparcours naar Athene in een tijd van 4 uur en 42 minuten.

9 De feestweken van de Johannes Calvijnschool aan de Claudius Civilislaan zijn van start gegaan. Het thema voor de viering van het 50-jarig bestaan is Toen en Nu.

11 Multivlaai Vlaardingen is uitgeroepen tot de beste vlaaienwinkel van Nederland. De zaak kreeg van het Bureau Foodstep een 8.7 voor klantvriendelijkheid en service.

In de Amsterdamse Westergasfabriek wint Ger van Veen met zijn toneelstuk *De Voorkamer* de prestigieuze schrijversprijs van het festival Hollandse Nieuwe. De toneelschrijver is eindredacteur van *Groot Vlaardingen*.

Wethouder Robberegt slaat de eerste paal voor het nieuwe clubgebouw van voetbalvereniging CWO (Combinatie Wil Overwinnen) in het Nieuwlantpark. CWO is ontstaan uit de fusie van HVO, HSC en RKWIK.

12 Leerlingen van het voortgezet onderwijs geven gastlessen aan leerlingen van het basisonderwijs tijdens de Dag van Respect.

De 12-jarige Sterre Baaima van basisschool Het Anker heeft het winnende ontwerp gemaakt voor het Vlaardingse Jeugdlintje. De medaille heeft het rood, geel en blauw van de Vlaardingse vlag, een stoere leeuwenkop en de tekst Jeugd Vlaardingen.

13 Met de plaatsing van de twee meter hoge appelboom op een zuil wordt na tien jaar het laatste kunstwerk van beeldhouwer Hans van der Pennen bij de woonwijk den Engelsche Boomgaert voltooid.

14 Bewonersorganisatie De Toekomst in Holy-Zuid viert deze maand het 20-jarig bestaan. De organisatie staat onder leiding van Dick van der Werf.

16 De ledenvergadering van het CDA stelt de kandidatenlijst samen voor de komende gemeenteraadsverkiezingen. De lijst wordt aangevoerd door Cees Oosterom, gevolgd door Peter van der Zwan.

18 Het vaandel van Mannenkoor Orpheus heeft een definitieve plaats gekregen in het Hollandiagebouw.

Norfolk Line Vlaardingen staat te koop. Dat bericht is te lezen in het kwartaaloverzicht van de Deense AP Møller Marsk Group. P&O Ferries heeft belangstelling voor het bedrijf.

19 De gemeente ziet een lichte stijging van het aantal particulieren dat een huis onderverhuurt aan Oost-Europeanen.

20 De jubileumweken van de Johannes Calvijnschool ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan worden afgesloten met een reünie voor oud-leerlingen en oud-leerkrachten.

21 In de Stadsgehoorzaal voert de toneelgroep ONI de klucht *Hoogheid, uw kameel staat voor* op.

De Jeu de Boules Club Vlaardingen viert het 25-jarig bestaan met een jubileumreceptie in het clubgebouw aan de Watersportweg.

Fundament Financiële Dienstverleners in de Fransenstraat is door de lezers van Groot Vlaardingen gekozen tot Ondernemer van het jaar 2009. Tweede wordt bloemenwinkel Moois en derde Team Kapsalon in De Loper.

24 Wethouder J. Robberegt is gekozen tot lijsttrekker voor GroenLinks voor de komende gemeenteraadsverkiezingen, gevolgd door Kees Borsboom en Corrie Kortleven.

Burgemeester Bruinsma feliciteert Hendrika Johanna de Bruin-Maan met haar 105de verjaardag. Mevrouw De Bruin is de oudste inwoner van Vlaardingen.

25 Het kinderboek *Met dwergkabouter Stoppel op avontuur* van Arie Jongkind is verschenen. Tevens is verschenen *Een Stad van Duizend Woorden* met foto's van Look J. Boden en gedichten van Mirjam Poolster.

26 Bruidsparen zijn zeer tevreden over de trouwplechtigheid in Vlaardingen. Uit de jaarlijkse trouwenquête blijkt dat 67% van de paren het oordeel 'zeer goed' geeft en 31% 'goed'. Eén koppel (2%) betitelt de mooiste dag van hun leven als redelijk.

De gemeente is van plan de procedures voor een hospice aan de Prinses Margrietlaan te versnellen. Door vertragingen in de besluitvorming dreigt de initiatiefnemer Stichting Hospice Nieuwe Waterweg Noord sponsors te verliezen. Omwonenden vrezen overlast van leveranciers en bezoekers door de komst van het hospice.

27 Het aantal tieners dat zonder diploma de school verlaat, is volgens het *Verslag Leerplicht 2006-2009* wederom gedaald. Volgens de gegevens slinkt sinds 2006 het aantal met 10% per jaar.

28 Het college van burgemeester en wethouders ontvangt voor de eerste keer nieuwe inwoners van Vlaardingen in de Stadsgehoorzaal.

December

1 Wethouder Van der Zwan en Bram van der Borden leggen de eerste (terrazzo)plaat voor het nieuwe Veerplein. De plaat is onderdeel van de ruit van het Nieuw Vlaardings Tapijt. Wilma Kuil ontwierp de platen en terrazzobedrijf Tomaello maakte ze.

Hendrika Johanna de Bruin-Maan 105 jaar (24 november). (Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

2 Het kinderboek *Opa Truffel en de kobbies* van Jan Plantinga is verschenen.

De burgemeesters Bruinsma, Ost'ádal (Moravská Třebová) en Pomaran (Romny) openen in de Oekraïense stad een nieuw publiciteitscentrum. Daarmee wordt een samenwerkingsproject van drie jaar feestelijk afgesloten.

3 Aan de Van Hogendorplaan rijdt een automobilist een winkel binnen. In de winkel is niemand aanwezig. De automobilist en zijn vrouw komen met de schrik vrij.

7 Vanwege de Dag van de Vrijwilliger ontbijten in het Delta Hotel vrijwilligers met burgemeester en wethouders. De gemeente biedt het ontbijt aan als blijk van waardering.

9 Vlaardingen staat bovenaan de ranglijst van Klimaatkaart.nl op het onderdeel milieubeleid.

Jan Madern, lid van de Rotaryclub Vlaardingen, is onderscheiden met het Paul Harris Fellowship voor zijn bijzondere inzet voor Vlaardingen en de club.

Een 63-jarige Vlaardinger heeft deze week € 500.000,- gewonnen in de Lotto. De man, die anoniem wil blijven, heeft direct besloten per 1 januari met pensioen te gaan.

10 Wijkcentrum De Telder in de Westwijk sluit volgend jaar zijn deuren. De organisatie wil niet verhuizen naar het nieuwe multifunctionele centrum aan de Dr. Wiardi Beckmansingel.

11 Vanaf de Lucaskerk naar de Markt is er een lampionoptocht met daaropvolgend de traditionele kerstboomontsteking door burgemeester Bruinsma.

12 In de Stadsgehoorzaal wordt *De Notenkraker* door Musicalkoor OpMaat opgevoerd in samenwerking met de Vlaardingse Balletschool.

Aan de Drs. Stijkelstraat raken twee tieners zwaar gewond door een ontploffende vuurwerkbom.

Wim Kerkhof en Rien de Bruin, the Amazing Stroopwafels, maken al dertig jaar samen muziek. In hun repertoire staat de haven vaak centraal. Met het nummer *De oude Maasweg* uit 1981 kreeg het duo hoge noteringen op de hitlijsten.

16 In de Grote Kerk geeft het koor Progeza een kerstconcert. Het koor staat onder leiding van Meeuwis Rebel. Medewerking verlenen de organist Piet George Klootwijk en de mezzosopraan Esther van Dijk.

De PvdA stelt de kandidatenlijst vast. Lijsttrekker is Hans Versluijs, gevolgd door Joop van Papeveld, Klaas Terpstra, Gerard Kester en Jan Willem Goedknecht. Wethouder Attema is lijstduwer.

17 De Utrechtlaan is na ophogingwerkzaamheden weer open voor het verkeer.

18 Oud-Vlaardinger Johannes Nicolaas Schriel, voormalig raadslid voor het CDA, is op 83-jarige leeftijd overleden.

19 Het Rijk betaalt een schadevergoeding aan de weduwe van de schilder die in 2004 omkwam bij een brand in het Catshuis in Den Haag. De hoogte van het bedrag is niet bekend gemaakt.

21 Het aantal hulpaanvragen voor het beheer van de financiën is het afgelopen jaar met ruim 15% gestegen tot 423. De gemeente denkt dat de stijging veroorzaakt wordt door de economische crisis.

Wim Kerkhof en Rien de Bruin, the Amazing Stroopwafels, maken al dertig jaar samen muziek (12 december).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

De atletiekbaan van Fortuna in de Broekpolder wordt eind januari grondig gerenoveerd. De baan krijgt een nieuwe toplaag, omdat de hoofdbaan en ook de aanloopdelen voor de springonderdelen ongelijk liggen.

22 Kinderen genieten van de winterpret. Het verkeer ondervindt grote overlast van de sneeuw. Fietspaden zijn onbegaanbaar en fietsers moeten noodgedwongen gebruik maken van de rijbaan.

23 Vlaardingen krijgt binnenkort een nieuwe carpoolplaats. Dat is nodig, omdat de plaats bij het voormalige Holy Ziekenhuis is vervallen vanwege de sloop van het ziekenhuis.

24 Rond tweehonderd jongeren die bij de politie bekend zijn, worden tijdens de jaarwisseling extra in de gaten gehouden.

Het is opvallend rustig in de nieuwe thuis- en daklozenopvang De Elementen. Ondanks het barre winterweer heeft zich de afgelopen dagen slechts één persoon gemeld voor de nachtopvang. Voor de dagopvang heeft zich zelfs niemand gemeld.

25 Ds. T. Zevenbergen is op 70-jarige leeftijd overleden. Hij was voormalig predikant van de Nederlands Hervormde Wijkgemeente Holy Zuid.

27 Een 17-jarige jongen raakt een hand kwijt bij het afsteken van illegaal vuurwerk in de Vleersteeg. Hij is overgebracht naar het Erasmus MC.

29 De gemeente heeft € 1.000.000 uitgetrokken voor particuliere woningverbetering. Het geld komt ten goede aan bewoners van de Westwijk, die met het geld aanpassingen kunnen doen in en aan hun huis. Dat heeft als neveneffect dat de leefbaarheid in de wijk verbetert.

30 De Echte Bakker Jac. Herweijer heeft de derde prijs behaald bij de landelijke oliebollenkeuring van het Echte Bakkersgilde. De Gildemeesters beoordeelden de oliebollen als uitmuntend en ze kregen vijf sterren.

31 Alle afvalcontainers gaan op slot. Pas na de jaarwisseling kunnen bewoners hun afval weer kwijt. Met deze maatregel hoopt de gemeente het aantal containerbrandjes terug te dringen.

De brandweer Waterweg heeft tien bluswagens paraat om de jaarwisseling in goede banen te leiden. Traditioneel hebben de eenheden de handen vol aan illegale vreugdevuren. De kerstboomverbranding in Vlaardingen is alleen toegestaan aan de Marathonweg.

De politie zet extra mensen in tijdens de jaarwisseling. Naast geüniformeerde agenten zijn er ook agenten in burger in dienst. Ook werkt de politie dit jaar met bodycams en wordt een aantal politievoertuigen uitgerust met een camera.

Winterpret (22 december).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Jaarverslag

Archeologische Werkgroep Helinium

Afdeling 8 van de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland

Voorwoord
Voor Helinium was 2009 een jaar zonder veel ups en downs. Onze huisvesting is nog altijd dezelfde gebleven en de onduidelijkheid over hoe dit in de toekomst zal zijn, evenzeer. Het bestuur heeft ook dit jaar geen wijzigingen ondergaan en bestond opnieuw uit: Guus van de Poel: voorzitter, Rikkert Wijk: penningmeester, Hilde van Wensveen: secretaris en Albert Luten: algemeen lid.

Veldwerk
Na twee jaar zonder opgravingsactiviteiten hebben we dit jaar één keer mee kunnen helpen bij een opgraving. Op 31 oktober is er onder leiding van Hans Koot, gemeentelijk archeoloog van Rijswijk, in het Rijswijkse Bos gewerkt aan de opgraving van het Huis ter Nieburch, waar prins Frederik Hendrik in het begin van de 17e eeuw woonde.

Werkavonden
De werkavonden worden door 10 – 15 leden en donateurs bezocht.
- Project Askuil (vdW 1.095 spoor 263). Het derde deelverslag is verschenen over een enkele scherf van een Jydepot. Het deelverslag faience is bijna klaar op foto's en tekeningen na. Nu is het industriële aardewerk aan de beurt.
- Overig materiaal vdW 1.095. Er wordt materiaal gecatalogiseerd, geteld en gewogen. De bijzondere voorwerpen worden apart gehouden.
- Zeefmonsters Barendrecht / Carnisselande. Dit project vordert langzaam.
- Het knipselarchief blijft maar groeien met nieuwe en oude artikelen.
- Het bij elkaar zoeken van documentatie en plannen als voorbereiding van het experimenteel pottenbakken kostte veel tijd.
- Er kan weer gewerkt worden aan het invoeren van de nieuwe boeken in de digitale catalogus.
- Tot slot is er de nodige tijd gaan zitten in administratie, vergaderen, opruimen en schoonmaken.

Tentoonstellingen
De vitrine in Maasland, waar de laatste jubileumtentoonstelling te zien was, is leeggehaald. Aansluitend is er een vitrine ingericht als nagedachtenis aan Rein de Graaf.
In de bibliotheek van Vlaardingen (Waalstraat) is op 4 december een vitrine ingericht over Helinium en de Vlaardingse archeologie.

Experimentele archeologie
Dit jaar is er gewerkt aan een experiment waar veel mensen aan hebben deelgenomen. Leden van Helinium, maar ook van AWN afdeling 11 en de Oudheidkundige Werkgroep Delft hebben geleerd hoe replica's van IJzertijd-aardewerk gemaakt

De vitrine in de bibliotheek. (Foto: Ellen Groen)

moeten worden. In het weekeinde van 18 t/m 20 september is er in de boomgaard van Hoogstad een veldoven gebouwd. De potten kwamen echter zeer gehavend uit het vuur. Na afloop zijn alle resultaten beschreven. Het experiment krijgt nog een vervolg.

Overige activiteiten

Er zijn op een aantal 'werkzaterdagen' verschillende werkzaamheden verricht

Tijdens 'Expeditie Broekpolder' hebben vijf Heliniumleden geholpen bij de presentatie van het toekomstige Educatief Erf.

De midzomerbarbecue werd dit jaar door 33 mensen bezocht

Het bestuur van Helinium is op bezoek geweest in Gouda, waar de archeologische vereniging Golda haar 40-jarig jubileum vierde.

Tijdens de Open Monumentendag heeft Helinium zelf geen activiteiten verricht, maar de maquette die op Hoogstad in de gang hangt en door Heliniumleden is gemaakt, is uitgeleend aan de organisatie en is tentoongesteld geweest in het Stadhuis van Vlaardingen.

De AWN-regiovergadering van de regio Zuid-Holland is dit jaar door Helinium georganiseerd.

Op een door de Historische Vereniging georganiseerde bijeenkomst van allerlei Vlaardingse verenigingen die op cultuurhistorisch gebied werkzaam zijn, was ook Helinium door het bestuur vertegenwoordigd.

Het jaarlijkse 'Oud Eten'-weekeinde, dit keer ingekort tot één dag, leverde weer een keur van gerechten op, gekookt door twaalf koks.

Ook dit jaar was het bestuur weer vertegenwoordigd op de door de AWN georganiseerde afgevaardigdendag in Amersfoort. Vanuit Helinium wordt er actief meegewerkt aan het ontwikkelen van de nieuwe AWN-website waar de afdeling een eigen deel van gaat vullen. In de werkgroep die bezig is met de ontwikkeling van het AWN-jeugdbeleid is Helinium ook vertegenwoordigd. Zo is er het plan ontstaan om als pilotproject Maatschappelijke Stage aan middelbare scholen aan te bieden.

Excursies

In 2009 zijn er excursies georganiseerd naar locaties in binnen- en buitenland.

- Op 14 februari naar Maaseik in België, waar een deel van het beroemde Terracotta Leger van Xi'an was tentoongesteld. Daarna een kort bezoek aan de Catharinakerk, waar de Codex Eyckensis uit de achtste eeuw te zien is. Tot slot een bezoek aan Thorn in Limburg.
- 7 maart reisden we naar Lelystad Daar bezochten we de Batavia Werf en het Nieuw Land Museum. Tot slot een stadswandeling door Elburg.
- Het Archeologisch Park en Römer museum in Xanten, Duitsland werd op 6 juni bezocht.
- Op 26 september werd de TRAP-route Grenzeloze Monumenten gevolgd, waarvan het Duitse deel in de omgeving van Hümling in Duitsland.
- In het RMO in Leiden was op 10 oktober een tentoonstelling over Dorestad te zien en in Museum Volkenkunde Maya 2012.
- Van 18 tot en met 25 oktober Zweden. In de omgeving van Tanum werden de rotsgraveringen bekeken en vanuit Klåvasten Vandrarhen de nodige archeologische monumenten bezocht.

Lezingen

- Op 7 januari hield Heliniumlid Dorothea Schulz een lezing over haar werk in Dakhla en Sakkara in Egypte.
- Tim de Ridder, stadsarcheoloog te Vlaardingen, vertelde op 11 februari over de totstandkoming van de Archeologische Beleidsnota van de gemeente en gaf een up-date van de stand van zaken in de Vlaardingse archeologie.
- De lezing van 18 maart werd gehouden door Hans Koot, gemeentelijk archeoloog te Rijswijk. Hij gaf een kort overzicht van de archeologische werkzaamheden in Rijswijk van de laatste jaren.
- Op 15 april hield Dorothea Schulz een inspirerende lezing over de geschiedenis van glas.
- Op 20 mei werden er video's getoond.
- Marijke Houwink vertelde op 16 september over het gebied rond Tanum, waar tal van rotsgraveringen te bewonderen zijn.
- De archeologie van het Westland werd 14 oktober door Ton Immerzeel, conservator van het Westlands Museum, besproken.
- Bij de lezing van 11 november vertelde Rias Olivier, bestuurslid van Historische vereniging De Motte, over de veelzijdige archeologie van Goeree Overflakkee.
- Tot slot gaf Jurrien Moree, Heliniumlid en organisator van de vele activiteiten, op 16 december een presentatie over de excursies naar Nismes in Wallonië van 2007 en 2008.

Samenwerking VLAK

Nog altijd wordt er samengewerkt met het VLAK. Het werk aan 'Project Askuil' en het catalogiseren van het overige materiaal Van der Windt 1.095 gebeurt op verzoek van het VLAK en is een prima voorbeeld van de manier waarop amateurs en professionals kunnen samenwerken.

Bibliotheek

Na veel gesleutel aan de computers kunnen de boeken die dit jaar zijn aangekocht of gekregen weer worden ingeschreven.

Terra Nigra

In 2009 zijn er twee nummers van Terra Nigra verschenen. De redactie bestaat uit: Hilde van Wensveen (hoofdredactie), Albert Luten, Ronald Frank, Rinus van Grevenhof en Tim de Ridder.

Jaarverslag

Sectie Stadsarchief en Archeologie

Inleiding
Sinds 1997 zijn Stadsarchief en Archeologie tot grote wederzijdse tevredenheid verenigd in één sectie van de gemeente Vlaardingen. Deze twee disciplines werken vruchtbaar samen in het ontdekken en beschrijven van de geschiedenis van Vlaardingen, zowel uit de archiefbronnen als uit de bodemschatten en combineren hun jaarverslagen ten dienste van dit Historisch Jaarboek.

STADSARCHIEF

Personeel en vrijwilligers
Het personeel bestond uit: D.F. van Geenen (restauratie), H.C. Geuze (archiefinspectie, inventarisatie en applicatiebeheer), mw. J.K. van Leeuwen-Zuidgeest (educatie), H.J. Luth (stadsarchivaris en sectiehoofd Stadsarchief en Archeologie), D. van Os (tijdschriften- en depotbeheer), mw. M.K. van Papeveld-Hörst (krantendocumentatie en indicering notarisprotocollen), mw. E. Stock-van Dijk (Topografisch-Historische Atlas), mw. H.C. Verloop (studiezaal en bibliotheek), mw. A.G. Visser-van der Meer (secretariaat) en mw. E.M. van der Zwaal (Topografisch-Historische Atlas en studiezaal).
De volgende vrijwilligers worden met ere genoemd: J. Borsboom (fotografie), H. Brobbel (Atlas), mw. P. van Gelderen-Bakker (indicering Maassluise bronnen), G.A.J. den Hertog (indicering Bevolkingsregister Vlaardingen), mw. G.H.J. Maat-Grijsen (kroniek) en M.P. Zuydgeest (Atlas en 'wat zijn hand vindt om te doen'). Zij maakten zich zeer verdienstelijk met hun enthousiaste inzet voor de beschrijving van de geschiedenis van Vlaardingen en Maassluis op allerlei terrein.
Ook voor het educatieproject 'Groeten uit Vlaardingen' werd wederom dankbaar gebruik gemaakt van de trouwe vrijwilligers: mw. A.C.G. Bleijs-Beijk, mw. M.J. Boer-Fiegel, D. Hartman, mw. M. van der Hoek, mw. I.G.E. Radema, A.P. Romers, A.M. Thurmer (ook vrijwilliger filmbeschrijving) en mw. M. Visser.

Archieven, collecties en toegangen
Het aantal (passieve) archiefacquisities vertoonde een lichte daling, maar toch werden 24 aanwinsten, samen goed voor dertien strekkende meters, genoteerd. Om een paar te noemen: archivalia van oud-hoofdambtenaar Maarten Bot (1912-2008), 1940-1983; archief van de Bethelkerk, 1955-1995; archief van de commissie Oorlogsmonument, 1940-1958; archief van de olie- en rubberkledingfabrikant 'NOWA', 1949-1981; archief van loodgietersbedrijf Sas, 1935-1950, en een grote collectie geboortekaartjes van zwangerschapsbegeleidster mw. R. Dickhoff-Kuipers. Van vijf archieven werd een inventaris of plaatsingslijst opgesteld. Het meerjarenproject indicering Bevolkingsregister Vlaardingen 1900-1935 naderde zijn voltooiing en van de Maassluise archieven (die sinds 2004 grotendeels in Vlaardingen berusten) kwam de index op het Bevolkingsregister 1850-1859 gereed. Bovendien werden de

oudste weesboeken van Maassluis (1614-1700) door de heer J. Heemskerk ontsloten.

Bibliotheek
De bibliotheek werd verrijkt met 68 werken en werkjes en 240 boeken en (tijdschrift)artikelen werden digitaal beschreven. Een kleine greep uit de aanwinsten: 'Fernandes, een vergeten Vlaardingse geus' (Siebe Idzinga); 'Inventaris van het archief van de familie Sigal, 1679-1967' (H.J. Luth); '400 jaar Havenstraat' (Peter de Jong); 'Genealogie van de familie Drop, 1550-heden' (Heime van der Ploeg) en 'IJsmoppen uit Vlaardingen: traditie in een zakdoek' (Gertruud en Frank Hazenberg).

Topografisch-Historische Atlas
Zoals ieder jaar is het in de 'Atlas' een toenemende drukte van belang. Er is veel belangstelling voor de foto's, plattegronden, prenten en tekeningen; 338 scans en vele honderden fotokopieën werden geleverd.

Sloopwerkzaamheden op de hoek van de Vleersteeg, olieverf op doek van de Maassluise schilder Henk Fortuin (1916-2007) (Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

De inzet van de vrijwilligers Zuydgeest en Brobbel bij het Atlaswerk is van grote waarde. Zij brengen veel van hun kennis van het 'oude' Vlaardingen in bij de herkenning, selectie en beschrijving van de afbeeldingen. 'Hofleverancier' Jan Borsboom legde het veranderend stadsbeeld vast voor later. Van de andere aanwinsten noemen we hier de volgende foto's: een schoolklas in de speeltuin in de Tollensstraat (1932); klassenfoto's van school D aan de Zomerstraat (1931-1935); de opening van de Huishoudschool aan de Van Hogendorplaan (1954); Vlaggetjesdag (1961); een 360 graden panorama-opname door Hans Molenkamp van de Potgieterstraat (2009) en een schilderij van de hoek van de Vleersteeg, door de Maassluise schilder Henk Fortuin.

Ten behoeve van de digitale beeldbank die in 2010 via de Stadsarchiefpagina's op het internet zal worden aangeboden, werden 6.352 prenten, kaarten, affiches en foto's gescand. Een begin werd gemaakt met het beschrijven en invoeren in het programma AdLib.

Restauratie
De restaurator restaureerde het belangrijke dertiendelige Aardrijkskundig Woordenboek van Van der Aa (1839-1851), acht delen uit het rechterlijk archief van Vlaardingen, twee begraafboeken en een weesboek van Maassluis, twee Vlaardingse notariële protocollen en een ernstig aangetast Vlaardings weesboek. Bovendien werden circa 500 foto's schoongemaakt en in Melinex-hoezen geplaatst.

Inspectie
Het aantal inspectiebezoeken nam toe. De inspecteur stelde zich op de hoogte van de stand van zaken van de nog niet naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archief- en informatiebestanden. De sanering van de semi-statische archieven (1970-1992), die een aantal jaren in beslag zal nemen, had goede voortgang. Diverse audit-gesprekken werden door inspecteur en stadsarchivaris gehouden met gemeentelijke afdelingshoofden om het hoofd te bieden aan het steeds complexer worden van het informatie- en archiefbeheer. In een aparte rapportage wordt hierover tweejaarlijks aan B&W bericht.

Dienstverlening, internetsite en educatie
Het aantal bezoeken aan de studiezaal bedroeg 1.553. Bijna 60% uit Vlaardingen, de rest van elders; behalve uit Nederland ook uit Amerika, Australië, België, Canada, Denemarken, Engeland en Zwitserland.
Veel onderzoekers bezochten de genealogische internetpagina's (ISIS): in 2009 werden 590.000 pageviews geregistreerd. Het aantal schriftelijke verzoeken om genealogische en historische inlichtingen bleef gelijk (161). Aanvragen om onderzoe-

ken naar bouwtekeningen en naar bewoningsgeschiedenissen komen veelvuldig voor en zijn zeer tijdrovend.
In een lange traditie nam het Stadsarchief intensief deel aan het lokale cultuur-historisch discours door participatie in het Historisch Informatie Punt (HIP) in de Stadsbibliotheek, de cursussen Ken Uw Stad, de organisatie van Open Monumentendag, de vertegenwoordiging in de straatnamencommissie, een lezing over de Vlaardingse canon en via frequente filmopnames over Vlaardingse monumenten en andere onderwerpen voor Vlaardingen TV, die ook op Youtube worden geplaatst.
De educatieve projecten waren zeer succesvol: 850 basisschoolleerlingen en 100 begeleiders maakten gebruik van het haringvisserijproject 'Groeten uit Vlaardingen' en 1.700 leerlingen uit de onderbouw van het voortgezet onderwijs deden mee aan het gezamenlijk met het Visserij & Vlaardings Museum georganiseerde erfgoedproject 'Bruidstranen', over oude en nieuwe gebruiken rondom het huwelijk.

ARCHEOLOGIE (Vlaardings Archeologisch Kantoor, VLAK)

Personeel en vrijwilligers

Op 1 januari 2009 waren er bij het VLAK vijf vaste medewerkers in dienst: J.J.M.P. van den Berg (archeologisch medewerker), Y. Eijskoot (archeoloog), T. de Ridder (stadsarcheoloog), E. van Toledo (archeoloog) en F.J. van der Tuijn (archeologisch medewerker). Per 1 februari 2009 trad de heer R. Terluin in vaste dienst van de gemeente Vlaardingen nadat hij een jaar was ingehuurd via het uitzendbureau Vriens Archeo Flex. Mw. C. Van Loon, die al vanaf eind 2004 via voornoemd uitzendbureau werkzaam is bij het VLAK, trad per 15 december 2009 in vaste dienst, zodat het aantal medewerkers op zeven kwam. De vrijwilligers J. Dam, mw. E. Groen en mw. H. van Wensveen verrichtten diverse werkzaamheden voor het VLAK.

Voorlichting

Er werden zes persberichten, vier tijdschriftartikelen en twaalf lezingen verzorgd.

Projectplan Vlaardingen-cultuur

In 2009 is druk gewerkt aan de reizende tentoonstelling over de Vlaardingen-cultuur. Deze is op 18 november geopend in het Visserij & Vlaardings Museum. De tentoonstelling is in opdracht van de gemeente Vlaardingen gemaakt door TGV, wat mede mogelijk is gemaakt door een subsidie van het Fonds Schiedam Vlaardingen e.o. De tentoonstelling gaat na Vlaardingen naar: het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, het Hunebedcentrum in Borger, het Museum het Valkhof, het Bezoekerscentrum De Hoep en het Stadsmuseum Leidschendam-Voorburg.

Digitale ontsluiting archeologische vondsten: Virtueel Museum

Veel energie is gestopt in de digitale ontsluiting van de archeologische collectie. Er zijn honderden archeologische voorwerpen getekend, gefotografeerd en ingevoerd.

Duizend jaar oud Vlaardings DNA ingezet voor medisch-genetisch onderzoek

De 'zoektocht naar de oer-Vlaardinger' heeft een vervolg gekregen. Het duizend jaar oude Vlaardingse DNA wordt gebruikt om inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van resistentie tegen infectieziekten. Dit vervolgonderzoek wordt gedeeltelijk gefinancierd met het geldbedrag van de Bob Verbiest Cultuurprijs 2007. Het Forensisch Laboratorium voor DNA Onderzoek (FLDO) van het Leids Universitair Medisch Centrum voert het onderzoek uit, in samenwerking met de gemeente Vlaardingen. Het is voor het eerst dat een dergelijk onderzoek in Nederland wordt verricht. De onderzoekers ver-

Archeologisch vooronderzoek op de Markt in maart 2009. Op nog geen halve meter diepte komen er oude begravingen aan het licht. (Foto: T. de Ridder, Gemeente Vlaardingen)

gelijken het oude DNA met het moderne DNA dat verkregen is bij de 'zoektocht naar de oer-Vlaardinger'.

De skeletten waarop het onderzoek plaats zal vinden, zijn afkomstig uit een periode dat Vlaardingen een turbulente ontwikkeling doormaakte. Aan het begin van de elfde eeuw ontwikkelde Vlaardingen zich tot de belangrijkste plaats van het latere graafschap Holland. Vlaardingen is de eerste plaats binnen het latere graafschap Holland waar een nederzetting ontstond die voor die tijd een stedelijke allure had. Mensen kwamen van heinde en verre naar Vlaardingen, wat onder meer blijkt uit de vondst van resten van Vikingschepen in de Vlaardingse graven.

Kansen voor promotie
De bouw van het nieuwe stadhuis biedt uitstekende aanknopingspunten om duizend jaar Holland onder de aandacht te brengen. De expertgroep cultuurhistorie (stadsarcheoloog, stadsarchivaris en directeur stadsbibliotheek) heeft een rapport opgesteld waarin de kansen om Vlaardings rijke verleden te promoten in het nieuwe stadhuis zijn weergegeven. Het rapport is te vinden op de gemeentelijke website. Ook andere partijen zijn actief op het gebied van stadspromotie en de cultuurhistorie van Vlaardingen. De Federatie Broekpolder wil in samenwerking met de gemeente een archeologisch erf in de Broekpolder realiseren.

Archeologisch beleid
Op 1 oktober heeft de gemeenteraad de nieuwe archeologische beleidsnota 'Blik op de toekomst, oog voor het verleden' vastgesteld (zie www.vlaardingen.nl/archeologie). Tijdens de raadsvergadering kwam aan de orde dat verschillende politieke partijen er grote waarde aan hechten om archeologie meer in te zetten voor stadspromotie. De beleidsnota borduurt voort op het archeologisch beleid van de voorgaande jaren en verankert wat er in de voorgaande jaren al verplicht was gesteld door de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) en de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (WAMZ). In de afgelopen decennia zijn veel opzienbarende vondsten gedaan, waarmee Vlaardingen verscheidene malen landelijk en zelfs internationaal aandacht trok. Tijdens de besprekingen in de raad pleitten GroenLinks en SP ervoor dat op meer plekken in de stad te zien zou moeten zijn welke belangwekkende vondsten er gedaan zijn. Daarnaast deed de CU/SGP de suggestie om archeologie meer op te nemen in de stadspromotie.

Archeologisch onderzoek en uitwerking
De uitwerking van 'De Vergulde Hand' is in 2009 voortgezet. Er is met name gewerkt aan het specialistische onderzoek. De eerste rapporten staan op de gemeentelijke website. De totale afronding van het project zal in 2011 plaatsvinden. Daarnaast werd door diverse partijen in Vlaardingen archeologisch onderzoek verricht. Het gaat om achttien veldonderzoeken. Verder werden er 41 archeologische adviezen verstrekt. De toename in veldonderzoeken en het aantal adviesaanvragen in 2009 ten opzichte van 2008 houdt vermoedelijk verband met de WAMZ (Wet op de Archeologische Monumentenzorg), die per 1 september 2007 van kracht is geworden. Hoewel de omgang met archeologie ook voor die datum al geen vrijblijvende kwestie was, is het belang met de nieuwe wetgeving nog sterker verankerd, waardoor er bij een toenemend aantal projecten een archeologisch advies moet worden gegeven en waardoor er vaker archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

Diversen
Het kantoor van de archeologen moest medio 2009 intern verhuizen aan de Hoflaan 43. Het opgeslagen vondstmateriaal is verhuisd naar het pand Energieweg 2. Het streven is om op termijn dit pand verder in te richten als centraal archeologisch depot voor de Gemeente Vlaardingen. Met de interne verhuizing is de werkruimte aan de Hoflaan (werktafels en spoelruimte) opgeheven. Deze werkruimte is niet meer noodzakelijk aangezien het archeologisch onderzoek wordt uitbesteed aan bedrijven. Wel blijft de mogelijkheid bestaan om materiaal uit te werken aan de Energieweg.

Jaarverslag

Historische Vereniging Vlaardingen

Sterke PR is goed voor de vereniging

2009 was een jaar waar de HVV weer haar handen vol aan had. In positieve zin is het verheugend te noemen dat 68 nieuwe leden gedurende dit jaar zijn ingeschreven. De stijgende belangstelling voor onze vereniging en onze inzet voor Vlaardingen als historische stad zet zich door. In negatieve zin hingen er weer verschillende sloopaanvragen van eigenaren boven ons hoofd, die we hebben trachten te pareren door uitgebreide informatie aan te dragen over de belangrijkheid van de gebouwen e.d.. Gelukkig werd er van gemeentewege goed meegeluisterd naar onze bezwaren en argumenten en waar mogelijk werd actie ondernomen om het tij te keren.

Toch overheersten de positieve activiteiten die de HVV ontplooide. In het Vlaardingse centrum werd het project om leegstaande etalages te vullen met oude Vlaardingse stadsgezichten voortgezet. Ook ontstond er een nieuw fenomeen in Vlaardingen, namelijk de etalagebioscoop. In samenwerking met de gemeente Vlaardingen en in het kader van de 'Vitalisering Binnenstad' werden op diverse zaterdagmiddagen in leegstaande winkelpanden aan de Hoogstraat en het Veerplein films vertoond van oud-Vlaardingen. Hiervoor bestond veel belangstelling en het had tevens ledenaanwas tot gevolg. Bij de gemeentelijke bibliotheek aan de Waalstraat

heeft de HVV meegewerkt bij de opstart van het Historisch Informatie Punt. Een mooi initiatief om de Vlaardingers meer te betrekken bij de historie van de stad.
Een belangrijk aspect van de activiteiten van de HVV is ook in 2009 het overleg met gemeentelijke instanties aangaande stedelijke zaken geweest. Behoud en herstel van gebouwen, stedenbouwkundige structuren en landschappen en straatmeubilair komen daarbij aan de orde. In het bijzonder heeft de HVV zich ingezet voor behoud van de z.g. Leskipanden op de Hoogstraat en het Flexibox (oud Gerfapand) op de Schiedamsedijk. In diverse werkgroepen, zoals onder andere het Parkpanel, 'Hoe verder met de Touwbaan' en de begraafplaats Emaus, werkte de HVV mee. Een hoogtepunt was het besluit van het college en de gemeenteraad voor de invoering van een beschermd stadsgezicht voor een deel van het Centrum en de Oostwijk in Vlaardingen. Bij de inventarisatie van beeldbepalende panden in de stad heeft de HVV ook een waardevolle bijdrage geleverd en het resultaat is begin 2010 aan het college voorgelegd. De Historische Groene Wandelroute waarin wij ook onze inbreng hebben gehad, is gerealiseerd. Het positief kritisch meedenken leverde in vele opzichten resultaat op.

Met veel genoegen kijken we terug op de uitgaven van het Historisch Jaarboek en het kwartaalblad Tijd-Schrift. De redactiecommissies hebben zich ingespannen om ons weer lezenswaardige artikelen en de zo graag gelezen kronieken betreffende de geschiedenis van onze stad voor te schotelen. Wethouder J. Robberegt ontving het eerste exemplaar van het jaarboek 2009 tijdens een zeer geslaagde bijeenkomst in de Vrije Academie aan de Oosthavenkade. Het verenigingsblad Tijd-Schrift kwam weer vier maal uit met uiteenlopende artikelen.
Een vast onderdeel van de HVV is natuurlijk het lezingen- en excursieprogramma. De commissie Ledenactiviteiten zorgde weer voor interessante avonden. Ook de excursie naar de Hollandse Waterlinie mag zeer geslaagd worden genoemd.

Aan PR heeft het ook niet ontbroken. Het is een sterk middel voor de groei van de vereniging. Bij veel stadsevenementen liet de HVV zich zien met boekenkraam, informatiestand, fotocollages en filmmiddagen. Het maakte veel reacties los bij de bezoekers, waaruit bleek dat de betrokkenheid bij de historie van hun stad groot is. Verzorgd werden ook diverse lezingen bij verenigingen en bejaardenhuizen en er werd meegewerkt aan tentoonstellingen elders in de stad.
De rubriek in de weekkrant Groot Vlaardingen mag zich verheugen in ongekende belangstelling. Vele Vlaardingers en oud-Vlaardingers reageren op de foto's. Het zijn mooie herinneringen die de geschiedenis van onze stad levend houden.

De website van de vereniging www.hvv-vlaardingen.nl, werd regelmatig bezocht. Hier vindt men informatie over de vereniging en allerlei stadse zaken en publicaties waar de vereniging zich mee bezighoudt. Via de site kwamen ook allerlei vragen over Vlaardingse zaken binnen. Veel vragen van historische aard werden doorgestuurd naar het stadsarchief, dat dan de beantwoording voor zijn rekening nam. Het is opmerkelijk dat via deze site mensen zich als lid aanmeldden, zowel van binnen als buiten Vlaardingen. Ook op de foto van de maand komen veel reacties.

Woord van dank
Het bestuur van de Historische Vereniging Vlaardingen heeft ook in het jaar 2009 de vereniging met veel genoegen bestuurd. De bijzondere inzet van alle vrijwilligers was daarbij van groot belang, hetgeen het functioneren en het aanzien van de Historische Vereniging Vlaardingen bevorderd heeft. Moge deze betrokkenheid zich in de toekomst voortzetten. Allen hartelijk dank!

Een uitgebreid jaarverslag over 2009 is te lezen in het kwartaalblad Tijd-Schrift 115 van maart 2010. Hierin vindt u het totale reilen en zeilen van onze vereniging.

Jaarverslag

Streekmuseum Jan Anderson

Het jaar 2009 is voor het Streekmuseum een uiterst belangrijk jaar geweest, dat voor een groot deel in het teken stond van de grootscheepse inventarisatie en registratie van de Tweede Wereldoorlogcollectie van het Museum. Dit project (onderdeel van het landelijke programma Erfgoed van de Oorlog) werd gefinancierd door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Voor deze omvangrijke activiteit werd Peter de Haas aangetrokken, Hij heeft voortvarend ca 5.000 van de tot deze collectie behorende objecten gefotografeerd en geregistreerd in het archiefprogramma Adlib. Voortaan kunnen bezoekers van het Streekmuseum Adlib raadplegen. In 2010 zal de inventaris in gedrukte vorm verschijnen, bezorgd door Peter de Haas en Perry Moree.

Verder werd in mei het rijksmonument Willem Beukelszoonstraat 2 gekocht om de grotere onderdelen van de collectie te kunnen opslaan: onder andere gereedschappen, interieuronderdelen, huishoudelijke artikelen, karren en kruiwagens. De voormalige koelcel in het pand zal worden geconditioneerd en voorzien worden van een tussenvloer, trap en magazijnstellingen, en zal uitstekend geschikt zijn voor opslag van speelgoed, albums, kinderboeken en de tabaksverzameling. Vrijwilliger Paul Lijnkamp werd aangesteld tot beheerder van het pand, dat in 2010 verder opgeknapt zal worden.
Paul Westerdijk zal een deel in de serie Van 't Oft naar 't Oofd wijden aan dit historische pand. In de hierdoor ontstane ruimte in het depot aan de Kethelweg werd eerst een expositie ingericht over Begraven, maar na een opknapbeurt zal hier in 2010 de Tweede Wereldoorlogcollectie permanent worden opgesteld, waardoor er een volwaardig oorlogsmuseum zal ontstaan.

Hiernaast verrichtten Jan Anderson en Hjalmar Teunissen uitgebreide research voor hun in 2010 te verschijnen tweede deel van De Donkere jaren van Vlaardingen. Het eerste deel verscheen in 2005 en beleefde twee drukken. Niet onvermeld mag blijven dat Manon Plaatzer aan de Leidse Universiteit afstudeerde op het onderwerp Visserij in de Franse Tijd. Hierbij maakte zij gebruik van een primaire bron uit de Collectie Jan Anderson: een grootboek van diverse samenwerkende rederijen uit de jaren 1806-1809.

Sinds 2009 beschikt het Museum over een eigen website (www.jananderson.nl).

Op 2 mei 2009 hebben we het Rijksmonument Willem Beukelszoonstraat 2 gekocht om het ruimteprobleem op te lossen. De verhuizing heeft bijna een half jaar in beslag genomen.

Activiteiten
Behalve het bovengenoemde werd er meegewerkt aan het jubileumboek van het Nut van het Algemeen, Panorama van Vlaardingen, de klankbordgroep Begraafplaats Emaus en het Seniorenoverleg Vlaardingen. Jan Anderson gaf lezingen o.a. voor het Museum Kamp Amersfoort, het Oorlogs- en Verzetsmuseum Rotterdam, de Zonnebloem en de Rotary en Probus te Vlaardingen. Diverse groepen bezochten het Museum en werden rondgeleid.
We manifesteerden ons in de hal van het Oude Stadhuis, het Logger- en het Uitfestival.
Tentoonstellingen werden gehouden over de Nederlandse zeehelden Callenburgh en De Ruyter, de Eerste Wereldoorlog, Kinderliedjes en Begraven. Het Museum gaf materiaal in bruikleen voor exposities over Zouteveen (in het museum Het Tramstation te Schipluiden), Maasland in de vijftiger jaren, Breukelen-Brooklyn (Verenigde Staten) en de Tweede Wereldoorlog (in het Brandweermuseum in Hellevoetsluis). Een complete huiskamer werd uitgeleend voor een manifestatie in de Vlaardingse Westwijk. Het Streekmuseum werd in 2009 bezocht door 2.077 personen, een stijging van 2,5 % ten opzichte van 2008.

Publiciteit
Naast de maanduitzendingen voor Radio Vlaardingen maakte TV Rijnmond op 5 juni een item over de Invasie in 1944 en Radio Rijnmond verzorgde een uitzending over de Begrafenisexpositie. Tenslotte maakte de Wereldomroep een uitzending over de vergeten geus Fernandez, over wie een deeltje verscheen in de serie Van 't Oft naar 't Oofd, bovendien werd het deeltje over de Geuzen in het Engels vertaald. In diezelfde serie verschenen ook deeltjes over Gerard Callenburgh en over Begraven in Vlaardingen. Tenslotte werden zes artikelen geleverd over Vlaardingse bedrijven in het IKV-blad.

Voorwerpen
In totaal werden 608 stuks ingeschreven, waaronder een portret van Antje van Rossum uit de 6de Achtersteeg, een communiepakje, textiel uit de Weefkamer, vijf straatnaamborden uit Vlaardinger-Ambacht, twee collectezakken, een zilveren breipenhouder, een beugel met kraaltjestas, een steunpenning uit 1914, een inventaris van een poppenhuis, wollen schaatskleding uit ca 1910, drie legpuzzels van de zeepfabriek De Vergulde Hand, twee borden en enkele gereedschappen van de begraafplaats Emaus. Verder een huwelijkstegel uit 1942 van Jan Kuit, die in de oorlog in Hamburg werkte, een wijnblik van de familie Hoogendijk, een lichtbak van bakker Van Gaalen (Moermanbrood), drie mondorgels van een Vlaardings trio uit 1950, een houten zalfdoos van een Vlaardingse logger, een houten beerton en een haringvat, een stuk vleet en drie blazen, het tolbord aan de Vijfsluizen, houten borden Clement Wasmachines, een geel blik met toverlantaarn, de emaille borden "Bovag" Zuidgeest en "Verlof B" Volksgebouw Schiedamseweg, een Gazellefiets uit 1917, bordjes van bankenverhuur uit de Oosterkerk, een speldje "Steunt Crisiscommittee", een schilderij van Het Achteromme en een aquarel van de Grote Kerk.

Tekeningen, prenten en papieren
Het Museum verwierf 700 stuks, waaronder diverse bouwtekeningen van scheepswerf Figee, een pentekening van de Havenstraat door Paul Westerdijk, 26 kindercentsprenten, 70 programmaboekjes van de Stadsgehoorzaal uit de jaren 1970-1990 (inclusief vele gesigneerde), een nooduitgave Zwarte Soldaat mei 1945, zes eigendomsbewijzen van Willem Beukelszoonstraat 2, een verzameling documenten van de rederij Oranje Nassau, een Loflied op Vlaardingen van J. Speenhoff uit 1936, zes Alba Amicorum (waaronder een van de familie H. van Alphen), een scrapbook uit 1870 van de familie Schimmelpenninck van der Oije, een brief van VV Fortuna uit 1916, een werkboekje van de timmerman Borsboom uit 1940-1942 en een oorkonde van W. Elings, bezorger van het illegale blad De Luistervinck.

Foto's en postzegels
De collectie werd uitgebreid met 186 losse foto's, een fotoalbum van aannemer Maarleveld en 26 albums Geuzenherdenking 1980-2001. Bij de postzegels werden de jaarcollectie 2009 en de Olympiazegels uit 1928 verworven.

Restauraties
In totaal 67 voorwerpen werden door zeven restauratoren weer in goede staat gebracht.

Bibliotheek
De bibliotheek werd aangevuld met 345 titels, waaronder een Vredesalbum met aantekeningen uit 1944-1945, het Aaltje kookboek uit 1831, een waare oefening der planten van A. Muntig uit 1682, een Zeemansgids voor de Noordzee uit 1914, de Vissersalmanak uit 1920, het Geuzenliedboek 3de vervolg, twee illegale kinderprentenboeken en een Almanak van C. Janszoon uit 1663. De referentiecollectie werd onder meer aangevuld met werken over houten speelgoed uit de polder, ijsmoppen uit Vlaardingen, wagens en karren uit het N.O.M., Nederlandse kinderliteratuur in 101 verhalen en het ontstaan van de NSB.

De vrijwilligers van het serviceteam Elly Andriessen, Annemiek Bleijs, Jan Broeders, Corrie Lobé, Janny Nederlof en Maaike Visser deden iedere zaterdag en eerste zondag van de maand trouw dienst, waarvoor hartelijk dank.

Het bestuur bestond op 31 december 2009 uit P.J. Westerdijk (voorzitter), G.H.B. Anderson (penningmeester), P.J. Moree (secretaris) en E.V.A. Dekker (lid). A. den Hoedt werd in 2009 administrateur van de Vrienden van het Streekmuseum.

Jaarverslag

Visserij en Vlaardings Museum

Alle neuzen dezelfde kant op
In 2009 zijn samen met de gemeente Vlaardingen grote stappen gezet. Het college van B&W maakte samen met de Raad van Toezicht en directie van het museum duidelijke afspraken met betrekking tot de voortgang van het project 'Nieuwbouw Museum Vlaardingen'. Dit hield onder andere in het aanwijzen van een projectleider bij de gemeente, die op uitvoerend niveau als contactpersoon zou fungeren voor het museum. Op bestuursniveau werden voortgangsgesprekken gepland en het college zou maandelijks de gemeenteraad informeren. Iedereen bleek hetzelfde te willen, namelijk het op de rails krijgen van het project 'Nieuwbouw Museum Vlaardingen', een project dat al bijna tien jaar in de opstartfase verkeerde. De overdracht van het object Westhavenkade 53-54 werd voorbereid en de onderhandelingen met betrekking tot de uitkoop van de buren kwamen in een stroomversnelling. Een en ander zal in 2010 zijn beslag krijgen.

Always change a winning team
In 2009 kwamen er enkele experts aan boord. Naast Houdijk Architecten en Randstede Bouwconsult, die zich al enige tijd bogen over het ontwerp en de achterliggende techniek, werd Vlaardingenbroek & Wevers uit Utrecht ingeschakeld om een bouwhistorisch rapport te schrijven dat moest gaan dienen als basis voor de restauratie en renovatie van het bestaande pand. Het kleuronderzoek in de Muziekkamer zal in de loop van 2010 worden uitgevoerd. De hoop is gevestigd op de ontdekking van een kleurrijk stucplafond. Er blijken sowieso maar zes vergelijkbare plafonds in Nederland te zijn.

Milou van Ham, beeldend kunstenaar uit Rotterdam en vormgevers Miriam van der Lubbe en Niels van Eijk uit Geldrop werden gevraagd om te zijner tijd aan te haken bij respectievelijk de vormgeving van het gebouw en de inrichting van het museum. Bloemink Consulting uit New York produceerde samen met de directie van het museum het rapport 'Re-imagining Museum Vlaardingen, a Strategic Vision for the Future'. De webstrategen van Humanique uit Rotterdam kregen de opdracht om de educatieve onderwerpen in het museum te digitaliseren en de website opnieuw te ontwerpen. Allen ontmoetten elkaar op enig moment en raakten enthousiast over de plannen, de potentie en de mogelijkheid tot samenwerking. Die samenwerking krijgt in 2010 zijn beslag.

Projectplanning
De basis werd gelegd voor een projectplan dat zowel intern als extern het project op de rails moet gaan krijgen en vooral ook houden. Menig onderdeel staat in de startblokken, zowel bij de gemeente Vlaardingen als bij het museum. Er is aansluiting gezocht bij de ontwikkelaars van de Vettenoordse Polder om de diverse plannen op elkaar af te stemmen.

Re-Imagining Museum Vlaardingen
Bij een nieuw museum hoort een nieuw museumconcept. Samen met Barbara Bloemink uit New York zijn de uitdagingen van de huidige configuratie van het museum op een rij gezet met de daarbij behorende uitdagingen op het gebied van opstellingen, collectie, staf en ruimte. Daarnaast zijn zowel abstract als concreet voorstellen gedaan die zullen gaan leiden tot een museum dat beantwoordt aan de eisen van deze tijd. Deze strategische toekomstvisie biedt tevens tal van handvatten die direct toepasbaar zijn in de huidige situatie. Bovendien leverde deze exercitie een boeiend document op dat weer nieuwe sponsoren heeft opgeleverd.

2009 werd in opperste stemming afgesloten, in afwachting van de mijlpalen die in 2010 zullen worden geslagen. Voor het Visserij & Vlaardings Museum wordt dat het jaar van de waarheid.

Het volledige jaarverslag 2009 is te downloaden via de nieuwe website van het museum: museumvlaardingen.nl

Arnoud van Aalst,
directeur

In dit Historisch Jaarboek 2010, een uitgave van de Historische Vereniging Vlaardingen, wordt aandacht besteed aan zowel de vroege als de recente Vlaardingse geschiedenis.

Jan van Hees schrijft in het artikel *Zalm der armen* over de onderbelichte Vlaardingse geschiedenis van visrokerijen in de periode 1750-1950. Hij verhaalt over hoe haring gerookt werd en de bokking als goedkope vleesvervanger fungeerde voor de minder gefortuneerden. De auteur staat tevens stil bij de bedrijfsvoering van een aantal Vlaardingse visrokers.

Ellen Boonstra-de Jong en *Anne Jongstra* belichten in het artikel *Gretha Hofstra: 'Uitnemend verpleegster, slecht diacones'* de geschiedenis van de Vlaardingse ziekenzorg aan het einde van de negentiende eeuw, met als uitgangspunt de rol die de diacones Gretha Hofstra daarin speelde.

Wat er van dag tot dag gebeurde in het Vlaardingen van 1959 en 2009 is te lezen in de kronieken. *Anneke Maat-Grijsen* en *Marianne van Papeveld-Hörst* stelden de kronieken samen. De jaarverslagen van de Archeologische Werkgroep Helinium, de Sectie Stadsarchief en Archeologie, de Historische Vereniging Vlaardingen, het Streekmuseum Jan Anderson en het Visserijmuseum/Vlaardings Museum geven een overzicht van de activiteiten van deze organisaties in 2009.

Historische
Vereniging
Vlaardingen